

A N D R E A S L A U N

ÖRÖMMEL AZ ISTEN ÚTJÁN ISTEN PARANCSOLATAI

A N D R E A S L A U N

ÖRÖMMEL AZ ISTEN ÚTJÁN

ISTEN PARANC SOLATAI

KAIROSZ
2016

AJÁNLÁSOK

Nagy örömet jelent, hogy megjelent a *Hit és élet* (*Glaube und Leben*) sorozat, az amerikai *Faith and Life* katekizmus átdolgozott, német nyelvű kiadása. A *Faith and Life* az Egyesült Államokban már két évtizede kitűnően bizonyított mind az iskolai, mind pedig a családi körben való hitoktatásban. Ismerek olyan családokat, akik ezt a könyvet használják, és tanúsíthatom, hogy kiváló gyümölcsöket termett. A *Hit és élet* című kötetet – mint üdítő és kiváló tankönyvet – mindenkinek ajánlom, akik az iskolában vagy a családban igyekeznek a hitet közvetíteni az ifjúság számára. Adja Isten, hogy ez a hittankönyvsorozat ösztönzően hasson a hit átadására és a keresztény életre.

+ *Christoph Schönborn bíboros,*
bécsi érsek
Bécs, 2002. augusztus 15.

Rendkívüli örömmel köszöntöm a családi hitoktatást szolgáló *Hit és élet* könyveket. A lelkipásztori szolgálat területén sok szántóföld hever parlagon, mert hiányzik a magvető és a vetőmag. Hosszú várakozás után most egy olyan hittankönyvet vehetünk a kezünkbe, amelyből sokat meríthetünk az ifjúság hitre neveléséhez. Bátorkodom e kötetet Kaníziusz Szent Péter gyermekek számára írt, *Catechismus minimus* című művéhez hasonlítani, amely 1556-ban jelent meg Ingolstadtban. A reformáció utáni időszakban ezen egyszerű, de jó eszköz segítségével sikerült újra megerősíteni a katolikus hit alapjait. A mai helyzet igencsak hasonlít az akkorihoz: újra az alapoktól kell kezdenünk a hithirdetést. E könyvsorozatot Kaníziusz Szent Péter közbenjárása bízom, és remélem, hogy minden családhoz eljut a *Hit és élet*.

+ *Georg Eder,*
Salzburg érseke
Salzburg, 2002. április 27.

ELŐSZÓ

Ebben a kötetben a katolikus Egyház jóról és rosszról szóló tanítását (morálteológia) tárjuk az olvasó elé. Hatalmas téma, mindamellett nagyon fontos, hiszen közvetlenül az életet és egyúttal az Istennel való kapcsolatot érinti.

Az egyes témákat részletesen ismertetjük, lehetőséget kínálva a szülőknek és a tanároknak arra, hogy kiválasszák a megfelelőt, az adott diákok befogadóképességéhez leginkább igazodót, és félretegyék mindazt, amellyel valószínűleg csak később lehet foglalkozni. A fiatalok sajátos érdeklődése is meghatározó lehet a választás szempontjából.

A könyv nyelvhasználata nem kötelezi el magát az olvasók életkorát illetően. Sokféle gondolatot tartalmaz, különböző korú emberek számára is alkalmas lehet. A tapasztalat azt igazolja, hogy e sorozat köteteit felnőttek is forgatják, főként konvertiták, akik meg akarják ismerni a hitet. Ők felül-emelkednek a néhol talán túlságosan a fiatalokhoz szóló nyelvezeten, és hasznosítani tudják az olvasottakat.

A nagy egyháztanító, Szalézi Szent Ferenc szerint: a tudomány a papok nyolcadik szentsége. Ez – továbbgondolva – minden keresztényre érvényes: hitbeli tudás nélkül tévútra terelhető és gyenge. A tudás nem minden, ám szükségünk van rá ahhoz, hogy helyt tudjunk állni a mai pluralisztikus világban, és hogy – amikor a helyzet úgy kívánja – felelősséget tudjunk vállalni az Egyház hitéért.

E könyvsorozat terve és létrejötte a *Faith and Life* hittankönyvhöz nyúlik vissza, amelyet az amerikai CUF – Catholics United for Faith – elnevezésű katolikus világi szervezet adott ki. Eredetileg csak a könyv lefordítását terveztük, ám hamarosan kiderült, hogy – mindamellett, hogy hálával tartozunk az amerikai szerzőknek, és éppen az ő elképzelésüknek is megfelelően – szükség van arra, hogy azokon a pontokon, ahol ez szükségesnek és célszerűnek tűnt, átdolgozzuk és kiegészítsük az egyes szövegrészeket.

+ *Andreas Laun segédpüspök,
családügyi püspöki helynök
Szent Rupert és Virgil ünnepén,
2005. szeptember 24.*

A KÖNYVSOROZAT MEGJELENÉSÉÉRT KÖSZÖNETET MONDUNK:

- az amerikai Ignatius Press Kiadónak, hogy jogdíj nélkül engedélyezte a német kiadást;
- Klaus Küng családreferens püspöknek, a családgyház-mozgalom alapítójának, hogy bölcsen és jóindulattal kísérte a könyvkiadási projektet;
- a családokért és a házasságért felelős salzburgi szakcsoport munkatársainak, különösen Maria Prügl asszonynak, kinek odaadó munkája nélkül nem jöhetett volna létre ez a mű;
- a teológiai és pedagógiai tanácsadóknak;
- a könyv lektorálását végzőknek;
- a nagyvonalú támogatóknak és mindazoknak, akik a képeket jogdíj nélkül vagy kedvező feltételekkel bocsátották rendelkezésünkre;
- különösen François Reckingernek, aki odaadással és kiváló hozzáértéssel működött közre a végső szövegváltozat elkészítésében
- és nem utolsósorban azoknak, akik imádsággal kísérték a munkafolyamatot.

Az eredeti német kiadás címe:

Laun, Andreas, *Der Christ in der modernen Welt, Salzburg, Verlag Glauben und Leben, 2005*
(*Reihe Glaube und Leben, Band 6*).

Nihil obstat: + Georg Eder érsek

Fordította:

Gátas Judit (1–16)

Csontos Attila (17–32)

A könyvterv az eredeti német kiadó sorozata alapján készült.

A magyar változat műszaki szerkesztése: Őri Kiss István

© Andreas Laun, 2016, Kairosz Kiadó, Budapest

Minden jog fenntartva!

Tartalom

1.	A jó és a rossz	8
2.	A lelkiismeret	13
3.	A téves lelkiismeret	19
4.	Lelkiismereti és vallásszabadság	25
5.	Külső és belső szabadság	29
6.	Szabad akarat és indítékok	34
7.	Ösztönök és érzelmek	39
8.	Törvények és parancsolatok	43
9.	Isten szövetsége Izrael népével	48
10.	Isten parancsolatainak kétszeres közlése és megerősítésük	53
11.	Tekintély és engedelmisség	61
12.	Isten Tízparancsolata	67
13.	A főparancs és Isten Tízparancsolata	73
	Isten első parancsolata – „Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!”	
14.	A zsidók és a keresztények Istene (1)	81
15.	A hitből fakadó remény (2)	88
16.	Bálványimádás és babona (3)	93
17.	Hitetlenség, ateizmus, agnoszticizmus (4)	99
18.	Hit és kételkedés (5)	105
	Isten második parancsolata – „Isten nevét hiába ne vedd!”	
19.	„Isten nevét hiába ne vedd!”	111
	Isten harmadik parancsolata – „Az Úr napját szenteld meg!”	
20.	A szombat és a vasárnap	117
21.	„Az Úr napját szenteld meg!”	121
	Isten negyedik parancsolata	
22.	„Atyádat és anyádat tiszteld!”	127
	Isten ötödik parancsolata	
23.	Az emberi élet védelme (1)	132
24.	Az ember testi életének védelme (2)	139
25.	A lélek védelme (3)	143
26.	A teremtett világ védelme	150
	Isten hatodik parancsolata	
27.	Szerelem és szexualitás a teremtés tervében	154
	Isten hatodik és kilencedik parancsolata	
28.	Mit kezdünk a szexualitással?	158
	Isten hetedik és tizedik parancsolata	
29.	Keresztény szemmel az anyagi javakról	163
30.	A magántulajdonnal kapcsolatos bűnök	169
	Isten nyolcadik parancsolata	
31.	Az igazság ellen elkövetett bűnök	173
32.	Visszaélés az igazsággal	178
	FÜGGELÉK	
	A Tízparancsolat szövegváltozatai	183
	Lelkiismeret-vizsgálat	184
	A könyvben szereplő szentek és más személyek	185
	Képjegyzék	189

1. A jó és a rossz

Júdás csókja
freskó, Leonhard von Brixen, 1460 St.
Jakob, Strassen

Ha az oroslán felfal egy turistát, kioltja annak az embernek életét, de nem követ el igazságtalanságot vele szemben. Miért nem? Mert nem rendelkezik belátással arra vonatkozólag, hogy mit tesz. Így nem is visel felelősséget érte. Esztelenség lenne „megbüntetni” – az ember csak védekezhet vele szemben, vagy végszükség esetén lelőheti. Az „igazságtalan” oroslán mesebeli lény, mely valójában nem létezik – éppoly kevésbé, mint a „sárga zene” vagy egy „derékszögű kör”.

A bankrabló azonban, aki erőszakkal akar pénzt szerezni, és rablás közben lelő egy túszt, felelős a tettéért. Miért? Mert ő tudja, hogy mit cselekszik, és azt is, hogy gonosz dolgot tesz.

A gonoszsgágot (vagy igazságtalanságot) a felelősség különbözteti meg a szerencsétlenségtől: ha az oroslán felfal egy turistát, az szerencsétlenség; ha a bankrabló lelővi túszt, az bűncselekmény, gonosztett. Az oroslán nem tudja, mit tesz, a bankrabló azonban tudja, mert belátással bír:

- minden ember *Isten képmása*;
- ezért nagy *méltósággal* rendelkezik;
- ebből következik, hogy az ember becses, értékes (nagy értékű). Ezt az értékességet bizonyos fokig a nemhívők is felfogják, jóllehet valójában nem tudják megmagyarázni, miből fakad.

Hasonlóképpen, mint Mózesnél (Kiv 34, 29–35): amikor Mózes lejött a Sínai-hegyről, kezében a bizonyság két táblájával, „nem tudta, hogy ragyog az arca az Úrral való beszélgetés miatt. Áron és Izrael fiai azonban meglátták, hogy sugárzik Mózes arca, ezért féltek a közelébe menni”.

Amikor Isten megteremtette az embert, a saját „képére és hasonlatosságára” teremtette. Így minden ember „Istentől” származik, és Isten minden embernek olyan „ragyogást” adott, amely minden más teremtménytől megkülönbözteti, és ezáltal különös méltóságot, amelyet a többi teremtménynek tisztelnie kell.

- Az emberi méltóságot olyan válasz illeti – ahogyan például Isten parancsolataiban szerepel:

„Tiszteld apádat és anyádat!”,
„Ne ölj!” stb.

- Ez a „kell”, e parancsolat nem köthető feltételekhez, hanem feltétel nélküli. Ez a következőket jelenti:
Az erkölcsi parancsok nem azt fejezik ki, hogy „ha nem akarsz megkockáztatni a büntetést, akkor ne verd agyon ellenségedet. De ha kockáztatni akarsz, akkor üsd csak agyon!” A „ha”-val kezdődő mondatokban feltétel rejlik.
Hanem: „Ne ölj!” Ellentmondás nélkül, minden „ha” és „de”, minden kifogás nélkül, feltétel nélkül.
- Az ember méltóságából következnek jogai – az emberi jogok.

Az ember párbeszédben a lelkiismeretével

Amikor az ember jól vagy rosszul cselekszik, olyan, mint ahogy egy párbeszéd zajlik: bensőjében az ember hallja a lelkiismeret hangját, amely megmondja, hogy mit kellene tennie.

Nézzünk egy példát: II. János Pál pápára rálőtt egy merénylő. Lelkiismerete arra indította a Szentatyát, hogy bocsásson meg az elkövetőnek. Miután felépült, meglátogatta a börtönben a férfit, aki majdnem megölte őt, és valóban megbocsátott neki.

Többféle, erkölcsileg jó és rossz válasz létezik:

Erkölcsileg jó cselekedet: az irgalmas szamaritánus leszállt a lováról, és gondoskodott a kirabolt és súlyosan megsebesült férfiről, aki az úton feküdt. Teréz anya leányai a legszegényebbeknek viselik gondját az egész világon.

Auschwitz, gyerekek a szögesdrót mögött

Erkölcsileg jól nem cselekedni: Dávid az alvó Saul király előtt állt, aki ellensége volt. Megölje őt? Nem tette meg, mert tudta, hogy nem emelhet kezét az Úr felkentjére. Klinkicht német katonatiszt azt a parancsot kapta a második világháború utolsó napjaiban, hogy a földdel tegye egyenlővé a bécsi Szent István-székesegyházat – ám ő megtagadta a parancs végrehajtását.

Erkölcsileg rossz cselekedet: Káin féltékenységből agyonütötte fivérét, Ábelt. Sztálin milliónyi ukrán parasztnak vette el a kenyerét, hogy éhen haljanak.

Erkölcsileg rosszul nem cselekedni: Az irgalmas szamaritánus előtt arra járók egyszerűen elmentek a sebesült férfi mellett, nem törődtek vele.

A leggazdagabb államok tétlenül nézik, hogy a világ más részein milliók halnak éhen.

„Lélekben” jól cselekedni: Mária így válaszolt az angyalnak: „Legyen nekem a te igéd szerint.”

Egy fiatal férfi, akivel mindig rosszul bánt az édesapja, apja halálos ágya mellett, megküzdve önmagával, ezt mondta: „megbocsátok neked”.

„Lelki” rosszat cselekedni: A farizeusok elhatározták, hogy megölik Jézust (magára a végrehajtására később került sor).

Hitler az általa remélt végső győzelem után minden püspököt fel akart akasztatni. Elvesztette a háborút, tervét így már nem tudta végrehajtani. Ám természetesen csak „belső” rossz szándéka is gonosztett volt.

Morálisan jó érzelem: Simeon örvendezett, amikor Jézus szülei eljöttek a templomba, hogy bemutassák a gyermeket. A jeruzsálemi Yad Vashem holokauszt- emlékhelyen sokan sírnak a zsidókkal történtek miatt.

Sem Simeon öröme, sem ezeknek az embereknek könnyei nem jelentenek „segítséget” senkinek. Ám csak egy hithű zsidó ember, aki Isten után vágyódik, tudott örvendezni Jézus születésén; és csak nemes lelkű emberek sírnak mások szenvedései miatt.

Morálisan rossz érzelem: Heródes felesége gyűlölte Keresztelő Jánost, aki szemére vetette házastársa elleni hűtlenségét; és Heródiás táplálta ezt a gonosz érzést a szívében. A rasszisták gyűlölik egy másik népcsoport tagjait (zsidók, feketék...). Lehet, hogy nem tesznek ellenük semmit, ám a szívüket megmérgezi a gyűlölet.

Auschwitz, a koncentrációs tábor kapuja. A kapura írt jelmondat jelentése: A munka szabaddá tesz

Isten mellett döntünk-e? – az élet legfontosabb kérdése

Élete során minden ember találkozik kisebb és nagyobb döntésekkel. Vannak köztük jelentéktelenebbek, ám fontosak is. Miként a sok kis patak egy nagy folyammá lesz, úgy az ember döntései egyetlen – végül a legfontosabb – döntéssé állnak össze: Isten mellett, vagy ellene. A jó döntés az Isten melletti döntés, a rossz az ellene való.

Az ember egészen az élete utolsó pillanatáig meg tudja változtatni ezt a döntését. Nagyon sokan közvetlenül a haláluk előtt térnek meg – Isten kegyelméből. A megtérő latornak ezt mondta Jézus: „Még ma velem leszel a paradicsomban”. Csak a halállal zárul le végérvényesen a döntés.

Jó vagy rossz szándék

Ahhoz, hogy egy cselekedet valóban jó legyen, jó szándékból kell, hogy fakadjon: valaki megment egy fuldoklót – nagyon jót tesz a megmentettel, de ha csak azért húzza ki a vízből, hogy bekerüljön az újságba, cselekedete értéktelen Isten szemében. A megmentett ember számára nem az a fontos, hogy milyen szándékkal mentette meg őt jótevője, ám a megmentő szempontjából döntő jelentőséggel bír a szándéka: jó, értéktelen vagy rossz... Aki jót tesz, és jó szándék vezérli, „jó gyümölcsöt” hoz, mondja Jézus.

Bűn és hiba

A bűn több mint pusztán hiba: hibát akaratosan is elkövethetünk, bűnt azonban nem.

A bűn Isten akarata ellen való tudatos cselekvés. Megkülönböztetünk:

bocsánatos bűnök és halálos bűnök:

a bocsánatos bűnök sértik az Istennel való barátságot, a halálos bűnök lerombolják azt;

fő- és gyökérbűnök:

olyan bűnök, amelyekből további bűnök gyökereznek (például: restség, amely megakadályoz egy apát abban, hogy gondoskodjék a gyermekeiről);

visszatérő bűnök:

olyan bűnök, amelyeket az ember újra és újra elkövet, amelyekhez annyira hozzászokott, hogy alig tud megszabadulni tőlük;

égbekiáltó bűnök:

különösképpen vérlázító bűnök, amelyek „égbe kiáltanak” – (például a gyilkosság. Ezért mondjuk, hogy Ábel vére „az égbe kiált”);

testi és lelki bűnök:

a testet érintő bűnök (például a mértéktelenség az evésben) és bűnök, amelyek teljesen lelkiek (például a büszkeség).

Jó az, ami az emberi méltóság szerint való; rossz, ami annak ellentmondó.

1. Mi a különbség jó és rossz között?

Jó mindaz, ami az emberi méltóság szerint való; rossz, ami annak ellentmondó.

2. Miből fakad az ember méltósága?

Isten képmására teremtetett.

3. Miért olyan nagyon fontos, hogy a jó mellett döntsünk?

A jó mellett való döntés valójában döntés Isten mellett, és így az élet legfontosabb kérdése.

4. Milyen bűnök léteznek?

Vannak bocsánatos és halálos bűnök, fő- és gyökérbűnök, visszatérő bűnök, égbekiáltó bűnök, testi és lelki bűnök.

2. A lelkiismeret

*Péter bűnbánata
a speyeri székesegyház
bronzkapuja, Toni
Schneider-Manzell, 1967*

A *Karamazov testvérek* című regényében Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij a következőket meséli: egy katonatiszt valami miatt annyira mérges lett, hogy arcul ütötte a szolgáját, akinek emiatt a vére is kicsordult. Ekkor a tiszt meghallotta lelkiismerete szavát: mint a villám, hasított belé a felismerés, hogy mennyire aljas dolgot cselekedett – megbánta tettét, bocsánatot kért, és elhatározta, hogy belép egy szerzetesrendbe.

A lelkiismeret hangja

A lelkiismeretet sokszor hasonlították egy hanghoz: mintha Isten közvetlenül szólna az emberhez.

Persze nem olyan hang, amelyet hangosan hallhatunk és akár hanghordozóval is rögzíthetnénk. Mégis azt mondhatjuk, hogy:

A lelkiismeret által Isten szól az emberhez.

Mintha Isten egy függöny mögül szólna hozzánk, vagy a távolból. Félre lehet érteni, főként, ha nem akarjuk meghallani, vagy más, erős hangok közbeszólnak. A lelkiismeret megítéli azt, amit teszünk, vagy éppen nem teszünk meg. Ítéletének mércéjét Isten parancsolatai jelentik. Isten e parancsolatok alapján ítéli majd meg minden ember életét. Ezért:

Soha senkinek nem szabad a lelkiismerete ellenében cselekednie. Aki a lelkiismerete ellenében cselekszik, bűnt követ el.

Lelkiismeretünk olyan, mint egy antivírus-program: összeveti az életünket Isten parancsolataival, és azonnal jelzi a bűn „vírusát”, ha az életünk az adott ponton nincs összhangban Isten törvényével. II. János Pál pápa úgy fogalmazott, hogy a lelkiismeret a lélek „ragyogó szeme”, mert „látja”, amit teszünk.

A lelkiismeretem –

- amit gondolok,
 - amit teszek,
 - amit már megtettem,
 - amit éppen tenni szándékozom,
 - amit elmulasztottam
- összeveti azzal, amit Isten parancsolatai ezekkel kapcsolatban mondanak. Összehasonlítja, és ítéletet mond:
- jó az, amit tettél...,

- jó az, amit nem tettél meg a kísértés ellenére sem..., illetőleg
- rossz az, amiben engedtl a kísértésnek, hagyva eltéríteni magad...,
- rossz az, amit megtettél...,
- rossz, amit nem tettél meg.

A lelkiismeret arra sarkall, hogy keressem az igazat, és a felismert jót megtegyem, illetőleg a rosszat elkerüljem. Arra szólít fel, hogy – ha bűnt követtem el – térjek meg.

Egy dologra azonban nem képes a lelkiismeretünk: nem tudja jóvátenni a rosszat. Ellenkezőleg: ha ezt megkíséreljük, súlyos bűnt követünk el! „Jaj azoknak, akik a rosszat jónak mondják, és a jót rossznak; akik a sötétséget világossággá teszik, és a világosságot sötétséggé; akik a keserűt édessé teszik, és az édest keserűvé” (Iz 5,20). Például amikor valaki azt állítja, hogy az ő „lelkiismerete” szerint az abortusz „helyes” cselekedet.

Isten értelmet adott nekünk, hogy helyesen tudjuk olvasni és hallani parancsolatait. Ha az ember úgy tesz, mintha nem értené, mit mond a lelkiismerete, akkor így szól a lelkiismeret:

- Figyelj arra, amit Isten a szívedbe írt!
- Olvasd el, mit nyilatkoztatott ki Isten!
- Hallgass az Egyház szavára!

A lelkiismeretnek engedelmeskedni valójában nem más, mint az Istennek engedelmeskedni!

A zsinati atyák a következőket fogalmazták meg a lelkiismerettel kapcsolatban:

„Az ember lelkiismerete mélyén egy olyan törvényt fedez föl, amelyet nem ő ad önmagának, hanem engedelmességgel tartozik iránta, s e törvény hangja – mely mindig arra szólítja, hogy szeresse és cselekedje a jót és kerülje a rosszat – a kellő pillanatban fölhangzik szívében: „ezt tedd, amazzt kerüld!” Isten ugyanis törvényt írt az emberi szívbe, melynek engedelmeskedni maga az ember méltósága és szerinte ítéltetik meg.”

II. Vatikáni Zsinat, *Gaudium et Spes* 16

A lelkiismeret az ember „legbensője”

Az ember néha azt gondolja, hogy az a rossz, amit tett, helyes volt, jó volt – de csakhamar meghallja „legbensőjében” Isten hangját, és érzi, hogy önigazolása valójában csak mentegetőzés volt.

Macbeth című színművében William Shakespeare a következőképpen ábrázolja a lelkiismeretet: Lady Macbeth a férjével együtt megöli a királyt, majd megpróbál józanul viselkedni és higgadt maradni. Ám nem tud nyugalmat erőltetni magára: ide-oda járkál, mint egy holdkóros, és félálomban újra és újra „látja” kezén a meggyilkolt király vérért. Próbálja lemosni – de mindhiába. A szolgálólány észreveszi, mit csinál Lady Macbeth, megijed, és orvost

hív úrnőjéhez. Az orvos is megrendül, de megérti, hogy nem betegségről van szó, amelyet bármilyen gyógyszerrel orvosolni lehetne: a királynő lelkiismeret-furdalástól szenved, és hogy valójában nem orvosra, hanem gyóntató papra van szüksége.

A lelkiismeret valójában minden ember számára a lélek „legmélye”. Ezért is találó, hogy a zsidók a szív szót használták az Őszövetségben a lelkiismeret helyett. Senki sem tud teljesen belelátni a másik ember szívébe, lelkiismeretébe – ott az ember egyedül van Istennel. Minthogy a lelkiismeret az Istennel való találkozás helye – joggal mondhatjuk: az ember szentélye – és így különleges tisztelet illeti.

A zsinat a következőket írja:

„A lelkiismeret az ember legrejtettebb magva és szentélye, ahol egyedül van Istennel, akinek szava visszhangzik bensőjében. Lelkiismeretében ismeri föl csodálatos módon azt a törvényt, melyet Isten és a felebarát szeretetével teljesít.”

II. Vatikáni Zsinat, *Gaudium et Spes* 16

Minthogy ez így van, nincs olyan ember a földön, akinek ne lenne köze Istenhez. Ha azt is állítja, hogy nem hisz Istenben, és úgy él, úgy tesz, mintha Isten nem létezne, mégis találkozik az Ő hangjával a lelkiismeretében. A lelkiismeretében mindenkinek köze van Istenhez.

Hugo von Hofmannsthal *Akárki (Jedermann)* című színművét minden évben bemutatják Salzburgban; az egész világról

érkeznek érdeklődők, hogy megtekintsék ezt a színművet, amely jóról és rosszról szól, és a lelkiismeretről – így mindenkit érint. Drámájában Hofmannsthal erős hangként jeleníti meg a lelkiismeretet, amely rájleszt a bűnös életet élő Akárki úrra: miközben tivornyázik, kedvesével enyeleg, és minden gondolata a pénz körül forog, egyszer csak egy határozott hangot hall, amely őt szólítja: „Akárki!!!”

„Akárki” – megszólal a lelkiismeret, a halál közelít

A férfi megrémül. Először nem tudja, hogy ki szól hozzá, végül ráébred, hogy a halál ragadja meg, lelkiismerete vádolja őt, és Isten hívja az Ő ítélőszéke elé.

Újra a zsinati dokumentumot idézzük:

„A keresztényeket a lelkiismerethez való hűség összeköti a többi emberrel az igazság keresésében, s az egyén és a társadalom életében fölmerülő számtalan erkölcsi kérdés igazi megoldásának megtalálásban. Minél inkább érvényesül tehát a helyes lelkiismeret, annál inkább tartózkodnak az egyének is, a közösségek is az önkényes döntésektől, s törekszenek arra, hogy az erkölcsiség objektív normáihoz alkalmazkodjanak...”

II. Vatikáni Zsinat, *Gaudium et Spes* 16

Miért tudunk számunkra teljesen idegen emberekkel is beszélgetni a szívárványról? Mert mindenkinek van szeme, miként nekünk is. Miért lehet minden emberrel beszélgetni a zenéről? Mert mindenkinek van füle, ahogy nekünk is. Miként lehetséges, hogy mindenkivel tudunk beszélni jóról és rosszról? Mert mindenkinek van lelkiismerete.

Ám van egy különbség: vannak emberek, akikkel nem tudunk a színekről beszélgetni, mert vakok; másokkal nem tudunk a zeneművekről beszélgetni, mert süketek, egy hangot sem hallanak. Olyan ember azonban nem létezik, akinek ne lenne lelkiismerete. Legfeljebb csak úgy tesz, úgy él, mintha nem lenne.

A lelkiismeret „a lélek ragyogó szeme”
– mondta II. János Pál pápa

Sok modern kori kérdés – így a klónozás, a mesterséges megtermékenyítés, az abortusz, a géntechnológia, az internetről való letöltések joga stb. – esetében is az érvényes, amit a II. Vatikáni Zsinat fogalmazott meg: ha a lelkiismeret nem lenne mindenkinben élő valóság, csak technikai szempontokról, kérdésekről tudnánk beszélgetni egymással – hogy lehetséges-e, és hogyan működik, vagy hogyan nem működik –, arról azonban nem, hogy amit teszünk vagy tettünk, az jó-e, vagy rossz.

A lelkiismeret-furdalás

Sajátos tapasztalat a lelkiismeret-furdalás. Az emberek érzékletes képekben fogalmazták meg, mit élnek át, ha furdal a lelkiismeretük: akinek rossz a lelkiismerete,

- úgy érzi, hogy üldözik,
- szégyelli magát,
- újra és újra arra kell gondolnia, amit tett,
- úgy érzi, mintha megfigyelnék, és fél (mint az első emberpár a bűnbeesés után),

- nem talál nyugalmat, és küzd, vitázik önmagával,
- próbálja tagadni tettét (mint Káin, miután megölte öccsét),
- illetve elnyomja magában (mint Dávid király, amit katonájával, Uriással tett).

Mark Twain

Az ellopott alma

Kilencévesek voltunk, amikor egy osztálytársam egyszer majdnem két mérföldet gyalogolt egy zöldségkereskedő megbízásából, és fizetségül egy hatalmas, gyönyörű almát kapott. Repdesett a meglepetéstől és az örömtől, és azon nyomban haza akart szaladni a kincssel.

Összefutottunk, és ő, rosszat nem sejtve, megmutatta nekem a gyümölcsöt. Kikaptam a kezéből az almát, elrohantam, és futás közben felfaltam az egészet. A sarkamban volt, és egyre csak kérlelt. Amikor utolért, már csak az almacsutkát nyújthattam felé, ennyi maradt belőle. És közben nevettem is. Sírva elfordult, és elmondta, hogy a kishúgának akarta adni az almát.

Megrendültem, mert tudtam, hogy a kislány nemrég épült fel egy hosszan tartó betegségből, és hogy bátyját mily nagy büszkeség töltötte volna el, amikor a kistestvére meglepődésében és örömeiben szeretettel a nyakába ugrik.

Restelltem azonban bevallani, hogy mennyire szégyellem magam, és csak valami pimasz és aljas dolgot válaszoltam, hogy részvétlennek tűnjek. Egy szót sem szolt.

*Mély megbántottság látszott az arcán,
amikor újra hazafelé vette útját.
Ez az arckifejezés éveken át megjelent
előttem éjszakánként, vádolt, újra és újra
szégyennel töltött el.
Az emlékkép az idő múlásával elhalvá-
nyult, és végül, úgy tűnt, teljesen megfa-
kult. Most mégis újra látom, és egyáltalán
nem halovány emlék.*

„megszólt a kakas...”

1. Mi a lelkiismeret?

A lelkiismeret egy belső hang, amely látni engedi, hogy mit tettünk: megítéli, hogy jól vagy rosszul cselekszünk vagy cselekedtünk.

2. Miért kell hallgatnunk lelkiismeretünkre?

Aki engedelmeskedik a lelkiismeretének, valójában az Istennek engedelmeskedik; aki nem hallgat lelkiismerete szavára, bűnt követ el.

3. A téves lelkiismeret

*Jézus megkísértése
gótikus böjti kendő,
Konrad von Friesach,
1458
gurki székesegyház*

Az iránytű segít tájékozódni: mutatója mindig a Föld északi pólusa felé fordul, így segítve a vándornak a tájékozódásban. Ahhoz, hogy jól működjön az iránytű, mutatóját szabadon kell hagyni, semmilyen módon, semmilyen eszközzel nem szabad akadályozni vagy befolyásolni: ha más mágneses mező hatása zavarja meg, akkor eltér, és téves irányt mutat.

A lelkiismeret hasonlít az iránytű mutatójához: Istenre irányul, így mutatva utat az embernek. Ám a lelkiismeretet is meg lehet zavarni, és tévedhet – különböző okokból:

- bocsánatos tévedés: amikor az ember „leküzdhetetlen tudatlanságból” téved – ez esetben nem felelős lelkiismeretének tévedéséért;

- vétkes tévedés: aki kevésbé törődik az igazsággal, annak lassan eltompul, majd megvakul a lelkiismerete – vagyis tehet arról, hogy téved a lelkiismerete.

A zsinati dokumentum a következőképpen fogalmaz e kérdésről:

„Nemritkán megtörténik, hogy a lelkiismeret legyőzhetetlen tudatlanság miatt téved, anélkül hogy emiatt elveszítené méltóságát. Ez azonban nem állítható olyan esetben, amikor az ember nem fordít elég gondot az igaz és a jó keresésére, és a lelkiismeret a bűn megszokása következtében lassanként szinte megvakul.”

II. Vatikáni Zsinat, *Gaudium et Spes* 16

A lelkiismeret tévedései

A tévedést illetően nem tévedhetünk. Ez azt jelenti, hogy a tévedés különböző fajtaikat különbözőképpen kell megítélni:

1. TÁRGYI TÉVEDÉSEK

A szakkérdésekre csak a szakértelem válaszolhat, e kérdésekben nem illetékes Isten tízparancsolata, a lelkiismeret, sem az Egyház. Például:

Csak a XIX. század vége felé fedezték fel a baktériumokat és az általuk okozott veszélyeket. Amíg nem tudtak erről az orvosok, még a műtétek előtt sem mos-
tak kezet, sok ember – különösen gyermekágyas édesanyák – halálát

okozva így. Az orvosok ártatlanok voltak, de csak addig a napig, amíg ismertté nem vált, hogy összefüggés van a szennyeződések és a fertőzés között.

Számtalan kérdés tartozik a tárgyi tévedések közé. Aki nincs, és nem lehet tisztában cselekedete rossz következményeivel, ártatlan, még ha nagy károkat okoz is.

Bizonyos kérdéseket illetően különböző véleményen vannak az emberek, ám ez nem jelenti azt, hogy egyikük rosszabb lenne, mint a másik:

Egyes emberek például meg vannak győződve az atomerőművek veszélytelen voltáról, és szorgalmazzák építésüket, míg mások épp ellenkező véleményt képviselnek: szerintük az atomerőművek túl veszélyesek, be kellene zárni őket, és nem szabad többet építeni. Kinek van igaza? Fontos kérdés, ám nem az Egyház dolga, hogy választ adjon rá. Mind az atomerőművek támogatói, mind pedig ellenzői lehetnek jó keresztények.

A tárgyi kérdésekben való tévedések szakmai tévedések, s nem lelkiismereti tévedések.

2. TÉVEDÉSEK ISTEN TÖRVÉNYEIT ILLETŐEN

Egészen más a helyzet egy olyan tévedést illetően, amely Isten törvényét tagadja: „Nem is létezik olyan, hogy isteni törvény”, vagy ártértelemezi: „Erről különféleképpen lehet vélekedni... Isten ezt egyáltalán nem így értette”:

- Egy férfi veri a feleségét. Azt állítja, hogy joga van hozzá. Lehet, hogy

tényleg így gondolja, de cselekedete keményszívűségének, vagyis bűneinek a következménye.

- „Azt teszek a saját szexualitásommal, ami nekem jólesik...” – ennek a véleménynek, e vakságnak gyakran az az oka, hogy az érintett személy már sokszor vétkezett Isten hatodik parancsolata ellen.

3. TÉVEDÉSEK SAJÁT FELELŐSSÉGÜNKET ILLETŐEN

Bűnös tévedés az is, amikor valaki ugyan nem vonja kétségbe Isten törvényét, de azt nem akarja elismerni, hogy ő is áthágja: A kérdésre, hogy mit gondol az autóval való száguldozásról, Michael azt válaszolja, hogy az veszélyes, felelőtlen dolog, másokat is veszélyeztet. Aztán ő maga is túl gyorsan hajt, de nem ismeri el, hogy éppen azt a bűnt követte el, amelyet azt megelőzően maga is elítélt. (Az Ószövetségben, Sámuel második könyvében is egy ilyen tévedésről szóló történetet olvashatunk – 2 Sám, 12,1 ff.)

Milyen okai lehetnek a lelkiismeret tévedéseinek?

Az iránytű mutatóját mágnes téríti el – a lelkiismeret iránytűjét olyan kívánságok, hangok, amelyek egy látszólag kellemesebb, szebb, kényelmesebb útra akarnak terelni, mint az Istenhez vezető út. Ezek

az „ellenirányú” hangok jöhetnek az ember bensőjéből, de kívülről is.

HANGOK AZ EMBER BENSŐJÉBŐL

Valamit mindenáron meg akarok szerezni. Ha Isten egyik parancsolata szemben áll ezzel a kívánsággal, a lelkiismeretem tiltakozni kezd – és már be is zárom a szívemet, nem akarom meghallani lelkiismeretem hangját, kifogásokat keresek, és inkább a kívánságaimra hallgatok, amelyek el akarják hallgattatni a lelkiismeretemet. Ezeket a rossz beállítódásokat nevezzük a hét főbűnnek. Nem azért, mert minden esetben rosszabbak lennének, mint más bűnök, hanem mert ezekből könnyen adódnak további bűnök. Gyökérbűnöknek is nevezzük őket, mert újabb bűnök fakadnak belőlük.

Ide tartozik például a bírvágy: ha valaki feltétlenül meg akar szerezni valamit, és nincs rá pénze, kísértésbe eshet, hogy egy másik embert meglopjon, kifosszon.

A KORSZELLEM HANGJA

Vannak „hangok”, amelyek kívülről jönnek, környezetünk megtévesztő korszellemétől származnak.

Mi a „korszellem”? Az, amit...

- „az emberek” gondolnak,
- „az emberek” mondanak,
- „az emberek” tesznek,
- „mindenki” gondol,
- „mindenki” mond,
- „mindenki” tesz.

Adott esetben ez lehet helyes: „fogat mindenki mos, én is megmosom a

A főbűnöket ábrázoló szószék

Ludwig M. Linzinger, XVIII. század, Reichenenthal, Felső-Ausztria

A Paradicsom fája körül, amely a szószéket tartja, tekeredik a kígyó: teste hét fejben végződik – a hét főbűnben.

Felismerjük-e, melyik arc melyik bűnhöz tartozik?

- 1** irigység – mindent sajnál a másik embertől
- 2** bujaság – a szexuális vágyakat követi
- 3** kevélység – vakká tesz a saját gyengeségekkkel szemben
- 4** restség – elaltatja a jót tenni vágyást
- 5** fösvénység – süketté tesz mások ínségével szemben
- 6** torkosság – „élvezeteket” akar, mértéktelenül
- 7** harag – nem ismeri az igazságosságot

MEGOLDÁS: balról jobbra, fentről kezdve: 4, 6, 1, 3, 2, 5, 7

fogam”; ám néha hamis: „az osztályban mindenki drogozik, nekem is ki kell próbálnom a kábítószer.” Egyértelmű Pál apostol figyelmeztetése: „Vizsgáljatok felül mindent, a jót tartsátok meg” (1 Tessz 5,21). Józan és értelmes kritikára van szükség, amely minden ember számára érthető. Ugyanezt mondja Szent Pál a hit szavával: „Azt keressétek, ami kedves az Úr szemében” (Ef 5,10).

Korunkban jónak számít például, ha tekintettel vagyunk a fogyatékkal élő emberek szükségleteire; ha készek vagyunk idegen embereknek is segíteni a bajban; ha nem hagyjuk, hogy az állatok ok nélkül szenvedjenek.

Vannak olyan dolgok, amelyeket jónak tart a korszellem, valójában azonban rosszak. Különösen veszélyes lehet, amikor a korszellem negatív befolyása az emberek saját bűnös vágyaival, kívánságaival találkozik: egy fiatalember együtt akar élni a barátnőjével, anélkül hogy összeházasodnának. Lelkiismeretük ellenzi, ám vágyaik igent mondanak az együttélésre. Gyakorta győznek a vágyak, mivel a korszellem azt suttogja: „De hisz mindenki ezt teszi, nem? Tisztán menni a házasságba? Nevetséges! Annyira maradi az Egyház...”

Mindig ugyanaz ismétlődik: elhitetjük magunkkal, hogy helyes, hiszen „mindenki ezt teszi”. De vajon helyesen teszik-e? Jusson eszünkbe, hogy milyen sokszor tévedett már a „többség”. Voltak olyan korszakok, amikor a legtöbb ember hitt a boszorkányok, varázslók, manók létezésében...

Három dolog segít abban, hogy kritikusán meg tudjuk vizsgálni azt, amit a korszellem diktál:

- a lelkiismeret – minden embernek van lelkiismerete, és Isten a szívünkbe írta a parancsolatait;
- Isten Tízparancsolata – Isten kinyilatkoztatta Tízparancsolatát, segítségével minden ember megvizsgálhatja, hogy mi jó, és mi rossz;
- az Egyház Tanítóhivatala – Isten az „Igazság Lelkét” ajándékozta az Egyháznak, hogy nehéz kérdésekben el tudjunk igazodni.

Az az ember, aki nem hallgat a lelkiismeretére, sem a kinyilatkoztatásra, sem pedig az Egyház tanítására, azon nem lehet segíteni. Saját maga felel a tévedésért. Lehet, hogy azzal próbál mentegőzni, hogy nem tudta, mi a helyes, de ez nem igaz. Ha akarta volna, megtudhatta volna.

A lelkiismeret nevelése

Annak érdekében, hogy lelkiismeretünk valóban megértse Isten hangját, és ne essen tévedésbe, nevelnünk kell.

A lelkiismeret nevelésének eszközei: az imádság; Isten törvényeinek megismerése és ismerete és az azokról való elmélkedés; a lelkiismeret-vizsgálat és a szentgyónás. Ezek által megtisztítjuk lelkiismeretünket – miként a szemüvegünket is megtisztítjuk, hogy jobban lássunk.

Képletesen: „le kell töltenünk” a lelkiismeretünkbe Isten parancsolatait; ott „el kell menteni”, és amikor szükséges, „megnyitjuk” őket. Így tudja összevetni a lelkiismeret az életünket azzal, amit Isten mond.

Lelkiismereti tévedés a kísértés idején

Amikor barátainkkal, munkatársainkkal beszélgetünk az erkölcsről, erkölcsi kérdésekről, viszonylag könnyű tisztán látni, és nem eltérni az igazságtól. A kísértés idején azonban a rossz csodálatosnak, ésszerűnek tűnik; és úgy látjuk, mintha az lenne boldoggá: „Isten és a törvényei? Tízparancsolat? Egyház? Ugyan már! Azoknak ott, a Vatikánban fogalmuk sincs az életről...” Olyan ez, mint amikor egy botot lógatunk a vízbe: úgy látjuk, mintha „megtörne” a bot, ám az értelem felismeri, hogy nem törött el, hanem csupán érzéki csalódásról van szó. A kísértés idején a vágyak azt súgják,

hogy „Isten parancsolatai nem léteznek, nem érvényesek rám, nem kell olyan szigorúan venni őket...” – a lelkiismeretünk azonban ellenkezik: „Nem! Isten parancsolatai jelentik az igazságot!”

A bűnbeesésről szóló ószövetségi történetben is azt olvashatjuk, hogy Éva kíváncsi volt a gyümölcsöt: az asszony látta a gyümölcsöt (az „almát”, mondják, jöllehet nem így szerepel a Bibliában), és látta, „hogy a fa élvezhető, tekintetre szép, és csábít a tudás megszerzésére...” Arra, amit az Isten mondott, már nem gondolt többé. ... Élete azonban nem „élvezhető” lett, hanem szomorú.

Ahogy az első emberrel történt, úgy történik minden emberrel a világ végéig. Egyszer csak azt hisszük, hogy jól tudjuk: „akkor leszek boldog, ha...; ha ezt vagy azt a dolgot megszerzem, megtehetem, csinálom...”. Boldog, boldog, boldog – míg ki nem derül, hogy mindez tévedés volt, és épp ellenkezőleg: boldogtalanná tesz.

1. Mi vezethet téves lelkiismerethez?

A téves lelkiismeret bocsánatos nem-tudásból és bűnös tudni nem akarásból fakad.

2. Milyen tévedések vannak?

Lehet tévedni szakkérdésekben, Isten törvényeire vonatkozóan és saját felelősségünket illetően.

3. Milyen „hangok” terelhetik tévútra a lelkiismeretet?

Lelkiismeretünket a saját bensőnkől jövő hangok vagy külső hatások (így például a „korszellem”) terelhetik tévútra.

4. Milyen összefüggés van a korszellem és a lelkiismeretünk között?

A korszellemet meg kell vizsgálnunk a lelkiismeretünkkel.

4. Lelkiismereti és vallásszabadság

J. Korczak a gyerekekkel, Yad Vashem holokauszt-múzeum Jeruzsálem közelében

„Miért is élék? Ki az Isten? Hogyan juthatok el Hozzá?” – szívünkben mély vágy él. Választ szeretnénk találni ezekre a kérdésekre; a kereséshez szabadságra van szükségünk.

Vallásszabadság

A vallásszabadság – hogy a hitbeli kérdésekben saját döntést hozzon, szabadon, és ne kényszerítsék mások – minden ember alapvető joga.

Az Istenre és a hitre vonatkozó kérdésekben senkit sem szabad kényszeríteni vagy szabadságától megfosztani. Az igazság kereséséhez – és ahhoz, hogy a megtalált igazság szerinti éljünk – szabadságra van szükségünk. Erre a szabadságra nekünk is szükségünk van, de ez, természetesen, fordítva is igaz: mi sem kényszeríthetünk másokat arra, hogy elfogadják a hitünket.

Egy zsidó házaspár, megsejtve, hogy meg akarják ölni őket, egy keresztény családnál rejtette el gyermekét. A szülők

a Terror Háza – nemzetiszocializmus és kommunizmus, Budapest

halála után a keresztény nevelőszülők örökbe akarták fogadni, és meg akarták keresztelni a gyermeket. A felkért pap azonban – miután megtudták, hogy a gyermek vér szerinti szülei zsidók voltak, és az volt a kívánságuk, hogy gyermeküket zsidó hitre neveljék – megtagadta a kérést, nem keresztelte meg a gyermeket, és azt tanácsolta a keresztény házaspárnak, hogy keressék meg a zsidó hozzátartozókat, és bízzák rájuk a gyermeket. Miért cselekedett így ez a fiatal pap? Mert tiszteletben tartotta a szülők meggyőződését és azon jogukat, hogy maguk döntsék el, milyen hitre nevelik gyermeküket. A fiatal pap később pápa lett, II. János Pál néven.

Lelkiismereti szabadság

VIII. Henrik angol király az követelte az alattvalóitól, hogy tagadják meg a pápának tett esküjüket, és esküdjenek fel rá, a királyra. Aki ezt megtagadta, azt súlyos büntetésekkel fenyegette. Morus Tamás mégis ellenállt. Barátai, akik mind

*Morus Tamás – a lelkiismeret vértanúja
H. Holbein d. J.*

felesküdtek a királyra a pápával szemben, próbálták rávenni, hogy tartson velük – a barátságukra hivatkozta, „hisz’ mindnyájan megtették”. Morus azonban lelkiismeretére hivatkozott, és ellenvetést fogalmazott meg: (szabad fordításban)

„Ha majd meghalunk, és Isten színe elé kell állnunk, és ti a mennybe kerültök, mert lelkiismeretek szerint cselekedtetek, én pedig a pokolba, mert én a lelkiismeretem ellen cselekedtem – és én ekkor azt mondanám nektek, hogy »veletek szavaztam, ezért megyek most a pokolba, ezért maradjatok hát velem, és gyertek velem« – akkor velem jönnétek-e, barátaim? Nem, nem, a Szent Szűzre mondom, hogy egyikőtök sem jönne velem. És ezért bocsássatok meg nekem, hogy nem úgy döntök, ahogyan ti. Az én szegény lelkem többet ér nekem annál, mint hogy a köreiteknek akarjak megfelelni.”

Tudatában volt annak, hogy nagy veszélynek teszi ki magát, de azt, hogy a lelkiismeretéhez híven haljon meg, olyan dolognak tartotta, amelynek során „az ember elvesztheti a fejét, anélkül, hogy igazi veszteség érné”.

A lelkiismereti szabadság – hogy a lelkiismerete szerint önmaga döntsön, szabadon, és ne kényszerítsék mások – minden ember alapvető joga.

A LELKIISMERETTŐL SZABADON VAGY A LELKIISMERETBEN SZABADON?

A lelkiismereti szabadság nem a **lelkiismerettől való szabadság**ot, hanem a **lelkiismeret szabadságát** jelenti.

Helytelen a lelkiismerettől való szabadság:

- „Nem hagyom, hogy befolyásoljanak. Nekem ne beszéljenek; azt csinálók, amit akarok.”
- „Én magam döntöm el, hogy mi a jó és mi a rossz.”
- „Minden ember kiválaszthatja azt a választ, ami a leginkább neki megfelelő.”

A lelkiismereti szabadság kiforgatása az, ha valaki úgy gondolja, hogy joga van azt gondolni, mondani és cselekedni, ami az ő tetszése és kedve szerint való, anélkül, hogy Istenre vagy a lelkiismeretére hallgatna. A lelkiismeretre hivatkozik, miközben maga akar dönteni, Istentől függetlenül. Azt akarja, hogy minden dologban a maga ura lehessen, és senkitől se kelljen engedélyt kérnie, így Istentől sem...

Helyes a lelkiismeret szabadsága:

- A lelkiismereti szabadság birtokában minden ember köteles keresni az igazságot Istennel és az igaz vallással kapcsolatban, és – ha úgy gondolja, hogy megtalálta – kitartani abban.
- Mindehhez szabadnak kell lennie; másoknak nem szabad akadályoznia vagy kényszerítenie ebben.
- A lelkiismereti és vallásszabadság – emberi méltósága alapján – joga minden embernek.

(vö. II. Vatikáni Zsinat *Dignitatis humanae*)

Vallásszabadság és misszió

A misszió azt jelenti, hogy beszélünk másoknak a hitünkről, és a meggyőzés útján el akarunk vezetni másokat a Jézusban való hitre.

Az a misszió, amely kényszeríteni akarja a másik embert, megsérti a lelkiismereti és vallásszabadságot, nem is lehet sikeres.

A helyes értelemben vett misszió, amely tiszteletben tartja a másik szabadságát, a vallásszabadsághoz tartozik. A vallásszabadság abban áll, hogy jogom van szabadon tanúságot tenni a hitemről, beszélni Istenről, és a mások embernek joga van szabadon igent vagy nemet mondani erre.

A kényszerítés bűn, a misszió szeretet.

1. Mi a lelkiismereti és a vallásszabadság?

A lelkiismereti és vallásszabadság – hogy lelkiismereti és hitbeli kérdésekben szabadon és ne kényszer hatására dönthessen – minden ember alapvető joga.

2. Minden embernek kell keresnie az Istenről szóló igazságot?

Igen, minden ember kötelessége, hogy keresse az igazságot Istenre vonatkozóan, és – ha hite szerint megtalálta – kitartson benne.

5. „Külső” és „belső” szabadság

Szabadság. A szabadságot minden ember szereti. Mindenki arra vágyik, hogy szabad legyen. A szabadság Isten különleges, csodálatos ajándéka. Különös módon azonban sokan nem is tudják pontosan, hogy mi a szabadság. Először azt gondolja az ember: „egészen egyszerű, a szabadság azt jelenti, hogy azt csinálhatok, amit akarok, és senki nem szól bele.” Sok mindent akarhat magának, sok mindenre vágyhat az ember – de van-e köze a valósághoz? Vágyhatom például arra, hogy repülni tudjak, de ettől még nem leszek madár.

Kénysziertől és korlátoktól mentes külső szabadságra vágyunk

- A börtönbe zárt rab a rácson keresztül néz ki a szabad világba. Leghőbb vágya, hogy kiszabadulhasson, és rablanc és örök nélkül élhessen. „Akkor végre szabad lennék” – gondolja.
- Betegség: az egyik ember lebénul, a másik vak, a harmadik súlyos beteg – mindannyian a gyógyulásról álmodoznak, arról, hogy megszabadulnak a betegségtől.
- Szegénység: a szegények nem utazhatnak el nyaralni, és nem vehetnek maguknak szép autót? Nem. Senki nem tiltja meg nekik, de hiányzik az ehhez szükséges pénz, és így annak szabadsága, hogy bizonyos javakra tehessenek szert.
- A rabság magából az ember bensőjéből is fakadhat: az alkoholbetegek, a

kábítószerfüggők, a tériszonytól szenvedő és klausztofóbiás emberek sem szabadok. Így gondolkoznak: „bárcsak le tudnám küzdeni a függőségemet és a félelmeimet – akkor végre szabad lennék”.

- Gyakran a fiatalok is úgy érzik, hogy nem szabadok, és annak örülnek, hogy hamarosan felnőttek lesznek: „a szülőktől szabadon élve, végre nem kell megkérdezni őket” – gondolják.

Az ember arra vágyik, hogy szabad legyen mindattól, ami korlátozza, gátolja, megköti őt. Jézus sokakat megszabadított ilyen értelemben is – a vakságból, a bénaságból, a leprából –, és az Egyházat is erre hívja. Így az Egyház arra törekszik, hogy szabaddá tegye az embereket a szegénységtől, a tudatlanságtól, az elnyomástól és betegségektől.

A külső szabadság azt jelenti, hogy szabadok vagyunk attól, ami korlátoz, ami megköt minket.

Sokak számára azonban ez a külső szabadság a szabadság teljessége. Valóban ez lenne az igazi szabadság? Gondoljuk csak át, hogy ha:

- A börtönben raboskodót tényleg szabadon engedik, kilép a „szabadságba”. Szabaddá válik, de mire? Mehet, ámde hova menjen? Mire használja a szabadságát, ha nem várja senki, és nincsen otthona?
- Háború a sivatagban: a katonák szomszajnak, sürgősen vízre van szükségük. Egy sátorra bukkannak, amelyet az

ellenség hagyott üresen – benne egy táskát találnak, pénzzel. Mire jó, mit használ a pénz, ha nem tudnak vizet venni rajta? Vízre van szükségük – a pénz értéktelen a sivatagban.

- Egy fiatalember feleségre és családra vágyik – de mit tegyen, ha nem találja meg a megfelelő társat? Szabad a házasságra, ám mégsem szabad.

Látszatszabadság

Megszabadulni a kényszerítő tényezőktől, a korlátoktól – valóban jó dolog, ha azok a dolgok tényleg akadályoznak, megkötnek minket. A korlát azonban nem mindig akadály, sokszor inkább segítség, védelem. Védőkorlát. Az a férj, aki megkötve érzi magát a szerettei által, „szabad” akar lenni a feleségétől és a családjától, és elhagyja őket, vagy az az üzletember, aki veszi magának a „szabadságot”, és nem fizet adót, valójában a saját boldogtalanságába rohan. Mindkét „szabadság” boldogtalansághoz vezet. Sajnos sokaknak lett veszte, hogy életük védőrácsait börtönrácsnak vélték.

A börtönben raboskodó számára a rács szabadságának akadály, az állatok legelőjét elválasztó kerítés azonban védelmet jelent az emberek számára. Természetesen akadályozza a kirándulót, egy talán fáradtságos kerülőútra terelve őt. De mégsem csak akadály, védelmet is jelent: aki átmászik rajta, nem igazán szabad, hanem életveszélyben van.

Isten parancsolatai olyan korlátok, amelyek védenek.

Szabadság vagy rabság? Tétélezzük fel, hogy egy ember nem törődik Istennel, csak az élvezeteinek él, könnyed filmeket néz, iszik, nőket csábít el. Nyaralni megy, a Csendes-óceánhoz repül. Nem kell dolgoznia, és még több ideje van. Mit kezd vele? Ugyanazt, amit otthon: csak az élvezeteinek él. Mondhatjuk-e, hogy ez a férfi szabad? Vagy mondjuk ki az igazságot, hogy szenvedélyeinek rabja! Az ösztönös vágyainak élő, azoknak korlátot nem szabó ember csak látszólag szabad, valójában rabságban él, szenvedélyeinek foglya. Azok az emberek, akik így élnek, olyanok, mint a partra vetett halak: vergődnek, de amíg nem jutnak vízhez, nem szabadok. Csak a vízben van szabadságuk.

Ahogy a hal víz nélkül, úgy az ember Isten hiányától szenved. De sajnos többnyire nem, vagy túl későn veszik észre, és félreértelmezik az Isten-hiány tüneteit.

A belső szabadság valamely célra irányul – Isten teszi szabaddá az embert

A szabadsággal úgy van, mint a szeretettel – szeretni csak valakit lehet –: szükség van a másik pólusra. Belsőleg szabadnak lenni csak valamire lehet, ami betölt, ami boldogít. Szabadnak lenni a kötelektől? Jó, de mire vagyok szabad, mit kezdek szabadságommal? Szabadnak lenni a kényszerítő tényezőktől csak akkor jó, ha tudom használni valamire a szabad-

ságomat, valamire, ami betölt és boldoggá tesz. Valami emberhez méltóra.

Az oroszán csak akkor szabad igazán, ha mindene megvan, amire az oroszánoknak szükségük van: ha állatokat érhet el. Ha éhes, nem segít, ha csak füvet talál.

Az ember belsőleg csak akkor szabad igazán, ha szabadon azt tudja választani, ami re szüksége van, és ami boldoggá teszi őt.

Sokféle dolog van, ami boldoggá teszi az embereket – ám mindig csak ideig-óráig és csak egy bizonyos mértékig: a gyerekeket a játékok, a felnőtteket a sport, könyvek, autók, ruhák, filmek, közös evés és ivás, utazások, zene, tudományok... De igazán, teljesen boldoggá, és véglegesen? Igazán csak Isten tudja boldoggá tenni az embert, egyedül csak Ő tudja véglegesen betölteni az ember szomjazó lelkét – úgy, hogy többé már nem vágyik mindig valami újra és másra, nem kell állandóan új és új örömeket keresnie. Ha az Istennel való szövetségben él az ember, különös módon éppen akkor tudják igazi örömmel eltölteni a földi javak, csalódások és keserű utóízek nélkül.

Vagyis csak az az ember válik igazán szabaddá, aki Istennel él szövetségben.

Volt egyszer egy ember, aki talált egy sasfiókat. Először nem tudta, hogy mit tegyen a madárral, aztán az jutott az eszébe, hogy mivel még fiatal madár, ő is fel tudja nevelni. „Tyúkot nevelek belőle” – gondolta. A biztonság kedvéért nehéz vasgolyót erősített a sas lábához, hogy ne tudjon elrepülni; majd beültette a baromfiudvarba. A madár szomorúan gubbasztott naphosszat a sarokban. Újra és újra

megpróbált fölrepülni, ám a nehéz vasgolyó megakadályozta. Amikor túl közel jöttek hozzá a tyúkok, erős csőrével utánuk kapott, de mivel alig tudott mozdulni, mindig elsöktek előle. Éhes volt, így a többi állat példáját követve végül ő is elkezdett magokat csipegetni. Telt-múlt az idő, és a sas hozzászokott ehhez az élethez: először észrevétlenül, majd egyre feltűnőbben elkezdett úgy viselkedni, mint egy tyúk. A baromfiudvar gazdája levette lábáról a súlygolyót, és elégedetten nevetett: „Elfejtette, hogy sas; már nem fog elrepülni.” Ha látogatói érkeztek, abban lelte örömét, hogy mutogatta a szerencsétlen sаст. „Tyúkot neveltem belőle” – mondta. Magokat dobott neki, és megvetően nevetett, ahogy a madár megpróbálta felcsipegetni azokat, erre kevésbé alkalmas csőrével.

Egy napon egy idegen ember érkezett. Meglátta a madarat, és így szólt: „de hiszen ez egy sas!” A gazda azonban rázta a fejét: „Egykor sas volt, de most már tyúk”. A férfi megdöbbsent a nagyszerű állat borzalmas nyomorúságos állapotán, és arra kérte a gazdát, hogy adja el neki a sаст. A gazda először nem akart ráállni az alkura, de aztán csak beleegyezett.

Az idegen óvatosan kivitte a sаст a baromfiudvarból. Távolodván, egyre kevésbé lehetett hallani a tyúkok kárálását. A férfi felkapaszkodott egy dombra. A dombtetőn egy faágra ültette a sаст, és győzködni kezdte: „Tárd ki a szárnyaidat! Nem tyúk vagy, hanem sas.” A madár nyugtalanul ide-oda verdesett, majd aláereszkedett a földre, és mint a tyúkok, elkezdett kotkodácsolni és magok, gyökerek után kutatni.

Az emberünk azonban nem adta fel: minden nap eljött, újra és újra megpróbálta arra tanítani a sast, hogy sas legyen, és ne viselkedjen úgy, mint egy tyúk. A hatalmas madár néha utánakapott a karmaival és éles csőrével – úgy tűnt, hogy zavarja a férfi igyekezete.

Ő azonban nem engedett. Hosszú, látszólag eredménytelen fáradozások után felvitte a sast egy magas hegyre, megmutatta neki a napot, mely éppen a völgyben ülő köd fölé emelkedett, és ünnepélyesen így kiáltott: „Te sas vagy! Ismerd fel méltóságodat! Repülj!” Ekkor finom borzongás futott át a csodálatos madár testén. Nyugtalanul ide-oda forgatta a fejét, felemelte és leeresztette szárnyait, majd végre kitárta. Amikor a férfi könnyű mozdulattal végül még egy utolsó lendületet adott neki, a sas rikoltott, mozgatni kezdte terebélyes szárnyait, és a levegőbe ereszkedett. Eleinte úgy tűnt, mintha megint lezuhanna. Vesztett a magasságból, és a sziklák mentén a völgy mélye felé siklott. Egyszer csak azt lehetett látni, hogy felocsúdott, és szárnyainak erőteljes csapásaival egyre magasabbra és magasabbra emelkedett, a Nap felé.

A férfi csak állt a hegy ormán, és könnyes szemmel nézett a madár után, amíg el nem tűnt a látóhatár mögött. Leereszkedett a hegyről. Ám a madár rikoltását – aki már újra sas volt – és felséges röptét a nap felé soha nem felejtette el. Mélységes hála és öröm töltötte el a szívét: segített a sasnak, hogy visszanyerje szabadságát.

Pál apostol így fogalmaz: „Erre a szabadságra tett szabadabbá minket Krisztus” (Gal 5,1). Ő mutatja meg nekünk az utat az Atyához és így a valódi szabadsághoz. Ellenben a bűn – azáltal, hogy elszakít Istentől – megfoszt a szabadságunktól, rabsághoz vezet. Szent Pál így fogalmaz: a bűn a szolgaság igájába hajt, „rabszolgává” tesz titeket.

Jézus az Egyházra bízta, hogy folytassa, amit Ő tett: valódi természetükre emlékeztetni az embereket, arra, hogy Isten önmagának teremttette és arra tanítani őket, hogy közeledjenek Hozzá, és emelkedjenek ki a maguk kis tyúkjáiból...

Szent Ágoston: „Magadnak teremtetted, Istenem, és nyugtalan a mi szívünk, míg meg nem nyugszik Te benned!”

1. Mit jelent a külső szabadság?

A külső szabadság azt jelenti, hogy szabadok vagyunk valamitől, ami korlátoz és megköt minket – így például betegségektől, szenvedélyektől, félelmektől, bilincsektől.

2. Miben rejlik a belső szabadság?

A belső szabadság lényege: van valami, ami az emberségemnek megfelelő, s így betölt és boldoggá tesz engem.

6. Szabad akarat és indítékok

Isten minden embernek szabad akaratot ajándékozott, és ezzel együtt belátást. Szabad akarat nélkül nem lennének se jó, se rossz emberek. Pontosan ezért nincs se gonosz, se jószágos kutya, csak nem harapós kutyák, illetve olyanok, amelyek hamar odakapnak. Jó vagy gonosz csak az emberi személy lehet, a jó és a rossz ismerete, továbbá döntési szabadsága alapján.

Szabadság és ezen belátás nélkül nem lett volna értelme annak, hogy Isten nekünk adta parancsolatait: nem értenénk meg őket, s ha meg is értenénk, nem tudnánk megtenni azt, amit Ő mond nekünk. Mi, emberek, képesek vagyunk megérteni, felfogni – és szabad akaratunk alapján dönteni és cselekedni. A belátás és a szabadság különbözteti meg az embereket – eltéveszthetetlenül – az állatoktól: azok, bármily csodálatosak is, nem rendelkeznek ezzel a képességgel.

A Istentől kapott szabadságunk határai

Isten sok tekintetben korlátozott szabadsággal teremtett minket, embereket: nem alakíthatjuk át magunkat más emberré, mint amilyenek vagyunk: magasak, alacsonyok, szépek, kevésbé szépek, erősek, gyengék, intelligensek, tehetségesek vagy talán fogyatékkal élők – ki ne szeretné itt vagy ott kicsit átalakítani önmagát? Ám az „én már csak ilyen vagyok” állapoton még szabadságunkkal sem igen tudunk változtatni – azon kívül, hogy esetleg

megváltoztatjuk a hajszínünket, vagy edzünk, hogy izmosabbak legyünk. Vágyhatunk arra, hogy ne kezdjünk el felejteni, hogy ezer nyelven beszéljünk, gyönyörűen tudjunk énekelni, vagy hogy már felnőttek legyünk – szép, de mindez megmarad a vágyakozás szintjén. Olyanok vagyunk, amilyenek, adottságainkkal és határainkkal. Többé-kevésbé lassan tanulunk, sok mindent megint elfelejtünk, s az időt sem felgyorsítani, se megállítani nem tudjuk, nem hogy visszafordítani. Ez az igazság: szabadok vagyunk, de szabadságunk véges.

A meggyengült akarat és Isten kegyelme

Szabadságunk nemcsak véges, de még gyengeségtől is szenved, amely az áteredő bűn következménye – ahogy azt az Olajfák hegyén az apostolok példája is mutatja: tanítványai elkísérték Jézust, és nem akarták őt egyedül hagyni. Aztán mi történt? Először elaludtak, aztán amikor jöttek a katonák, és elfogták Jézust, elfutottak. Péter, aki kicsivel korábban azt mondta, hogy kész meghalni Jézussal, nem sokkal később azt sem merte bevallani, hogy ismeri Jézust. Jézus nem csodálkozott: „a lélek ugyan erős, ám a test gyenge!”

De nem csak az apostolok voltak ilyen „gyengék”: minden ember ilyen gyenge. A keresztség ugyan eltörli az áteredő bűnt, de sajnos nem minden következményét. Nevetséges, amikor valaki azt

mondja, hogy: „rám ez nem igaz” – minden embernek sajátja az akarat gyengesége és a rosszra való hajlam. E téren senkinek ne legyenek illúziói.

Lehet, hogy valaki erős akarattal rendelkezik bizonyos célokat illetően – de ez más: saját céljai egyikének érdekében az ember vasakaratról tehet bizonyosságot – de egyúttal lehet nagyon gyenge, ami a szeretetet, irgalmasságot, igazságosságot és az Istenhez való hűséget illeti.

Nem hívő emberek is tehetnek jót, ám a kegyelem nélküli jó nem olyan jó, mint amilyen lehetne, és kellene, hogy legyen. Szent Pál így fogalmaz (1Kor 13,1–3): „eloszthatom bár minden kincsemet” – itt valószínűleg úgy gondolta: a szegényeknek – „de ha szeretet nincs bennem, semmit sem érek”. Az, hogy a szegénynek ér valamit, egyértelmű, de mit „használ” az adakozónak? A jócselekedet annak is használ, aki végrehajtja. Értékes Isten szemében, és Ő megfizet érte.

Ahhoz, hogy valóban jó legyen az ember cselekedete, Isten irgalmára van szüksége. Igazán jó dolgot a saját erejéből nem tud végrehajtani az ember. Szüksége van Istenre, aki azt, amit az ember tesz, megtisztítja, meggyógyítja és teljessé teszi. Például: valaki a menekültekért küzd. Nagyon jó – de lehet, hogy a szervező, a segítő szerepében tetszeleg, olyan emberben, aki jobban gondolkozik és jobb, mint a többi ember. Jósága hiúsággal és kevélységgel keveredik. A „jó emberek” nem igazán jók. „Nélkülem nem tehettek semmit” – mondja Jézus. Vagyis semmit, ami valóban teljesen jó lenne. Lehet, hogy Közép-Európában is nőnek és teremnek

déligyümölcsök, de csak a megfelelő éghajlatú, napsütötte területeken hoznak igazán jó gyümölcsöket a fák. A jócselekedetek csak Isten „napmelegében” lesznek igazán jók. Minthogy gyenge az emberi akarat, az Egyház gyakran imádkozik a Szentlélek erejéért, és az erő külön szentségét ajándékozza: a bérmlást.

Szabadság és indítékok

Az okot, amiért valamit teszünk, indítéknak nevezzük. A motívum szó jelentése: az, ami mozgat. Vagy: az ok, amiért valamit akarok és teszek, vagy nem akarok és nem teszek meg.

Ugyanazt a dolgot különböző emberek más és más indítékkal teszik: egy baráti társaság kirándulni megy a hegyekbe:

- egyikük edzeni akar,
- a másik kikapcsolódásra vágyik,
- a harmadik viszont akar látni egy lányt, aki tetszik neki.

Három különböző indíték ugyanarra a kirándulásra.

Egyazon embernek is több indítéka lehet egyszerre: egy tudós afrikai expedícióra indul. Három dolog vezérli:

- meg akarja ismerni, hogyan élnek az emberek Afrikában,
- segélyadományokat akar átadni egy misszionárius barátjának,
- filmet akar forgatni, hogy pénzt keressen vele.

Indítékai különbözően értékelhetőek. Egyik indítéka sem rossz, ám igazán jónak elsősorban csak a másodikat nevezhetjük.

szolgálatot végző munkatársaikra érvényes, hogy első és legfontosabb indítékuk mindenben, amit tesznek, az emberek örök üdvössége kell, hogy legyen.

Mi a szabadság?

Sok ok és indíték-láncolat van a természetben – és van egy olyan indíték, amit szabad akaratnak nevezünk:

TERMÉSZETES OKOK

Amikor történik valami, az okokat keressük: miért dőlt ki a fa? Elkorhadt? Az erős szél okozta? Valami elrágta a gyökereit? Kell, hogy legyen valami oka, akár több is. Okok láncolata is előfordulhat: kidől egy fa, elszakítja a villanyvezetéket, néhány házban nincs áram, és egy betörő kihasználja a sötétséget, hogy besurranjon valahova.

A SZABAD AKARAT – MINT INDÍTÉK

Az utóbbi, betörős példa is mutatja: az első három ok szoros összefüggésben van egymással, az egyikből kényszerűen következik a másik – ám a tolvaj másként is cselekedhetne, neki nem „kell betörnie”.

Az ember szabad akarata egészen másfajta indíték: Miért repült be a labda a kapuba? Mert egy futballcipő tiszta erőből eltalálta? Többek között. Mert izmok húzódtak össze? Ezért is. De igazából azért, mert a középcsatár be akarta rúgni a kapuba. A cipő és az izmok csak eszközei voltak az akaratának: „Gólt

Több indíték esetén fontos a sorrend: egy orvos megműt egy beteget, meg akarja gyógyítani őt. Ezáltal persze pénzt is akar keresni. Rendben, ám a beteg és gyógyulása fontosabb kell, hogy legyen számára, mint a pénz.

Más esetekben bizonyos motívumok egyáltalán nem lehetnek befolyásoló tényezők: egy férfi feleségül akar venni egy lányt, aki egy házat fog örökölni – ezt a férfi is tudja. Megállj! Azért vegye feleségül, mert szereti, és ne az öröksége miatt. Örömet okozhat neki az örökség, de nem lehet indíték a házasságra.

Elsősorban a papokra és a pasztorális

akarok rúgni!” A csatár szabad akarata indította el az izmok – láb mozgatása – cipő – oklancolatot.

Egyszerűen akarni: sok dolgot egyszerűen elég akarni, és megtörténnek: szomjas vagyok, inni akarok. Ezért felállok, és elindulok – a lábaim kivisznek a konyhába, vizet töltök magamnak, és iszom. Akarom, és már meg is történik.

Eszközöket használni: más dolgokat nem elég csak akarni; célunk eléréséért a megfelelő eszközöket kell bevetnünk.

- Szeretnék tudni angolul – ennek érdekében tanulnom kell, gyakorolni és ismételni.

- Nem akarok autóbalesetet szenvedni – ezért nem iszom alkoholt.
- Nem akarok kábítószerfüggővé válni – így elkerülöm azokat, akik kábítószerznek.

Kereszténynek lenni hasonló dolgot jelent: keresztény akarok lenni, ezért...

- megpróbálom megérteni a hitemet;
- vasárnaponként elmegyek szentmisére;
- élek a szentségekkel;
- Isten parancsolataihoz igazítom az életemet;
- elkerülök bizonyos filmeket, könyveket, videojátékokat és „barátokat”, akikről azt érzem, hogy eltávolíthatnak Istentől...

15. Mi tartozik a szabad akarathoz?

A szabad akarathoz tartozik a belátás és a döntésképeség.

16. Mi az indíték?

Az indíték az az alap, amiért valamit akarok és teszek, vagy nem akarok és nem teszek meg.

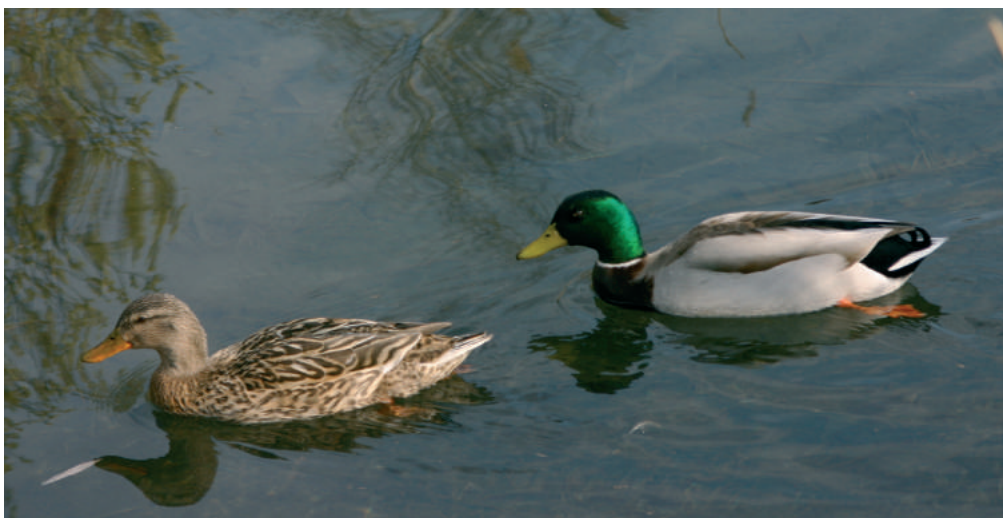
17. Milyen okok léteznek?

Természetes okok és a szabad akarat.

7. Ösztönök és érzelmek

Az ösztönök is emberi természetünkhöz tartoznak. Az ösztönök, miként a szó német jelentése (Trieb – ösztön, hajtóerő) is mutatja, belülről hajtanak bennünket, akár akarjuk, akár nem. Az ösztönök Isten teremtő tervének részei. Milyen ösztönöket ismerünk?

- önfenntartó ösztön: minden élőlény védekezik a halállal szemben;
- táplálkozási ösztön: minden élőlény táplálékot keres magának;
- fajfenntartási (nemi) ösztön: minden élőlény szaporodni akar;
- anyai ösztön: az anyák meg akarják védeni gyermekeiket.

Az állatoknak nincsenek ilyen ösztönei? De. Az ember azonban bizonyos mértékig az ösztöneivel szemben is szabad.

Az embernek vannak olyan vágyai is, amelyekkel az állatok egyáltalán nem rendelkeznek, vagy legfeljebb csak valami hasonlóval. Minden ember

- vágyik az igazi szeretetre,
- akar tanulni és tudni,
- törekszik az igazi boldogságra,
- csak Istennél találja meg a teljességet.

Az állatnak követnie „kell” az ösztönét, az embernek nem. Az ösztönök olyanok, mint a félautomata vezérlés, amely javaslatokat tesz, ám nem kényszerít. Szabadok vagyunk és maradunk – miként a számítógépnél, amely felkínál egy menüt, vagyis különböző lehetőségeket, abban azonban, hogy mire kattintunk rá, a programon belül szabadok maradunk.

Beteges ösztönök: az ösztönök, ahogy az Isten teremtette őket, jók. Az ember nem tudja, és nem is kell megpróbálnia

elnyomni őket. Azonban ha egy ösztön rossz irányba fordul, küzdelem veszi kezdetét, főként, ha nagyon erős ösztönről van szó: a kleptomániásnak erős késztetése van arra, hogy elloponjon valamit; a piro-mániás házakat akar felgyújtani. Különösen veszélyes a nemi ösztön, főleg, ha erőszakos vággyal keveredik, vagy ha gyerekekre irányul. Az ösztön ereje is lehet beteges, és szinte teljesen elnyomhatja a szabadságot. Az ilyen értelemben beteg emberek már nem ugyanolyan mértékben felelősek tetteikért, mint az egészségesek, de a környezetükben élőknek meg kell védeniük magukat velük szemben.

Az érzelmek és a szabad akarat

Az érzelmek nagyon különbözőek – vannak jók, vannak rosszak, illetve közömbös érzelmek is – a lelkiismeret ezért nem is veszi figyelembe őket (például hogy „fáradtnak érzem” magam). Bizonyos érzelmek testünk állapotától függnak (például valaki vidám, mert túl sokat ivott); más érzelmek a szívünkéből származnak: öröm, szomorúság, irigység, gyűlölet, féltékenység, vágyakozás, szerelem, irgalom – jó és rossz érzések.

MIT KEZDJÜNK AZ ÉRZELMEINKKEL?

Az érzelmek jönnek és mennek, kéretlenül. Nem lehet előre tervezni őket. Nem segít, ha elhatározom, hogy „10.23-kor már nem leszek féltékeny”, ha egyszer az vagyok. „Mostantól szeretni akarom ezt az ellenszenves embert” – mégis ellenszenves marad számomra. Érzéseinknek nem tudunk parancsolni.

Tehát nincs mit tenni – az érzelem az érzelem? De. Meg kell tanulnunk megvizsgálni, értékelni és helyesen bánni velük. Szabad akaratommal képes vagyok egy bizonyos érzést...

- megerősíteni, igent mondani rá – így, ha azonosulok vele, mondhatni, az énem részévé válik; vagy
- elutasítani, nemet mondani rá – kijelenteni, hogy „ez nem én vagyok”. Ha elutasítom, akkor az adott érzés ezután már csak „tartózkodási engedély nélkül”, mintegy illegálisan van jelen bennem.

A megerősítés, az „igen” által az érzelem a szívembe kerül, belsővé lesz; a „nem” miatt kívül marad. Isten csak az akaratom által a szívembe fogadott érzelmeimet kéri számon rajtam. Úgy, mint a házasságkötésnél: akarat és érzés csak az ige-nünk által kelnek egybe. Érzelmeimmel „a boldogító igen által kelek egybe”, és a nem által válok el tőlük – fogalmazta meg képletesen Szalézi Szent Ferenc.

MIT KEZDJÜNK JÓ ÉRZELMEINKKEL?

A jó érzelmeinkre természetesen mondjunk igent. Ápoljuk, növeljük őket – ahogy a kertész is segíti a virágok növekedését, ha öntözi őket, jó földet hoz és trágyázza. Ha teljes szívemmel oda akarok fordulni egy emberhez, meg akarok vele barátkozni, akkor tudatosan figyelek arra, ami tetszik benne, és igyekszem egyre jobban megismerni őt, beszélgetek vele, és időt szánok rá. E kölcsönös megismerésnek köszönhetően barátokká lehetünk.

MIT KEZDJÜNK ROSSZ ÉRZELMEINKKEL?

A rossz érzelmek kellemetlenek, megterhelőek, és kísértést is jelenthetnek – de a rossz érzelem nem bűn, amíg nem „engedem be” a szívembe. Lehetséges, hogy valakinek egész életében megmaradnak bizonyos rossz érzelmei, és folyamatosan ostromolják őt, de nem ereszti be a szívébe, „kívül maradnak”. Szenved tőlük, de kitart a küzdelemben, és életszentségben él.

Szalézi Szent Ferenc egy hasonlatot fogalmazott meg ezzel kapcsolatban. A szabad akaratot a középkori várakhoz hasonlította, amelynek közepén egy torony állt. Amikor az ellenség megtámadta és elfoglalta a várat, a védők és a vár ura visszahúzódhatott a toronyba. A kaput gerendákkal torlaszolták el. Az ellenség döngethette a kaput, a tornyot nem tudták elfoglalni. A „torony” – mondta Szalézi Szent Ferenc – a szabad akaratumk, az „ellenség” a rossz érzések. Amíg zárva tartjuk a kaput, vagyis nemet mondunk rá, addig biztonságban vagyunk. Ha nem nyit ajtót a szabad akaratumk, a rossz érzelmek, melyek elfoglalták a várat, ostromolhatják a tornyot, de nem tudnak úrrá lenni rajta. Ha ajtót nyitunk, és beengedjük őket – vagyis már nem akaratumk ellenére vannak ott –, jogot és hatalmat adunk nekik, és így felelősek vagyunk mindazért a bajért, amit okoznak.

Ki lehet oltani a rossz érzelmeket? Nem feltétlenül: néha nagyon erősek, és fáradtságos az ellenük való küzdelem. Az irigység ellen például úgy lehet küzdeni, hogy:
■ gondolataimat a másik ember jó tulajdonságaira irányítom, és elkezdem

szeretni őt, nem irigkedem erőnyeire, sem a javaira;

- tudatosítom, hogy mennyire mulandó az, amit irigylek tőle;
- és felidézem mindazt a sok jót, amivel Isten megajándékozott engem.

Így lehet legyőzni a rossz gondolatokat. Ha visszatérnek, akkor újra kell kezdeni a küzdelmet. Az a döntő, hogy akaratom ellenére vannak „jelen”, vagy „beengedem” őket, és így jogot és hatalmat engedek nekik magam felett. Fontos megvizsgálni, hogy honnan származnak; és aztán egyszerűen át kell siklani felettük, mintha nem is lennének jelen – le kell törni őket, mint egy korhadt ágat.

A jó érzelmek – ha igent mondunk rájuk – jóvá formálódnak.

A rossz érzelmek – ha igent mondunk rájuk – rosszá formálódnak.

A rossz érzelmek – ha nemet mondunk rájuk – nem tudnak ártani.

Például a felebaráti szeretet: Hogyan lehet egy ellenséget „szeretni”? Jézus nem mondja sem azt, hogy „engedj utat ellenséges érzelmeidnek”, sem azt, hogy „erőltess magadra szeretetteljes érzelmeket!”. Azt mondja: „Szeressétek ellenségeiteket. Tegyetek jót azokkal, akik gyűlölnék titeket. Áldjátok üldözőiteket. Imádkozzatok azokért, akik bántalmaznak titeket” (Lk 6,27). Ezt akarhatom és tehetem – ez az én nemet mondásom az ellenséges érzelmekre.

Lisieux-i Szent Teréz mesélte, hogy egyik rendtársnője szinte az idegeire ment. Minden tulajdonsága, gesztusa idegesítette: ahogy járt, ahogy beszélt, imádkozott... Teréz azt gondolta: „Jézus biztosan azt akarja, hogy szeressem ezt a kellemtelen testvéremet – ahogy egy ellenséget”. Ezért elhatározta, hogy különösen barátságos és segítőkész lesz ezzel a nővérrel. Olyan jól sikerült, hogy rendtársa egy napon megkérdezte Terézt: „Kedves nővérem, mit talál olyan rokonszenvesnek bennem, hogy mindig annyira kedves velem?” Teréz csak mosolygott...

18. Mik az ösztönök?

Az ösztönök Isten teremtéstervének részei; lelkünkhöz tartoznak, és cselekvésre ösztönöznek bennünket. Létezik többek között önfenntartó ösztön, táplálkozási ösztön, fajfenntartási ösztön stb.

19. Mi a különbség az emberek és az állatok ösztönvilága között?

Az állatnak követnie kell az ösztönét, az ember azonban megőrzi szabadságát az ösztönökkel szemben.

20. Hogyan bánjunk érzelmeinkkel?

A jó érzelmekre mondjunk igent, a rosszakat utasítsuk el. Mindaddig, amíg nem mondunk igent a rossz érzelmekre, megterhelőek ugyan, ám nem jelentenek bűnt.

8. Törvények és parancsolatok

Krisztus és a házasságtörő asszony
olajfestmény, vászon, Franz Sigmund d. Ae. 1751, seitenstetteni apátság

Isten teremtett és rendezett el mindent.
Megkülönböztetendő:

- az **Isten örök törvénye**,
- a **természettörvények**,
- a **természetes erkölcsi törvények**
vagy **Isten parancsolatai**,
- az **emberi törvények**.

Isten örök törvénye

Isten teremtéstervének egészét Isten örök törvényének nevezzük. Beletartoznak mind a természet törvényei, mind pedig a természetes erkölcsi törvények (más néven Isten Tízparancsolata).

Természettörvények

Ha feldobunk egy követ a levegőbe, visszaesik a földre – a *gravitációs erő törvénye* alapján. A vadludak minden évben több ezer kilométert röpködnek, és mindig visszatérnek a költési helyükre – a vadludak természet törvénye. Ezeket a törvényeket ösztönöknek is nevezzük: automatikus vezérléshez hasonlóan irányítják az állatokat. Mi, emberek is alá vagyunk vetve bizonyos természet törvényeknek – a gravitációs erőnek, a hidegnek, a forróságnak, a fáradtságnak és sok más erőnek.

A természet törvények másként működnek, mint az erkölcsi parancsok vagy az emberi törvények: megyünk, és beleütközünk egy falba. A fal nem kérdezi meg, készek vagyunk-e arra, hogy megálljunk – egyszerűen eltorlaszolja az utunkat. Az, hogy nem tudunk egyszerűen átmenni egy falon, természet törvény. Erkölcsi parancsokat vagy emberi törvényeket át lehet lépni, a természet törvényeit azonban nem. Mindenkor érvényesek, függetlenül attól, hogy megértjük-e őket, vagy sem, hogy igazodunk-e hozzájuk, vagy sem. Az emberek nem tudják megváltoztatni ezeket a törvényeket.

A természet törvények kötött szabályok, amelyek meghatározzák a természet történéseit.

Természetes erkölcsi törvények, avagy Isten parancsolatai

Természetes erkölcsi törvénynek vagy erkölcsi törvénynek nevezik Isten minden parancsolatát, amelyeket az ember képes a természetes értelmével felismerni (a kinyilatkoztatás nélkül is), és amelyeknek önként engedelmeskedik.

Mivel azonban az ember könnyen tévedésbe eshet e parancsok megértését illetően – különösen, amikor nehéz kérdések merülnek föl –, Isten a Tízparancsolattal megerősítette a természetes erkölcsi törvényt, „természetfeletti” segítséget nyújtva így az embereknek.

„Ne fálj fel embereket!” – értelmetlenség lenne ilyen feliratú táblát állítani az orosz lánoknak az afrikai szavannán. Még ha tudnának is olvasni az állatok, Isten parancsolatait nem tudják megérteni. Hiszen a parancsok nem kényszerítik az embereket úgy, mint a természet törvények, hanem

- az értelemhez szólnak: felfogjuk a parancsok értelmét;
- a szabad akaratához szólnak: engedelmeskedhetünk nekik, de meg is tagadhatjuk őket.

Isten parancsolatai nem kényszerítenek minket, mint egy természet törvény.

Isten azért adta nekünk parancsolatait, mert szeret minket: hogy nagy szabadságunkban nehegy boldogtalanságba

rohanjunk. A parancsolatok megmondják nekünk, hogy mit kezdjünk kívánságainkkal, ösztöneinkkel és vágyainkkal. Isten parancsolatait meg tudjuk érteni, és Isten akarja, hogy valóban megértsük őket.

Vannak olyan hittitkok, amelyeket mi, emberek nem érthetünk meg teljesen (például Jézus Krisztus valóságos jelenlétét a kenyér és a bor színe alatt), ám Isten parancsolatai között nincs olyan, amely titok volna. Mindamellett lehetséges, hogy valaki (még) nem érti meg Isten egyik parancsolatát. Akkor ennek ellenére („vakon”) kell tartania magát hozzá, mert tudja, hogy: „ha Istentől származik, akkor biztosan igaz és jó nekem”. (Hiszen egy értelmes ember akkor is megáll egy közlekedési táblánál, amelyen az olvasható, hogy „Vigyázat, életveszély!”, ha nem tudja, hogy tulajdonképpen milyen életveszélyről van szó.) Mindazonáltal arra kell törekednünk, hogy Isten parancsolatainak értelmét is felfogjuk.

Isten parancsolatai olyanok, mint egy mező szélén elhelyezett táblák: „Kérjük, ne lépjenek rá, ritka virágok nyílnak itt.” Vagy: „gótikus templom – kulturális emlékmű”. Aki ezt észreveszi, figyelni kezd, felfedezi a virágot, vagy észreveszi, hogy milyen szép az a régi templom. Ha ezt megértette, már nincs szüksége táblára.

Emberi jogok

A természetes erkölcsi törvények egy részét (általános) **emberi jogoknak** (az ENSZ 1948-as nyilatkozata), vagy **természetjogoknak** nevezzük.

Az általános emberi jogok olyan jogok, amelyek ezért illetik meg az embert, mert ember – és nem azért, mert egy kormány vagy bármilyen más emberi hatalom adta neki. Az embert és az emberi jogokat éppoly kevésbé lehet elválasztani egymástól, mint a meleget a tűztől és a hideget a jégtől. Minthogy minden a természetéből adódóan rendelkezik ezekkel a jogokkal, természetes emberi jogoknak is nevezzük őket.

Senki sem foszthatja meg a másik embert ezektől a jogoktól. Mindenki-nek tiszteletben kell tartania mindenki más emberi jogait.

Minden kormánynak tiszteletben kell tartania és védenie kell az emberi jogokat. Amennyiben nem teszi, a saját törvényei igazságtalanok. Ahhoz, hogy egy törvényt igazságtalannak nevezhessünk, valamilyen mércére van szükségünk – az

Parlamenti ülés, XXII. törvényalkotási ciklus, Bécs, parlament, 2004

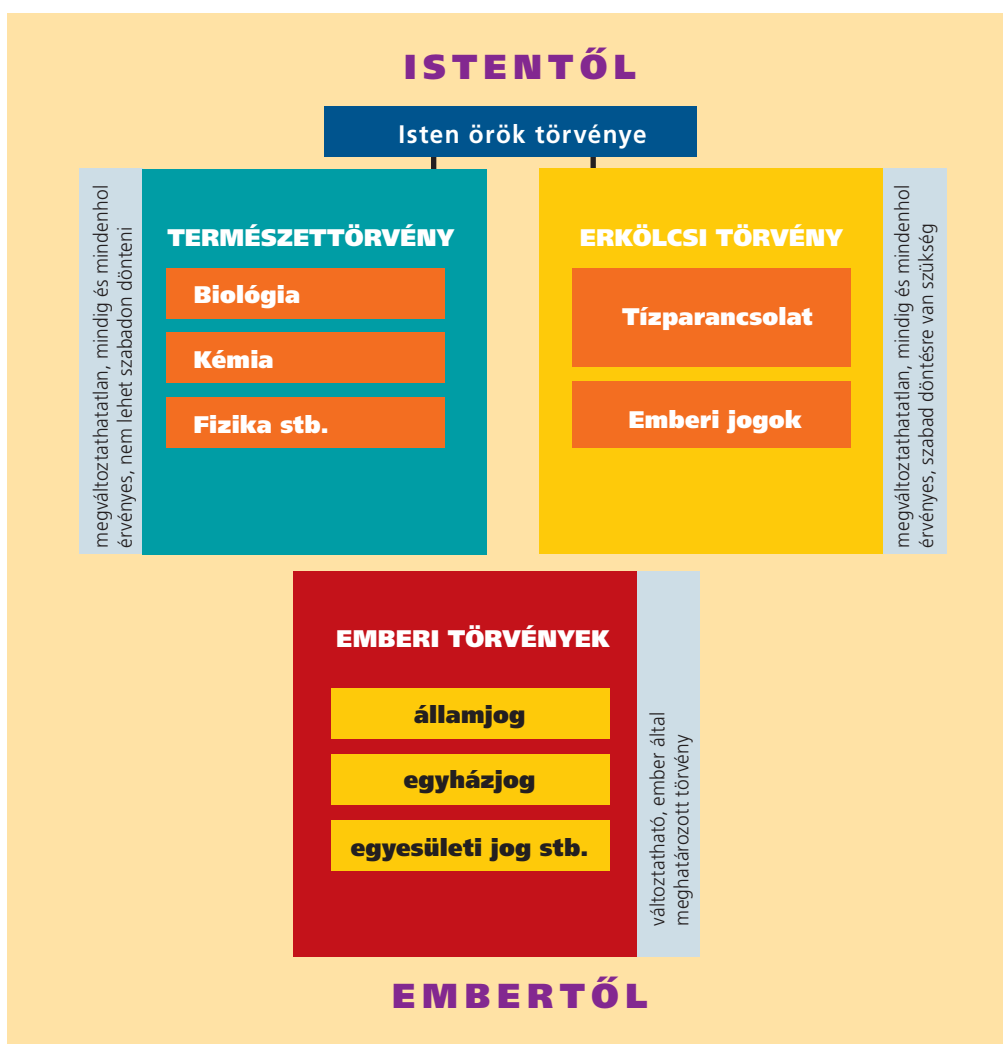

emberi jogokra. Isten minden embernek szent és sérthetetlen jogot adott arra, hogy éljen. Ezért mindenkor súlyos igazságtalanság megölni egy meg nem született vagy újszülött gyermeket, még ha egyes országokban és bizonyos korszakokban „megengedett” volt, miként napjainkban újra az. Valójában mindig, minden nép körében tilos volt, egyáltalán

nem lehet „megengedett” – mindenkor csak papíron volt „megengedett”, valójában nem.

Az igazságtalan törvények érvénytelenek. Nem követünk el bűnt, ha nem engedelmeskedünk; ellenkezőleg: szent kötelesség lehet (például egy katonának soha nem szabad ártatlan tűszokat lelőnie, akkor sem, ha parancsot kap rá).

Emberi törvények

Az egyes országok parlamentje tervez meg, vitat meg és határoz meg minden olyan törvényt, amelyekre az adott országban szükség van. Ezek az „ember alkotta törvények” az ország minden polgárát kötelezik. Ha valaki megszegi, megbüntetik.

Vannak olyan egyházi törvények is, amelyek nem Istentől, hanem az embertől származnak (emberi előírások).

Az állam és az Egyház ilyen emberi törvényeit természetesen megváltoztathatják vagy eltörölhetik az emberek. Az állam

például csökkentheti az adókat, szigoríthatja a közúti közlekedés szabályait, vagy előírhatja a szelektív hulladékgyűjtést stb.

Ha egy emberi törvény isteni parancsot tartalmaz, természetesen nem lehet megváltoztatni. Például: az állami törvény szerint tilos megölni a fogyatékkal élőket. Ezt a törvényt nem szüntetheti meg az állam, mert egy isteni parancsot is tartalmaz. Az az emberi törvény, amely ellentmond az Isten parancsolatainak, érvénytelen. „Inkább kell engedelmeskednünk Istennek, mint az embereknek”, mondták az apostolok, amikor az emberek meg akarták tiltani nekik, hogy Jézusról beszéljenek.

21. Mi az „Isten örök parancsa”?

Isten teremtestervének egészét Isten örök törvényének nevezzük. Beletartoznak a természettörvények és Isten Tízparancsolata (a természetes erkölcsi törvények).

22. Mik a természettörvények?

A természettörvények kötött szabályok, amelyek meghatározzák a természet történéseit. Ezek hatására következik be például, hogy a feldobott kő leesik.

23. Mit nevezünk természetes erkölcsi törvényeknek?

Természetes erkölcsi törvényeknek nevezünk minden olyan erkölcsi törvényt, amelyet a természetes értelmével felismerhet az ember – amelyek a szívébe vannak írva.

24. Mik az emberi jogok?

Az általános emberi jogok olyan jogok, amelyek minden embert megilletnek – azért, mert ember. Az adott országtól függetlenül érvényesek, amint ez az ENSZ 1948-ban közzétett nyilatkozatában szerepel.

25. Milyen emberi törvények léteznek?

Léteznek állami törvények, amelyeket az adott ország parlamentje határoz meg, továbbá vannak egyházi törvények, amelyeket a mindenkori pápa vagy a püspökök rendelnek el.

9. Isten szövetsége Izrael népével

Isten a bizonyság két kő tábláját adja Mózesnek, Admonti Óriásbiblia az Irgalmas Jézusról

Isten Tízparancsolata az Ószövetség lelke (Kiv 19,1 ff):

Isten magához szólította Mózeszt a Sínai-hegyre, és kinyilatkoztatta neki, hogy szövetséget akar kötni a zsidó néppel.

Mózes összehívta a népet, és elbeszélte nekik, amit az Úr mondott a szövetségről:

A SZÖVETSÉG

„Ma az Úr, a te Istened azt parancsolja neked, hogy tedd meg mindezeket a parancsokat és rendeleteket: tartsd meg tehát és teljesítsd őket teljes szívedből és teljes lelkedből.

***Te ma az Urat választottad, hogy Istened legyen,** hogy az ő útjain jársz, megtartsd szertartásait, parancsait s rendeléseit, s az ő szavának engedelmeskedj,*

***az Úr pedig ma téged választott, hogy tulajdon népe légy,** amint szólt neked, s megtartsd minden parancsát, s fennköltebbé tegyen téged minden nemzetnél, amelyet teremtett a maga dicséretére, hírnevére és dicsőségére, hogy szent népe légy az Úrnak, a te Istenednek, amint megmondta.”*

(MTörv 26,16–19)

A zsidók egy szívvel-lélekkel azt felelték: „Megtesszük mindazt, amit az Úr mondott”. Mózes elvitte a nép választását az Úrnak.

Isten és az emberek e szövetségekötésénél valójában csak Isten ad valamit: törvényt adja a népnek, és hűségét fogad nekik.

Ha a nép megtartja Istennel kötött szövetségét, önnön javára válik.

A szövetség első megszegése

Még mielőtt egészen lezárult volna az Istennel való szövetségkötés, a zsidó nép máris elfordult az Isten törvényétől: Mózes hosszú ideig – negyven nap és negyven éjen át – fent maradt a Sínai-hegyen, és a nép azt gondolta, hogy már nem tér vissza. És ekkor mit cselekedtek? Aranyból öntött borjút készítettek maguknak, „istenükként” kezdték imádni, ünnepelték és körültáncolták. Amikor Mózes visszatért a hegyről a bizonyosság két táblájával – „mindkét oldalukon írás volt. Magának Istennek voltak a művei, a táblákba vésett írás is Istené volt” –, már messziről látta, hogy mit cselekedett a nép: elfordultak az Istentől. „Amikor a tábor közelébe ért, és meglátta a borjút és a táncokat, igen megharagudott. Ledobta kezéből a táblákat, és összetörte azokat a hegy tövében” (Kiv 32,19). Isten megbüntette a népet ezért a vétékért, az áruságért, ám később mégis megkönyörült rajtuk, és új kőtáblákat adott Mózesnek. Most nincs jelentősége annak, hogy hogyan tudjuk elképzelni magunknak a kőtáblákat és azt, ahogy Isten átadja őket Mózesnek. A legfontosabb, hogy Isten úgy szerette a zsidó népet, hogy a velük kötött szövetség megszegése ellenére sem hagyta, hogy letérjenek a helyes útról.

Isten törvénye – a szentek szentje az Ószövetségben

A szövetség kőtábláit a Tízparancsolattal a szövetség ládájában őrizték meg, féltve, a zsidók. Ez volt a szentek szentje a jeruzsálemi templomban.

A kőtáblák legkésőbb akkor tűnhettek el, amikor a rómaiak Krisztus után 70-ben lerombolták a templomot. Ám Isten parancsolatai továbbra is szentek a zsidók számára:

Isten Tízparancsolatát mind a mai napig a zsinagógák Tóra-szekrényében őrzik, szerte a világon – egészen hasonlóan ahhoz, ahogy az Oltáriszentséget őrzik a katolikus templomok tabernákulumában.

- Az Ószövetség Isten Tízparancsolatán alapul – az Újszövetség az Ószövetség beteljesülése Jézus Krisztus által.
- A zsidók szentségtartójában a tóratekercsek találhatóak, Isten parancsaival – a katolikus templomok tabernákulumában Jézus van jelen valóságosan a kenyér színe alatt.

Tóra és tóraszekrény a salzburgi zsinagógában

- Az út tehát a Sínai-hegyen kötött szövetségtől Jézus Krisztushoz vezet, a tóraszekrénytől a tabernákulumhoz.

Isten tehát kinyilatkoztatta Izrael népének az ő parancsolatait. Sajnos azonban a zsidó nép nemcsak az aranyborjúval szegte meg az Istennel kötött szövetséget, hanem később újra és újra eltért tőle – miként mi, keresztények is gyakran hűtlenek voltunk és vagyunk.

Isten parancsolatai – óvnak a veszélytől

A természettörvények következtében sok veszély fenyegeti az embereket és az állatokat. Egyes veszélyektől valamilyen ösztön, megérzés (így például a tűztől való félelem) óv meg; más veszélyeket először meg kell ismernünk, olykor fájdalmas tapasztalatok árán (mint az ártalmas röntgensugarak veszélye).

Vannak veszélyek, amelyekre a lelkiismeretünk figyelmeztet: olyan cselekedetek, amelyek gyengítik vagy akár megszegik az Istennel való szövetségünket. Isten parancsolatai ezektől óvnak minket.

Isten nem azért adta nekünk az Ő parancsolatait, hogy korlátozza a szabadságunkat, hogy bosszantson minket, vagy nehezebbé tegye az életünket. Isten nem tilt „csak úgy”. Azért adta nekünk parancsolatait, mert szeret minket, és így segíteni akar nekünk: azt akarja, hogy jól alakuljon az életünk!

Gilbert K. Chesterton angol író a következőképpen fogalmaz Igazságot! (Orthodoxy) című könyvében: „Lehetséges, hogy

a katolikus tanítás és fegyelem olyan, mint egy fal, de ez a fal játszóteret kerít be. A kereszténység az egyedüli keret, melyben a pogány öröm fennmaradhatott. Képzeljük csak el, hogy gyermekek játszadoznak a tengerből magasan kiemelkedő sziget gyepes ormán. Míg a szirt szélén ott állt a fal, a legbolondabb játékba is nyugodtan belevehették magukat, s a sziget olyan lett, mint egy lármás gyerekszoba. Ám egy napon leomlott a fal, és elébük tárult a veszély a maga meztelenségében. Nem zuhantak a mélybe, de mikor barátaik viszatértek, ott találták őket összebújva és dideregve a sziget közepén, és ajkukon elnémult a dal.»

Valóban így van: Isten parancsolatai, mint falak, valódi veszélytől óvnak meg minket. Aki felismeri a veszélyt, annak már nincs szüksége figyelmeztető táblákra. Tilalmakra csak akkor és ott van szükség, ahol az emberek feltételezhetően nem tudják megfelelően felmérni, vagy egyáltalán nem ismerik fel a veszélyt.

Isten parancsolatait illetően is így van ez: leginkább, amikor nagyon vágyunk valamire, hajlamosak vagyunk arra, hogy lebecsüljük a veszélyt, vagy vakok legyünk velük szemben. Isten azért adta nekünk az Ő parancsolatait, hogy megvédjen ezektől, és veszélyes területeken is biztos támpontot adjon nekünk.

Isten parancsolatai – emberhez méltó tartás

Aki tartott már állatot, tudja, hogy hogyan kell őket fajspecifikusan, fajuknak

megfelelően tartani: a kanárinak levegőre van szüksége, a hálnak vízre, a tehénnek legelőre – minden állatnak arra van szüksége, ami természetének megfelelő. Ha nem eszerint tartjuk őket, akkor megbetegedhetnek vagy elpusztulnak. Nem tarthatunk halakat madárkalitkában, sem madarakat akváriumban.

Hogy hogyan kell a teheneket „tehenekhez méltóan”, teheneknek megfelelően tartani, azt a gazdák és az állatorvosok tudják a legjobban. Ők ismerik a „fajnak megfelelő tehéntartás parancsolatát”.

Hát az ember? Neki is fajának megfelelően, vagyis emberhez méltóan kell élnie. Isten az, aki igazán ismeri az embert. Hiszen az ember az Ő teremtménye. Az Alkotó ismeri legjobban, amit létrehozott, és ő tudja, hogy hogyan kell vele helyesen bánni.

Az állatokat a fajuknak megfelelően kell tartanunk, önmagunkat pedig emberhez

*Mózes a bizonyság kőtábláival
szószék freskóval*

méltóan – azáltal, hogy megtartjuk Isten parancsolatait.

Minthogy az első emberpár bűnbeesése miatt nem igazán tudjuk pontosan, hogy mi felel meg a természetünknek – mi az emberhez méltó –, Isten kinyilatkoztatta nekünk parancsolatait, és a Szentírásban elénk tárta.

Hála Isten Tízparancsolatáért

A zsidók mai is ünneplik a shavuot hetét – a mi pünkösdünknek megfelelően –, arra a napra emlékezvén, amikor Isten a Sínai-hegyen nekik adta parancsolatait, két kőtáblára írva.

Miként zsidó testvéreink, mi, keresztények is örülünk a szövetségnek és Isten parancsolatainak. A 119. zsoltár szavai szerint:

*„Vezess engem parancsait ösvényére,
mert benne lelem kedvemet!”
„Parancsolataid útjában gyönyörködöm,
jobban, mint minden gazdagságban.”
„Nyisd meg szemem,
hadd szemléljem a csodákat
törvényedben.”
„Rendeleteiddel foglalkozom,
útjaidon elmélkedem.”*

Azok az emberek, akik nem ismerik vagy semmibe veszik Isten parancsolatait, eltévednek, és boldogtalanná lesznek. Ám ezt sajnós a legtöbb esetben csak nagyon későn, néha túl későn veszik észre (jóllehet – Isten szeretetének köszönhetően – soha sincs késő ebben az életben, hogy megbánjuk a bűneinket és megtérjünk).

26. Hol és kivel kötötte Isten az Ószövetséget? Mi volt a szövetség látható jele?

Isten a Sínai-hegyen kötötte az Ószövetséget Mózással, és látható jelként a bizonyosság kőtábláit adta neki.

27. Mi volt Isten és a zsidó nép szövetségkötésének a lényege?

Isten meghagyta a zsidó népnek, hogy tartsák meg parancsait. Ezért ők az a nép, amely személyesen Istené.

28. Mi az értelme a Tízparancsolatnak?

Isten először a zsidóknak adta parancsolatait, majd minden embernek. „Emberhez méltó” szabályok, amelyek abban segítenek, hogy jól alakuljon az életünk.

29. Mi a szentek szentje az Ószövetségben és mi az Újszövetségben?

A szentek szentje az Ószövetségben a Tízparancsolatot tartalmazó tóratekercsek a tóraszekrényben. A szentek szentje az Újszövetségben maga Jézus Krisztus, a kenyér színe alatt a tabernákulumban.

10. Isten parancsolatainak kétszeres közlése

Mózes megkapja a bizonyosság kőtabláit
Marc Chagall,
Művészeti és történelmi archívum, Berlin

1. közlés: Isten parancsolatai „bennünk”

Miként vannak „bennünk” Isten parancsolatai? Három szempont ahhoz, hogy ezt megértsük:

- **„szívünkbe írva”**: amikor Isten megteremtette az embert, minden ember

„szívébe beleírta” parancsolatait – Szent Pál apostol szavai szerint;

- **„az örökölt információk részeként”**: Isten parancsolatai az emberi szív úgymond örökölt információi közé tartoznak;
- **„merekvelemen”**: az emberi szívbe – mint a számítógép merekvelemzésére – írta, és „rámentette” Isten az Ő

parancsolatait. A lelkiismeretünk „leolvassa” ezt az Isten-adattárat, és ennek segítségével értékeli mindazt, amit mi, emberek gondolunk és mondunk, cselekszünk, vagy elmulasztunk megtenni. Senki sem mentegetőzhet hát ekképpen: „Honnan kellett volna tudnom, hogy vigyáznom kell a testvéremre?” Hasonlóképpen próbálta igazolni magát Istennel szemben Káin, miután megölte fivérét, Ábelt. Ám ez a mentegetőzés képmutatás volt: Káin maga is pontosan tudta, hogy mit cselekedett, hiszen az ő szívébe is beleírta Isten az ő parancsolatát, hogy „Ne ölj!”

„Amikor ugyanis a pogányok, kinek nincs törvényük, természettől vezérelve megteszik a törvényben foglaltakat, akkor – noha törvényük nincsen, ők maguk a törvény maguknak, és így megmutatják, hogy a törvény követése a szívéükbe van írva. Lelkiismeretük tesz nekik erről tanúságot, és a gondolataik, amelyek hol vádolják őket, hol pedig felmentik...”

(Róm 2,14-15)

Túl nehéz lenne ez az embernek? Nem! „Ez a parancs, amelyet ma meghagyok neked, nem elérhetetlen számodra, és nincs messze tőled. Nincs az égben, hogy azt mondhatnád: ‘Ki szállhatna fel közülnk az égbe, ki hozhatná le azt nekünk, hogy hallhassuk és tetteinkkel követhessük?’ Nincs a tengeren túl sem, hogy kifogásul azt mondhatnád: ‘Ki kelhetne át közülnk a tengeren, ki hozhatná el azt nekünk, hogy hallhassuk és megtehessük, amit Isten parancsol?’ Egészen közel van hozzád a törvény: a szádban és a szívedben, hogy hozzá szabhasd tetteidet.”

(MTörv 30,11–14)

2. közlés: a kőtáblák „merevlemezen”

A bűnbeesés óta nehézséget okoz az embereknek, hogy helyesen olvassák és jól értelmezzék a parancsolatokat, amelyeket Isten a szívéükbe írt. Az „apró betűkkel szedett részeket” gyakorta nem tudják egykönnyen kisilabizálni, főként akkor nem, ha igazából egyáltalán nem is akarják.

Számítógépes hasonlattal élve: az Isten parancsolatait tartalmazó „programot” már nem tudják teljesen megnyitni, mert az a „bűn-vírus” következtében megsérült. „Jól olvasható” például az, hogy nem szabad becsapnunk a saját testvérünket – ám az idegennel szemben annyit „kell kihoznunk”, ami csak belefér, hiszen „mindenki” ezt csinálja, nem? „Az üzlet az üzlet”, „kökeményen”, az a jó...

Az emberek hagyják, hogy mások (a környezet, nem megfelelő barátok, filmek) teletömjék a fejüket „más gondolatokkal” – inkább, mint hogy az szóljon hozzájuk, amit Isten írt a szívéükbe –, és a spam-e-maileknek dőlnek be. Korunkban például sokan gondolkoznak úgy, hogy a szexualitás csak az élvezet kedvéért van, ki-ki ízlése és kedve szerint élhet a szexualitással, e téren mindenki azt tehet, amit csak akar.

Minthogy az emberek már nem tudták jól olvasni és értelmezni azt, amit Isten a szívéükbe írt, ezért az Úr kőtáblákba vésve bízta Mózesre a parancsolatait. Bizonytal képletes történetnek tűnik, amint Isten átadja Mózesnek a bizonyosság két kőtábláját. Valóban képletes, de igaz. A keresztények nem a kőtáblákban hisznek, hanem

a Tízparancsolatban. Nem azon gondolkoznak, hogy milyen kő lehetett az, amelyre törvényét írta az Isten, sokkal inkább azon, hogy mi a parancsolatok értelme.

A kőtáblákról a Szentírásba, a katekizmusba, majd később az internetre kerültek a parancsolatok – így ma már minden ember hozzáférhet, ha akar.

3. Isten parancsainak megerősítése Jézus Krisztus által

A betűk nem tudják megvédeni magukat azokkal szemben, akik helytelenül olvasják, félreértelmezik őket. Főleg akkor, ha az olvasónak „rossz a szeme”, és egyáltalán nem akarja igazán megérteni, Isten igaz Igéje ellenére tévedések merülnek fel: az emberek gyakran átsiklanak afölött, amit Isten mondott, és azt olvassák ki a Bibliából, amit olvasni szeretnének, jöhetnek nem is szerepel Isten Igéjében.

Az igazi helyett maguk teremtenek maguknak „értékeket”, amelyek nem is értékek valójában, és olyan törvényeket hoznak, amelyek ellentmondanak Isten parancsainak.

Ha Isten PISA-felmérést készítené az emberek azon készségéről, hogy mennyire tudják helyesen olvasni és értelmezni az Ő parancsolatait, valószínűleg igen elkéserítő eredmény születne.

Isten nem adott „jó szemet” az embernek? De! Az átéredő bűn azonban kárt tett az ember minden képességében,

szívének „látását” is megsebezte, amelylyel Isten parancsolatait is olvassa.

Isten segíteni akar az embereknek: az Ószövetségben prófétákat küldött népének, hogy a törvény helyes olvasására tanítsák az embereket, és felügyeljék Isten parancsolatainak megfelelő értelmezését.

Majd eljött Jézus, aki az Isten Igéjével kapcsolatos sok tévedést és kihagyást kifogásolt, helyreigazított és kiegészített. A jövőendő nemzedékek számára Jézus apostolaira bízta ezt a felügyeletet.

A) A SZERETET ÉS A PARANC SOLATOK

Jézus úgy tanította, hogy hogyan kell helyesen értelmezni a parancsolatokat, hogy a szeretet követelményeiként magyarázta őket. A szeretet és a parancsok összetartoznak:

- Szeretet nélkül nem lehet igazán megtartani a parancsokat:
Ne mondd, hogy megtartod Isten parancsolatait, csak mert tíz eurót adtál egy szegénynek. Ha szeretet nélkül teszed, segít ugyan a szegényen, de neked nem használ semmit.
- A parancsolatok nélkül nem lehet igazán szeretni:
Ne mondd, hogy „szereted” a szomszédodat, ha közben rászeded őt, és ezzel semmibe veszed a hetedik parancsolatot.

B) ISTEN PARANC SOLATAI ÉS A HAGYOMÁNY

Mielőtt lerombolunk egy falat, el kellene gondolkoznunk azon, hogy vajon miért építették – tartja a népi bölcsesség. Helyes

megfontolás. De csak azért, mert régen épült valami, nem elég ok arra, hogy meghagyjuk. Megőrizni a felismert igazságokat és a szép szokásokat, jó dolog; ám ostobaság a régi tévedésekhez és igazságtalanságokhoz ragaszkodni, csak mert régiek. A tévedés az idő múlásával sem lesz igazzá, az igazságtalanság igazságtalanság marad, még ha „mindig is” így volt. Akkor is ez áll, ha az emberek bizonyos tévedéseket és igazságtalanságokat Istenre hivatkozva engednek meg – attól még nem lesznek jobbá, sőt: sokkal inkább kiváltképp’ veszélyessé válnak. Jézus küzdött az „Isten nevében” hamis hagyománya ellen:

Akkor odajöttek Jézushoz a farizeusok és írástudók Jeruzsálemből és azt mondták: „Miért vetik el tanítványaid az ősök hagyományát? Hisz nem mossák meg a kezüket, amikor kenyeret esznek.”

Jézus válaszképpen a szemükre vetette: „Ti pedig miért szegitek meg Isten parancsát a ti hagyományotok miatt?” Hogy mire gondolt, Jézus egy példa segítségével tette világossá számukra:

Isten ugyanis azt mondta: ‘Tiszteld atyádat és anyádat!’ és: ‘Aki apját vagy anyját gyalázza, haljon meg’. Ti pedig azt mondtátok: ‘Ha valaki így szól apjához vagy anyjához: fogadalmi ajándék az, ami tőlem neked járna, annak nem kell apját támogatnia.’

Jézus e példája megmutatta, hogy hol vétettek: „Érvénytelenítettétek az Isten szavát hagyományotok miatt. Képmutatók! Helyesen jövendölt rólatok Izajás: ‘Ez a nép ajkával tisztel engem, a szíve azonban távol van tőlem. Hiába tisztelnek engem, ha emberi tudományt és paran-

csokat tanítanak’.”

Ezután tért vissza Jézus a kézmosásra vonatkozó kérdésre: „Halljátok és értsetek meg: Nem az teszi tisztátalanná az embert, ami bemegy a szájába, hanem ami kijön a szájából, az teszi tisztátalanná az embert” (Mt 15,1–11).

C) JÉZUS SZEMBEHELYEZKEDETT A KÉTSZÍNŰSÉGGEL

Kétszínűségnek nevezzük, amikor valaki csak másoktól várja el, hogy megtartsák Isten parancsolatait, magára vonatkozólag nem tartja kötelező érvényűnek; vagy ha a másik emberrel szemben szigorú, önmagának azonban mindent megbocsát, önmagával szemben egészen elnézően ítél.

Ilyen kettős mércével viseltetik még ma is sok férfi a nőkkel szemben: a nőknek minden esetben hűségesnek kell lenniük, és a házasságig meg kell őrizniük a szüzességüket – a férfiakra vonatkozóan azonban, szerintük, ezt nem kell olyan szigorúan venni.

Erre utal János evangéliumának azon története, amikor Jézus a házasságtörő asszonnyal beszél (Jn 8,1 f):

Odavittek Jézushoz egy asszonyt, akik házasságtörésen értek. Valójában nem az asszony és a házasságtörés volt fontos a farizeusok számára: kellemetlen helyzetbe akarták hozni Jézust, „próbára akarták tenni, hogy bevádolhassák” – ehhez használták fel a házasságtörésen ért asszonyt. Ezért kérdezték meg Jézustól, képmutató módon: „Mózes a törvényben azt parancsolta nekünk, hogy az ilyeneket meg kell kövezni. Te ugyan mit

mondasz?” Jézus így válaszolt: „Aki közületek bűn nélkül való, az vessen rá először követ.” Megértették. Senki sem mert követ dobni az asszonyra. Nem esett több szó se büntetésről, se arról, hogy halálra kell kövezni az asszonyt.

Jellemző módon nem gondoltak a *maguk bűneire* a férfiak, csak az asszony bűnére. A férfiről, akivel rajtakapták az asszonyt, egy szót sem ejtettek. Csak a nőről – mint-ha egyedül követte volna el a házasságtörést. Ám a férfiaknak, akik úgy gondolták, hogy nagyobb szabadsággal rendelkeznek a szexualitás terén, mint a nők, a következőket mondta Jézus: „...mindaz, aki asszonyra néz azért, mert megkívánja őt, már házasságot tört vele a szívében” (Mt 5,28b). A tisztaság, a házasság előtti szexuális önmegtartóztatás és a házasságban való hűség mindenkire érvényes – férfiakra és nőkre egyaránt.

4. Isten parancsainak megerősítése az Egyház Tanítóhivatala által

Mennybemenetele előtt Jézus azzal a feladattal bízta meg az apostolokat és az ő követőiket, hogy a Szentlélek – az Igazság Lelke – segítségével őrködjének Isten parancsolatainak helyes olvasása és értelmezése felett:

- helyesbítve – ha a keresztények tévesen értelmezik;
- kiegészítve – ha a keresztények vaknak tettetik magukat, és átsiklanak Isten valamely szava felett;

- kioltva – ha a keresztények valami, általuk kitaláltat „olvasnak bele” Isten Igéjébe, ahelyett, hogy csak azt olvasnák ki, amely valóban Istentől származik.

Jézus többször is figyelmeztette tanítványait, hogy óvakodjanak a „farizeusok kovásztól” (Mt 8,15). A kovászra a kenyérsütésnél van szükség: a liszt-hez kell hozzákeverni.

Jézus azonban nem a kenyérsütésről beszélt, hanem egy hasonlattal élt: miként már egy kevés kovász is megkeleszti az egész tésztát (vö. 1Kor 5,6 vagy Gal 5,9), úgy változtatja meg a farizeusok szelleme („kovásza”) az Egyházat.

Miben áll a farizeusi magatartás? A farizeusok látszólag hűségesek Isten parancsolataihoz, ám valójában kiforgatják annak igazi értelmét, elferdítik a törvényt.

Csak a farizeusok követik el ezt a hibát? Nem, a keresztények is. Jézus nem tartotta volna szükségesnek, hogy figyelmeztesse az apostolokat, ha nem fordulhatnának elő ilyen farizeusi torzulások a keresztények körében is.

A) ÉBER ŐRÖK

Minden tévedés ellenére, amely valaha is előfordult az emberiség történetében a múltban, a jelenben és jövőben, az Egyházban mindenkor győzött az igazság, és a jövőben is győzedelmeskedni fog.

Ezekiel próféta könyvében is örökről olvashatunk, akiket Isten arra rendelt, hogy

védelvezzenek az ellenségtől. Az Egyházban a Tanítóhivatal látja el az örök e feladatát: figyelmezteti, óva inti az embereket, ha félreértésbe bonyolódnak Istent és az Ő parancsolatait illetően – amikor tévedésbe esnek, „tévesen olvasnak”.

Sokszor az Egyház volt – miként ma is – az egyetlen tekintély, amely fellépett bizonyos tévedések ellen, és minden félreértelmezéssel, torzítással szemben megvédte Isten parancsolatait. Csak hogy néhány aktuális példát említsünk:

- Korunkban több országban elfogadták, hogy a nőnek joga van ahhoz, hogy megölje magzatát annak születése előtt (abortusz) – az Egyház védi a gyermek élethez való jogát.
- Sokan azt állítják, hogy egyáltalán nem fontos, hogy az emberek házasságot kössenek: férfi és nő úgy élhet együtt, ahogy akar – az Egyház védi az Isten akarata szerint való házasságot és családot.
- Egyes országokban úgy alakítják a törvényhozást, mintha a parlamenti többség mindent eldönthetne, amit csak akar – az Egyház tanítása szerint az állami törvények mellett létezik egy magasabb, isteni törvény. Így védelmezik a személy szabadságát.

Egyáltalán nem szabad azon csodálkoznunk, hogy olykor az Egyházban is elterjedtek bizonyos tévedések. Ez teljesen emberi. Inkább az a csodálatra méltó, hogy újra és újra győzött és győzedelmeskedik az igazság az Egyházban. Ilyen értelemben beszélhetünk az „Egyház Tanítóhivatalának tévedhetetlenségéről”.

Ez a következőket jelenti:

- Ha az emberek tévesen értelmezik és elfelejtik Isten parancsolatát, akkor beavatkozik az Egyház, és megmondja, hogy hogyan kell azokat „helyesen olvasni”, helyesen értelmezni. Számítógépes hasonlattal: az Egyház újra „letölti” Isten parancsolatait.
- Ha az emberek elferdítik, megtagadják Isten parancsolatait, vagy saját előírásokat, parancsokat fogalmaznak meg és próbálnak érvényesíteni, akkor az Egyház tiltakozva figyelmeztet. Ennek során a püspökök (az örök) jelentik az élő vírusvédelmet. Vannak, akik kikapcsolják ezt a vírusvédő programot, azáltal, hogy nem figyelnek oda – ennek következtében számos tévedésnek és hazugságnak esnek áldozatul.
- Ha új kérdések merülnek fel (például a biotechnika erkölcsi megítélését illetően), az Egyház megvizsgálja őket, és igyekszik az Isten parancsolatainak fényében választ adni rájuk.

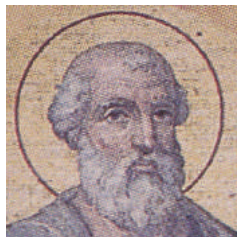
B) TÉVEDÉDEK AZ EGYHÁZBAN – AZ ŐRÖK KUDARCA

Az Egyházban sosem voltak tévedések? De, sajnos voltak. Gyakorta előfordult, hogy a keresztények is tévesen olvasták Isten parancsolatait, vagy egyáltalán nem figyeltek rájuk. Így tévedésbe estek, és hagyták magukat megtéveszteni, és túl hosszú időbe telt, míg végre felismerték a gonoszt; vagy nem tettek meg mindent Isten parancsolatainak érvényesítéséért. És az örök, vagyis a pápa és a püspökök? Ők is emberek. Isten ugyan megígérte nekik, hogy elküldi Szentlelkét, ám az égi

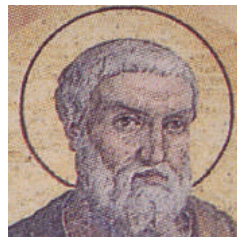

1. Szent Péter 33–67

2. Szent Linus 67–76

3. Szent I. Anaklét 76–88

Az első három és az
utolsó négy pápa
arcképe

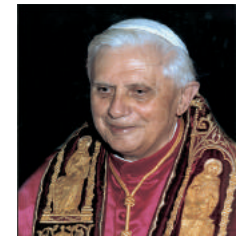
Falakon kívüli Szent Pál-
bazilika, Róma

263. I. János Pál 1978

264. II. János Pál
1978–2005

265. XVI. Benedek
2005–2013

266. Ferenc pápa
2013–

segítségért az embernek is tennie kell mindenkor, együttműködésére van szükség. Isten nem azt ígérte, hogy megszűnteti az emberi fáradozásokat, hanem hogy kíséri és segíti őket. Így néha az örök is kudarcot vallottak, és vakok voltak sok gonoszszággal szemben. Volt, hogy túl sokáig vártak, hogy végre választ adjanak fontos kérdésekre.

Mindezeket igazolja, és ezekre válasz II. János Pál pápa híres hét bocsánatkérése, amelyet 2000. március 12-én fogalmazott meg. Az egyik bocsánatkérése ekképp hangzott:

*„Úristen, a te zarándok Egyháznak, melyet Fiad vérében mindig megszentelsz, minden időben vannak szent életű tagjai, s ugyanakkor **olyanok is, akik engedetlenül megtagadják hitüket és az Evangéliumot.***

Te, aki hűtlenségünk idején is hűséges maradsz, bocsásd meg vétkeinket, és

add, hogy hiteles tanúid legyünk az emberek között.

Krisztus, a mi Urunk által.”

Az Egyház történetét szemlélve egyes keresztények sok olyan gondolatába és cselekedetébe ütközünk, amelyek miatt ma is szégyelljük magunkat. II. János Pál pápa igazságtalanságokat és bűnöket nevezett meg, amelyeket tévtanok hirdetői, az elvált keresztények, zsidók, más vallások képviselői ellen vagy a nők, más fajhoz tartozók és kisebbségek ellen követtek el.

Istennek hála, ezeket a tévedéseket a pápa és a püspökök (az „örök”) már régóta elítélték: már az első évszázadokban, és különösen a II. Vatikáni Zsinat során.

C) IGAZSÁGKERESÉS AZ EGYHÁZBAN

Honnan lehet tudni,

- hogy mely szemlélet pusztán emberi, mely téves is talán, amelyet valamely

- keresztény esetlegesen képvisel, és
- mely szemlélet származik valóban Isten Szentlelkétől, és ezért valóban igaz?

Hogyan lehet megkülönböztetni a tévedést és az igazságot az Egyházban?

Természetesen úgy, hogy az ember saját maga is átgondolja, és ehhez kapcsolódóan azon segítség által, amelyet az Isten az Egyháznak adott: a tanítóhivatal által. Hogy valóban Isten, a Szentlélek által vezetett tanítóhivatalával van-e dolgunk, vagy sem, a következő szempontok segítenek eldönteni:

- A szóban forgó kérdés az evangélium, a hit vagy Isten parancsolatainak kérdése kell, hogy legyen – csak e kérdésekben illetékes a tanítóhivatal, más kérdésekben nem.
- Isten a pápára és a püspökökre bízta a tanítóhivatalt. Természetesen az egyszerű keresztény hívek is képviselhetik az igazságot, ám ők nem rendelkeznek azzal a tévedhetetlenséggel, amelyet Isten a tanítóhivatalnak adott.
- A pápa és a püspökök hanghordozása

is jelzi, amikor tanítóhivatalt gyakorolják. Jellemzően újra és újra megismétlik a tanítást.

- Az Egyház Tanítóhivatalának tévedhetetlen válaszai a mindenkori pápa aláírásával ellátott dokumentumokban szerepelnek: zsinati dokumentumokban, a katekizmusban, pápai enciklikákban – melyeket ma már az interneten is megtalálhatunk.

Bécsben található a Schönbrunn nevű kastély, egy hatalmas parkkal. Miként a neve is mutatja – Schönbrunn szó szerinti fordításban „szép forrást” jelent (a ford.) –, a park területén egy szép forrás ered, amelyet azonban nem vesz észre azonnal az odalátogató. Keresnie kell, az útjelzőket követni, és talán még útmutatást is kell kérnie. Hasonlóképpen az Egyházban is: ott található a megváltoztathatatlan igazság forrása – a mi feladatunk, hogy keressük és megtaláljuk.

30. Mit értünk Isten parancsolatainak kétszeres közlésén?

Isten minden ember szívébe beleírta láthatatlanul a Tízparancsolatot, és a Sínai-hegyen, kőtáblákra írva adta a népének.

31. Mi az Egyház Tanítóhivatalának feladata Isten parancsolataira vonatkozóan?

Az Egyház Tanítóhivatalának az a feladata, hogy őrködjön: senki ne torzíthassa el Isten parancsolatait. Továbbá meg kell mutatnia Isten parancsolatainak helyes értelmezését.

11. Tekintély és engedelmesség

Különböző „tekintélyek”, köztük hamisak is: II. János Pál pápa; Habsburg Ottó, Mahatma Gandhi; Barack H. Obama, az Egyesült Államok elnöke; anya gyermekével; Rocco Buttiglione; egy tanár; Josif Stalin; Kofi A. Annan, az ENSZ főtitkára

Tekintély

A tekintélyre szükség van. Ha valaki „tekintéllyel bír”, az azt jelenti, hogy másokért való feladata van, és ezért joga van ahhoz, hogy engedelmességet követeljen a többi embertől. Nem követelhet többet, mint amennyire szükség van, de kevesebbet sem.

A tekintély értelme és célja mindig a másokért végzett szolgálat: egyes emberekért (család), egy csoportért (tanár), egy egész népért (kormány), minden emberért (ENSZ).

Hatáskör: egy tekintéllyel felruházott embernek csak annyi hatalma lehet, amennyire a feladatához szüksége van. Kompetenciájának, illetékességének megvannak a határai.

A rendőrök például a közúti forgalomban jelentenek tekintélyt, a tanárok az iskolában, a lelkipásztorok, papok az Egyházban – sok feladatkör létezik, és ennek megfelelően megannyi tekintély.

VANNAK

- tekintélyek, akiket Isten rendel az adott feladatra (például egy ország vezetése vagy a püspöki hivatal) – nekik engedelmességgel tartoznak az emberek; és olyan
- tekintélyek, akiket az emberek rendelkeznek bizonyos vezetői feladatra (például egy futballcsapat elnöke), akiknek önként rendelik alá magukat az érintettek.

Aki engedelmeskedik, annak mindig meg kell vizsgálnia, hogy az, aki parancsol,

jogosult-e erre, és vajon nem követel-e igazságtalanságot. Nem helyes teljesen vakon engedelmeskedni.

Engedelmesség

AZ ENGEDELMESSÉGNEK KÉT FAJTÁJA LÉTEZIK

Cselekedetekben, lemondásban való engedelmesség: az engedelmességet gyakorló személy azt teszi, amit parancsolnak neki, és nem teszi meg azt, amit megtiltanak számára.

Gondolkodásbeli engedelmesség: az engedelmességet gyakorló ember egy másik személynek hisz, bizonyos gondolatokat igaznak tart, mást mint tévedést elutasít – nem a saját belátása alapján, hanem mert a tekintéllyel bíró személy ezt mondta neki.

Mindkét esetben lehet jó vagy rossz az engedelmesség:

- jó engedelmesség: helyes, ha olyan személynek engedelmeskedünk, akinek joga van ahhoz (minthogy tekintélyt képvisel), hogy valamire utasítson, parancsolva, vagy valamit megtiltson nekünk. Helyes dolog olyan valakinek engedelmeskedünk, aki többet tud, mint mi.
- rossz engedelmesség: helytelen, ha olyan embernek engedelmeskedünk, aki valami gonoszszágot kényszerít ránk; ugyanígy helytelen, ha vakon hiszünk egy rosszra csábítónak. A diktátorok többnyire vak engedelmességet követelnek.

Egy embernek sem szabad mindenben engedelmeskedni, és senkinek sem szabad mindent elhinni. Minden emberi tekintély korlátozott: csak akkor szabad engedelmeskednünk, ha a tekintéllyel felruházott embert valóban felhatalmazták erre, és tekintélye Istentől származik. A jó engedelmesség mindenkor éber, látó engedelmesség: látom, hogy ennek vagy annak a tekintélynek engedelmeskedhetem szabad vagy kell – illetve látom, hogy az adott esetben éppen nem engedelmeskedhetek.

Ez az Egyházban is érvényes: még a pápának sem volna szabad engedelmeskednünk, ha olyan dolgot követelne tőlünk, ami bűn. Hinnünk sem volna szabad neki, ha valami olyat állítana, ami nem a hitre vonatkozik. Ha a pápa, egy püspök, pap vagy diakónus – csak azért mert felszentelték – egy tudományos kérdésben hozzáértőbbnek mutatja magát a szakembereknél, nevetségessé teszi magát. Engedelmesek vagyunk az Egyházzal szemben, és mindent elhiszünk neki – de csak azokban a kérdésekben, amelyek a hitre és Isten parancsolataira vonatkoznak.

Csak Istennek engedelmeskedhetünk mindenben, és csak Neki szabad valóban mindent elhinnünk. Veszélyes, és nem egyszer előfordult már, hogy egy-egy ember azt állította magáról: ő tudja, hogy mit akar és mit gondol az Isten – de többnyire nem tudták.

Minden korban voltak – és mai is vannak – olyan emberek, akik „Isten nevében” követnek el valamely gonoszságot – de egészen bizonyos, hogy nem az igaz Isten nevében!

Isten parancsolatai sérthetetlenek

„Ajaj, Isten parancsolatai – akkor valamit meg akar tiltani nekem az Egyház...” Valóban ő akarja, az Egyház? Biztos, hogy nem, hiszen Isten parancsolatairól van szó, nem pedig az Egyház parancsolatairól. Isten parancsolatait illetően az Egyház tekintélye csak a kinyilatkoztatásra vonatkozik, nem a megengedésre vagy eltörlésre.

Őrületség akár csak elképzelni is, hogy „a pápa (vagy az Egyház) megváltoztatja Isten egyik parancsolatát.” Az Isten Isten, az Ő parancsolatait még a pápa sem változtathatja meg. Hozhat pápai rendelkezéseket, azokat megváltoztathatja – Isten parancsolatait azonban nem. Miként a halaknak sem parancsolhatja azt a pápa, hogy röpjeljenek, sem a madaraknak nem tilthatja meg, hogy csiripeljenek – ugyanígy: Isten parancsolatain sem változtathat, nem tehet hozzá, de nem is vehet el belőle semmit.

Sem pápa, sem püspök, egyetlen ember sem engedhet kibúvót Isten parancsolatait illetően, önmagára vonatkozóan sem.

Inkább kell engedelmeskednünk Istennek, mint az embereknek

Ha Isten egyik parancsolata és egy emberi előírás ellentmond egymásnak, akkor a következő szabály érvényes:

„Inkább kell engedelmeskednünk Istennek, mint az embereknek” (ApCsel 5,29). Ezt „szent engedetlenségnek” nevezzük bizonyos emberi törvényekkel szemben. Azt jelenti ez, hogy nem kell betartani a törvényeket? Dehogynem. Ám egy olyan törvénynek nem engedelmeskedni, amely valamely gonosztságot követel, helyes dolog – „szent engedetlenség”, az Istennek való engedelmesség következménye. Klasszikusan példázza ezt a következő: azok a zsidók, akik nem hittek Jézusban, meg akarták tiltani az apostoloknak, hogy hirdessék az evangéliumot. Az apostolok azonban kitartottak mellette: „Inkább kell engedelmeskednünk Istennek, mint az embereknek”.

Más törvényeknek engedelmeskedtek, ám engedetlenek voltak, ha meg akarták tiltani nekik, hogy Istennek engedelmeskedjenek. Megfélemlítésképpen a zsidók megostoroztatták őket, ők azonban folytatták az evangélium hirdetését, és továbbra is nyilvánosan beszéltek Jézusról. Nemcsak a keresztények – egyes zsidók és más emberek is ezen alapelv szerint cselekedtek. Voltak, akik az életüket is feláldozták ezért. Ők a „lelkiismeret vértanúi”: a nemhívók szemében ostobák voltak, és most már halottak, de valójában az egyetlen helyes dolgot cselekedték, és örökre Istennél vannak.

Különösen meggyőző Morus Szent Tamás példája: minden kérdésben, ami a király hatásköréhez tartozott, engedelmeskedett neki, nem így a lelkiismeret és a hit kérdéseit illetően. Amikor a király megkérőjelezte a szent, keresztény házasság felbonthatatlanságát, és új feleséget vett magának, Morus Tamás nemtetszését

fejezte ki. Az életébe került: a király lefejeztette. „Az ember elvesztheti a fejét, anélkül, hogy igazi veszteség érne” – mondta korábban Morus. Most tényleg elvesztette a fejét, mindazonáltal valóban nem érte veszteség: már régóta a mennyben van, és az Egyház szentként tiszteli.

Isten parancsolatai és szabadság

Isten parancsolatai meghagyják szabadságunkat. Nem kényszerítenek. Aki Istennek engedelmeskedik, olyan, mint a folyóvíz mellé ültetett fa: akkor sem szárad el, ha hosszú ideig tartó szárazság van.

*Az igaz „olyan, mint a folyóvíz mellé ültetett fa,
amely idejében meghozza gyümölcsét,
és amelynek nem hull le a lombja.
Boldogul minden dolgában.”*

(Zsolt 1,3)

Azok az emberek azonban, akik elfordulnak Istentől, olyanok, mint a kivágásra ítélt fák: ma csodálják, holnap kivágják, holnapután félredobják, és hamarosan elfelejtik őket.

*„Láttam az istentelent
amint mindenek fölé emelkedik,
zöldellő cédrusként magasodik;
de íme, már nem volt ott, amikor viszatértem,
kerestem és nem találtam.”*

(Zsolt 37,35-36)

Meglepő módon éppen az az ember szabad, aki engedelmeskedik Isten parancsolatainak. A következő példák segítik megérteni, hogyan lehetséges ez:

- Egy ausztrál bennszülött szabad a sivatagban, mert ismeri a sivatag „törvényét”, és mert engedelmeskedik neki. Így lehetséges számára a túlélés. Mások, akik kedvtelésből mennek a sivatagba, és figyelmen kívül hagyják törvényeit, szomjan halnak.
- Csak azok értenek mindenhez a számítógéppel kapcsolatban, akik igazi jártasságra tettek szert, és megtartják a számítógépezés „törvényeit”. A mit sem sejtő laikus nem tud továbblépni bizonyos pontokon, nem tud mit kezdeni azzal, ha „lefagy” egy gép, vagy véletlenül fontos adatokat töröl ki – mert nem engedelmeskedik a számítógép törvényeinek.

Isten parancsolatai olyanok, mint az állatkert medvebarlangja körüli rács: ez biztosítja a szabadságot a látogatók számára, hogy nyugodtan nézhessék az állatokat. Egy alkalommal egy férfi élt a „szabadságával”, és átmászott a rácson. A medve azonnal megtámadta, és súlyosan megsebezte. Az állatgondozók csak nagy nehezen tudták megmenteni a férfit.

A bűn „szabadsága” hasonló, mint annak „szabadsága”, hogy valaki átmászik a medvebarlang rácán:

- a rács a parancsolatoknak,
- a rácson való átmászás a bűnnek,
- a medvetámadás a bűn következményének felel meg.

Az igazak istenfélelme és a bűnösök félelme

AZ ISTENFÉLELEM KÉT FAJTÁJA

- A szent istenfélelem – Isten színe előtt: „Mózes pedig apósának, Jetrónak, Mádián papjának a juhait legeltette. Egyszer, amikor behajtotta a nyáját a pusztába belsejébe, eljutott Isten hegyéhez, a Hórebhez. Ekkor megjelent neki az Úr angyala, tűz lángjában egy csipkebokor közepéből. Látta ugyanis, hogy a csipkebokor lángol, de nem ég el. Erre Mózes így szólt: »Odamegyek, megnézem ezt a különös látványt, miért nem ég el a csipkebokor!« Amikor az Úr látta, hogy odamegy megnézni, szólította őt Isten a csipkebokor közepéből, és azt mondta: »Mózes, Mózes!« Ő azt felelte: »Itt vagyok!« Az Úr ekkor így szólt: »Ne közelíts ide! Oldd le lábadról sarudat, mert a hely, amelyen állsz, szent föld!« Azután azt mondta: »Én vagyok atyáid Istene, Ábrahám Istene, Izsák Istene és Jákob Istene.« Mózes erre eltakarta az arcát, mert nem mert Istenre nézni” (Kiv 3,1). Ez a szent istenfélelem jó. Minden ember, aki közel kerül Istenhez, szívében érzi ezt.
- Az Istentől való félelem – a bűn következménye. A bűnbeesés következményeiről a következőket olvashatjuk a Bibliában: „...amint meghallották az Úr Isten szavát, aki a kertben járkált az alkony hűvösén, az ember és a felesége elrejtőztek a kert fái közé az Úr

Isten színe elől. Az Úr Isten azonban szólította az embert: »Hol vagy?« Az így válaszolt: »Hallottam szavadat a kertben, és megijedtem, mert mezítelen vagyok, ezért elrejtőztem« (Ter 3,1). Miért félt Ádám és Éva Istentől? Hiszen Isten jó, nem? Igen, Isten jó, az emberek azonban már nem voltak jók.

MI JELLEMZI AZ ISTENKAPCSOLATUNKAT?

- A keresztények, akik a kegyelemben élnek, istenfélők, ám nem félnek Istentől. Az istenfélők csak attól félnek, hogy elveszítik az Istent.
- Azok az emberek, akik akarattal átlépik Isten parancsolatait, nem istenfélők, de félnek Istentől, és van is rá

okuk: lelkiismeretük vádolja őket, és tudják, hogy Isten ítéletet tart majd felettük. (A nagy félelmet Heidenangstnak, szörnyű félelemnek, szó szerinti fordításban „istentelen félelemnek” is mondja a német nyelv. A félelem jellemző az istentelenekre.)

Az Isten, akitől a bűnös ember fél, ugyanaz az Isten, aki meg tudja és meg akarja szabadítani bűnétől. „Bűnével terheltlen hozzád siet minden ember”. Miért siet hozzád minden ember? Csak tovább kell olvasnunk a 65. zsoltár 4. sorát, és megkapjuk a választ: „Vétkeink ránk nehezedenek”. Igen, nekünk, embereknek túl nehezék bűneink, „de Te (Istenünk) megbocsátod őket!”

32. Mit jelent a tekintély, és ki követelheti jogosan?

Ha valaki tekintéllyel bír, azt jelenti, hogy feladata van, és felhatalmazása, hogy teljesíteni tudja feladatát. Ezért joga van engedelmisséget követelni másoktól.

33. Az engedelmisségnek milyen fajtái vannak?

Létezik cselekedetekben való engedelmisség és a gondolkodásbeli engedelmisség.

34. Mi a különbség a jó és a rossz engedelmisség között?

Helyes az engedelmisség, ha olyan valakinek engedelmeskedünk, aki Istentől kapott, jogos tekintéllyel bír. Helytelen, ha „engedelmisségből” valami rosszat teszünk, vagy vakon engedelmeskedünk és vakon hiszünk.

35. Milyen fajtái vannak az istenfélelemnek?

Kétféleképpen lehet „félni az Istent”: a „szent istenfélelem” a szeretetből forrászik, ellenben „az Istentől való félelem” a bűnök következménye.

12. Isten Tízparancsolata

Isten kőtáblákra írja a Tízparancsolatot, Admonti Óriásbiblia (Csatári Biblia)

Isten nem azért adta népének a parancsolatokat, hogy élvezhetetlenné tegye számukra az életet, hanem hogy megőrizze az életüket.

Az ember számára az a legfontosabb, hogy tudja, hogyan lehet boldog, és hogyan jut közelebb az Istenhez. Az Ószövetségben, Nehemiás könyvében arról olvashatunk, hogy a zsidók Isten parancsolatainak kinyilatkoztatását és magyarázatát kérik – majd örömmünnepet ülnek.

„Egybegyűlt az egész nép, mint egy ember, a Víz-kapu előtti térségen, és felszólították Ezdrás írástudót, hogy hozza elő Mózes törvénykönyvét, amelyet az Úr rendelt Izraelnek. Odahozta tehát Ezdrás pap a törvényt a hetedik hónap első napján a férfiak, a nők és mindazok gyülekezete elé, akik érteni tudtak belőle. Reggeltől délig felolvasott belőle nyilvánosan a férfiaknak s a nőknek és azoknak, akik érteni tudtak belőle a Víz-kapu előtti téren. Az egész nép füle figyelt a törvény könyvére. Ezdrás írástudó felállt egy faemelvényre, amelyet a felolvasás céljaira készített. Mellette álltak jobb felől Matatiás, Semeja, Anaja, Urija, Helkija és Maaszja, balján pedig: Fadája, Misaél, Melkia, Hásúm, Hásbadána, Zakarja és Mesullám. Majd felnyitotta Ezdrás a könyvet az egész nép előtt – magasabban állt ugyanis az egész népnél –, és amikor felnyitotta, felállt az egész sokaság. Ezdrás áldotta az Urat, a nagy Istent. Erre az egész nép kiterjesztett kézzel ráfelelte: »Ámen, ámen.« Aztán meghajoltak és arcukkal a földre borulva imádták Istent. Ezután Józsue, Báni, Serebja, Jámin, Akkub, Seftáj, Hódija, Maaszja, Kelita,

Azarja, Jozabád, Hánán Pelaja és a leviták kifejtették a törvényt a népnek. A nép pedig állva maradt a helyén. Ezután felolvastak az Isten törvényének könyvéből, érthetően, majd megmagyarázták és kifejtették, amit felolvastak. Aztán így szólt Nehemiás, a kormányzó, és Ezdrás pap és írástudó, meg a leviták, akik tanították őket: »Az Úrnak, a mi Istenünknek szentelt nap ez. Ne szomorkodjatok tehát és ne sírjatok!« Sírt ugyanis az egész nép, amikor hallotta a törvény szavát. Azt mondta nekik: »Menjetek, egyetek zsírosat, igyatok rá édes mustot! Juttassatok egy-egy falatot azoknak is, akik nem készítettek maguknak, mert a mi Urunk szent napja ez! Ne szomorkodjatok, mert az Úr kardja a ti erőtök!« Majd csendre intették a leviták az egész népet, ezekkel a szavakkal: »Hallgassatok el, szent nap ez, ne szomorkodjatok!« Erre az egész nép eltávozott, hogy egyék, igyék, falatoikat juttasson a szegényeknek, és nagy örömmünnepet üljön, mert megértették a szavakat, amelyre oktatta őket.”

(Neh 8,1–12)

A TÍZPARANC SOLAT EGYIK MODERN SZÖVEGVÁLTOZATA

„Én vagyok az Úr, a te Istened, én hoztalak ki Egyiptom földjéről, a szolgaság házából” (Kiv 20,2).

I. kőtábla

1. Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!
2. Isten nevét hiába ne vedd!
3. Az Úr napját szenteld meg!

II. kőtábla

4. Atyádat és anyádat tiszteld!
5. Ne ölj!
6. Ne törj házasságot!
7. Ne lopj!
8. Ne tégy hamis tanúságot felebarátod ellen!
9. Felebarátod házastársát ne kívánd!
10. Mások tulajdonát ne kívánd!

Az első három parancsolat az Istennel való kapcsolatunkra vonatkozik (lásd: első kőtábla), a további hét parancsolat az embertársainkhoz való viszonyulásunkat érinti (második kőtábla). Az első kőtábla a főparancs első részének felel meg, vagyis az istenszeretetnek, míg a második kőtábla a parancsolatok második részének, az emberek iránti szeretetünknek.

Isten Tízparancsolatát Dekalógusnak (lat. Decalogus, gr. Dekalogosz) is nevezzük, amelyet „tíz szónak” is fordíthatunk.

Szent Katalin-kolostor, Sínai-hegy

ISTEN PARANC SOLATAINAK HÁROM FONTOS TULAJDONSÁGA

- **megváltoztathatatlanok:** senki sem változtathatja meg őket, és senki sem adhat engedélyt arra, hogy ne kelljen engedelmeskednünk neki, még a pápa sem.
- **örök** érvényűek: száz évvel ezelőtt sok minden másként volt, és újabb száz év múlva megint másként lesz – Isten parancsolatai azonban ma is ugyanazok, és örökre változatlanok maradnak.
- **mindenhol** érvényesek: ha valaki repülővel Budapestről Rio de Janeiróba utazik, nevetséges lenne, ha azt gondolná: „megvárom, amíg Rióba érünk; akkor majd ellopom a mellettem ülő pénztárcáját – Európában ez bűnnek számítana, de Rio de Janeiróban mások Isten törvényei...”. Épp ilyen

a Sínai-félsziget térképe

ostobaság megkérdezni a légi utaskísérőt, hogy Isten parancsolatai Brazíliában is érvényben vannak-e...

A Tízparancsolat nem sorol fel hiánytalanul minden olyan emberi cselekedetet, amely egy adott parancsolathoz tartozik. Senki sem tudna egy ilyen teljes listát összeállítani. Ám Isten értelmet adott nekünk, hogy a konkrét helyzetekben felismerjük: „ha ezt és ezt teszem, Isten parancsolata ellen cselekszem.” Nézzünk néhány példát:

- Az ötödik parancsolat kifejezetten a gyilkosságot tiltja meg, ám természetesen ugyanez a tilalom érvényes a megsebzésre, a megcsonkításra, a kínzásra, a gondatlan emberölésre és a másik ember testi, lelki és szellemi-spirituális megkárosításának bármely formájára.
- A hatodik parancsolat egyértelműen a házasságtörést nevezi meg tilalomként. Ez azt jelenti, hogy az önkielégítés és az internet pornográf oldalain való szörfözés rendben van? Nem, a hatodik parancsolat a szexuális visszaélések minden formáját ellenzi.
- A hetedik parancsolat a lopást tiltja meg, de ezzel együtt természetesen a csalást is.
- A nyolcadik parancsolat a bíróság előtti hamis tanúskodásról, az igazság elferdítésének egy különösen gonosz fajtájáról beszél. Azonban természetesen a „mindennapos hazugság” is bűn.

Ha az emberek kétségbe vonják Isten parancsolatait, annak nagyon gyakran a saját magatartásuk az oka: minthogy ők maguk sem igazodnak az isteni törvényhez, és nem is akarnak megváltozni, inkább Isten parancsolatait kezdik tagadni. A következő történet is ezt példázza:

Az arsi plébános a gyóntatószékben ült. Bekopogtatott egy férfi, és azt mondta: „Plébános úr, jöjjön ki, valamit meg kell beszélnem Önnel.” Vianney János így válaszolt: „Előbb jöjjön be, és végezze el a szentgyónását, csak utána beszélék Önnel.” Nem számított erre a válaszra a férfi, de engedelmeskedett. A szentgyónás után a plébános ezt mondta: „Most hallgatom. Milyen problémája van a hittel kapcsolatban?” „Nekem? Nincs több kérdésem, már mindent értek” – válaszolta a férfi. A fejében levő probléma valójában szívbeli probléma volt: egy bűn. A bűnbánat és a bűnbocsánat által eltűnt a „probléma”.

A fenti történetben szereplő férfi magatartása jellemző számos kételkedőre: valójában nem is kétségeik vannak, hanem rossz a lelkiismeretük. „Nem

tudom, hogy tényleg minden úgy van-e, ahogy az Egyház állítja” – előszeretettel nyugtatgatják így rossz lelkiismeretüket. Helyénvaló-e ez? Sok olyan ember van, főként fiatalok, akinek valódi problémái vannak a hittel kapcsolatban. Szemükre vethetjük-e, hogy kérdéseik csak kifogások, és valójában személyes valamilyen problémájuk van? Természetesen nem tehetjük. A nehézségekről szabad és kell beszélni, tárgyilagosan és őszinte szívvel. Helytelen, ha félvállról vesszük, vagy valamilyen olcsó válasszal is beérjük. Fontos, hogy egy jó, igazán alkalmas beszélgetőtársat találjunk – ne olyat, aki maga sem hisz, se olyan személyt, aki csak „ájtatos szövegeket” mondanak (mint Jób barátai az ószövetségi történetben).

Néha egyszerűen csak nyitva hagyni kell – válasz nélkül – egy kérdést; talán később szinte magától születik majd válasz. Vannak kérdések, amelyekre halálunkig nem kapunk választ. Így például, hogy „miért engedte meg Isten a koncentrációs táborokat?”

A Bibliában, az Ószövetségben kétszer szerepelnek az Isten parancsolatai (lásd a függelékben). Először a Kivonulás könyvében (Kiv 20,1–17), majd a Második Törvénykönyvben (Mtörv 5,6–21). A szentírási szövegekben nincsenek megszámozva a parancsolatok. Ám mindig ugyanazt a tíz isteni parancsolatot sorolják fel a szövegek. A Katolikus Egyház katekizmusában (KEK, bevezetés, 2025. pont) a Tízparancsolat különböző megfogalmazásait tudjuk összehasonlítani. Minthogy több szövegváltozata van, különböző felsorolási módjai léteznek.

119. ZSOLTÁR

*Boldogok, akiknek útja szeplőtelen,
akik az Úr törvénye szerint járnak!
Boldogok, akik kutatják parancsolatait,
s teljes szívvel keresik őt!
Nem követnek el gonoszságot,
hanem az ő útjain járnak.
Te azt parancsoltad, hogy
rendeleteidet
gondosan meg kell tartani.
Bár arra irányulnának útjaim,
hogy megtartsam törvényedet!
Akkor nem szégyenülök meg,
ha ügyelek minden parancsodra.
Tiszta szívből hálát adok neked,
hogy megismertem igazságos
végzéseidet.
Megtartom rendeléseidet,
ne hagyj el engem sohasem!
Hogy őrzi meg tisztán útját az ifjú?
Úgy, hogy megtartja igéidet.
Teljes szívemből kereslek téged,
ne engedd, hogy parancsaidtól
eltérjek.
Szívembe rejtem igéidet,
hogy ne vétkezzem ellened.
Áldott vagy te, Uram!
taníts meg engem rendeleteidre!
Ajkammal hirdetem
szád minden végzését.
Parancsolataid útjában
gyönyörködöm,
jobban, mint minden gazdagságban.*

36. Honnan ismerjük Isten parancsolatait?

Isten minden ember szívébe „beleírta”, a Sínai-hegyen kinyilatkoztatta, és nekünk adta Egyháza Tanítóhivatalát.

37. Milyen két csoportra oszthatjuk Isten parancsolatait?

Az első három parancsolat az Istennel való kapcsolatunkra vonatkozik, a további hét parancsolat az embertársainkhoz való viszonyulásunkat tárgyalja.

38. Mi az Isten Tízparancsolata? Milyen idegen elnevezését ismerjük még, és ez mit jelent?

A Tízparancsolat idegen elnevezése: Dekalógus (lt. Decalogus, gr. Dekalogosz), Jelentése: „tíz szó”. Isten parancsolatai – a Tízparancsolat – azok a parancsolatok, amelyeket Isten a Sínai-hegyen nyilatkoztatott ki Mózesnek.

39. Hogyan lehet összefoglalni a Tízparancsolatot?

A szeretet parancsában Isten és embertársaink iránt.

40. Kötelesek vagyunk-e megtartani Isten parancsolatait?

Igen, mert Isten nekünk adta. Aki Isten parancsolatai ellenében cselekszik, a saját életében tesz kárt, megzavarja vagy elveszti az Istennel való barátságot (attól függően, hogy bocsánatos vagy súlyos bűnről van szó.)

41. Az engedelmességnek milyen fajtái vannak?

Isten parancsolatai megváltoztathatatlanok, mindenkor és mindenhol érvényesek. Isten nyilatkoztatta ki Izrael népének. Ezenfelül szívünkbe írta. S azért, hogy segítsen nekünk, és nehogy túlságosan „hibásan olvassuk” parancsait, adta nekünk Isten az Egyház Tanítóhivatalát.

13. A főparancs és Isten Tízparancsolata

1. Istenszeretet; 2. házastársi szeretet; 3. baráti szeretet; 4. ellenség-szeretet (II. János Pál pápa az ellene merényletet elkövető Ali Agcával); 5. Krisztus iránti hűség (Szent István vértanú); 6. felebaráti szeretet

A legnagyobb és legfőbb parancs

Miért teremtette Isten az embert? II. János Pál pápával mondhatjuk:

- Isten szeretet.
- Az embert Isten a saját képére és hasonlatosságára teremtette.
- Vagyis az élet értelme a szeretet.

(vö. II. János Pál pápa *Familiaris Consortio*, 11)

Senki sem élhet szeretet nélkül. Szeretet nélkül az ember undorító, iszonyú lenne, mint egy oszló tetem. A szeretetnélküliség maga a pokol.

Ezer és ezer foglalkozás van, és az emberek minden lehetséges dolog iránt érdeklődnek. Ha azonban mélyebbre ásunk, és feltesszük a kérdést, hogy „valójában miért van az ember? Azért, hogy autót vezessen, golfozzon, cipőket adjon el, számítógépen dolgozzon, hogy karriert fusson be, pénzt keressen vagy csak, hogy jól érezze magát?”, a válasz mindig ugyanaz: „nem, nem ez az élet értelme. Nem ezért teremtette Isten az embert. Sokkal inkább az az igazság, hogy Isten az embert a saját képére és hasonlatosságára teremtette. Ő, Aki maga a szeretet, szeretetre rendelte az embert.”

Bármilyen érdekes legyen is egy foglalkozás, bármily élvezetes is valamely dolog, nem teszi igazán boldoggá az embert. Mindezen öröмок elmúlnak, és nem tudják enyhíteni az ember szeretet és boldogság iránti vágyát. Igazán csak akkor boldog az ember, ha képes szeretni, és tudja, hogy szeretik. Más emberek – mert

egy állat szeretete túl kevés. A legkedvesebb állat sem tudja elvenni az ember magányát és szomorúságát.

Sőt: az emberek szeretete is túl kevés. Egyedül Isten képes egészen betölteni az ember szívét. Ezért Jézus, amikor megkérdezték tőle, hogy melyik a legfőbb és a legnagyobb a parancsok közül, így válaszolt:

„Az összes parancs közül a legelső ez: 'Halld, Izrael! A mi Urunk, Istenünk az egyetlen Úr! Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből!' Ez az első parancsolat. (MTörv 6,4-5) A második pedig ez: 'Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!' Ezeknél nincs nagyobb parancsolat.”

(Mk 12,29–31)

A LEGFŐBB PARANCS TEHÁT ISTEN SZERETETE

André Frossard francia újságíró nem hitt Istenben. Egyszer egy barátja megkérdezte, hogy mi az életének az értelme. „Nos, ez volt az a kérdés, amit én még soha se vettem föl saját magamnak. ... életeszmény? Voltaképp mi fán terem az? Nem voltam biztos abban, hogy van-e róla valami fogalmam. A Szajrán lefelé úszó hajók látványától ihletve, vagy egyszerűen kedvenc szórakozásomra gondolva, röviden ezt válaszoltam: az evezés.” Meglepetésére a barátja, aki keresztény volt, nevetni kezdett. „Kacagott, oly módon, hogy előttem is azonnal nyilvánvalóvá lett hitvallásom komikus volta.” Barátja nevetése

tudatosította benne válaszában határtalanul ostoba voltát. Azt azonban, hogy mi az életének igazi értelme, még mindig nem tudta – csak jóval később, miután megtért, tudott rá választ adni: az élet értelme Isten, az élet értelme a szeretet.

(részlet André Frossard *Isten létezik, találkoztam Vele* című könyvéből)

A szeretet és Isten parancsolatai

Ha annyira nagyszerű dolog szeretni az Istent, akkor mi az célja az egész Tízparancsolatnak? Azért, mert a kérdés továbbra érvényes: „Istent nem láthatjuk – akkor hogyan tudjuk szeretni?” Ugyanígy: mit jelent „a felebarátot szeretni”? Mi az a „gonoszság”, amit nem szabad elkövetnem vele szemben?

Ezekre a kérdésekre a Tízparancsolat ad választ: az, hogy nem követünk el gonoszságot a másik emberrel szemben, azt jelenti például, hogy nem lopjuk meg, nem csapjuk be, nem csábítjuk el a feleségét. Vagyis: a Tízparancsolat által megérthetjük, hogy hogyan kell szeretni Istent (1–3. parancsolat) és hogyan kell szeretnünk az embereket (4–10. parancsolat). Hiszen a szeretethez mindig hozzátartozik, hogy megértjük a másik embert, tudjuk, hogy mire van szüksége, és mi okoz neki különös örömet – az a tudás, amely valóban „emberhez méltó”.

Nevetséges, ha azt mondom, hogy „szeretem a barátomat”, miközben megloppom, hazudok neki, vagy becsapom őt. Ugyanígy az is nevetséges, ha valaki azt mondja, hogy „szeretem az Istent”,

ugyanakkor nem hisz Benne, semmibe veszi parancsolatait, és nem szán időt a Vele való kapcsolatra.

Ezért mondja Jézus: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legnagyobb, az első parancs. A második hasonló hozzá: Szeresd felebarátodat, mint saját magadat. Ezen a két parancson alapszik az egész törvény és a próféták” (Mt 22,37–40).

Isten parancsolatai nélkül nincs igazi szeretet.

Szeretet nélkül nem lehet megérteni igazán a parancsolatokat.

A parancsolatok minden erkölcs teste, a szeretet pedig a lelke.

A szeretet rendje

SZERETNI AZ ISTENT

A szeretet rendje azt jelenti, hogy nem tudunk és nem is kell mindenkit egyformán szeretni. Könnyen megérthetjük ezt Istennel kapcsolatban: egyedül csak Istent szabad és kell teljes szívünkkel szeretni, csak Neki szabad feltétel nélkül odaajándékoznunk az életünket.

EMBERTÁRSAINK SZERETETE

Az emberi kapcsolatok tekintetében a szeretet különböző fajtáiról beszélhetünk. Minden embert szeretünk, de nem mindenkit egyformán:

Szüleinket más szeretet illeti, mint az **osztálytársainkat**; más szeretettel vagyunk barátaink iránt, mint **ellenségeink** iránt; más szeretettel fordulunk a

szegényekhez, mint a **rokonainkhoz**. Másként és másként szeretjük a **püspökünket** és a **papjainkat**, a **szenteket** és az **őrangyalunkat**. A legbensőségesebb szeretet a **férfi és a nő** egymás iránti szeretete a házasság szentségében, valamint a **szülők** és **gyermekük** szeretete.

ÖNMAGUNK SZERETETE

Isten azt akarja, hogy mindent embert szeressünk, így önmagunkat is. Hiszen mi is emberek vagyunk, és szeretetreméltóak vagyunk – vagyis méltóak a szeretetre. Isten szeret minket – milyen képtelenség lenne, ha azt állítanánk, hogy Isten valami olyat, „ami nem érdemel szeretetet”, vagy „valami rosszat” szeret. Szabad, sőt el kell gondoloznunk azon, hogy milyen értékesek vagyunk mi magunk is Isten szemében, és mennyi mindent kaptunk ajándékba Istentől: már akkor gondolt ránk, amikor még édesanyánk méhében voltunk. Minden ember mondhatja önmagáról, hogy „Isten csodálatosnak teremtett engem. Szeretetreméltó vagyok. Isten is szeretet engem, és vágyakozik utánam.”

Ez vajon hiúság? Nem, egyáltalán nem. Egyszerűen ez az igazság? Hálásak lehetünk, és örülhetünk.

Ez az önmagunkra mondott igen könnyen vezet ahhoz a felismeréshez, hogy Istenhez képest „semmi” vagyok, de „értékes semmi”. Igen, túl keveset kamatoztattam az Istentől kapott kegyelmekből, és bűnös vagyok – de Isten által szeretett bűnös. Ezért kell és tudom önmagammat is szeretni.

„Ismerd fel, ó keresztény, nagy méltóságot! ... Az isteni természet részévé lettél.”

Nagy Szent Leó pápa

AZ ÁLLATOK SZERETETE

Mi a helyzet az állatok szeretetével? Mint-hogy nem személyek, a szeretet rendjében alacsonyabb helyen állnak, mint az emberek. Az állatokat szeretni egészen más szeretetet jelent, mint az embereket szeretni.

Még inkább érvényes ez a **növényekre**. Ha valaki azt mondja, hogy szereti a virágokat, a hegyeket, a sportot, vagy szeret utazni, akkor a szeretet szónak más az értelme, mint amikor az emberekre gondolunk a szeretet kapcsán.

A főparancs első része – a Tízparancsolat első kőtáblája,
Isten első három parancsolata:

„SZERESD URADAT, ISTENEDET TELJES SZÍVEDBŐL, TELJES LELKEDBŐL,
TELJES ELMÉDBŐL ÉS MINDEN ERŐDBŐL!”

A partra vetett hal

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy halacska. Egy pompás sziklazátónynál élt, sok más hallal együtt, nagy boldogságban. A kristálytisza vízben a tenger fenekéig lehetett látni, és ha kisütött a nap, a halak csodálatos színekben pompáztak. Veszély alig fenyegette őket, csak egyetlenegy: ha forgószél támadt, ami nem volt ritka ezen a vidéken. Ha a halak túl közel úsztak a víz felszínéhez, előfordulhatott, hogy a tomboló, forgó szél egyik vagy másik halat a magasba ragadta a vízzel együtt, aztán valahol (máshol) levetette. A visszafelé vezető út gyakran igen fáradtságos volt, bár ilyen esetekben még szerencsájük volt – mert amikor a szél csak a szárazföld felett engedte szabadon újra a „zsákmányát”, nem volt menekülés, és néhány kíváncsi hal ilyen nyomorult körülmények között pusztult el. Legalábbis így mesélték a régiek.

A mi halacskánk is, akiről most mesélni szeretnék, sokszor hallott erről a veszélyről, tudott róla, és ezért, amikor viharos szél kerekedett, mindig visszahúzódott a víz mélyére. Ám tagadhatatlanul csiklandozta őt a kíváncsiság is, hogy vajon milyen lehet „odafenn”. Igaz, a szülei mondták, hogy egy hal egészen biztosan meghalna ott – de ki tudja, hogy valóban

így van-e. Néha már megpróbált felledülni a vízből, hogy szemével minél többet el tudjon csípni abból a másik, idegen világból. Persze egy ilyen kirepülés túl rövid ahhoz, hogy megérezze, milyen veszélyes lenne egy hálnak, ha hosszabb ideig a vízen kívül kellene lennie. Hiszen mindig visszaesett az otthont jelentő elembe, a vízbe, és kérdései így válasz nélkül maradtak, álmai pedig beteljesületlenül.

Egy napon újra vihar közelgett. A kis hal aznap nagyon boldogtalan volt, mert nem törődtek vele, úgy érezte, figyelmen kívül hagyják. Végül fogta magát, és mélyen megsértve tovaúszott. Bánatában hagyta, hogy egyre feljebb sodródjék az egyre nyugtalanabban kavargó, háborgó vízben. Fejébe vette, hogy a vihar segítségével átjut a vízfelszínre, és akkor – igen akkor majd tényleg – megmutatja a többieknek, hogy ki is ő valójában, és majd csak pislognak. Mind dacosabb lett, és most már szándékosan úszott felfelé, a tajtékozó hullámokba, ahol egyre kevésbé lehetett látni. Persze félt, és mintha egy hang óva intette volna – de a halacska, minden aggodalmat és megfontoltságot félretéve, meggyőzte magát arról, hogy nem lehet nagy a veszély, hisz’ eddig is mindig visszapottyant a vízbe.

Amikor az örvény teljesen elragadta őt, már késő volt. Uszonyai, melyeket mindig

oly erősnek hitt, most tehetetlenné váltak, és kis testét úgy sodorta magával a víz, mint egy darab fát. Egyszer csak azt érezte, hogy valami örült gyorsasággal fölfelé röpíti. Páni félelem lett rajta úrrá, csaknem esztét veszttette, de már semmit sem tudott tenni, nem változtathatott a sorsán: a fékevesztett erővel tomboló vihar elsodorta, messze a szárazföld fölé – és csak ott kezdett szelídülni a szél. A szerencsétlen halacska pedig csak zuhant

és zuhant, míg földet nem ért, és teljesen elvesztette az eszméletét.

Szerencse a szerencsétlenségben, hogy – habár egy sziklás, kietlen tájon vetette le a szél, ahol biztosan elpusztult volna, de – vele együtt vizet is hozott magával a vihar, amely megtöltötte azt a kis vájatot, ahova a halacska pottyant. Igaz, alig tudott mozogni, és úszásról szó sem lehetett, de végtére is – élt.

Minthogy a part ezen a vidéken, ahova ily különös módon került a kis hal, meredeken omlott a tengerbe, és a szakadékos sziklaszirtek különösen veszélyessé tették a víz megközelítését, az emberek ezen a

tájon nem ismerték a halászatot, sőt a halakról is alig tudtak valamit. Ha a vízzel telt vájatok egyikében, amelyeket föld alatti üregeken keresztül töltött fel vízzel a tenger, véletlenül egy halra bukkantak, és meg tudták fogni, szakembereket hívtak, akik tudományuk előírásai szerint rendre megvizsgálták az idegen állatot, és így híressé váltak. Ez azonban ritkán fordul elő, mert a számukra veszélyesnek tűnő, vízzel telt üregeket, amennyire csak tudták, befalazták.

Egy, a közelben élő ember véletlenül rátalált történetünk halacsájára, és elcsodálkozott ezen a különösen élőlényen, amelyről ugyan hallott már, de még sohasem látott a saját szemével. Miután csillapította első kíváncsiságát, jól eszébe véste a lelőhelyet, és a városba sietett, hogy értesítse az illetékes hatóságokat.

A hal a kis pocsolyában feküdt. Időről időre ficákolni kezdett, és megpróbált felugrani. Egyszer sikerült is elhagynia a vizet, és csak, mert halálfélelmében vadul ide-oda vergődött, tudott visszajutni az életét jelentő vizes hasadékbba. Jóllehet most hálás volt annak a kevés kis vízcskének, amely immár másodszor is megmentette az életét, de mivel kezdett rájönni, hogy milyen reménytelen helyzetbe került, mélységes kétségbeesés kerítette hatalmába. Vágyakozva gondolt a sziklazátonyra, a barátaira, az otthont adó pompás, végtelen vízre – mindarra, amit bizonyára már soha többé nem láthat viszont.

Kis idő elteltével egy bizottság érkezett a kis hal lelőhelyére. Állatorvosok, viselkedéskutatók, pszichológusok, állatszeliidítők, a múzeum halgyűjteményének

felelősei – vagyis mindenféle szakember összesereglett, akik talán valamennyire érthetnek a halakhoz. Fényképeket készítettek, megvizsgálták a területet, megmérték a hal hosszát, és tanácskozní kezdtek a kis állat furcsa ficánkolásáról. Egy juhász úgy vélte, hogy az állat csak éhes; valaki más kifejtette, hogy az uszonyok csak fejlődési rendellenességek lehetnek, és az lenne a legjobb, ha levágnák őket. Mindeközben egy gyógyszerész gyorsan megpróbált valamilyen nyugtatószert tömni a halacska szájába. Egy újabb szakember tanácsára – mint valami ortopédiai fűzőt – egy sínt erősítettek a szerencsétlen halra, hogy megszüntessék a ficánkolást, amit betegesnek véltek.

Egyre-másra próbálgatták az eszközöket, de úgy tűnt, hogy semmi nem segít. Épp ellenkezőleg: telt-múlt az idő, és a szegény halacska egyre rosszabbul és rosszabbul volt – főképp, hogy a vájatban lévő víz lassan, de észrevehetően elpárolgott. A kis hal halálfélelme egyre fokozódott. Mivel időközben beesteledett, a tudományos bizottság úgy döntött, hogy elnapolják a tanácskozást, és mindannyian hazamentek. És a kis hal, akinek minden jóakarató vizsgálat újabb és újabb fájdalmakat okozott, ott maradt egyedül, kétségbeejtő helyzetében.

Ám hamarosan kiderült, hogy még sincs annyira egyedül. Néhány gyerek ugyanis, akik a közelben laktak, még mindig ott settenkedett a halacska körül. Nagyon sajnálták szegényt. Látva, mi mindent műveltek a felnőttek a hallal, nagyon rossz érzés töltötte el őket. Amint maguk maradtak, körülállták kis barátjukat – mert magukban már barátjuknak érezték

a kis állatot –, és a maguk módján folytatták a felnőttek tanácskozását. Mivel azonban ők sem tudták, hogy mit kellene tenni, mi lenne a leghelyesebb, elfutottak öreg barátjukhoz, aki magányosan éldégt kis kunyhójában. A városban élők nem bíztak az öregemberben, és ha tehették, elkerülték. De a gyerekek szerették. Sok csodálatos történetet mesélt nekik, és arra tanította őket, hogy megismerjék a természet titkait. Most lélekszakadva futottak az öregemberhez, és egymás szavába vágva beszéltek el neki, hogy mi történt. Eltartott egy ideig, amíg végre mindent megértett az apóka. Meghatotta, hogy mennyire sajnálják a gyerekek a szegény kis állatot. Sietve elmagyarázta nekik, hogy az az állat, amit találtak, egy hal. „A vízbe teremteték. Csak ott tud élni és mozogni, csak ott lehet boldog.”

A gyerekek sokat játszottak ezek a tájon, így jól ismertek minden sziklát, bokrot és azokat a rejtélyes, sötét üregeket, barlangokat, amelyekben egészen mélyen – az apály és dagály váltakozásának ritmusában – csobogott a víz. Megértették, hogy az a víz, ami számukra oly félelmetesnek tűnik, az jelenti a túlélést a halacskaiknak. Hamar visszafutottak. Egyikük kis vödörben vizet hozott, egy másik gyerek óvatosan kioldotta a zsineget, amivel hozzákötötték a halat a sínhez, végül egy leány vigyázva belehelyezte a már csaknem eszméletlen állatot a vödörbe. A kis csapat odafutott a vízzel telt hasadékhöz. Nagy elővigyázatossággal, szinte ünnepélyesen fordították meg a vödröcskét. Büszkék voltak, és boldogok, hogy meg tudták menteni a halacska életét, de

együttal szomorúak is, hogy már el kellett engedniük. A hal a vízben volt, aztán, zsupsz, gyorsan eltűnt a szemük elől – gyorsabban, mint ahogy kis jótevői kedvére lett volna.

Leírhatatlan örömmel úszott a kis hal. Igaz, érezte a vizsgálatok nyomait. Különösen az egyik uszonya fájt, amelyiket megrángatta az egyik tudós, anélkül, hogy pontosan tudta volna, milyen felismerést vagy segítséget jelenthetne ez a halra nézve. De most szívesen vállalta ezeket a fájdalmakat. Szabad volt, és újra a mérhetetlenül széles, végtelen tenger vizében lehetett. Megértette, hogy milyen hihetetlen szerencséje volt. Meghatódva gondolt a gyerekekre. Még ha ismerte is volna a megmenekülést jelentő üreget, sosem tudott volna olyan hatalmasat csapni az uszonyával, hogy a hasadéka kerüljön, és onnan vissza a tenger vizébe. Mélységes, eddig nem ismert hála töltött el a szívét. Hatalmas sziklák mellett úszott, amelyeket mind jól ismert. Majd egyszer csak meglátta a többi halat.

Alighogy észrevették őt, az egész raj ott termett, és féktelen örömmel keringtek körül.

Hogyan lehetséges, hogy egykor a tengeren kívüli világba vágyott? Maga sem értette. De már nem is volt fontos. Mélységes hálát érzett a szívében, addig soha nem ismert boldogságot. Körötte a végtelen, kristálytisza víz, csodálatos színek villantak fel mindenünnen, és a tenger kifürkészhetetlen mélysége hívta őt. Úszott, egyre csak úszott, és nem tudott betelni a tenger gyönyörűségével. Úgy érezte, hogy soha véget nem érő boldogság veszi körül.

Andreas Laun

14. Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!

A ZSIDÓK ÉS A KERESZTÉNYEK ISTENE (ELSŐ PARANC SOLAT / 1.)

*Test és lélek imádsága
tánc és imádság
Mariazell, bazilika
népek zarándoklata, 2004*

„Én vagyok az Úr, a te Istened”

Erővel szól ez a parancsolat az eredeti bibliai szövegében (lásd a függelékben):

„Én vagyok az Úr, a te Istened. Rajtam kívül más istened ne legyen!”

Vagy:

„Halld, Izrael! Az Úr, a mi Istenuk az egyetlen Úr!”

A farizeusok kérdésére, hogy melyik a főparancs, Jézus is ezt felelte:

„Az összes parancs közül a legelső ez: ‘Halld, Izrael! A mi Urunk, Istenuk az egyetlen Úr! Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes

elmédből és minden erődből!’ Ez az első parancsolat. A második pedig ez: ‘Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!’ Ezeknél nincs nagyobb parancsolat” (Mk 12,29–31).

Isten a legfontosabb az életben. Ezért az Isten szeretete és a Vele való szövetség szerint való élet az első parancsolat, a legfőbb parancs (lásd: 9. fejezet).

Mi a szövetség? Szerződéseket ellenségeivel is köthet az ember, szövetséget azonban csak barátaikkal kötünk. A férfi és a nő a házasság szövetségét kötik meg egymással.

Minthogy Isten szereti az embereket, szövetséget kötött velük:

- Isten jelen van, Ő teremtette az embert, és soha nem hagyja el.
- Az emberek hisznek Istenben, hallgatnak szavára, és engedelmeskednek parancsolatainak.

„Mint szomjazó szarvas élő víz után, úgy vágyakozik lelkem feléd, Uram!”

Az a férfi, aki megkérdezte Jézustól, hogy mi a legfőbb parancsolat, egy írástudó volt. Örült Jézus válaszának: ugyanis ahogy Jézus, úgy gondolkodtak és gondolkoznak ma is a hithű zsidók és a vallásos keresztények.

Mennyire fontos számunkra a többi ember: még fontosabb az Istennel való szövetség, hiszen Isten magának teremtette az embert. Távol lenni Istentől, elszakítva Tőle – az ember számára nincs ennél nagyobb nyomorúság.

Isten nélkül nincs élet

Ami a halnak a víz, az embernek és a szárazföldi állatoknak a levegő – az a léleknek az Isten. „Lelkem szomjazik az Isten után, az élő Isten után. Mikor mehetek már, hogy lássam Isten arcát?” (42. zsoltár).

Mint szomjazó szarvas, úgy vágyakozik az ember Isten felé. Bár az az ember, aki távol van az Istentől, látszólag gyakran hosszú éveken át elégedettségben él – mintha semmiben nem szenvedne hiányt. Ám csalódni fog, egyszer majd megérzi, mennyire nyomorult, ha előbb nem, halála óráján biztosan. Ugyanúgy, ahogy vannak olyan betegségek is (mint például a rákos megbetegedések bizonyos fajtái vagy az AIDS), amelyeket hosszú ideig nem érez az érintett ember, míg egy napon ki nem derül...

Istentelenül – az Isten nélkül, Tőle távol – élni olyan az embernek, mintha az űrhajós kiröpülne a világűrbe: csakhamar elfogyna a levegőkészlete, és bizony egy szikrányi reménye sem maradna...

Azokról az emberekről, akik eltávolodtak az Istentől, írta a következőket Friedrich Nietzsche: „Hogyan is lehattunk képesek kiinni a tengert? Ki adta kezünkbe a spongyát az egész láthatár letörléséhez? ... Mit tettünk, amikor e földet elszakítottuk napjától? Merre halad most? Mi hova tartunk? Minden naptól egyre távolodunk? Nem zuhanunk egyenesen előre? Vagy hátra, vagy oldalt, vagy minden irányba? ... Nem a végtelen semmiben bolyongunk? Nem érezzük az üres tér borzongató fuvallatát? Vajon nem lett-e hidegebb? Nem jön-e közelebb és mindegyre közelebb az éj?”

Isten az embert önmagának teremtette. Szövetségben lenni az Istennel, és Vele élni – ez az, ami az embernek megfelelő, vagyis emberhez méltó.

Hinni Istenben

A hit egy találkozásból következik. Csak az tud hinni Isten kinyilatkoztatásában, aki hallotta Isten üzenetét.

*„De hogyan hívják segítségül azt, aki-
ben nem hisznek? S hogyan higgye-
nek abban, akiről nem hallottak? S
hogyan halljanak, ha nincsen, aki hir-
desse? S hogyan hirdessék, ha nem
küldték őket?”*

(Róm 10,14-15)

Istenben hinni a következőket jelenti:

*„A hit pedig alapja annak, amit remélünk,
bizonyítéka annak, amit nem látunk”
(Zsid 11,1).*

- A hívő ember meg van győződve arról, hogy Isten létezik, és hogy Isten valóban az, akinek kinyilatkoztatta magát. Nem vakon hisz, hanem felismerte, hogy Isten szólt.
- A hívő ember meg van győződve arról, hogy az emberiség történetében volt egy felfoghatatlan esemény: Isten belépett a történelembe. „Részt vesz” az ember életében.
- A hívő ember meg van győződve arról, hogy Isten az idők végezetéig velünk marad, és nem hagyja magára az emberiséget.

Rábízni magunkat az élő Istenre:

- A hívő ember tudatosan éli az Istennel kötött szövetséget. Tudja, hogy Isten szereti őt, és gondviselő szeretetével kíséri az egész életét.
- A hívő ember teljes szívéből, teljes lelkéből és minden erejéből szereti az Istent. Minél jobban szereti az Istent, annál jobban szereti embertársait is.
- A hívő ember Istenbe helyezi minden reményét.

*„Hiszek Istenben, akkor is,
ha hallgat.”*

*Zvi Kolitz Jossel Rakover utolsó üzenete Istenhez
című elbeszéléséből*

Hogyan jut el az ember a hitre?

Az emberek minden vallásban (kizárólag azokban, amelyek valóban megérdemlik a „vallás” elnevezést) a teremtett világon keresztül, a lelkiismeretüknek köszönhetően és az igazság által – amelyet a saját vallásuk is mond az Istenről – sajátítják el az Istenben való hitet. Hiszik, hogy

- Isten teremtett mindent,
- Isten igazságos,
- Isten majd ítéletet tart minden ember fölött.

Mindamellett – a zsidó-keresztény kinyilatkoztatáson kívül – az Istenről alkotott képet a különböző vallásokban, amellet, ami igaz és jó, kisebb-nagyobb tévedések torzítják el, néha a felismerhetetlenségig. Nem így a zsidó vallásban: a hithű zsidók mind a mai napig az arra való emlékezés által jutnak el a hithez, amit az Isten értük tett, és amit prófétái által közölt velük az Úr. Isten kinyilatkoztatását, amelyet az Úr először csak a zsidóknak adott, Jézus beteljesítette, és minden ember számára, a nem zsidók előtt is feltárta. Ő az Isten Fia. Ezért mondta apostolainak: „Aki engem lát, látja az Atyát.” A hit Jézusban az Istenben való hit.

Csak az, aki találkozott Jézussal, látja és hallja Őt, tud hinni benne. Akkor hát mi, mai keresztények már nem hallhatjuk és nem láthatjuk Őt? Fizikai, testi értelemben valóban nem. Mégis: mindenkor, ma is találkozhatunk Vele – Isten Igéjén keresztül.

Hol lehet ma Isten Igéjét hallani? Istennek több útja van. Rendszerint más emberektől hallhatunk róla:

- abból, amit a szüleink, papjaink, hittanáraink vagy a barátaink mondtak istenről;
- példaképeken keresztül, akik „Jézus-hoz hasonlóan” élnek („szentek”);
- emberek Krisztusról való tanúságtétele által, rendkívüli esetben vértanúságuk által, ha Jézusért a halált is vállalják;
- a Szentírás olvasása által, de más, a hitről szóló könyveken keresztül is, valamint olyan emberek példájának köszönhetően, akik hitük szerint éltek, élnek;

Edith Stein zsidó származású, hitetlen filozófusnő egyszer egy barátnőjénél szállt meg. A könyvespolcon fölfedezte Avilai Szent Teréz életrajzát. Kíváncsian belelapozott, és egész éjjel nem tudta letenni. Virradatkor becsukta a könyvet, és kijelentette: „ez az igazság” – majd a keresztség felvételéért folyamodott.

- a szent liturgia által: S. Hahn amerikai teológus többek között azon élményének köszönhetően tért meg, és lett katolikus, hogy részt vett egy szentmisén;
- képek segítségével: arra is volt példa, hogy valaki egy Jézus-kép vagy más szentkép szemlélése által jutott el a hitre;
- nem oly gyakran, de előfordul, hogy Isten egy különös, rendkívüli élményen keresztül vezet el egy embert a hitre:

Saulnak (Pálnak) a Damaszkusz felé vezető úton jelent meg Jézus; mások különös álmokban vagy eseményekben találkoznak Vele.

Azonban mindenkor óvatosan kell kezelnünk, ha valaki ilyen dolgokról, élményekről mesél: valamikor igaz, de előfordulhat, hogy csak kitalálta vagy képzelődött az adott személy.

A hit – a válasz

A hit nem társasjáték, nem lehet könnyed csevegések témája – a hit valami más, mint pusztán álmódzás arról, amit nem tudhat az ember.

A Jézus Krisztusban való hit válasz az élet legfontosabb kérdésére: „Miért is élek egyáltalán? A válasz:

- Isten létezik. A Vele való közösség az élet értelme.
- Jézus Isten Fia, Ő az Út, az Igazság és az Élet. Neki hihetek, Ő méltó a hitre, egyedül Ő méltó arra, hogy higgyek neki, és rábízam az életemet.
- Jézus az Egyház „feje” – ezért hisznek a katolikusok az Egyháznak is.

Hitetlenség és kétségbeesés: egy ateista barátnője hatására veszítette el maradék kis hitét, amelyet nagymamájának köszönhetett – mesélte egy fiatal nő az egykori NDK-ból. Egyszer csak felmerült benne a kérdés, hogy mit jelentene, ha nem lenne Isten. Akkor minden véletlen lenne, ő maga is, az egész élete – gondolta. Ez olyan borzalmas volt számára, hogy elhatározta: egyszerűen nem gondolkozik többé ezen a kérdésen.

Valószínűleg ma is sok ember él együtt ezzel a valóban „borzalmas gondolattal”. Egy igazi baráttal való találkozásnak köszönhetően a fiatal nő mégis újrarátalált a katolikus hitre.

A legjobb vallás: a világon néhány világvallás és több kisebb vallás létezik. Melyik az igaz vallás? Előbb fel kell tennünk a kérdést: melyik vallást szeretnénk magunkénak, ha szabadon választhatnánk? Jézus örömhíre nagy előnnyel győzne az összehasonlításban. Hiszen azt hirdeti számunkra, hogy: Isten teremtett minket, Isten az Atyánk, Ő velünk van, köztünk van, Isten közénk jött, és örökre velünk marad. Bűneinket látva, értünk szenved, megbocsát nekünk, és kitárt karokkal vár bennünket az örökkévalóságban.

Egyik vallás sem ismer ilyen Istent – olyat, mint a keresztények Istene. Minden értelmes ember azt kellene, hogy mondja: „Mily szép volna, ha nektek, keresztényeknek igazatok volna, és milyen jó

Krisztus és a hívő százados
olaj és vászon, Daniel Gran, 1736, seitenstetteri apátság

lenne, ha Isten valóban olyan lenne, amilyennek mondjátok.”

A keresztények hiszik, hogy a „legjobb” Isten – az, akit a leginkább választana minden ember, ha tehetné – nem vágyálom, hanem az igaz Isten.

Hamis istenképek

„Ne faragj magadnak képmást semmiről...” – szerepel az Ószövetségben, Isten első parancsolatában. „Jellemző” – mondják sokan. „Nézzétek csak meg a templomokat: tele vannak szentképekkel, pedig a Biblia tiltja! Aha, maga az Egyház sem hallgat a Szentírásra...” És így tovább.

A zsidók ugyan újra és újra megszegték a bálványimádás tilalmát (lásd: aranyborjút készítettek maguknak), de hosszú ideig betartották. Ezért a zsidó vallás mindmáig kép nélküli vallás (miként az iszlám is, mely a zsidóságtól vette át a képtilalmat). Körülbelül az első három évszázad folyamán a keresztények is ehhez tartották magukat, amikor a körülöttük lévő világ még tele volt pogány istenképpel, bálvánnyal. Aztán változás következett: heves vitákat követően úgy döntött a második niceai zsinat (787), hogy mégis helyes és jó, ha Jézust és a szenteket ábrázoló képeket helyeznek el a templomokban. Mivel a képek Istenre emlékeztetnek, és vágyat ébresztenek Jézus, Mária és más szentek után.

Vannak azonban, akik továbbra is erősködtek: „nem helyes, hiszen Isten megtiltotta a képeket.” A képrombolók sok képet és szobrot semmisítettek meg a

templomokban. Nem értették meg a faragott kép, képmás készítésére vonatkozó tilalom igazi okát – addig volt rá szükség, amíg fennállt annak a veszélye, hogy az emberek a képeket és a szobrokat istenítenek és imádnak. Ám amikor már nem hittek ostoba bálványokban, elmúlt a veszély, már fel lehetett oldani a tilalmat.

Ha egy zsidó ábrázolni is akarta volna Istent, nem tudta volna, hogyan tegye. Képzletét segítségül hívva, csak egy fantáziaképet tudott volna készíteni. Jézus születése óta azonban más a helyzet: „Aki engem lát, látja az Atyát” – mondta Jézus. Így már tudjuk: Isten úgy néz ki, „mint egy ember”, és mondhatjuk, hogy aki Jézust ábrázolja, Istent ábrázolja.

Természetesen a keresztényeknek sincs fényképük Jézusról. A művészek hosszú ideig ezt úgy oldották meg, hogy nemesemberként ábrázolták Jézust. Ám miután megtalálták a torinói leplet, és felfedezték rajta azt a rejtélyes képet, amely valószínűleg egy valódi kép Jézusról, megváltozott a helyzet: ettől kezdve sok művész arra törekedett, hogy Jézus arcát a torinói leplen látható arcképhez hasonlóan fesse meg.

Korunk szentjeivel könnyebb dolgunk van, hiszen sokukról fénykép is maradt az utókorra.

Bizonyos tekintetben azonban a mai emberekre nézve is van értelme az ószövetségi képtilalomnak, hiszen sokan nem igazán hallgatnak Isten Igéjére, sem az Egyházra, és fennáll a veszélye annak, hogy fantáziaképeket alakítanak ki magukban Istenről, és olyanak képzelik el, amilyennek szeretnék, vagy amilyenek

ők maguk – „a maguk hasonlatosságára”. Egy kisfiú rajzolt. Édesanyja megkérdezte tőle, hogy mit csinál. „Lerajzolom Istent” – mondta a gyermek. „De hiszen senki sem tudja, hogy néz ki az Isten” – hangzott a válasz. „De, ha elkészül a rajzom, majd lehet tudni...”

Aki saját Istenképet készít magának, eltévelyedik. Ezért tiltotta meg Isten az embernek, hogy kedve és tetszése szerint készítsen magának istenképet. Természetesen azonban önmagának nem tiltotta meg Isten, hogy valódi képmását adja nekünk – Jézus az Isten képmása.

*Isten megtiltotta nekünk, hogy hamis képet készítsünk Róla,
Isten önmagának nem tiltotta meg,
hogy valódi képmását ajándékozza nekünk, embereknek:
„Aki engem lát, látja az Atyát” –
mondja Jézus.*

42. Hogy hangzik az első parancsolat?

„Én vagyok az Úr, a te Istened. Rajtam kívül más istened ne legyen.” Vagy: „Halld, Izrael! A mi Urunk, Istenünk az egyetlen Úr!”

43. Mit jelent a „hinni” szó vallásos értelmében?

Az Istenben való hit: „a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés”, továbbá: „rábízni magunkat Istenre”.

44. Hogyan értendő, hogy Jézus az Isten valódi képmása?

Jézus az Isten valódi képmása, mert Ő Isten Fia, és túlzás nélkül mondhatja, hogy „aki engem lát, látja az Atyát”.

15. Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!

HITBŐL FAKADÓ REMÉNY (ELSŐ PARANC SOLAT / 2.)

Rábízni magunkat Istenre

A „hinni” bibliai értelemben nemcsak azt jelenti, hogy „igaznak tartunk valamit”, hanem azt is, hogy „rábizzuk magunkat Istenre”.

A köznapi nyelvhasználat szerint más értelme van a „hinni” igének: ha valaki azt mondja, hogy „hisz az ördögben”, az természetesen csak azt jelenti, hogy meg van győződve az ördög létéről, nem pedig azt, hogy „bízik” benne (a hazugban nem bízik az ember).

De ha Isten olyan, amilyennek Jézus mondta, akkor Isten végtelenül jó. Nem lehet Istenben hinni anélkül, hogy bízánk benne, és szeretnénk Őt.

Aki keresztényként hisz az Istenben, remél is Benne. A hitet és a reményt nem lehet elválasztani egymástól. Ezért a Szentírásban sokszor van szó a reményről, az Istenbe vetett reményről.

Remélni vagy kívánni?

„Remélem, hogy holnap nem lesz eső” – a „remélem” itt csak egy másik kifejezése annak, hogy „azt kívánom, hogy holnap ne essen”. A bibliai reményhez azonban semmi köze.

Emberekben remélni

„Benned remélek, bízom benned” – ezt azt jelenti, hogy biztos vagyok benne, és azt remélem, hogy segítesz nekem. Ez már sokkal közelebb áll a bibliai gondolkodáshoz. Hiszen ez a remény azt jelenti,

hogy ráhagyatkozom valakire, egy személyre, aki segít nekem.

A hajótöröttről szóló híres regényben Robinson Crusoe teljesen egyedül egy szigetre kerül. Csak abban „reménykedik”, hőn áhítva, hogy végre majd arra jön egy hajó, és magukkal viszik őt. Ám „remélni” a szó valódi értelmében, remélni valakiben nem tud, amíg egyedül van a szigeten.

„Valakiben remélni” – azt feltételezi, hogy van valaki, aki jót akar nekem, és betölti a reményemet.

Amikor két ember összeházasodik, összetartozásuk nem működik az egymásba vetett remény nélkül: anélkül, hogy remélném a másik szeretetét, hűségét, azt, hogy boldog leszek vele.

A várandós nővel kapcsolatban a német nyelv azt a kifejezést használja, hogy „jót remél”, „jó reménységgel terhes” – ez nem csak azt jelenti, hogy „remélhetőleg szerencsésen világra jön a gyermek”. Ezt is, de a várandós édesanya e reményében a gyermekbe vetett azon remény is benne van, hogy a gyermek viszonzni fogja anyja szeretetét, hogy örömet okoz majd a szüleinek, és hogy jó ember lesz. A gyermek hordozza édesanyja reménységét. Ha az édesanya hívő asszony, akkor várandósága kapcsán is különösen Istenben remél.

Istenben remélni

Az Istenbe vetett reménységben mindez benne foglaltatik. A jellegzetes bibliai képes beszédet használva, így fogalmazza meg a 62. zsoltár az Istenbe vetett reménységét:

„Csak Istenben nyugszik meg a lelkem, mert tőle jön reménységem. Mert ő az én Istenem és szabadítóm, oltalmazóm, hogy meg ne tántorodjam. Szabadulásom és dicsőségem Istenben van; erősségem Istene ő; Istenben van menedékem.”

Prózaibb megfogalmazásban: a keresztény ember Istenben remél, ami azt jelenti, hogy tudja: Isten minden ígéretét beteljesíti. „Holtbiztos”, mondjuk – mivel a halál tényleg biztosan bekövetkezik. Valójában azonban sokkal találóbb volna, ha azt mondanánk, hogy „bizisten” („bizony Isten!”) – „biztos, mint az Isten”.

Mit remél a keresztény ember? Hogy megnyeri a lottó-ötöst? Nem, Isten ezt nem ígérte nekünk. De azt reméli, hogy Isten

- örökké szereti őt;
- megbocsátja minden bűnét, ha bűnbánatot tart;
- soha nem felejt el őt, még ha egy ideig úgy is tűnik;
- mindig elérhető lesz számára, soha nem jelez „foglaltat”;
- várja őt, és hogy biztosan a mennybe jut;
- hogy Isten örökre az marad, aki mindörökké volt:
 - Az, Aki jelen van az emberek életében – „Jahve”, a világ végéig jelenvaló Isten;
 - Az, Aki közöttünk él;
 - Az, Aki minden ember szívével kopogtat;
 - Az, Aki lakást akar venni minden ember szívében;
 - Az, Aki szenvedett és meghalt értünk;

- Az, Aki „az Atyánál örök otthont” készít számunkra;
- Az, Aki meghív minket a menyegzőre.

A kereszténység – miként a zsidókhoz írt levélben olvashatjuk – „reménységünk megvallása”. A tesszalóniki hívekhez írt első levelében Pál apostol ekképp szól azokról az emberekről, akik Isten nélkül élnek: „akiknek nincsen reményük”. Iszonyú, szegények! Ezzel ellentétben a „hit pajzsáról” beszél Szent Pál – vagyis: a reménység megvéd a kétségbeeséstől.

A keresztényeknek van reménységük, a hitetleneknek nincs reményük.

Reménységünk önzés?

Ha bankrabló „boldogságra” vágyik, nagy zsákmányban reménykedik.

Ha egy szent „boldog” akar lenni, a mennyország után vágyakozik.

Alapjában véve hasonlóak lennének, hiszen mindketten egyszerűen csak „boldogok” akarnak lenni – egyikük a pénz, a másik a mennyország által? A szent is ugyanolyan önző volna, mint a bankrabló, talán csak ravaszabb?

Nem, a bankrabló boldogsága egészen más, mint a szent boldogsága:

- Mások pénzét eltulajdonítani nagyfokú önzés, nem tesz igazán boldoggá, és csak rövid ideig tart.
- A vágy, hogy a mennyországba jusunk, szeretet – az önzés ellentéte, és igazi, végtelen boldogsághoz vezet.

Csak az az ember remél Istenben, aki szereti Őt. Ugyanúgy, miként a vágyakozásnál: hisz' senki sem vágyódik arra, hogy egy olyan ember mellett legyen, akit nem szível. És fordítva: minél nagyobb a szeretet, annál nagyobb a vágyakozás.

Bűnök a remény ellen – a kétségbeesés

Meghal egy asszony. A férje kétségbeesik. Nem hisz semmiben, és semmilyen vigaszt nem talál. Csak a hit segíthetne rajta.

Kicsit más a helyzet, ha valaki depressziótól szenved. A már beteges kétségbeesést nem lehet a vallással meggyógyítani, sokkal inkább vagy teljesen az orvostudomány hatáskörébe tartozik.

A kettő természetesen összekapcsolódhat: például egy mániás depressziós embernek meghal a házastársa – a mániás depresszió és a természetes gyász összekeveredik, és erősítik egymást. Ilyen esetekben a lelkipásztornak és a terapeutának együtt kellene működni.

Megkülönböztetendő a kétségbeesés bűne, amelynek a mélyén az Istenre mondott „nem” rejtőzik: „Nem tudsz segíteni rajtam” – kételkedés Isten mindenhatóságában. „Nem hiszem, hogy segíteni akarsz” – kételkedés Isten szeretetében és irgalmában. Ez a fajta kétségbeesés első sorban haláluk óráján lesz úrrá azokon az embereken, akik különösen súlyos bűnöket követtek el: „Senkinek sem engedem, hogy segítsen nekem, még

Istennek sem.” Ez az egyik oka annak, hogy miért van oly nagy szükség a betegnél és a haldoklóknál a lelki gondozásra.

Bűnök a remény ellen – vakmerő bizakodás

Lehetséges-e túl sokat remélni? Nem, van valami, ami olyannak tűnik, mint a remény, de nem az. Vakmerő bizakodásról,

■ ha valaki nem Istenben remél, hanem önmaga erejében bíz, túlértékelve

Krisztus keresztre feszítése. A katonák kétségbeesése és megtérése, olajfestmény, Lukas Cranach d. Ä., 1472–1553, heiligenkreuzi apátság

képességeit, elhiteti magával, hogy Isten segítsége nélkül is üdvözülhet;

- ha valaki azt gondolja, hogy manipulálhatja Istent – abban bízva, hogy bűnbánat nélkül is elnyeri a bűnbocsánatot, és akkor is elnyeri az örök üdvösséget, ha nem érdemli meg.

Ha összehasonlítjuk a kétségbeesést és a vakmerő bizakodást, akkor úgy találjuk, hogy az elbizakodott ember még mindig közelebb van az igazsághoz, mint a kétségbeesett: Aquinói Szent Tamás szerint Isten inkább jobban segít annál, amennyit az ember megérdemelne, mint kevésbé.

45. Mit jelent a keresztény remény?

A keresztények sziklaszilárdan bíznak abban, hogy Isten minden ígétét teljesíti.

46. Miben áll a keresztény ember reménysége?

Azt reméli, hogy Isten örökké szereti, és örök életet ajándékozik neki.

47. Mely bűnök a reménység elleni bűnök?

Az első bűn a kétségbeesés – amely által az ember már nem várja Istentől a megbocsátást, sem az üdvösséget.

A második bűn a vakmerő bizakodás – az ember abban bízik, hogy megtérés és Isten segítsége nélkül is elnyerheti az örök üdvösséget.

16. Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!

BÁLVÁNYIMÁDÁS ÉS BABONA (ELSŐ PARANC SOLAT / 3.)

Az első parancs elleni bűnök

Ma sokan azt mondják: „Egyház? Köszönöm, nem kell. Megvan a magam hite”. De ha alaposabban megvizsgáljuk, kiderül, hogy valójában bálványimádásról, babonáról, mágiáról vagy okkultizmusról, ezoterikáról van szó.

TÖBB ISTEN? („POLITEIZMUS”)

A régi korokban a legtöbb nép sok istenben hitt (politeizmus vagy sokistenhit): hittek a vadászat istenében, a háború istenében, a szerelem istenében – és sok más istenségben; vagy a csillagokat – a Napot, a Holdat, a bolygókat – tartották különböző isteneknek. Mások fából, kőből vagy aranyból különböző figurákat,

bábokat készítettek maguknak – és azt mondták, hogy ők az „isteneik”. Ozeás próféta gúnyosan így ír a bálványimádókról:

„És ők most ismét vétkeztek; öntött szobrot készítettek maguknak, ezüstbálványokat saját elképzelésük szerint; mesteremberek alkotása az egész, és róluk mondják ők: »Ezeknek áldozzatok!« Borjukat csókolgatnak az emberek.” (Oz 13,2)

Egyes népek olyannak képzeltek el Istent, mint valami szörnyeteget, aki az emberek vérét akarja. Az aztékok ezért kitépték az általuk elfogott emberek szívét, a „napistennek” áldozva őket. Volt, hogy egy monda alapján formáltak maguknak istent az emberek – így született például Indiában az elefántfejű isten. Sőt, még rosszabb: vannak olyan „istenképek”, amelyek úgy festenek, mint ördögálarok.

Európában és föld legtöbb országában ma már senki sem talál ki olyan „isteneiket”, akik úgy néznek ki, mint bizonyos állatok, vagy akik egy hegyen ülnek, és bort isznak (mint az ókori görögök istenei az Olümposz-hegyen).

Idősebb emberek fejében azonban még ma is kísért egy olyan „isten”, aki úgy viselkedik, mint egy szuperrendőr, és mindenekelőtt büntet, és büntet, és büntet. Vannak, akik úgy képzelik el Istent, mint egy szenilis aggastyánt, aki teljesen ártalmatlan, és mindig csak kedves, és aki egyszerűen átsiklik minden gonoszság fölött.

A Szentírás kigúnyolja a sokistenhitet, ám azokat az embereket sosem, akik minden igyekezetük ellenére sem találkoztak még az igaz Istennel: „mert ők talán csak tévednek, miközben Istent keresik, és meg akarják találni” (Bölcs 13,6) – olvashatjuk a Bölcsességek könyvében azokról, akik az égitesteket isteneknek hiszik. Még hogy a csillagok istenek volnának? Bizonyosul nem. De az, hogy az emberek keresik Őt, az igaz Istent, az helyes.

Pál apostol is hasonlóan vélekedett erről. Athénban „felállt az areioszpagosz közepére és így szólt: »Athéni férfiak! Minden tekintetben nagyon vallásosnak látlak titeket. Amikor ugyanis körüljártam és megszemléltem a bálványképeiteket, egy olyan oltárra akadtam, amelyen ez a felirat volt: 'AZ ISMERETLEN ISTENNEK.' Nos, akit ti nem ismertek és mégis tiszteltek, azt hirdetem én nektek.«” Ezt követően az igaz Istentről és Jézus Krisztusról beszélt nekik.

A keresztények tanúságtételükkel és példaadásukkal kell, hogy segítsenek azoknak, akik még ma is sok istenben hisznek (így például Indiában), hogy megismerjék az egy igaz Istent és Fiát, Jézus Krisztust. Ehhez sok beszélgetésre, de még több szeretetre van szükség az emberek iránt. Mindezek ellenére Indiában nagyon nehéz feladattá vált a misszió, mert a hinduk ma már akár erőszakkal is igyekeznek megakadályozni a kereszténység elterjesztését.

Istennélküliség a mai Európában

Európában ma már alig vannak olyan emberek, akik „istenekben” hisznek. Ám sokan így gondolkoznak: „Hogyan lehetnek egyesek még ma is olyan ostobák, hogy hisznek Istenben?” Ezért úgy élnek, mintha ők maguk rendelkezhetnének mindenről. Már nem beszélnek Istenről, főként nem az Ő parancsolatairól. „Mi döntünk!” – hangoztatják; és: „Önrendelkezést minden területen!” vagy: „A többségnek mindig igaza van!” Így önmagukat teszik istenné. A Biblia megfogalmazással élve: hisznek a „kígyónak”, aki azt ígérte, hogy „olyanok lesztek, mint az Isten”.

Bálványimádás

Isten féltékeny szeretettel szeret minket. Ezért nem akarja azt, hogy hamis istenekhez, bálványokhoz forduljunk. „Tiszta vizet hintek rátok, és megtisztultok minden szennyetektől, és minden bálványotoktól megtisztítalak titeket” – mondja az Úr (Ez 36,25).

„Bálvány” – bármilyen dolog vagy élőlény lehet bálvány, amit az emberek arra a helyre tesznek a szívükben, amely egyedül Istent illeti meg.

Amennyiben az emberek nem ismerik, vagy nem akarják ismerni Istent, akkor üres az Isten helye. Miként a vákuum, amely magába szívja a levegőt, az

Isten-vákuum valamely istenpótlékot szív magába – tehát bálványokat. A mai bálványok sem sokkal értelmesebbek a régiéknél. Igaz ugyan, hogy már csak ritkán imádnak valamilyen kacatot – ehelyett a „a fogyasztói társadalom istenének”, „a gyomor istenének”, „a sport istenének”, „a hatalom istenének” és „a karrier istenének”, „az önrendelkezés istenének”, „a többség istenének”, akinek állítólag „mindig igaza” van, „az élvezetek istenének” mindenáron, és „a mágia istenének” áldoznak.

II. János Pál pápa megfogalmazása szerint korunk jellegzetes bálványai: az erőszak, a lopás – szociális igazságtalanság formájában – és a gazdagság, amely az emberek szíve vágya.

Babona

Nagyon jó, ha igent mondunk a hitre, de nem szabad hiszékenynek és babonásnak lennünk. Ha hiszünk Istenben, az azt is jelenti, hogy nem imádunk „más isteneket”, nem hiszünk ostobaságokban (babona), és nem fordulunk sötét erőkhöz (mágia, varázslás). A babona és a mágia gyakran szorosan összekapcsolódnak egymással.

BABONÁNAK NEVEZZÜK, HA AZ EMBER

- valamilyen tárgynak (például egy talizmánnak),
- egy mindennapos cselekedetnek (például bizonyos szavak kimondása),

- egy ártalmatlan körülménynek (például hogy egy fekete macska átmegy az úton, vagy a 13-as szám)

értelmes magyarázat nélkül különösen jó vagy rossz hatást tulajdonít (szegény fekete macskák, ha üldözik őket ezért).

A „csillagjóslás”, az asztrológia is – az asztronómiával, a csillagászat tudományával ellentétben – a babonák közé tartozik. Miként az időjárás is befolyással van az emberek egészségére és kedélyállapotára, úgy a Nap, a Hold és a csillagok is befolyásolhatják valamiképpen – vagy nem –, ezt a szakemberek hivatottak vizsgálni. Amit az Egyház elutasít, az az elképzelés, miszerint a csillagok határoznák meg az életünket, és alakíthatják sorsunkat. Nem képesek rá, csak anyagok halmaza mindegyik. Isten határozza meg az életünket.

A szenteltvíz használata nem babona? Akkor számít annak, ha a víznek önmagában mágikus hatást tulajdonítunk. Az igaz vallásosságba is beszivároghatnak babonaságok. De természetesen nem babona, ha a szenteltvizet a keresztelezésre való emlékezőként használjuk, és tudjuk, hogy ennek a víznek az ereje Istentől származik. Minthogy az embernek teste is van, Isten „embernek megfelelő” anyagi dolgokat is használ, hogy kegyelmét ajándékozza nekünk.

Mi van akkor, ha valaki a szentmiséről magával visz egy Szentostyát, hogy azzal valami „mágikus” dolgot csináljon? Ez bűnös babonának, szentségtörésnek számít, mert az illető személy ezzel az Oltáriszentséget gyalázza meg.

Mágia és varázslás

Mágiának nevezzük, ha valaki túlvilági erők (halottak vagy démonok) segítségével akar megtudni vagy elérni valamit, és ennek érdekében bizonyos eszközöket és fortélyokat is alkalmaz.

Különösen rossz ez, ha az illető ezzel ártani próbál másoknak. Azok, akik boszorkánynak, mágusnak vagy varázslónak tüntetik fel magukat, azt állítják magukról, hogy ezeket az „erőket” saját szolgálatukba tudják állítani.

Kereszttségünknek köszönhetően védelmet élvezünk, kivéve, ha tudatosan lemondunk erről a védelemről, és szándékosan a mágiához fordulunk.

A gonosz erővel szemben valódi védelmet jelent a szenteltvíz. A mondás szerint: úgy retteg valamitől, „mint az ördög a szenteltvíztől”. Mély igazság rejlik ebben, mert valóban retteg tőle.

Meg kell különböztetnünk a mágiától a csalást és az ámtást: ügyes csalók elhitetnek valamit a környezetükkel, és azt állítják, hogy egy szellem szólt általuk. Ez azonban nem mágia, hanem csalás.

Természetesen teljesen ártalmatlanok a bűvészek, aki például a cirkuszban lépnek föl, és a közönség szórakoztatására olyan dolgokat tesznek, melyeket csak a beavattottak érthetnek meg – ilyen „varázslók” láttán jó keresztények is nevetnek és örülnek.

Jóslás

Szeretnéd tudni, hogy hogyan sikerül az iskolai dolgozatod? Vagy, hogy mi történik jövőre a világban? Vagy, hogy mi lesz veled, belőled a jövőben? Valószínűleg igen, szeretnénk tudni – és ez teljesen természetes. A gond ott kezdődik, ha jóvendőmondással, jóslással akarjuk kierőszakolni a választ ezekre a kérdésekre: olyan módszerekkel, amelyekkel állítólag ki lehet fürkészni, hogy mit hoz a jövő – asztaltáncoltatással, horoszkópokkal, üveggömbbel, „médiüm” közreműködésével, démonok és szellemek megidézésével. Ezekről a dolgoktól mindenképpen távol kell tartanunk magunkat!

Nem számítanak mágiának, és ezért veszélytelenek az olyan dolgok, mint az ólomöntés, ha valóban játék, és az is marad, és senki sem próbál meg belőlük komolyan vett jóvendőmondásba bonyolódni.

Okkultizmus

Az okkultizmus különleges kiteljesedést, rendkívüli hatalmat és boldogságot ígér. A titkos tudás által, mágikus eszközök segítségével valamiképpen „istenivé”, „istenhez hasonlóvá” akar válni az ember. Az „Isten” és „isten” azonban csak „energiát” jelent számukra, nem egy személyt, mint a zsidó-keresztény vallásban. Bizonyos elképzelések, amelyekkel az okkultizmus címszava alatt találkozunk, némiképpen ártatlanul ostoba dolgok; más okkult jelenségek azonban valódi

babonának számítanak, és veszélyesek. Az „okkultizmus” címszó alatt az interneten a következő dolgokat találhatjuk: Bach virágterápia, reiki, reinkarnáció és lélekvándorlás, vudu, sámánkultusz, csilлагjóslás, boszorkányság és még sok egyéb okkult terület. Tartsuk távol magunkat mindezekről!

Megmagyarázhatatlan – de nem babona, és nem mágia

Időről időre olvashatunk és hallhatunk olyan jelenségekről, amelyekre mindmáig nem talált magyarázat az ember, és nincs közülük sem a babonához, sem a mágiához. Így például újra és újra előfordul, hogy valaki bizonyos jövőbeli dolgokat mintha előre tudna; mások olyan embereket „látnak”, akik egészen máshol, egy távoli helyen tartózkodnak. Az édesanyák sokszor „tudják”, megérik, ha gyermekük bajban van.

Egy édesanya mesélte: „Épp a bátyámmal beszéltem telefonon. Egyszer csak nagyon nyugtalan lettem – hol a gyerek? Letettem a kagylót. Hároméves gyermekem a tető szélén ült, teljes nyugalomban. Úgy mászott ki, hogy észre sem vettem. Alatta tízméteres mélység...” Honnan tudta ez az édesanya, hogy gyermeke veszélyben van? Miért épp a legnagyobb veszély pillanatában lett annyira nyugtalan?

Különösen érdekes, ha egy diák előre megálmodja, hogy milyen tételt fog húzni a vizsgán – és aztán tényleg azt a tételt kapja. Vannak, akik úgy gondolják, hogy megérzik, hol találhatóak vízerek a talajban. A halállal kapcsolatosan is hallhatunk sajátos beszámolókat, amelyeket nem lehet eleve, mindenestül azzal elintézni, hogy csak képzelődések.

Az ilyen történeteket „parapszichológiai” jelenségeknek is nevezzük: nem isteni csoda, nem az ördög műve, hanem természetes, de számunkra (legalábbis eddig) nem ismert események.

Mindezek tények, de soha nem veszélyeztetik a hitet.

Ami igaz, az igaz. Ténylegesen vannak olyan dolgok, amelyeket nem tudunk megmagyarázni, pedig léteznek, és amelyeknek semmi közük nincs sem a babonához, sem pedig a mágiához.

A különös dolgokat önmagukban nem ítéli el az Egyház; csak a mágiával kapcsolatos vagy babonás magyarázatokat nem fogadja el.

Léteznek olyan rendkívüli képességek (például a látnoki képesség), amelyeket Isten ad az embernek – néha álom formájában: híres példa erre a legújabb kori történelemből Don Bosco (XIX. század) és Pio atya (XX. század). Mindkettejükkel gyakran előfordult, hogy valamit láttak, előre láttak, vagy előre megálmodtak; előre tudták a gyónó bűneit, mielőtt az illető megszólalt volna. Isten újra és újra ad ilyen különleges képességeket, karizmákat – ezeket azonban nem jutalmul kapja az ember, hanem mások javára.

Az ember természetesen Isten szolgálatába állíthatja különleges adományát: egyszer Don Bosco is pontosan megálmodta előre, hogy mi lesz a feladat a vizsgán – később olyan álmai voltak, amelyek papi szolgálatában segítették. Annak kutatását, hogy ebben mi volt „természetes”, és esetleg mi a „természetfeletti”, azt nyugodtan elengedhetjük – és adjunk hálát Istennek mindenért, hiszen minden jó adomány, bármilyen természetű is, mindenképpen Tőle származik.

45. Mik a bálványok?

Bálvány – minden olyan dolog vagy élőlény, amelyet az ember arra a helyre enged a szívében, amely egyedül Istent illeti meg.

46. Mi a babonáság?

Babonának nevezzük, ha az ember egy tárgynak, egy cselekedetnek vagy egy körülménynek értelmes magyarázat nélkül különösen jó vagy rossz hatást tulajdonít.

47. Mi az okkultizmus?

Okkultizmus, ha valaki titkos tudás és mágikus eszközök által megpróbál valamiképpen „istenivé”, „Istenhez hasonlóvá” válni.

17. Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!

HITETLENSÉG, ATEIZMUS, AGNOSZTICIZMUS (ELSŐ PARANC SOLAT / 4.)

Don Bosco álma

Példabeszéd a magvetőről (dombormű a pürggi plébániatemplom szőszékén)

Hitetlenség

Tény, hogy sok ember nem hisz Istenben, vagy legalábbis ezt állítja (hiszen sokan mégiscsak hisznek, még ha ezt nem is tudatosítják). Természetesen a hitetlenek is „elhisznek” jó néhány dolgot, amit nem tudnak bizonyítani: például azt, hogy a világmindenség „véletlenül”

keletkezett. Márpedig ez nem túl értelmes felvetés, tekintve, hogy a tapasztalat azt mutatja, semmi sem történik véletlenül.

Az **ateisták** olyan emberek, akik azt állítják, hogy nincs Isten.

Az **agnosztikusok** azt mondják, nem tudhatjuk, van-e Isten, vagy nincs. Sokan még azt is hozzáfűzik, hogy ennek nincs is jelentősége.

A **laicisták** (a laicizmus képviselői) úgy vélik, hogy az ember nyilvános életét el kell választani az Istenbe vetett hittől. Nem lehet tehát Istenről, isteni tervről, isteni törvényről beszélni szerintük. Aki mégis szeretne hinni ezekben, tegye azt magánemberként, a privát életében, azon kívül mindennek Isten kizárásával kell történnie.

A hitetlenség okai

Miért nem hisznek a fent felsorolt emberek? Senki sem tud bepillantani az egyes ateisták és agnosztikusok fejébe. Mégis tudjuk: az emberi hitetlenségnek számos oka lehet.

A HITETLENSÉG ÉRTHETŐ OKAI

Sokszor tapasztaljuk, hogy a hitetlenek máskülönbben jó emberek. De akkor miért nem hisznek?

- Még sosem hallottak Istenről vagy Jézusról. Akkor mégis hogyan tudnának hinni bennük?
- Istenről csak ostoba, félrevezető módon hallottak: például úgy, hogy Isten egy kedélyes öreg bácsi szakállal, aki csak azt nézi, hogy a gyerekek illedelmesen viselkednek-e. Bolond lenne bárki is egy ilyen „Istenben” hinni...
- Úgy vélik, hogy a hit és a tudomány összeegyeztethetetlen. Néhány tipikus példa erre: az ateisták szerint

teljességgel lehetetlen, hogy Mária József közreműködése nélkül hozott gyermeket a világra. Vagy: a Biblia szerint Isten hat nap alatt teremtette a világot, ugyanakkor a tudósok már régóta tudják, hogy a világmindenség több millió éves... (A keresztények természetesen ugyanolyan ésszerűen gondolkodnak, mint az ateisták, nekik mégis mindenre van ellenvetésük.)

- Rossz keresztényekkel találkoztak, akik szép dolgokról beszéltek ugyan, mégis éppen azokkal ellentétes módon éltek. Hogy lehet elhinni az ilyen álszenteknek, hogy létezik Isten?
- Sokan az ártatlanok szenvedésére hivatkozva utasítják el Isten létezését: „Ha lenne Isten, megakadályozta volna Auschwitz borzalmait...”
- Hagyják, hogy azok befolyásolják őket, akik kigúnyolják vagy rágalmazák a hitet, és így összekeverik a hit karikatúráját az igaz hittel. Az előítéletek fala választja el őket az Egyháztól.

A HITETLENSÉG BŰNÖS OKAI

- A hitetlenség sokszor az erkölcstelen életben gyökerezik: az ilyen emberek érzik, hogy életükkel valami nincs rendben, hogy az nem felel meg Isten törvényeinek. Rossz a lelkiismeretük. Ezért aztán kiiktatják Istent az életük-ből, és kifogást keresnek, hogy miért nem „tudnak” hinni. Ha képesek lennének életük megváltoztatására, semmi féle nehézség nem akadályozná őket többé a hitben. Ám hogy ne kelljen változtatniuk életükön, inkább megtagadják az Istent.

- Néhányan egyszerűen nem akarják, hogy Isten létezzen. Az ugyanis ellentmondana önhittségüknek. „Még hogy valaki fölöttem álljon...” Ezért aztán bebeszélik maguknak, hogy ők ateisták, és mindig örülnek, ha valami olyasmiről hallanak, ami „aláássa” a hitet. Meglehetősen könnyű felismerni ezt a típust: az ilyen emberek hitetlenségük okaként általában a „bűnös életű pápákat” és a „képmutató Egyházat” említik. Érdekes, hogy a példamutató életű pápákat, a szenteket, a „normális” keresztényeket nem veszik észre. Miért van az, hogy nekik csak a rossz példák érnek valamit, a jók pedig érdektelenek számukra? Senki sem mondta nekik, hogy a „rossz” keresztényekről olvassanak, tájékozódjanak...
- Vannak, akik szerint az emberiségnek könnyebb lenne Isten nélkül. Karl Marx, a kommunizmus atyja, így vélekedett: „A vallás a nép ópiuma.” Vagyis: a hit mint egyfajta kábítószer „elbódítja” és „megvigasztalja” a kizsákmányolt embereket ahelyett, hogy arra bátorítaná őket, hogy harcoljanak az igazságtalanság ellen, és így továbbra is a kizsákmányolás áldozatai maradnak. Ezért aztán Marx kiadta a parancsot: le az „ópiummal”, le a vallással, le az Istennel!
- Sokak számára a hit teljességgel közömbös. Így beszélnek: „Ó, hát erről semmi biztosat nem tudunk, van egy csomó más vallás is, meg aztán ez az egész nem is túl fontos.” És így semmit sem tesznek annak érdekében, hogy Istent megismerjék.

Amikor majd ezek az emberek Isten előtt állnak, hogyan fogják saját hitetlenségüket megvédeni? Isten majd megkérdezi tőlük: „Nem találtál meg engem, vagy nem is akartál megtalálni?”

„Hagytam, hogy közeledjenek, akik azelőtt nem kérdeztek; hogy megtaláljanak, akik nem kerestek. Íme, itt vagyok! Íme, itt vagyok! – így szóltam a nemzethez, amely nem hívta segítségül a nevemet.” (Iz 65,1)

Isten azonban a keresztényeket is felelőségre fogja vonni, ha életükkel megnehezítették mások számára a hitre való eljutást. A keresztényeknek el kell ismeriük, hogy bűnrészesek mások hitetlenségében,

- ha rossz példát mutatnak, és teljesen nyilvánosan keresztényhez nem méltó módon élnek, beszélnek, cselekszenek;
- ha ostoba módon fejezik ki hitüket, ha lerí róluk, hogy nem ismerik a hitet, és így nem is tudják komolyan venni azt.

Milyennek kell lennie egy kereszténynek, mit kell tennie, hogy mások számára lehetővé tegye a hithez való közeledést? Egy felnőtt megtérő így ír erről:

„Nagy hatást tett rám, mikor először találkoztam életemben olyan katolikussal, aki nem kért bocsánatot amiatt, hogy katolikus. Az abortusztól a cölibátusig minden vitás kérdésben az Egyház álláspontját képviselte. Mikor a hitéről beszéltem, csillogott a szeme.

Látszott rajta, hogy szereti az Egyházat.” Csak az tudja továbbadni a hitet, aki ismeri és szereti.

Hit és hitetlenség – a vakon született meggyógyításának története

Egyszer útközben Jézus látott egy vakon született embert. Tanítványai megkérdezték tőle: „Mester, ki vétkezett, ez vagy a szülei, hogy vakon született?” „Sem ez nem vétkezett – felelte Jézus –, sem a szülei, hanem az Isten tetteinek kell rajta nyilvánvalóvá válniuk. Addig kell végbevinnem annak tetteit, aki küldött, amíg nappal van. Eljön az éjszaka, s akkor senki sem munkálkodhat. Amíg e világban vagyok, világossága vagyok a világnak.” Míg ezeket mondta, a földre köpött, nyálával sarat csinált, s a sarat a vak szemére kente, majd meghagyta neki: „Menj, mosakodj meg a Siloe tavában.” Ez annyit jelent, mint: „küldött”. Az elment, megmosdott, s amikor visszatért, már látott. És akik azelőtt koldulni látták, megkérdezték: „Nem ez az, aki itt ült és koldult?” Némelyek azt állították: „Igen, ez az”, mások ellenben tagadták: „Nem az, csak hasonlít hozzá.” De ő kijelentette: „Én vagyok az.” Erre megkérdezték tőle: „Hogyan nyílt meg a szemed?” Elmondta nekik: „Az az ember, akit Jézusnak hívnak, sarat csinált, a szememre kente s meghagyta: Menj, mosakodj meg a Siloe tavában. Elmentem, megmosdottam és látok.” Erre megkérdezték tőle: „Hol

van?” „Nem tudom” – felelte. Az imént még vak embert elvitték a farizeusokhoz, mert az a nap, amikor Jézus sarat csinált és megnyitotta a szemét, szombati nap volt. A farizeusok is megkérdezték tőle, hogyan nyílt meg a szeme. Elmondta nekik: „Sarat tett a szememre, megmosdottam és látok.”

A farizeusok közül némelyek így vélekedtek: „Ez az ember nem Istentől való, hisz nem tartja meg a szombatot.” Mások ellene vetették: „Hogyan tehet bűnös ember ilyen csodát?” Így szakadás támadt közöttük. Azért hát tovább faggatták a vakot: „Mit tartasz arról, aki visszaadta a szemed világát?” „Azt, hogy próféta” – felelte. De a zsidók sehogy se akarták elhinni, hogy vak volt, és hogy visszanyerte a szeme világát, azért odahívták az imént még vak embernek a szüleit, és őket faggatták: „A ti fiatok? Azt mondjátok róla, hogy vakon született! Hogy lehet akkor, hogy most lát?” Szülei ezt válaszolták: „Azt tudjuk, hogy a mi fiunk, és hogy vakon született. De hogy most miképpen lát, azt nem tudjuk. S azt sem tudjuk, ki adta vissza a szeme világát. Kérdezzétek meg tőle magától, hisz megvan hozzá a kora, mondja el maga.” A szülők azért beszéltek így, mert félték a zsidóktól. A zsidók ugyanis elhatározták, hogy azt, aki Messiásnak vallja, kizárják a zsinagógából. Ezért mondták a szülei: „Megvan hozzá a kora, kérdezzétek meg tőle magától.”

Erre másodszor is hívták a vakon született embert és figyelmeztették: „Dicsőítsd meg az Istent! Mi tudjuk, hogy ez az ember bűnös.” „Azt, hogy bűnös-e – felelte –, nem tudom. Csak azt tudom,

hogy vak voltam, és most látok.” Erre újra faggatni kezdték: „Mit csinált veled? Hogy adta vissza a szemed világát?” „Már elmondtam nektek – felelte –, de nem hallgattátok meg. Miért akarjátok újra hallani? Talán ti is tanítványai akartok lenni?” Erre becsmérelték, s azt mondták neki: „Légy a tanítványa te! Mi Mózes tanítványai vagyunk. Azt tudjuk, hogy Mózesrel beszélt az Isten, de hogy ez honnét való, azt nem tudjuk.” „Épp az a különös – felelte az ember –, hogy nem tudjátok, honnét való, mégis visszaadta a szemem világát. Tudjuk, hogy Isten nem hallgatja meg a bűnösöket, azt azonban, aki istenfélő és teljesíti akaratát, meghallgatja. Amióta fennáll a világ, sohasem lehetett hallani, hogy valaki visszaadta volna egy vakon születettnek a szeme világát. Ha nem Istentől való volna, nem tehetett volna semmit.” Erre rászóltak: „Te akarsz minket tanítani, aki mindenestül bűnben születél?” Ezzel kidobták.

Jézus meghallotta, hogy kidobták, s amikor találkozott vele, megkérdezte tőle: „Hiszel az Emberfiában?” „Ki az, Uram – kérdezte az ember –, hogy higgyek benne?” „De hisz látod – felelte –, ő beszél veled.” Erre felkiáltott: „Hiszek, Uram!” – s leborult előtte. Jézus pedig azt mondta: „Azért jöttem a világba, hogy ítéletet tartsak, hogy akik nem látnak, azok lássanak, és akik látnak, azok vakok legyenek.” Amikor a körülötte álló farizeusok közül ezt néhányan meghallották, megkérdezték: „Csak nem vagyunk mi is vakok?” „Ha vakok volnátok – felelte Jézus –, nem volna bűnötök. De azt állítjátok: Látunk. Ezért megmarad bűnötök” (Jn 9).

A HIT LÉPCSŐFOKAI

- A vak hallgatott Jézusra, és elment megmosakodni anélkül, hogy megértette volna, hogyan tud segíteni rajta.
- Meggyógyult, és ebből arra következett, hogy Jézus „próféta”.
- Ellenállt a farizeusoknak, és arra hivatkozott, amit átélt és megismert.
- Tisztán és logikusan gondolkodott: hogy gyógyíthatta volna meg őt Jézus, ha nem volna az Istentől való? Akkor is ellenállt a farizeusoknak, amikor azok kizárták őt a közösségből.
- Annak ellenére, hogy ténylegesen eltávolították a közösségből, megint gathatatlan maradt.
- Újra találkozott Jézussal, és eljutott a teljes hitre.

A HITETLENSÉG LÉPCSŐFOKAI

- A farizeusok csak a szombat törvényét tartották szem előtt, és arra következtek, hogy Jézus nem lehet az Istentől való, mivel nem tartja meg a szombatot.
- Néhányan azt állították, Jézus bűnös.
- A farizeusok megpróbálták kétségbe vonni a vakság tényét. Hiszen ha nem lett volna vak, nem történt volna csoda, vagyis Jézus nem próféta (tehát nem is ő a Messiás), és így nem is kell hinni benne.
- A farizeusok elhatározták, hogy mindenkit kizárnak a közösségből, aki a Messiásnak tartja Jézust.
- Több érvük nem volt. Annyit tettek még hozzá: nem lehet tudni, honnan jött Jézus. Aztán megsértődtek, mert

nem tudták megdönteni a meggyógyított vak érveit. Szidalmazták őt, majd hatalmukhoz folyamodtak: kizárták a zsinagógából, hiszen „ami nem szabad, hogy legyen, az nem is lehetséges” – Jézus tehát nem lehet a Messiás.

A tulajdonképpeni vakok a farizeusok voltak.

„...a világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert tetteik gonoszak voltak. Mert mindenki, aki gonoszat tesz, gyűlöli a világosságot, s nem megy a világosságra, nehogy kiderüljenek a tettei. Aki ellenben az igazsághoz szabja tetteit, a világosságra megy, hadd derüljön fény a tetteire, amelyeket az Istenben vitt végbe.” (Jn 3,19–21)

51. Kik az ateisták, az agnosztikusok és a laicisták?

Az ateisták olyan emberek, akik azt állítják, nincs Isten.

Az agnosztikusok azt mondják, nem tudhatjuk, van-e Isten, vagy nincs.

A laicisták (a laicizmus képviselői) úgy vélik, hogy az ember nyilvános életét el kell választani az Istenbe vetett hittől.

52. Milyen okai lehetnek a hitetlenségnek?

Vannak, akik azért nem hisznek, mert sohasem hallottak Jézusról.

Mások úgy vélik, hogy a hit és a tudomány összeegyeztethetetlen.

Mások azért nem fogadják el Istent, mert nem akarnak változtatni az életükön.

18. Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!

HIT ÉS KÉTELKEDÉS (ELSŐ PARANC SOLAT / 5.)

A hitetlen Tamás Santo Domingo de Silos kolostor, Burgos, 1085–1100 körül

A kétely kétféle lehet:

- egyik fajtája teljesen normális, nem bűnös;
- a másik fajtája azonban bűn.

1. KÉRDEZNI ÉS KÉTELKEDNI – BŰNTELENÜL

Mindannyiunknak vannak kérdései. A fiatalok rengeteg kérdést tesznek fel, és nem mindegyikre találnak választ.

Teljesen természetes dolog kérdéseket föltenni, még olyanokat is, amikre a pápa sem tudna válaszolni, például: Miért engedte meg Isten Auschwitz borzalmait? Vagy: Hogyan tudott Jézus a vízen járni? Hogyan támadhat fel a test a sírból? Ezeket azért kell elfogadnunk, mert a szüleink, a plébános atyák, a tanárok ezt mondták? De mi van akkor, ha tévedtek? Az Egyház ezt tanítja, az Egyház azt tanítja – de igaza van? És hogyan kell értelmeznünk tanítását?

Bizonyos kérdéseket könnyű megválaszolni, mert valamilyen félreértésen alapulnak. Például: Izajás próféta jövendöl arról, hogy az oroszlán füvet fog legelni. Hihet-e értelmes keresztény ilyesmiben? Természetesen nem, és bizonyosan Izajás sem gondolkodott így az oroszlánokról. Az ő célja az volt, hogy minél érzékletesebben és hatásosabban írjon a világban uralkodó ellenségeskedések megszűnéséről, és nem az, hogy természettudományos értekezéssel álljon elő az oroszlánok táplálkozási szokásairól.

Vannak kérdések, melyek ugyan megválaszolhatók, de türelemre van szükség a válasz megtalálásához. Például: sokan azt állítják, hogy az ember is az állatvilágból

„fejlődött ki”. De hitünk szerint az embert nem Isten teremtette? Mi az igazság, hogyan egyeztethetők össze ezek az állítások? Ezekre a kérdésekre nem elég öt percet fordítanunk.

Megint más kérdések hitünk titkait érintik, és ezekre alapvetően nem tudunk válaszolni. Jézus valóban jelen van a szentmisében a pap által „átváltoztatott” kenyérben? Megváltozik ezáltal a kenyér? Itt a kérdés valójában az, elhisszük-e Jézusnak, hogy ez megtörténik, vagy sem. Ha azt állítanánk, hogy az Eucharisztia titka megérthető, ésszel felfogható, azzal éppen a hitet tennénk hiteltelenné.

Hét alapelv

1. *Kérdezni nem bűn, de fogadd nyitott szívvel és ésszel a választ!*
2. *Hit és tudás nem állhat ellentmondásban. Ha mégis úgy tűnik, hogy ellentét van köztük, vagy a hívő, vagy a tudós követett el gondolkodási hibát.*
3. *Sohase próbálj meg a hit alapján megválaszolni olyan kérdéseket, amelyekre a hit nem tud, vagy nem akar választ adni. Az például, hogy a világot Isten teremtette-e, hitkérdés. Az azonban, hogy hogyan keletkezett a világ, a tudományra tartozik.*
4. *Először azt vizsgálj meg, hogy mit mond valójában a hit, és csak utána tégy fel kérdéseket! Máskülönben előfordulhat, hogy nyitott ajtókon zörgetsz, vagy hogy olyasmiben kételkedsz, amit az Egyház nem is állít. Egyetlen katolikus sem hiszi azt például, hogy az angyalok repkedő kisbabák lennének, noha a barokk*

templomokban gyakran így ábrázolják őket.

5. Hagyj magadnak időt, légy türelmes, beszélj másokkal, és kérd Isten segítségét! Ne legyél hiszékeny, de ne zárkózz el az újtól! A válaszokat nem lehet kieroszakolni.
6. Őrizd meg belső békédet, de ne gondold azt, hogy a választ megtalálni könnyű feladat!
7. Ne fecsérelj az idődet megoldhatatlan problémákra! Néhány nyitott kérdés megválaszolására bizony még sokáig, az örökkévalóságig kell várunk. (Miért van oly sok szenvedés a világban...?) Aztán vannak olyan kérdések, amelyeknek a megválaszolása nélkül is egészen nyugodtan alhatunk... (Mi volt előbb, a tyúk vagy a tojás? Vagy: Miért teremtett Isten dinoszauruszokat, ha aztán hagyta őket kipusztulni?)

Olykor még az apostoloknak és a tanítványoknak is nehezükre esett Jézusban hinni. Nem csoda hát, ha Jézus gyakran „kicsinyhitűeknek” nevezte őket.

Egy alkalommal egy hitkérdés miatt szakadás támadt köztük:

Jézus ezt mondta: „Én vagyok a mennyből alászállott élő kenyér. Aki e kenyérből

eszik, örökké él. A kenyér, amelyet adok, a testem a világ életéért.” Erre vita támadt a zsidók közt: „Hogy adhatja ez a testét eledelül?”

Bizonyára azt gondolták: micsoda esztelenség ez! Jézus azonban nem kiált utánuk: „Gyertek vissza, nem úgy értettem, beszéljünk meg...”, ellenkezőleg, ezt mondja nekik: „Bizony, bizony, mondom nektek: Ha nem eszitek az Emberfia testét, és nem isszátok a véré, nem lesz élet bennetek. [...] A testem ugyanis valóságos étel, s a vérem valóságos ital. [...] Ez a mennyből alászállott kenyér.”

Tanítványai közül, akik ezeket hallották, többen azt mondták: „Kemény beszéd. Ki hallgatja?” [...] Ettől kezdve tanítványai közül sokan visszahúzódtak, s többé nem jártak vele.

Jézus a tizenkettőhöz fordult: „Ti is el akartok menni?” Bizonyára nagy csönd támadt a szűk tanítványi körben, az apostolok zavarodottak és tanácstalanok voltak. Ők sem értették Jézus szavait. Végül Péter szólalt meg a nevükben:

„Uram, kihez mennénk? Tiéd az örök életet adó tanítás. Mi hittünk és tudjuk, hogy te vagy az Isten Szentje.”

Péter nem azt mondta, hogy Jézus minden szava világos és könnyen érthető, ezért természetes, hogy hisznek benne. Ő is ugyanúgy tanácstalan volt, mint azok, akik elhagyták Jézust, neki mégis volt valamije, ami azoknak nem: hitt Jézusban. Meg volt győződve róla, hogy lehet hinni Jézusnak, még akkor is, amikor éppen semmit sem lehet megérteni a szavaiból. Péter megingathatatlanul hitt Jézusban.

(Vö. Jn 6,48–71)

A hitet nem lehet kikényszeríteni sem erőszakkal, sem a legkiválóbb érvekkel. Nem lehet a hitbe egyszerűen „belenevelni” valakit. A hit szabadságát senki sem veheti el a másiktól. De az Istennel való találkozásban teljes szabadságunkkal kimondhatjuk: „Igen, Uram, hiszek!”

A bűn nélküli kétely ismertetőjele, hogy a kételkedő szenved a bizonytalanságtól. Ez a kín azt mutatja, hogy szeretne hinni, hogy szereti a hitet.

2. BŰNÖS KÉTELKEDÉS – A HIT NEHÉZSÉGEI

Az első emberpár kételkedett Istenben, és ez a kételyük bűnös volt. A Biblia leírja, hogy noha ismerték Istent, mégis hittek a kígyónak, és kételkedtek abban, amit Isten mondott nekik. Az, hogy a kígyónak hittek, azt jelentette: Isten hazudik! Mindazok után, amit Istenről tudtak, és amit Isten értük tett, felháborító, hogy elhiszik a kígyó hazugságait. **Ez a fajta kételkedés: bűn.**

Bűnös módon csak az tud kételkedni, aki valamilyen módon már ismeri Istent, és mégis így gondolkodik magában: Vajon Isten valóban az igazat akarja elmondani nekem? Minden igaz abból, amit állít? Jó az Isten? Ha valaki így gondolkodik, az éppolyan szomorú, mint amikor valaki a barátja arcába mondja: Talán hazudsz nekem?

Az nem bűn, **ha** a hit egy részét **nem értjük**, mint például, ha valaki nem tudja elképzelni, milyen a tisztítótűz vagy a Szentháromság.

Sok ember tanácstalan vagy legalábbis

bizonytalan az ilyen kérdésekkel kapcsolatban. De vigyázat, a nehézségekre kétféleképpen reagálhatunk:

Egy valóban hívő katolikus álláspontja a következő: „Hiszem mindazt, amit Isten kinyilatkoztatott, de az Egyház tanításának bizonyos elemeit nem értem. Ezért utánaolvasok a katekizmusban, fáradozom azért, hogy megértem (persze csak ha nem olyan hittitokról van szó, amit nem tudunk felfogni és megérteni).” Aki így gondolkodik, az megértési nehézséggel küzd, és nem kétellyel. Az ilyen nehézségek teljesen természetesek, nem bűn az, ha ilyesmi történik velünk. „Nem értem” – a hívő ember ehhez a megállapításhoz hozzáfűzi azt is: „De elhiszem, mert az Egyház így tanítja. Ki tudja, lehet, hogy később majd megértem.”

A másik viszonyulás a következő: „Ezt és ezt egyszerűen nem értem. Ilyesmi nem létezik, ez lehetetlen...” Ezt a gondolkodást követi a kételkedés az evangéliumban, az Egyház tanításában. „Talán ez az egész nem is igaz” – fűzi tovább a kételkedő a gondolatmenetet, és szívében egyre távolabb kerül az Egyháztól. Ez olyan kétely, amiért a kételkedőt is felelősség terheli. A „meg nem értéstől” ugyanis eljut az „el nem hívésig”.

„Ezer nehézség sem tesz ki egyetlen kételyt” – mondja J. H. Newman bíboros, a XIX. század nagy egyházi gondolkodója. És milyen igaza van.

A bűnös kételkedés arról ismerszik meg, hogy a kételkedő elégedett, hiszen talált egy jó okot arra, hogy ne törődjön Istennel, és így kényelmesebb élete legyen.

Eretnekség és hitehagyás

Az **eretnekség** valamely isteni és katolikus hittel elfogadandó igazságnak a keresztség felvétele után való makacs tagadása vagy a róla való makacs kételkedés. A szó görög eredetije arra utal, hogy az eretnek „kivág”, „elkülönít” egy darabot a hitből.

A szakadás (**skizma**) a pápának való alárendeltség vagy a neki alárendelt egyházzal való közösség megtagadása.

A hitehagyás (**aposztázia**) a keresztény hit teljes elutasítása.

Hitvédelem

A legjobb hitvédelem az, ha a hitünk szerint élünk. Olyan ez, mint az ízület: ha azt akarjuk, hogy jól mozogjon, mozgatnunk kell.

„Az első parancs azt követeli tőlünk, hogy okosan és éberén tápláljuk és őrizzük hitünket, és utasítsunk el mindent, ami vele ellenkezik.” (KEK 2088)

Don Boscónak volt egy álma arról, hogyan lehet a legjobban megvédeni a hitet:

Az Egyház hajóját látta a tengeren, amint minden oldalról (még belülről is) hevesen támadják. A menekülés útja az volt ebben

Népek zarándoklata, Mariazell, 2004

a szorult helyzetben, hogy a „kapitány” (vagyis a pápa) a hajót két oszlophoz kötötte ki a viharos tengeren: az egyik tetején egy monstrancia állt a szent Eucharisziával, a másik tetején pedig a Boldogságos Szűz Mária.

Don Bosco így értelmezte az álmot: egy katolikus a hit és az erkölcs minden kérdésében egységben van a római pápával, és ragaszkodik a két „oszlophoz” az Egyház Urának imádásával, és az Egyház anyjának, Szűz Máriának a tiszteletével.

16. zsoltár

Védelvezz, Istenem, hozzád menekülök.

Ti így beszéltek az Úrhoz: „Uram, te vagy boldogságom, téged semmi nem szárnyal túl!”

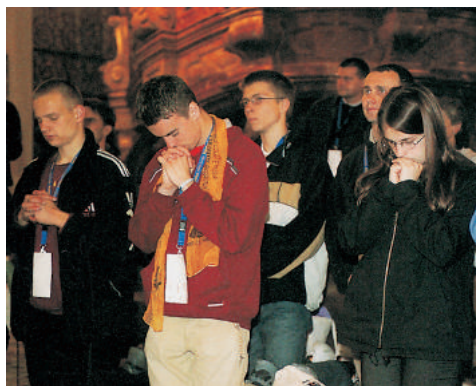
A „szentekhez” pedig, kik a földön élnek: „Ti kiválóak, minden kedvem tibennetek telik!”

Bálványaik számosak, azok nyomában járnak. De én nem hozok nekik véráldozatot, és nevüket nem veszem ajkamra.

Uram, örökrészem és kelyhem, te tartod kezekben sorsomat.

Mérőláncom kedves földre esett, s kedvem telik örökségemben.

Dicsőítem az Urat, mert értelmet adott nekem, s mert szívem még éjjel is figyelmeztet.

„Eljöttünk, hogy hódoljunk neki.”

Mariazelli bazilika, 2004

Mindig szemem előtt lebeg az Úr, ő áll jobbomon, hogy meg ne inogjak. Ezért örül a szívem és ujjong a lelkem, s testem is békében fog majd nyugodni.

Nem adod lelkemet a holtak országának, s nem hagyod, hogy szented meglássa a sírt.

? 53. Mi az ismertetőjele a bűn nélküli kételkedésnek?

Ha a kételkedő szenved a kételytől, azt mutatja, hogy szereti a hitét, s így nem vétkezik.

? 54. Mi az ismertetőjele a bűnös kételkedésnek?

A bűnös kételkedő elégedett, hiszen egy jó okot talált arra, hogy ne törődjön Istennel.

? 55. Mi az eretnekség, a szakadás és a hitehagyás?

Az eretnekség valamely isteni és katolikus hittel elfogadandó igazságnak a keresztség felvétele után való makacs tagadása vagy a róla való makacs kételkedés.

A szakadás (skizma) a pápának való alárendeltség vagy a neki alárendelt egyházzal való közösség megtagadása.

A hitehagyás (aposztázia) a keresztesny hit teljes elutasítása.

19. Isten nevét hiába ne vedd!

„Uradnak, Istenednek a nevét ne vedd hiába” (Kiv 20,7)

A heiligenkreuzi apátság kerengője, Ausztria

Papszentelés a heiligenkreuzi apátságban, 2005

A név

Ha valakinek minden külső kényszer nélkül elárulom a nevem, az a bizalom első kinyilvánítása. Mivel megbízom benne, nincs szükségem további „adatvédelemre”. Helyénvaló, ha a másíknak a keresztnevemet mondom, vagy azt a nevet, ahogyan a barátaim szólítanak. A Bibliában ez áll: „A győztesnek rejtett mannát adok, és egy fehér követ. A követ új név van, amelyet senki más nem ért, csak aki megkapja” (Jel 2,17). Vagyis: Isten minden egyes emberrel különleges kapcsolatban van. Az egyes embert megillető külön név egy különleges barátság jele. Isten így válaszolt Mózesnek, mikor az a

kilétéről érdeklődött: „Én vagyok, aki vagyok.” Héberül: „Jahve”. A zsidók olyannyira tisztelték ezt az isten nevet, hogy sem kiejteniük, sem leírniuk nem volt szabad, helyette inkább más megnevezéseket használtak Istenre: Adonáj (Úr), Izrael Szentje, Elohim (El azt jelenti: „az erős”; Elohim általában jelenti az istenfogalmat, de így: Ábrahám Elohimja, már egyértelmű, hogy az Egy Istent jelöli).

Nekünk, keresztényeknek erre vonatkozóan más szokásaink vannak, de Isten Szent Nevét ugyanúgy tisztelnünk kell.

Természetesen a szülők megtehetnék, hogy gyermekeiket egyszerűen megszámozzák születésük sorrendjében: „az első”, „a második” stb., ahogy ez

bizonyos népeknél valóban szokás is. A legtöbb szülő azonban jelentést hordozó nevet választ gyermekének: gondoljunk csak a magyar Virág névre vagy az indián nevekre („Erős Medve”). Miből ered ez? Abból, hogy a név arra hivatott, hogy elmondjon valamit a gyermekről: a kislány olyan szép, mint a virág, a fiú olyan erős, mint a medve.

A keresztények legszívesebben szentek neveit választják gyermekeik számára. Ezzel azt a szándékukat juttatják kifejezésre, hogy gyermekük úgy éljen, ahogyan névadó szentje. Mikor a pápa Afrikában járt, néhány lelkes szülő a „Pápa” nevet akarta adni gyermekének. Ez nyilván nem volt a legszerencsésebb ötlet, de jó szándék volt mögötte, és mindenki számára érthető, hogy mit akartak ezzel a névvel kifejezni.

Gábor angyal nemcsak a gyermek születését adta hírül Máriának, hanem a gyermek nevét is: „Gyermeket fogansz, fiút szülsz, és Jézusnak fogod elnevezni” (Lk 1,31). A név jelentése: „Isten megszabadít”.

Mivel a névnek ilyen nagy jelentősége van, a zsidók és a keresztények Isten nevét szentnek tartják. Mi, keresztények, gyakran teszünk, kezdünk valamit „Isten nevében”:

- Az imádságot a Szentháromság egy Isten nevében kezdjük.
- Az Úr imájában így fohászkodunk: „szenteltessék meg a te neved”. Az Atya neve úgy lesz megszentelve, ha az emberek elkezdnek hinni Jézusban, és az ő tanítványaiként élnek az Egyházban.

- A keresztények fontosabb munkáikat, nagyobb utazásaikat Isten nevében kezdik meg.
- A pap az áldást, a feloldozást, a szent keresztséget „az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében” szolgáltatja ki.
- Az ördögűző imában is Isten nevében parancsolja meg a pap a gonosz szellemnek, hogy hagyjon fel ártó tevékenységével.
- Keresztények gyakran mondják, ha valami szerencsétlenség éri őket: „Jaj, Istenem!”, vagy veszélyben: „Istenem, segíts!” – hasonlóan az apostolokhoz, akiket a tengeri viharban félelem fogott el.
- A keresztények Isten vagy Jézus nevét különösen haláluk óráján hívják segítségül.

Szent Pál így buzdítja a hívőket:

„Akár mondtok, akár tesztek valamit, tegyetek mindent

Urunk Jézus nevében!” (Kol 3,17)

Láthatjuk tehát, hogy Isten neve fontos szerepet játszik a zsidók és a keresztények életében. Mivel a keresztények számára Isten neve szent, nem akarják, hogy mások gúnyt űzzenek belőle. Ez így van az élet más területén is: ha szeretünk valakit, a neve valamiféleképpen „szent” a számunkra.

Szent személyek, szavak, tárgyak, időszakok és helyek

A tisztelet nemcsak Istent és az ő szent nevét illeti meg, hanem mindazt, ami valamilyen módon Istennek van szentelve, vagyis „szent”:

- A templom és a zsinagóga is Isten háza, az imádság hajléka. Az égő csipkebokorból így szólt Isten Mózeshez: „Ne közelíts! Vedd le sarudat a lábadról, mert a hely, ahol állasz, szent föld” (Kiv 3,5). Mindenki, aki hiszi Isten jelenvalóságát, mély tiszteletet érez. Csak a hitetlen tarthatja a templomot közönséges épületnek, olyanak, mint bármelyik más épületet. Ha elhinné, hogy Isten jelen van benne, egészen máshogy beszélne.

Mikor a nácik egész Németországban sorra gyújtották fel a zsinagógákat, Bernhard Lichtenberg berlini nagyprépost ezt mondta: „A zsinagóga is Isten háza.”

A nemzetiszocialisták később elítélték és bebörtönözték, mert védte a zsidókat. II. János Pál pápa boldoggá avatta.

EBBEN AZ ÉRTELEMBEN „SZENT”:

- minden, ami a szentmise ünneplésével kapcsolatos (az oltár, a kehely, a miseruha stb.);
- a szentmisén elhangzó szavak, különösen az átváltoztatás szavai: „Ez az én testem...”;
- a kereszti;
- a Biblia;
- meghatározott időszakok: a vasárnap (a zsidóknál a szombat), illetve az ünnepek (húsvét, karácsony);
- Jézus, Szűz Mária, az angyalok és a szentek képei;
- az ereklyék: szentek csontjai vagy olyan tárgyak, amelyeket a szent hordott, használt. Különösen szentek azok az ereklyék, amelyek valószínűleg Jézussal kapcsolatosak: a keresztfarészei; Jézus halotti kendője (az ún. torinói lepel). Meg kell jegyezni, hogy a Jézussal kapcsolatba hozott ereklyék között jó néhány hamisítvány is akad: a rendelkezésre álló keresztfamaradványokból egy egész hajót lehetne építeni...
- A megszentelt életet élőket különleges tisztelet illeti meg. Ide tartozik a pápa, ide tartoznak a püspökök, a papok, a diakónusok, a szerzetesek és a szerzetesnők. Ugyanakkor minden megkeresztelt ember és egyáltalán minden ember rendelkezik Istentől kapott méltósággal. Éppen ezért minden embert tisztelet illet meg.
- Külön kiemelendők a szerzetesek, akik fogadalmakkal egészen Istennek szentelik magukat.
A fogadalom egy Istennek tett ígéret.

A szerzetesek hármasság fogadalmát a következő:

- szegénység: lemondás a magántulajdonról;
- tisztaság: lemondás a házasságról;
- engedelmesség: lemondás arról, hogy saját kívánságai szerint éljenek.

A legtöbben, akik ezeket a fogadalmakat letették, szerzetesi közösségekben vagy ahhoz hasonló társulásokban élnek. A számukra otthont adó épületet kolostornak vagy rendháznak nevezzük. Azok a nők és férfiak, akik ezt az életformát választották, nem feltétlenül „szentek”, de a fogadalom, amellyel életüket Istenhez kötötték, szent, és arra kell törekedniük, hogy személyes életükben is megszentelődjenek.

Fontos, hogy tiszteletben tartsuk mindazt, amit más vallások „szentnek” tartanak, így a Koránt, a muszlimok szent könyvét is. Noha mi, keresztények sok mindenben nem hiszünk, ami a Koránban áll, mégis, a muszlimok iránti szeretetünk jeleként tiszteljük szent könyvüket.

Megértjük, hogy a mohamedán világ felháborodott, amikor amerikai katonák szent könyvüket a mosdóban gyalázták meg (Guantanamo, 2005).

A második parancsolat ellen elkövetett bűnök

- **Istenkáromlás:** Isten szidalmazása, gúnyolása, csúfolása. Blaszfémiaának is nevezik, ami görögül rágalmazást, becsmérlést jelent.
- **Szítkozódás:** Isten nevének használata dühös felindultságban, mely valaki más ellen irányul.
- **Isten nevének meggondolatlan, tiszteletlen használata:** Isten nevét sohasem szabad meggondolatlanul vagy könnyelműen szánkra venni.
- **A viccek és Isten:** Nevetni jó, ám Istenről viccelődni a legcsekélyebb mértékben sem helyénvaló. Meg kell tanulnunk különbséget tenni az Istenen való viccelődés és aközött, amikor egy vicc-ben szerepel ugyan Isten, de nem rajta, hanem az embereken nevetünk.

Például:

VICC AZ ISTENBE VETETT HELYTELEN BIZALOMRÓL

Egy ember kievezett a tengerre. Vihar közeledett. Egy másik hajós figyelmeztette, hogy forduljon vissza a zivatar miatt, de ő így válaszolt: „Bízom Istenben” – és evezett tovább. A szél egyre erősebben fújt. Egy gőzös kapitánya a fedélzetre hívta az evezőst, de az elutasította az ajánlatot, mondván: „Bízom Istenben!” Végül a vízirendőrség is próbálta jobb belátásra bírni, de mit sem használt, az evezős egyre csak a nyílt víz felé tartott.

Egyszer csak jött egy nagy hullám, a hajó felborult, az evezős pedig megfulladt. A mennyországban dühösen kifakadt: „Végre akadt valaki, aki bízott Istenben, és azt is hagyta megfulladni!” Az angyal így válaszolt neki: „Na, ide figyelj! Isten egy hajót küldött neked, majd egy gőzöst, végül a vízirendőrséget. Mégis mit kellett volna még tennie?!”

Figyelem! Az emberen nevetünk, nem Istenen!

- Bűn azzal próbálkozni, hogy Isten nevét babonás, mágikus formulákban hívjuk segítségül.
- A hamis tanúzáskor Istent egy hazugsághoz hívjuk tanúnak.
- Szentségtörésnek nevezzük valamilyen szent dolog (a Szentostya, templom, ereklyék, miseruhák stb.) meggyalázását. Ilyen volt például az, amikor Baltázár király a jeruzsálemi templom szent edényeit lakomázásra használta (vö. Dán 5,1–4).
- Vannak, akik „Isten nevében” követnek el valamilyen bűnt, mondjuk megölnék valakit, és Istenre hivatkoznak. Ilyenek manapság az „Isten nevében” végrehajtott terrorcselekmények, öngyilkos merényletek.

148. ZSOLTÁR

*Alleluja! Dicsérjétek az Urat a mennyből, dicsérjétek a magasságban!
Dicsérjétek, angyalai mind, dicsérjétek, égi seregek!*

*Dicsérjétek, nap és hold, dicsérjétek, fénylő csillagok!
Dicsérjétek, egeknek egei, dicsérjétek, minden vizek az ég felett!
Dicsérjék az Úr nevét, mert az ő parancsára lettek!
Odaállította őket minden időkre, törvényt szabott nekik, amely el nem évül.
Dicsérjétek az Urat a földről, tengeri szörnyek és tenger mélységei!
Tűz és jégeső, felhő és hó, dübörgő viharok, melyek akaratát teljesítitek.
Mind ti hegyek és halmok, gyümölcsfák és mind ti cédrusok.
Mind ti erdei és mezei állatok, mászó férgek és szárnyas madarak.
Föld királyai és mind ti nemzetek, fejedelmei és bírái a földnek.
Mind ti ifjak és leányok, öregek és gyermekek.
Mindnyájan dicsérjétek az Úr nevét, mert egyedül az ő neve magasztos! Főnsége felülmúlja az eget és a földet, fölemelte népe fejét.
Dicsőségére válik mindenkinek, aki hűséges hozzá. Izrael fiainak, a népnek, amely közel van hozzá.*

*Isten neve imádságainkban
„Uram, mi Urunk, milyen csodálatos neved szerte a világon!”
„Segítségek az Úr nevében!”
„Áldott legyen az Úr neve, mostantól fogva mindörökké.”*

A MÁSODIK PARANC SOLAT JELENTÉSE:

„A keresztény ember napját, imádságait és tetteit a kereszttvetéssel kezdi: 'az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, ámen'. A megkeresztelt ember napját Isten dicsőségének szenteli, és

az Üdvözítő kegyelmét hívja segítségül, mely lehetővé teszi számára, hogy a Lélekben az Atya gyermekeként cselekedjék. A kereszt jele megerősít a kísértésben és a nehézségekben” (KEK 2157).

56. Mire kötelez bennünket a második parancsolat?

Arra kötelez, hogy Isten nevét szentnek tartsuk.

57. Mi illeti meg Isten nevét?

Isten nevét a legnagyobb tisztelet illeti meg.

58. Mit tilt a második parancsolat?

A második parancsolat tiltja az istenkáromlást (a káromkodást), a szitkozódást, Isten nevének tiszteletlen használatát, az Istennel való viccelődést, a hamis esküt és a ségtörés minden fajtáját.

59. Mi a hamis eskü?

Aki esküszik, Istent hívja tanúnak arra, amit mond vagy megígér. Aki hamisan esküszik, az egy hazugsághoz hívja Istent tanúnak.

60. Súlyos bűn-e az istenkáromlás (káromkodás)?

Igen, a káromkodás súlyos bűn, mert sérti a végtelenül szent Istent.

61. Szabad-e Istennel viccelődni?

Nem, Istennel nem szabad viccelődni. Az azonban előfordulhat, hogy Isten szereplője egy emberekről szóló viccnek.

62. Mit jelent a „fogadalom”?

Amikor valaki fogadalmat tesz, megígéri Istennek, hogy valami különösen jót fog tenni. A fogadalom olyan, mint egy „odaígért ajándék”.

20. Az Úr napját szenteld meg!

A SZOMBAT ÉS A VASÁRNAP (HARMADIK PARANC SOLAT / 1.)

Kothgasser érsek ünnepi szentmisét mutat be a salzburgi székesegyházban, 2004

A hét

Miért van hét nap egy héten? Miért nem öt vagy tíz nap után van egy szabadnap, miért a hetes szám?

A Biblia szerint: „Isten a hetedik napon befejezte művét, amit alkotott. A hetedik napon megpihent munkája után, amit végzett. Isten megáldotta és megszentelte a hetedik napot, mert azon megpihent

egész teremtő munkája után” (Ter 2,2–3).
Ebből származik az isteni parancs:

„Gondolj a szombatra és szenteld meg. Hat napig dolgozzál, és végezd minden munkádat. A hetedik nap azonban az Úrnak, a te Istenednek a pihenő napja...” (Kiv 20,8–10)

A **szombat** tehát emléknapi:

- a teremtés,
- az Egyiptomból való szabadulás
- és Istennek népével kötött szövetségéé.

Mivel Isten „megpihent” a hetedik napon, a szombat is pihenőnap az emberek számára. A szombat legyen mentes a karrier elvakult hajszolásától (Prof. Joseph Weiler, USA).

Eddig a szombatról beszéltünk, a hetedik napról, ugyanakkor mi, keresztények nem a szombatot, hanem a vasárnapot ünnepeljük. Miért van ez? A keresztények talán elvetik a szombat törvényét, nem tartják be a Biblia előírását? Természetesen nem erről van szó. Az ünnep azért lett áttéve szombatról vasárnapra, mert **ezen a napon támadt fel Jézus**, és az ő feltámadása számunkra a legnagyobb esemény:

- a feltámadás beteljesíti a teremtés művét;
- a szabadulás a bűn és a halál hatalmából fontosabb, mint a szabadulás a fáraó markából;

A Siratófal Jeruzsálemben, a háttérben a Szikla-mecset

- az új szövetség beteljesíti Istennek népével kötött szövetségét.

A szombat mintegy meghirdeti a vasárnapot a zsidók számára, a szombat és a vasárnap „testvérnapi” (II. János Pál pápa).

*„Így szólt Isten Mózeshez:
– Mózes! Gyönyörű ajándékot tartogatok kincsházamban, Szombat a neve. Izraelnek akarom adni.”*

(Részlet a Talmudból, mely a Szentírást magyarázó zsidó szövegek gyűjteménye. Ezt a részletét bátran alkalmazhatjuk a vasárnapra is.)

A vasárnap értelme

A vasárnap:

- a többi nap „ura” és „lelke”,
- a keresztény élet „szíve”,
- az Úr napja,
- az emberek napja,
- az öröm napja.

Miért? A zsidók szombaton megemlékeznek arról, mit tett értük Isten; a keresztények vasárnap Jézus feltámadásáról emlékeznek meg – és mindarról, amit Isten az emberekért, a zsidókért, a keresztényekért és az egész világért tett, és tenni fog.

Mit tett Isten értünk? Csak akkor értjük meg a vasárnapot, ha erre a kérdésre megtaláljuk a helyes választ. Hogy közelebb kerüljünk a válaszhoz, vessünk egy-egy pillantást a múltba, a jelenre és a jövőre.

Vasárnap – a múlt:

Vasárnap megemlékezünk Isten tetteiről:

- Isten teremtette a világot;
- Isten megszabadította szeretett zsidó népét az egyiptomi fogságból, és szövetséget kötött vele;
- Isten feltámasztotta Jézust a halálból.

Vasárnap – a jelen:

A vasárnap az Úr napja és az emberek napja:

- Krisztus az igazi világosság. Ezért aztán a vasárnap nem a „Nap napja” (mint a pogány népeknél; vö. Sunday, Sonntag), hanem **Krisztus világosságának a napja** az egész világ számára.
- A keresztények vasárnap „az Ige asztalához” járulnak: meghallgatják Isten igéjét, a Hiszekegy elimádkozásával megújítják keresztségi hitvallásukat. A vasárnap a **hit napja**.
- A keresztények vasárnap „Krisztus testének asztalához” járulnak: megünneplik az Eucharisziát, vagyis **az élet napját**. Krisztushoz és a világegyházhoz kapcsolódnak.
- A vasárnap a **felebaráti szeretet** és a szolidaritás **napja**: az Istenben való öröm nem létezhet felebaráti szeretet nélkül. Aki szereti Krisztust Egyházában, az szorult helyzetben levő testvéreiben is szereti őt.
- A vasárnap kiszabadítja az embert a hétköznapi stressz nyomása alól, és szent felüdülést biztosít: tudatosan odafordulva Istenhez, a keresztények a **béke napját** ünneplik.
- A vasárnap az **öröm napja**.

Vasárnap – a jövő:

A vasárnap – ízelítő az örökkévalóságból:

- A vasárnap (a szombathoz hasonlóan) egyfajta jelzőtábla számunkra. Arra emlékeztet minket, hogy az idő nem körben forog, hanem az örökkévalóság felé halad. Vasárnapról vasárnapra haladunk előre az örök „vasárnap” felé, melynek sohasem lesz vége.
- A vasárnap felébreszti a keresztényekben a Krisztus második eljövetele utáni vágyakozást.

Az öröm napja

Az Isten csodáira való emlékezés olyan örömhöz vezet el bennünket, mely teljességgel különbözik a szórakozástól: az élvezet ugyanis hamar elmúlik, és ha a bűnből ered, akkor keserű szájíz hagy maga után. Az Istenben való öröm viszont tartós, mentes mindenféle bánattól, és különösen akkor boldogít bennünket, ha szomorúak vagyunk és sírunk. Ezért a vasárnap „az öröm napja”.

Egy régi zsidó történet szerint Isten így szólt Izrael fiaihoz:

– Ha megtartjátok parancsaimat, értékes ajándékot adok nektek.

– Mi ez az ajándék? – kérdezték a zsidók. Isten így válaszolt:

– Az eljövendő világ.

– Mondd el nekünk, milyen lesz ez az eljövendő világ! – kérték tőle.

Isten ezt felelte:

– A szombatot már megadtam nektek. A szombat ízelítő az eljövendő világból.

Mi, keresztények hozzáfűzhetjük: a vásárnap szintűgy!

Nem élhetünk az Úr húsvéti lakomája nélkül

Amikor Diocletianus császár súlyos büntetés terhe alatt megvonta a keresztények gyülekezési jogát, sok bátor hitvalló ellenállt a császári tiltásnak, és inkább vállalta a halálos veszélyt, mintsem hogy a vásárnapi eucharisztikus lakoma nélkül maradjon. A törvényszéken így szóltak vádlóikhoz: „Félelem nélkül ünnepeltük meg az Úr húsvéti lakomáját, mert ezt nem szabad elmulasztanunk. Ez a mi törvényünk. Nem élhetünk az Úr húsvéti lakomája nélkül.” A vértanú asszonyok egyike megvallotta: „Igen, elmentem a közösségbe, és megünnepeltem az Úr húsvéti lakomáját, mert keresztény vagyok.”

Jézus és a szombat

Vajon Jézus egyszerűen „hatályon kívül helyezte” a szombatot? Ezt mondta ugyanis: „A szombat van az emberért,

nem az ember a szombatért. Az Emberfia ezért Ura a szombatnak is” (Mk 2,27–28). Nemde ugyanez vonatkozik a vásárnapra is? Nekünk, keresztényeknek talán nincs meg a jogunk, hogy azt csináljunk vásárnap, amit csak akarunk?

Jézus nem kifogásolta a szombatot. Az ő számára a szombat – mint minden zsidó számára – szent volt. Ő pusztán a szombat-törvény hamis értelmezése ellen emelt szót, azt hangsúlyozva: Istennek nem az volt a szándéka a szombattal, hogy elviselhetetlen terhet rakjon az emberekre. Épp ellenkezőleg: az ember Istenről megemlékezve mintegy szabaddban tud lélegezni, boldogabban tud élni.

Ugyanez vonatkozik a vásárnapra is: Jézus megvédi „az Úr napját” és annak valódi értelmét: a vásárnap az emberekért van, és nem ellenük. Szombaton betegeket gyógyítva, egyértelművé tette: ez nem megsértése Isten törvényének, hanem ellenkezőleg: a törvény értelmének megvilágítása.

63. Mi a szombat, és miért ünnep?

A szombat a teremtés hetedik napja. Isten megpihent ezen a napon, ezért ez a megemlékezés és a nyugalom napja.

64. A keresztények miért a vásárnapot ünneplik meg?

A keresztények vásárnap Jézus feltámadására emlékeznek, azt ünneplik.

21. Az Úr napját szenteld meg!

A VASÁRNAP MEGSZENTELÉSE (HARMADIK PARANC SOLAT / 2.)

Gregor Henckel-Donnersmarck apát a húsvéti vigília szertartását mutatja be Heiligenkreuzban, 2005

A vasárnap megszentelése és a vasárnapi miselátogatás

A vasárnap megszentelését a házaspárok-tól tanulhatjuk meg (feltéve, hogy szeretik egymást): arra törekszenek, hogy időt szakítsanak egymásra.

A másakra csak akkor tudunk időt szakítani, ha elveszünk időt valami mástól. Hogyan lehetséges ez? Talán így: a férj és

a feleség is kikapcsolja a mobilját, kikapcsolják a tévét, lemondják egyéb programjaikat, hogy így szabadokká váljanak – egymás számára. Talán elutaznak közösen néhány napra, esetleg csak egy napot vagy egy estét töltenek együtt. Felöltöznek az alkalomhoz illően, megvacsoráznak egy étteremben, elmennek szórakozni. Így tudják élvezni az együttlétet, így tudják megújítani (közös) életüket. „A vasárnap megszentelése” mindennek előtt azt jelenti: Istennel töltjük az

időnket. A keresztény ember természetesen a hétköznapiakban is együtt él Istennel, a vasárnap azonban egy különleges, tudatos időzés Istennél.

De hogyan tölthetjük az időnket Istennel, ha nem láthatjuk őt, nem is érinthetjük? Igen, ez valóban így van, mégis lehetséges „nála lenni”:

- Először is mindentől meg kell szabadulnunk, ami hátráltathatná Istennel való együttlétünket. Nem nehéz összeszedni, mi tartozik ide: ha az egész vasárnapunkat sporttal, tévézéssel, wellnessezéssel töltjük, vagy egyszerűen csak vasárnap is a hétköznapi munkánkat folytatjuk, persze hogy nem lesz sem időnk, sem erőnk Istennel foglalkozni.

Ezért a keresztények – ha csak lehetséges – vasárnap tartózkodnak a munkától. Jó lenne, ha a házi feladatok hétfőre is inkább szombaton készülnének el...

A keresztény ember nem pakolja tele a vasárnapját olyan programokkal, amelyek miatt nem tud elmenni templomba.

- Mi, keresztények mindenekelőtt azzal szenteljük meg a vasárnapot, hogy részt veszünk a szentmisén – vagy vasárnap vagy az előestén (szombat este), hiszen az ünnepek a zsidó és a keresztény hagyomány szerint mindig előző este kezdődnek.
- Vasárnap nem szabad kirándulni, focizni vagy moziba menni...? Dehogynem szabad, a legfontosabb azonban a miselátogatás. Felfoghatatlan: a világ Teremtője meghív minket,

hogy örömben együtt ünnepeljünk vele, és vannak emberek, akik számára ez unalmas, akik nem akarnak ünnepelni. Hangsúlyozom persze: előfordulhat, hogy a prédikáció unalmas, vagy hogy a pap a szentmisét méltatlan módon mutatja be. Ez mélységesen elkeserítő. De maga a szentmise sohasem unalmas, ha tudjuk, hogy mi is történik: Jézus Krisztus áldozata titokzatos módon jelenvalóvá válik, Isten megnyitja nekünk a mennyország kapuit.

- Jézus arra hívja a katolikus keresztényeket, hogy járuljanak szentáldozáshoz a misén, abban az esetben, ha nem követtek el halálos bűnt, ha kegyelmi állapotban vannak. Akikre ez nem áll, azoknak bűnbánatot kell tartaniuk, és szentgyónást kell végezniük, csak ezután járulhatnak újra szentáldozáshoz. Aki méltatlanul veszi magához az Úr testét, „az Úr teste és vére ellen vét” – írja Szent Pál (1Kor 11,27).

- A **vasárnapi szentmisén való részvétel** kötelező minden katolikus keresztény számára. Alapos ok nélkül vasárnapi misét mulasztani: bűn.

A pap nélküli **igeliturgia**: előfordulhat, hogy egy településen nincsen pap, és a hívek igeliturgiára gyűlnek össze, hogy a vasárnapot megünnepeljék. A szertartás menete: olvasmányok, prédikáció, éneklés, könyörgések, az Úr imájának elimádkozása, áldás.

Fontos megjegyeznünk, hogy vasárnaponként az igeliturgia csak vészmegoldás, az elsődleges cél az, hogy szentmisén vegyünk részt.

A VASÁRNAPI SZENTMISEMULASZTÁS LEHETSÉGES OKAI

Vannak helyzetek, amelyekben nem tudunk szentmisére menni: *ha betegek vagyunk*, ha nincs a közelben templom vagy pap, vagy ha egy előre nem látott hivatalos kötelezettségünk akad. Vannak, akik hivatásuk, életállapotuk miatt alig-alig tudják megtartani a vasárnapi munkaszünetet, és bizony nem egyszer szentmisén sem tudnak részt venni: a szoptatós édesanyák vagy a kisgyermekes apukák, az ügyeletben lévő orvosok és ápolók, a gazdák aratáskor, a pilóták, a rendőrök, a tűzoltók stb.

A felebaráti szeretet is megkövetelheti tőlünk a szentmiséről való lemondást. 2001. szeptember 11-én terroristák repülőgépeket vezettek a New York-i World Trade Center ikertornyába. Bizonyára mindenki megdöbbenett volna, ha a mentésben részt vevő katolikusok egyszer csak otthagyták volna a helyszínt, és elmentek volna szentmisére. Az ő „miséjük” aznap az volt, hogy irgalmas szamaritánusként ott maradtak és segítettek.

Ha nem tudunk misére menni és szentáldozáshoz járulni, az nem jelenti azt, hogy kevésbé kötődünk Istenhez, mint azok, akik tudnak. Isten ismeri lehetőségeinket, és belelát szívünkbe. Ilyen helyzetben „lelki áldozást” végezhetünk: a Jézus utáni vágy egyesít minket vele, és a lelki áldozásban is valóságos egység jön létre Jézus és miközöttünk.

- Az egyes keresztény hívő részvétele a szentmisén a többiek számára is fontos. Ha mindenki ott van,

kölcsönösen megerősítik egymást a hitben. Jó látni, hogy a másik is ott van, vagy idegen helyen nagy öröm megtapasztalni, milyen sokan járnak misére.

- Kalkuttai Teréz anya szavajárása volt: „Tegyük vasárnaponként valami csodaszépet Istenért!” Mi lehetne az? Természetesen elsősorban a szentmise megünneplése. De más csodaszép dolgokat is tehetünk:

- Időt szakíthatunk másokra, különösen magányosokra, szegényekre, szorult helyzetben levőkre.
- Odaszánhatjuk időnket az Istennel való csendes együttlétre, a rózsafüzér elimádkozására, szentírás-olvasásra.
- „Csodaszép” mindaz, ami megerősíti a családi szeretetet és összetartozást.
- „Csodaszép” lehet akár egy tüntetésen való részvétel is, természetesen olyanon, ami Isten akarata szerint való: a meg nem született gyermekek élethez való jogáért, a bevándorlókkal való emberséges bánásmódért, az antiszemitizmus, a háború, az állatkínzás ellen.

Támadások a vasárnap ellen

„IMA AZ ERDŐBEN”

Vannak, akik azt állítják, hogy az erdőben vagy a hegyek ormán jobban tudnak imádkozni, mint a templomban. Vitathatatlan, hogy a természetben az ember

Forrás a Sínai-hegyen

különösen közel kerülhet Istenhez, Jézus is mindig hegyre ment föl imádkozni. De ez nem helyettesíti a miselátogatást. Mellesleg a tapasztalat azt mutatja, hogy akik így beszélnek, szinte sosem mennek az erdőbe vagy a hegyekbe, és ha mégis, ott mindenre gondolnak, csak az imádságra nem. Az erdőre való hivatkozás nem más, mint átlátszó kifogás csupán.

Munkafüggőség

Sokan megfeledkeztek az Úr napját megillető tiszteletről, és nem is tudják, milyen veszteség érte őket ezzel. Mikor nem

dolgoznak, nem tudnak mit kezdeni magukkal, és csak egyre több pénzt akarnak keresni. Vannak, akik szívük szerint eltörölnék a vásárnapokat és a munkaszünettel járó nagyobb ünnepeket. Miért? Azért, mert bizonyos üzemekben nem gazdaságos leállítani a gépeket, és az üzletnek folyamatosan pörögnie kell? Mintha az volna az élet értelme, hogy egyre többet dolgozzunk, és így egyre többet keressünk, egészen a halálunk előtti utolsó pillanatig, csak azért, hogy az örökösök többet kapjanak... Aki így él, hasonlít ahhoz a félkegyelműhöz, aki sok-sok cipőt megvásárol – és egyiket sem hordja; vagy ahhoz, aki vásárol egy mobiltelefont, de senkit sem hív föl vele; esetleg ahhoz, aki egyre csak gyűjti a pénzt, de mindet elássa a híd alá, miközben ő maga éhezik.

Szemléletesen ír Jeremiás próféta az effajta tébolyról: „kétszeres gonoszságot követett el népem: elhagytak, engem, az élő vizek forrását, azért, hogy ciszternákat ássanak maguknak, ciszternákat, amelyek megrepedeznek, így nem tartatják meg a vizet” (Jer 2,13). Próbáljuk meg elképzelni. A sivatagban, ahol oly nagy kincs a víz, van egy bőven áradó, soha el nem apadó, tiszta vízű forrás. Mégis mit művelnek az esztelenek? Hagyják, hogy a forrást belepje a homok, és fáradságos munkával ásnak maguknak egy ciszternát, amelynek vize piszkos, ráadásul pillanatok alatt elszivárog. Aztán csodálkoznak, hogy szomjasak, véget nem érő megbeszéléseket folytatnak arról, miért rossz a víz minősége, és új, jobb ciszternák kiadását tervezik. De

eszkükbe sem jut, hogy az egészséges és friss vizet adó forrásból merítsenek.

A „parancsolt” ünnepek

A vasárnapok mellett az évnek vannak további olyan napjai, amelyek ún. „parancsolt” ünnepek. Azért nevezzük őket „parancsoltnak”, mert ezeken a napokon szent kötelességünk a szentmise ünneplése. Ezekre a napokra ugyanaz vonatkozik, mint a vasárnapokra.

Magyarországon a következő napok parancsolt ünnepek:

január 1. (Szűz Mária, Isten Anyja),
január 6. (vízkereszt, Urunk megjelenése),
augusztus 15. (Nagyboldogasszony);
november 1. (mindenszentek) és
december 25. (karácsony, Urunk születése).

„Ezt a napot az Úr szerezte: ujjongjunk és örüljünk benne!” (Zsolt 118,24)

65. Mi a vasárnap központi eseménye?

A vasárnap központi eseménye az Úr „húsvéti szent lakomája”. A keresztény hívő nem élhet e lakoma nélkül.

66. Miben áll a harmadik parancsolat?

A harmadik parancsolat „az Úr napjáról” való megemlékezésre szólít föl bennünket. Ezen a napon megemlékezünk Isten üdvözítő tetteiről a múltban, a jelenben és a jövőben.

67. Hogyan tartják meg a katolikusok a harmadik parancsolatot?

Vasárnap (és parancsolt ünnepeken) a katolikus hívek szentmisén vesznek részt. A vasárnapi munkaszünet szerepe az, hogy helyet készítsen Isten számára az életünkben.

68. Kötelező-e vasárnap és parancsolt ünnepeken misére menni?

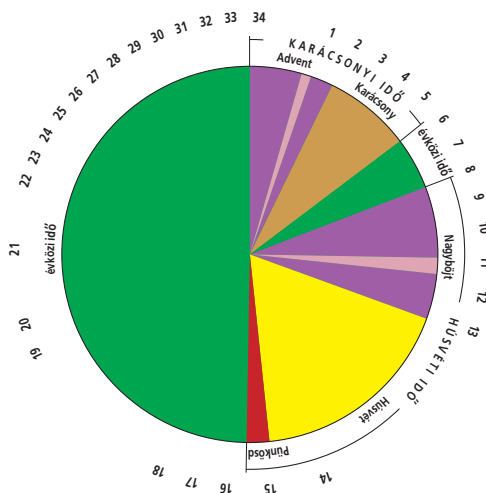
Igen, a vasárnapi szentmise-látogatás üdvös kötelessége minden katolikus kereszténynek.

Az egyházi év

Időszakok, főünnepek és fontosabb ünnepek

1. Urunk születésének főünnep, karácsony: december 25.
2. Szent István első vértanú: december 26.
3. Szent Család vasárnapja: vasárnap karácsony nyolcadában
4. Szűz Mária, Isten Anyja főünnep: január 1.
5. Urunk megjelenésének főünnep, vízkereszt: január 6.
6. Urunk megkeresztelkedése: vízkereszt utáni vasárnap; az évközi idő kezdete
7. Szent Pál megtérése: január 25.
8. Urunk bemutatása a templomban, Gyertyaszentelő Boldogasszony: február 2.
9. Szent József: március 19.
10. Urunk születése hírüldésének főünnep, Gyümölcsoltó Boldogasszony: március 25.
11. Hamvazószerda: a nagyböjt kezdete
12. Nagyhét
13. Urunk feltámadásának főünnep, húsvét
14. Urunk mennybemenetelének főünnep: negyven nappal húsvét után

15. Pünkösd: ötven nappal húsvét után
16. Szentháromság vasárnapja: a pünkösd utáni vasárnap
17. Urunk Szent Testének és Vérének főünnep, Úrnapja: a pünkösd utáni 2. vasárnap
18. Jézus szentséges Szívének főünnep: a pünkösd utáni 3. hét péntekje
19. Keresztelő Szent János születésének főünnep: június 24.
20. Szent Péter és Pál apostolok főünnep: június 29.
21. Szűz Mária látogatása Erzsébetnél, Sarlós Boldogasszony: július 2.
22. Urunk színeváltozása: augusztus 6.
23. Szűz Mária mennybevételének főünnep, Nagyboldogasszony: augusztus 15.
24. Szent István király, Magyarország fővédő-szentje: augusztus 20.
25. Keresztelő Szent János vértanúsága: augusztus 29.
26. Szűz Mária születése, Kisboldogasszony: szeptember 8.
27. A Szent Kereszt felmagasztalása: szeptember 14.
28. Szent Mihály, Szent Gábor és Szent Rafael főangyalok: szeptember 29.
29. Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya, Magyarország Főpátronája: október 8.
30. Mindenszentek főünnep: november 1.
31. Halottak napja: november 2.
32. A lateráni bazilika felszentelése: november 9.
33. Krisztus Király főünnep: az egyházi év utolsó vasárnapja
34. A Boldogságos Szűz Mária szeplőtelen fogantatásának főünnep: december 8.

A Tízparancsolat második táblája: a negyediktől a tizedik parancsolatig
„SZERESD FELEBARÁTODAT, MINT SAJÁT MAGADAT”

22. Atyádat és anyádat tiszteld!

A NEGYEDIK PARANC SOLAT

Egy „hosszú élet” ígérete

A negyedik parancsolathoz egy ígéret kapcsolódik: „...hogy sokáig élj e földön”. Az eredeti szöveg így szól: „Tiszteld apádat és anyádat, hogy sokáig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad neked” (Kiv 20,12). Vajon úgy kell ezt a szakasz értelmeznünk, hogy csak azok

élnek sokáig, akik jól bánnak szüleikkel, azok pedig, akik korán meghalnak, rosszul bántak velük? Ha ez így volna, azt kellene gondolnunk, Jézus nem teljesítette a negyedik parancsolatot, hasonlóan Szent István első vértanúhoz, Lourdes-i Szent Bernadetthez, Lisieux-i Szent Terézhez és sok más szenthez, akik fiatalon haltak meg. Ez természetesen badarság. De akkor miért szerepel a Bibliában? Az

őszövétségi ember vajmi keveset tudott a boldog, örök életről, ezért az Istentől származó jutalmat földi, evilági képekkel fogalmazta meg: Isten jutalma a hosszú élet, a föld birtoklása.

Jézus óta tudjuk: hűségünkért Istentől halálunk után az örök boldogság ajándékát nyerjük el. Egyedül Isten dönti el, hogy hosszú életünk lesz-e, és hogy evilági szempontból jól megy-e a sorunk.

Mindenesetre a negyedik parancsolat szerinti életvezetés rendszerint a földi boldogulásnak is előfeltétele.

Kötelességek a családban

Ha pusztán szó szerint vesszük a szöveget, a negyedik parancsolat csak a gyerekeknek szól. Az értelme azonban több ennél. A katekizmus szerint ez a parancsolat megköveteli az idősebb rokonokkal és az ősszel szembeni tisztelet, szeretet és hála kinyilvánítását. (Az ősök tisztelete különösen az afrikai keresztények számára fontos.) „Kiterjed továbbá a tanítványoknak a tanáraik, az alkalmazottaknak a munkaadók, az alárendelteknek a főnökök, az állampolgároknak a hazájuk, annak tisztviselői és kormányzói iránti kötelességeire is” (KEK 2199).

Csak a fiataloknak vannak kötelességeik az idősebbekkel, a gyerekeknek a szüleikkel szemben? Nem, ez fordítva is igaz: a szülőknek is megvannak kötelezettségeik gyermekeik, az időseknek a fiatalok, az előjáróknak a beosztottak, a munkál-

tatóknak a munkavállalók irányában. Szent Pál intelmei nemcsak a gyermekeknek szólnak, hanem a szülőknek, s mindenekelőtt az apáknak: „Gyermekek, fogadjatok szót szüleiteknek mindenben, mert ez kedves az Úr szemében. Apák, ne keserítsétek gyermekeiteket, nehogy kedvüket veszítsék” (Kol 3,20–21).

A Biblia negyedik parancsolata a családról, az emberi társadalom összejtéről szól. Azt fogalmazza meg, amit az általános tapasztalat is: ha a családban a kapcsolatok szeretetteljesek és jók, akkor jól megy a soruk az egyes embereknek és a környezetükben élőknek is.

A családot szülők és gyermekek alkotják. Manapság sok család van veszélyben, sok család szakadt szét. Emiatt még fontosabb, hogy megértsük Isten tervét a családok vonatkozásában.

Mi a házasság, és mi a család?

A házasság különleges szeretetszövetség egy férfi és egy nő között. Mindennek a szeretet az alapja. A szeretetből lesz a boldogító igen. Ez az „igen” alapozza meg a házasságot, és a házasság egészen addig fennáll, „míg a halál el nem választ”.

A házastársi szeretet termékeny szeretet: normális esetben a szülők szexuális közösségéből lesznek a gyerekek, és így lesz a házasságból család.

A család Isten „találmánya”, ezért senkinek sincs joga eltörölni vagy átalakítani a

család intézményét – még a hatalmon lévő politikusoknak sem.

Házasság csak egy férfi és egy nő között lehetséges. Nem lehetséges házasság két férfi, két nő, több nő és egy férfi vagy egy nő és több férfi között. Ezt semmiféle világi hatalom nem változtathatja meg.

Ahogy testünk is sok sejtből áll, úgy a társadalom (az állam) is sok-sok családból tevődik össze. A család a társadalom alapsejtje.

Hogyan viselkedjenek a gyerekek szüleikkel szemben?

A Biblia szerint a gyermekeknek szeretniük kell szüleiket, és engedelmeskedniük kell nekik. De nem ódivatú, nem meghaladott gondolat ez? Nem, mert Jézusról is azt olvassuk a Szentírásban, hogy engedelmeskedett Máriának és Józsefnek (vö. Lk 2,51). Szent Pál írja: „Gyermekek, fogadjatok szót szüleiteknek mindenben.” Meg van győződve róla, hogy ez Isten akarata. De miért kell a gyermekeknek szeretniük szüleiket, és miért kell engedelmeskedniük nekik?

- A szülők ajándékozzák gyermeküknek az életet.
- Az első években a szülők gondoskodnak a gyermekekről, mert azok segítség nélkül életképtelenek volnának.

Mindenekelőtt a biztonság érzetét ajándékozzák gyermekeiknek.

- A szülők gondolkodnak és döntenek gyermekek helyett, amíg azok képessége nem válnak az önálló döntésre.
- A szülők kísérik át gyermekeiket a kamaszkoron, a felnőtté válás évein. Ez a legtöbb esetben egyik félnek sem könnyű. („A pubertás az az időszak egy fiatal életében, amikor a szülők elviselése nehezzé válik számára...” Vagy a szülők számára válik nehezzé gyermekek elviselése? Esetleg kölcsönösen nehéz?)
- Ha a szülők elhanyagolják, bántalmazák, elhagyják gyermeküket, megváltozik köztük a viszony: sem a szeretet, sem az engedelmesség nem fog úgy működni, mint egy jó családban.

A szülők és a gyerekek kapcsolatának megváltozása

A gyermekek felnőnek, és a tanulás révén egyre értelmesebbé válnak. Minél idősebbek, annál inkább átvált az engedelmeség a szülőkkel való baráti párbeszédbe. De a szülők még akkor is szülők maradnak, mikor gyermekük felnőtt. Normális esetben a gyerekek még felnőtt korukban is megbeszélnek bizonyos kérdéseket a szüleikkel, és kikérik tanácsukat. Ugyanakkor a felnőtt gyerekek már felnőttek, és nem gyerekek többé! Felelősséget kell vállalniuk életük alakulásáért. Mikor a szülők megöregszenek,

gyermkeikkel való kapcsolatuk megfordulhat: ekkor a gyerekeknek kell szüleikről gondoskodniuk, sőt dönteni helyettük, ha értelmi képességük csökken. Ilyenkor különösen fontos, hogy a gyermekek ne hagyják cserben szüleiket. A szülők tisztelete és szeretete élethosszig tart.

„A férfi dicsősége apja becsülete, a becstelen anya szégyene a gyermekeknek. Fiam, legyen gondod elaggott apádra, és ne szomorítsd meg életed egy napján se! Nézd el neki, ha értelme csökken, ne vesd meg, ha virágjában van is életed. Nem felejtik el, ha szánod apádat, elszámolják neked majd a bűneidért.”

(Sir 3,11–14)

Milyen a jó szülő?

Minden szülő szereti gyermekét? A legtöbben igen. Vannak azonban sajnos olyan szülők is, akik gyermeküket csak látszatra vagy rosszul szeretik. Némelyik gyerek túl kevés szeretetet kap, némelyik meg túl sokat, de ez a „sok” szeretet nem valódi, hanem álszeretet.

A szülőknek meg kell tanulniuk gyermeküket Isten akaratának megfelelően szeretni:

- A szülőknek már megszületése előtt imádkozniuk kell gyermekükért, és Isten ajándékaént kell fogadniuk őt.
- A jó szülők rábízzák gyermeküket az isteni gondviselésre.
- A gyerekek nem azért vannak, hogy

beteljesítsék a szülők elképzeléseit és álmait.

- A jó szülők nem „vagyon tárgyként”, tulajdonként tekintenek gyermekükre, hanem azt akarják, hogy a gyermek kiteljesedjen a saját életében.
- Mindenféle játékszernél többet ér az az idő, amit a gyerek a szüleivel tölt.
- Nemcsak a gyerekek egészségéről és iskoláztatásáról kell gondoskodni, hanem vallásos nevelésükről is.
- Az anyának példát kell mutatnia lányának abban, hogy milyen egy jó anya és feleség.
- Hasonlóképpen: a jó apától a fiú megtanulhatja, hogyan lehet belőle igazi férfi és szerető házastárs.
- A fiúknak és a lányoknak szükségük van szüleik példájára férfiúi és női mivoltuk kibontakoztatásának érdekében.

A válás

Sok házasság végződik válással. A válás következtében szétesik a család, a gyerek az egyik szülőhöz kerül, vagy esetleg nevelőintézetbe. Vannak országok, ahol az ilyen gyerekek egyszerűen az utcára kerülnek, és ott a pusztta túlélésért küzdenek. De még a kevésbé szélsőséges esetekre is áll: a válás minden érintettnek keserű, különösen azokban az esetekben, ha elkerülhetetlen. A „kis bajokból” lesznek a „nagy bajok”, amelyek mindenkinek komoly fájdalmat okoznak.

Ilyenkor fontos, hogy a szívekben ne legyen gyökeret a gyűlölet és a keserűség. Annak a félnek is jár az igazságos

bánásmód, aki a családot valamilyen okból otthagya. Imádkozni mindenképpen kell érte.

Azok a gyerekek, akik nem vagy csak alig tapasztalták meg a szülői szeretetet, szenvednek. Jó néhányan közülük rossz útra térnek, vagy képtelennek érzik magukat saját család alapítására.

Ez azonban nem törvényszerű. Sokan vannak, akik nehéz gyermek- vagy fiatalokoruk ellenére, a múlt terhét a hátuk mögött hagyva, boldog családot tudnak alapítani.

Gyermekek apa nélkül

Sok gyermek nem ismeri az édesapját. Vagy azért, mert elhagyta a feleségét, vagy pedig azért, mert meghalt. A gyermeküket egyedül nevelő anyáknak egyedül kell megbirkózniuk a számtalan nehézséggel. Ők különösen sok szeretetet és tapintatot érdemelnek gyermekeiktől. Van, hogy a férfi az, aki egyedül marad a gyermekekkel, ilyen esetben természetesen őt is ugyanaz illeti meg.

69. Mire kötelez bennünket a negyedik parancsolat?

A negyedik parancsolat arra kötelezi a gyermekeket, hogy szeressék szüleiket, engedelmeskedjenek nekik, és álljanak rendelkezésükre, ha azok segítségre szorulnak. A szülőket pedig arra kötelezi, hogy gyermekeiket Isten akaratának megfelelően szeressék.

70. Mire vonatkozik még a negyedik parancsolat?

A negyedik parancsolat más emberi kapcsolatra is érvényes, így például a tanár–diák, munkáltató–munkavállaló, állam–állampolgár kapcsolatra.

71. Miért kell a gyermekeknek engedelmeskedniük szüleiknek?

Azért, mert tőlük kapták az életet, mert ők gondoskodnak róluk, és mert jobban ismerik az életet, mint a gyermekek.

72. Élethosszig érvényes-e a negyedik parancsolat?

Igen, ám az évek múlásával együtt változik a tartalma. Kezdetben a szülők gondoskodnak gyermekeikről, és döntenek helyettük. Aztán ebből a viszonyból egyre inkább egy baráti kapcsolatnak kell kifejlődnie. Végül, amikor a szülők megöregszenek, gyakran a gyerekek gondoskodnak szüleikről, és ők hozzák meg a döntéseket helyettük.

23. Ne ölj!

AZ EMBERI ÉLET VÉDELME (ÖTÖDIK PARANC SOLAT / 1.)

*A betlehemi gyermekgyilkosság
(ismeretlen mester olajképe a morzgi
plébániatemplomban, Salzburg)*

Ha mindazt, amit az emberek életükben terveznek, építenek, feltalálnak, értéknek tartjuk, mennyivel inkább kell értékesnek tartanunk magát az emberi életet. Az isteni elgondolás szerint életünk nem más, mint zárandokút a menny felé. Milyen nagy érték az ember, milyen értékes az emberi élet, ha Isten az örökkévalóság megosztására hívta meg! Ezért minden embernek joga van az élet-hez. Az emberek csak akkor élhetnek

békében egymással, ha kölcsönösen elismerik ezt a jogot.

Senki sincs, aki ne tudná (feltéve, hogy tudomást akar róla venni): az emberi élet szent az első pillanatától az utolsóig, a fogantatástól a természetes halálig. Ebből következik, hogy a gyilkosság a Föld minden népe szemében különösen súlyos jogtalanságnak, bűncselekménynek számít.

Meggyilkolni valakit nem ugyanazt jelenti, mint megölni. Nem arra értjük, amikor lecsapunk egy legyet, sem arra, mikor valaki egy autóbalesetben egy másik ember halálát okozza. A gyilkosság egy ártatlan ember (és nem állat) szándékos (és nem véletlen vagy öntudatlan) megölését jelenti.

Az ötödik parancsolat ellen elkövetett bűnök

GYILKOSSÁG

II. János Pál pápa *Evangelium vitae* kezdetű híres enciklikájában megvilágítja, mi is pontosan a gyilkosság, és mire vonatkozik az ötödik parancsolat:

A GYILKOSSÁG:
az ártatlan emberi élet szándékos kioltása.

Hogy pontosan megértsük ennek a parancsnak az értelmét, szükséges föltennünk néhány kérdést:

Gyilkosság-e az, amikor egy állatot ölünk meg?

Nem, az nem gyilkosság.

Gyilkosság-e az, amikor egy biológus élő emberi sejteket pusztít el?

Nem, mert ezek csak sejtek, és nem embriók.

Mikor kezdődik, és mikor ér véget az emberi élet?

Az emberi élet a fogantatással kezdődik, és a természetes halálig tart.

- Mi a „fogantatás”? A fogantatás az a pillanat, amikor a hímivarsejt egyesül a petesejttel. Ettől kezdve az új ember növekedni kezd az anyaméhben. **Ettől kezdve élete szent.**
- Mi a „természetes halál”? A természetes halál az a pillanat, amikor az ember előrehaladott kora vagy valamilyen betegség miatt meghal. (És nem úgy, hogy valaki a halálba segíti őt. Ez utóbbi esetben nem természetes halálról beszélünk.) **Eddig a pillanattig az emberi élet szent.**

Van-e kivétel a parancsolat alól?

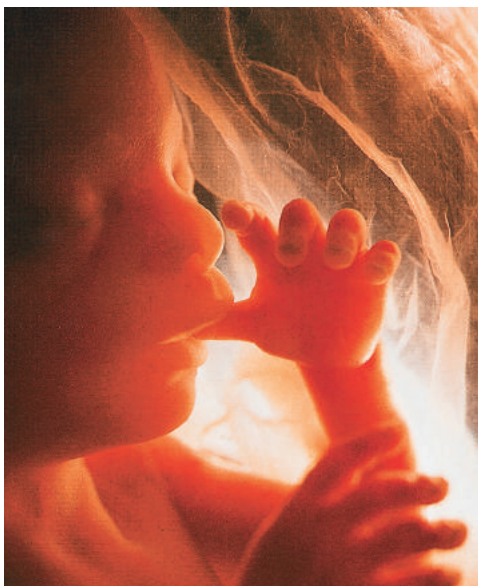
Nem, nincsen kivétel.

Szabad-e meg nem született gyermekeket megölni (vagyis abortuszt végezni), ha ez az anya akarata, és ha az embrió még kicsi?

Nem, természetesen nem szabad.

- Annak, hogy valaki kicsi vagy nagy, hogy már megszületett a világra, vagy még az anyaméhben van, nincsen jelentősége. Minden embernek joga van az élethez.
- A nőnek joga van döntéseket hozni a saját életével kapcsolatban, de nincs joga a gyermek életéről dönteni, még akkor sem, ha a saját gyermekéről van szó.
- A méh a női test része, a méhben fejlődő gyermek azonban nem.
- A gyermek nem „része” az anyának, hanem egy új, önálló ember. Az anya feladata, hogy megóvja gyermeke életét.

- Minden igaz keresztény fellép az életvédelemért, a meg nem született és a megszületett emberek érdekében. Ezt a célt tűzik ki maguk elé a „pro-life” mozgalmak.

Szabad-e megölni egy gyermeket születése előtt vagy után abban az esetben, ha súlyosan fogyatékos, és így az élete látszólag nem értékes? Vagy abban az esetben, ha felnevelése túlságosan nagy terhet jelent a szüleinek?

Nem, minden élet szent és sérthetetlen.

Szabad-e idős embereket szánalomból megölni (és ezzel szenvedésüket megrövidíteni), ha azok beleegyeznek az eutanáziába?

Nem, semmilyen körülmények között. Az ember nem állat.

Szabad-e abbahagyni egy haldokló orvosi ellátását, ha annak már

nincsen értelme, és csak a szenvedést hosszabbítja meg?

Igen, szabad. Ebben az esetben arról van szó, hogy „hagyjuk a beteget meghalni”, és nem arról, hogy megöljük.

Szabad-e a szenvedő embernek olyan szert adni, amely nemcsak a fájdalmat csillapítja, hanem esetlegesen az élet megrövidítéséhez is hozzájárul?

Igen, szabad, mert a cél a fájdalomcsillapítás, és nem az élet kioltása.

Szabad-e az embernek megölnie vagy mással megöletnie önmagát?

Nem, nincs jogunk rá, hogy elvegyük saját magunktól az Istentől kapott életet. A saját élet kioltását öngyilkosságnak nevezzük.

Ilyesmi azonban gyakran kivételes helyzetben történik meg, általában depresszió következményeként, és ilyenkor az illető már nem ura önmagának, és így nem vagy nem teljesen beszámítható. Ebben az esetben nem teljesen felelős tettéért, vagyis csak részben, vagy egyáltalán nem bűnös. Az öngyilkosság kifejezés mindig csak a tette magára vonatkozik, és nem a bűnösség mértékére. Célszerű kerülni ezt a kifejezést, ha gyászoló hozzátartozókkal vagy barátokkal beszélgetünk, mert ez a szó nekik nagy fájdalmat okozhat, és mivel egyedül Isten az, aki a tettet megítélheti.

Az „objektíven súlyos bűn” és a „szubjektíven talán csak részben vagy egyáltalán nem bűn” megkülönböztetés itt is érvényes. Az abortusz például „objektí-

ven” mindig súlyos bűn. „Szubjektíven” viszont óriási különbség van aközött, hogy egy nő azért veteti el a gyerekét, mert kétségbeejtő helyzetben van, és aközött, hogy azért teszi ezt, mert meg akarja őrizni alakját.

A jogos önvédelem

A második világháborúban magyar szerzetesnők egy pap vezetésével egy pincében rejtőztek el. Egy katona rájuk talált, és erőszakoskodni kezdett az apáccal. A pap birokra kelt a katonával, le is gyűrte őt, aki azonban olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy meghalt. A nővérek megmenekültek.

Bűnt követett el a pap? Nem. Olyan helyzetben volt, hogy joga volt erőszakot alkalmazni azért, hogy megvédje a szerzetesnőket a fenyegetéstől, és hogy ő maga életben maradjon. A jogos önvédelem kapcsán beszélhetünk:

- a saját személy jogos megvédéséről, amikor az egyes személy áll szemben az egyes támadóval;
- arról, amikor háborúban egy ország jogosan védi meg magát egy másik ország támadásától;
- és a halálbüntetésről, amikor egy közösség védekezik a bűnelkövetőkkel szemben.

AZ EGYÉNI ÖNVÉDELEM

Aki a saját vagy mások életét védi, nem követi el az emberölés bűnét, még ha arra kényszerül is, hogy támadójára

halálos csapást mérjen. A támadó bűnös, ezért nem számít „gyilkosságnak” a megölése. Például ha egy terrorista egy utasokkal teli autóbust akar levegőbe repíteni, és egy rendőr épp időben le tudja teríteni egy jól irányzott lövéssel, akkor jogos védekezésről (önvédelemről), és nem gyilkosságról beszélünk.

Értelmetlen és nevetséges volna elvárni a rendőrtől, hogy először vizsgálja meg, nem elmeháborodott-e, és így „szubjektíven” nem ártatlan-e az elkövető. Amit tesz, az objektíven bűncselekmény, ezért a rendőr helyesen cselekszik. Azért soroljuk ezt az esetet az egyéni önvédelem kategóriájába, mert egyes személyek a szereplői.

A HÁBORÚ ÉS A JOGOS ÖNVÉDELEM

Jogos önvédelemről beszélhetünk népek és államok között is, abban az esetben, amikor egy ország azért háborúzik, hogy megvédje magát egy másik ország támadásától.

Teljességgel „igazságos” háborúról nem beszélhetünk, még akkor sem, ha a jogosság kritériumai érvényesülnek. Hiszen minden harc az egyik fél igazságtalan eljárásából keletkezik, és az igazságtalanság tartja fenn. Maga a háború tehát nem igazságos, az egyik hadviselő fél azonban folytathat „igazságos háborút”, amennyiben csak védekezik. Egy háborúba „az igazak” is belekeverednek: olyan emberek, akiket – bár nem bűnrészesek az igazságtalanság elkövetésében – besoroznak a hadseregbe. A támadó, „minden eszközt bevető” háború szörnyű,

Lincselés a nyílt utcán, 2004

égbekiáltó bűn, különösen ha modern fegyverekkel vívják.

Háborúzni csak védelmi célból szabad. Egy háború csak akkor nevezhető önvédőnek, ha megfelel bizonyos nagyon szigorú feltételeknek:

- Először is mindent el kell követni a konfliktus békés rendezéséért.
- Egy ország csak akkor viselhet háborút, ha arra egészen nyomós okai vannak. (Ha egy ország határőrei megdobják hógolyóval szomszédos országbeli kollégáikat, az nem háborús ok!)
- Mérlegelni kell azt is, hogy a fegyverek alkalmazása nem okoz-e súlyosabb kárt és zavart, mint maga a megszüntetendő rossz.
- Háborúban sem szabad erkölcstelenül viselkedni: ártatlanokat ölni, kínzást alkalmazni, tömegpusztító fegyvereket komoly átgondolás nélkül bevetni.
- A felelősöknek minden tőlük telhetőt meg kell tenniük annak érdekében,

hogy a háború a lehető leghamarabb véget érjen.

- Korunkban ez a főszabály érvényes: akkor szabad háborút viselni, ha az ENSZ hozzájárul. Ezért küzd a mindenkori pápa és minden keresztény az ENSZ tekintélyének növeléséért és megerősítéséért.

Az első világháborúban IV. Károly, az Osztrák-Magyar Monarchia utolsó uralkodója volt az egyetlen vezető politikus, aki komoly erőfeszítéseket tett a béke érdekében. De sem szövetségesei, sem ellenségei nem hallgattak rá. Béketörekvése nagyban hozzájárult ahhoz, hogy II. János Pál pápa 2004-ben boldoggá avatta.

A keresztény pacifizmus

A pacifizmus kifejezés a béke jelentésű latin „pax” szóból származik. Pacifistának a szó szoros értelmében azt nevezzük, aki a háborút minden esetben elutasítja, és semmilyen körülmények között nem hajlandó harcolni, még védelmi célok érdekében sem.

Isten azonban nem várja el a népektől, hogy hagyják magukat lemeszárolni. Ezért volt joguk a keresztényeknek védekezni, mikor a törökök Eger várát ostromolták. Mivel korunkban is szükségessé válhat a honvédelem, a keresztényeknek is szabad katonai szolgálatot vállalniuk.

Bizonyos meghatározott körülmények között a keresztények – mint afféle

keresztény pacifisták – megtagadhatják a katonai szolgálatot. Ilyen esetek:

- a háború, amelyben harcolniuk kellene, igazságtalan, bűnös célzatú. Azt persze a legtöbbször nagyon nehéz megmondani, hogy kinek van igaza, és kinek nincs...;
- azt várják el tőlük, hogy aljas, erkölcstelen eszközöket alkalmazzanak, olyanokat, amelyek még önvédő háborúban is bűnösek. Például: még „igazságos” védekező háborúban sem szabad egy békés piacot bombázni, vagy nőkkal erőszakoskodni.
- Engem, e könyv szerzőjét Isten az erőszakmentesség különleges adományával ajándékozott meg. A püspököknek és a papoknak ugyanis inkább kell hagyniuk, hogy megöljék őket, mintsem hogy ők ontsák egy másik ember vérére.

„Katolikus pacifista” volt az osztrák Franz Jägerstätter: álmában egy szakadékba száguldó vonatot látott. Rájött, hogy a vonat Hitler politikáját jelképezi, amelyik az ördögi háború szakadékába kormányozza az országot. Mikor megkapta behívóját a „Wehrmachtba”, megtagadta a bevonulást, mondván: a császárért hajlandó volna harcolni, Hitlerért azonban semmiképp. A katonai szolgálat megtagadásáért halálra ítélték és kivégezték. Hasonló sorsra jutott a dél-tiroli Josef Nusser, és még sokan mások.

Nem keresztény pacifizmus

Vannak olyan pacifisták is, akik ténylegesen megtagadják az erőszak minden formáját, még abban az esetben is, ha az önmaguk vagy mások védelmét szolgálják. Így gondolkodnak például a „Jehova tanúi”. Bátorságuk tiszteletreméltó, szemléletük azonban tévedésen alapul. Bizonyos esetekben ugyanis nem pusztán megengedett, hanem egyenesen kötelező a bűncselekmény elkövetését erőszakkal megakadályozni.

Jézus a békét hirdette, és elfogásakor utasította Pétert: „Tedd vissza hüvelyébe kardodat!” (Mt 26,52). Ugyanakkor nem tekintette a katonákat mindenestül bűnösnek.

Az indiai Mahatma Gandhi országának az angol elnyomás alóli felszabadulásáért küzdött. Ezt a célt erőszakmentesen kívánta elérni, és sikert aratott.

Gandhi azonban nem volt pacifista a szó nem keresztény, radikális értelmében. Kijelentette, hogy a nők, akiket a meg-erőszakolás veszélye fenyeget, akár késsel is megvédhetik magukat. Sőt: katonákat is toborzott a Hitler elleni háborúba. Tudta ugyanis, hogy az igazán súlyos bűncselekmények megakadályozása érdekében néha sajnos szükségessé válik az erőszak alkalmazása.

Ha valaki lelkiismereti okokra hivatkozva megtagadja a kötelező sorkatonai szolgálatot, arra más, társadalmilag hasznos feladatot kell kiróni, pl. fogyatékkal élők gondozását.

A halálbüntetés

A második világháború utáni időszakig szóba sem került a halálbüntetés betiltása. Mindazonáltal csak egészen súlyos bűncselekmények esetében alkalmazták, és csak akkor, ha minden kétséget kizáróan bebizonyosodott a bűnösség.

A visszaélés és a téves ítélethozatal nagy kockázata miatt, illetve az emberi

méltóságra való tekintettel az Egyház a halálbüntetést csak egészen ritka esetekben tartja elfogadhatónak, és szorgalmazza a megszüntetését.

Korábban a közösség csak a halálbüntetés kiszabásával tudta megvédeni magát a súlyos bűnöket elkövetőkkel szemben. Ma már azonban ez nincs szükségszerűen így, és ezért indokoltá vált a halálbüntetés megszüntetése.

73. Mit jelent az ölés, a gyilkosság és az öngyilkosság?

Ölni azt jelenti: egy élőlény életét elvenni.

A gyilkosság egy ártatlan ember életének szándékos kioltása.

Az öngyilkosság a saját élet szándékos kioltása.

74. Mikor kezdődik és meddig meddig tart az emberi élet?

Az emberi élet a fogantatástól a természetes halálig tart.

75. Mi az abortusz, és mi az eutanázia?

Az abortusz a meg nem született gyermekek megölését jelenti.

Az eutanázia: idős, beteg vagy sérült emberek megölése, akik ebbe előzetesen beleegyeztek.

76. Mi a jogos önvédelem?

A jogos önvédelem azt jelenti, hogy valaki saját vagy mások életét úgy védi meg, hogy közben a támadót megsebesíti vagy megöli.

77. Mi a védekező háború?

A védekező háború az a harc, amelyet egy ország saját maga megvédéséért vív.

78. Mi a pacifizmus?

A pacifizmus hívei, a pacifisták az erőszak minden fajtáját elutasítják, még a védekező célzatút is. A keresztényeket csak megszorításokkal nevezhetjük pacifistának: elutasítják az igazságtalan háborúkat, és még egy megengedett védekező háborúban sem alkalmaznak embertelen eszközöket vagy az erőszakmentességet különleges isteni hivatásnak tekintik (püspökök, papok).

24. Ne ölj!

AZ EMBERI ÉLET VÉDELME (ÖTÖDIK PARANCSOLAT / 2.)

Nem szándékos emberölés

Beszélhetünk egyáltalán nem szándékos emberölésről? Példák bizonyítják, hogy igen: a rendőröknek joguk van terroristákra löni, ha ez az egyetlen lehetőség arra, hogy kiszabadítsák a túszaikat. Nehezebb kérdés, hogy mi van akkor, ha egy ilyesfajta rendőri akcióban olyanok

élete is veszélybe kerül, akiknek semmi közük az egészhez. Ha a megrohamozás az egyetlen eszköz arra, hogy a túsok többségét meg tudják menteni, és ha a rendőrök mindent megtesznek annak érdekében, hogy elkerüljék a túsok és a többi ártatlan ember halálát, az akciót végre szabad hajtani, még az ártatlanok halálának kockázatát is vállalva. A döntő mozzanat: a rendőr célja nem az, hogy megölje a terroristákat, hanem hogy

kiszabadítsa a túszoikat. Ugyanakkor tudomásul veszi, hogy az eljárás során a terroristák esetleg életüket veszthetik.

A beteg dönthet úgy, hogy vállal egy szükséges műtétet, még akkor is, ha az jelentős életveszéllyel jár. Hasonlóképpen áll a helyzet az orvos döntési szabadságával is. Ha a beteg a műtét következtében meghal, igazságtalan volna az orvost gyilkosnak nevezni. Ha mindent fel akarnánk számolni, ami emberek halálát okozhatja, be kellene tiltani az autóvezetést, a hegemáshást, a vadászatot és sok egyéb tevékenységet is, hiszen ezek évről évre számos ember halálát okozzák. Szó sincs azonban betiltásról: szabad autót vezetni, vadászni, kockázatos műtétre vállalkozni. A kockázatok között a halál is ott van, ez azonban nagyban különbözik a gyilkosságtól, hiszen a halált okozás nem szándékosan történik, hanem az „elkövető” szándéka ellenére. Az orvos meg akarja menteni a beteget, és nem akarja, hogy a beteg közben meghaljon. Ha a beteg a beavatkozás közben mégis meghal, az nem a megölésére irányuló szándék következménye, hanem sajnálatos „mellékhatás”.

„Gondatlanságból elkövetett” emberölés

Van az emberölésnek egy másik fajtája is, amely esetében az elkövető nem gyilkos, ugyanakkor ártatlannak sem nevezhető.

Gondatlanságból elkövetett emberölésről akkor beszélünk, amikor valaki könnyelműen cselekszik, és ezáltal valaki másnak a halálát okozza.

Egy aktuális példa: az ittas autóvezetés. Ha valaki ittasan ül a volán mögé, tudnia kell, hogy nem képes biztonságosan vezetni, és veszélyt hozhat önmagára és másokra. Más példák:

- veszélyes munkát a biztonsági előírások mellőzésével végezni és végeztetni;
- ócska felszereléssel hegyet mászni;
- figyelmen kívül hagyni a lavinaveszéllyel kapcsolatos figyelmeztetést;
- rossz látási viszonyok közepette előzni.

Ha ilyen okok következtében hal meg valaki, „gondatlanságból elkövetett” emberölésről beszélünk. Gondatlanságról beszélhetünk akkor is, ha valaki mértéktelen alkoholfogyasztással, dohányzással, drogozással vagy veszélyes sportokkal súlyosan rongálja az egészségét.

Erkölcstelen elítélendő az életünket könnyelműen kockára tenni. Ilyen esetek például:

- hencegésből, dicsekvésből végrehajtott „bátorságpróbák” már sok ember életét követelték;
- hasonlóképpen a végsőig hajtott élvezetvágy;
- a matadorok a bikaviadalokon azért „játszanak” a halállal, hogy a nézőket szórakoztassák.

Az akrobatikus produkciók lehetnek egyfelől könnyelműségből és gondatlanságból végrehajtott öngyilkossági kísérletek, de lehetnek jól előkészített, és ezért veszélytelen mutatványok is.

Istentől rendelt kötelességünk, hogy óvjuk életünket és egészségünket, és egyiket se kockáztassuk könnyelműen és meggondolatlanul.

Önmagunkat életveszélybe sodorni helytelen, ám adódhatnak helyzetek, amelyek indokolhatják még életünk kockáztatását is. Ilyenek:

- mások kiszabadítása vagy megóvása: 1945-ben Apor Vilmos győri püspök ellenállt a nők megerőszakolására törő szovjet katonáknak. Lelőtték, de a nála oltalmat kereső nők megmenekültek az erőszaktól;
- életveszélyes fertőző betegségek ápolása: De Veuster Damján leprásokat ápolott, ő maga is ebben a betegségben halt meg;
- hűség a hithez: sok keresztény azért lett vértanúvá, mert nem volt hajlandó megtagadni Krisztust;
- tiltakozás az igazságtalanság ellen: a szegényekért kiálló Oscar Romerót, San Salvador érsekét 1980-ban a szentmise bemutatása közben lőtték le.

A gyilkosság válfajai korunkban

Mindenki tudja, hogy a gyilkosság súlyos bűn. Gyilkolni a világ minden országában tilos és büntetendő. Ám mintha a gyilkosság bizonyos formái más megítélés alá esnének. Ezekben az esetekben „meghatározott okokból” megengedik az emberölést, és nem számít „gyilkosságnak”.

Az „isteni törvényről” ilyenkor nem esik szó.

- Embriók megölése: laboratóriumokban emberi embriókat állítanak elő, és azt állítják, hogy alapos okból el lehet őket pusztítani, vagy felhasználás után ki lehet őket selejtezni.
- A meg nem született gyermekek megölése: gyermekek válnak abortusz áldozatává, mert nem kívánatosak. Az ilyenkor említett okok általában: szegénység, a gyermek fogyatékosága, kényelemszeretet. Vagy: az életről alkotott elképzelésekbe nem fér bele a gyerek. A legtöbb országban a törvények nem védik úgy a meg nem született gyermekeket, mint a többi embert. Az államnak azonban az a feladata, hogy minden polgárát megvédje, köztük a meg nem születetteket is. Évente több millió gyermek hal meg világszerte abortusz következtében. A fogyatékoság gyanúja általában csak kifogás. Egyesek már kisebb elváltozások (mint pl. nyúlszáj) miatt is el akarják vetetni a gyereket. Pedig minden embernek joga van az élethez, még a sérülteknek is.
- Terrorizmus: bizonyos országokban az a meggyőződés uralkodik, hogy még ártatlanokat is meg szabad ölni (például öngyilkos merénylettel vagy robbantással), ha ez a cselekmény hozzájárul az ország vagy a nép felszabadulásához. Az ilyesmi azonban minden esetben bűn.
- Idős és súlyos beteg emberek megölése az ő beleegyezésükkel: néhány országban (így Hollandiában is) a törvények megengedik, hogy az orvosok

meghatározott feltételek teljesülése esetén szándékosan megölik az idős és súlyosan beteg embereket.

- Az élet elleni támadásnak minősül az életfeltételek tönkretétele is: a munkához jutás korlátozása, az egészséges ivóvízhez és élelmiszerhez jutás megakadályozása. Különböző okokból ma is emberek milliói élnek nyomor-

negyedekben vagy az utcán (hajléktalanok, „utcagyerekek”). Ez nem minden esetben „más emberek” hibája, de gyakran ez is ott van a háttérben.

„Az Úr hívott meg, mielőtt még születtem; anyám méhétől fogva a nevemen szólított.”

(Iz 49,1)

79. Mit jelent a „nem szándékos” emberölés?

„Nem szándékos” emberölésről akkor beszélünk, amikor valaki valami jót tesz, ám ennek során, szándéka ellenére megöl egy embert.

80. Mit jelent a „gondatlanságból elkövetett” emberölés?

„Gondatlanságból elkövetett” emberölésről akkor beszélünk, ha valaki nem szándékosan ugyan, ám könnyelműségéből fakadóan okozza egy másik ember halálát.

81. A gyilkosság mely fajtái számítanak „megengedettnek” a világ szemében?

Általános jelenség az embriók elpusztítása, a gyermekek megölése abortusszal, az idősök életének kioltása eutanázia révén. Sokak halálát okozza még az embertelen életkörülmények megengedése, előidézése és eltűrése.

82. Hogyan teheti az ember kockára életét vagy egészségét?

Jól ismert példák: kockázatos autóvezetés, mértéktelen alkoholfogyasztás, dohányzás, kábítószerhasználat, veszélyes sportok...

25. Ne ölj!

A LÉLEK VÉDELME (ÖTÖDIK PARANC SOLAT / 3.)

Antijudaizmus
antiszemitizmus
zsidóüldözés

Emberrársunkat nemcsak testében tudjuk megölni vagy megsebezni, hanem lelkében is. Ez utóbbi esetenként súlyosabb, mint a testi bántalmazás. Az ötödik parancsolat és a felebaráti szeretet parancsa az emberi lelket is védelmezi mindenfajta támadással szemben.

A lelki bántalmazásnak sok formája van. A legjelentősebbek a következők:

Gyermekek lelki bántalmazása

A gyermekeknek – többek között – az alábbi tényezők okozhatnak lelki sérüléseket:

- ha nem a család (vagy örökbe fogadó szülők gondoskodásának) melegében nőnek fel;

- ha túlságosan szigorúan nevelik őket (tekintélyelvű nevelés);
- ha szüleik semmiféle követelményt nem támasztanak velük szemben (tekintélyelvűséget elutasító nevelés);
- ha szüleik nem törekszenek arra, hogy értékes időt töltsenek velük, hanem helyett számítógépes játékokkal és tévézéssel „etetik” őket;
- ha szexuális visszaélések áldozatává válnak;
- ha két férfi vagy két nő neveli őket egy férfiból és egy nőből álló házaspár helyett.

Felnőttek lelki bántalmazása

Felnőttek lelke is megsebződhet, például így:

- ha az egyik házastárs elhagyja a másikat, mély sebet hagyva annak lelkében;
- ha valaki semmilyen elismerésben sem részesül;
- ha valakit mindig kiközösítenek (mobbing);
- ha valaki nem tudja feldolgozni rettenetes emlékeit (koncentrációs tábor, világháború stb.).

Súlyos lelki sérüléseket okoznak bizonyos súlyos bűnök is, manapság ilyen az abortusz. Teréz anya szavajárása volt: „Az abortusz másik áldozata a nő.” Ezt a sérülést nevezzük posztabortusz-szindrómának. Azokat a kóros körülményeket értjük alatta, amelyek abortusz

után különösen gyakran fellépnek (depresszió, rémálmok stb.).

Lelki sérülést okozó bűnök

A GYŰLÖLET

Valakit gyűlölni, vagy valakivel ellenségeskedni a kiengesztelődésre való készség nélkül – nagyon komoly bűn.

A gyűlölet legkevésbé észrevehető fajtáját napjainkban mobbingnak nevezik. Azt jelenti, hogy az egyik ember kiközösíti a másikat, nem beszél vele, megpróbál kárára lenni.

A Biblia szerint: „Aki gyűlöli testvérét, gyilkos” (1Jn 3,15). Jézus mondja: „Hallotátok, hogy a régiek ezt a parancsot kapták: Ne ölj! Aki öl, állítsák a törvényszék elé. Én pedig azt mondom nektek: Már azt is állítsák a törvényszék elé, aki haragot tart embertársával. Aki embertársát ostobának nevezi, állítsák a nagytanács elé” (Mt 5,21–22).

Persze nem mindig egyszerű elhessegetni magunktól az ellenséges érzelmeket, különösen akkor nem, ha okkal haragszunk. Jézus arra szólít fel bennünket, hogy szeressük ellenségeinket. Jézus nem egy érzést kíván meg tőlünk, hiszen tudvalevő, hogy az érzelmek nem tudatosan keletkeznek, hanem megvilágítja, hogy miben áll az ellenségszeretet: ellenségeinket áldani, értük imádkozni, jót tenni velük – még ha ez a legkevésbé sincs ínyünkre. Az ellenségszeretet a bosszúról

Viktor E. Frankl koncentrációs táborba zárt pszichológus, a ...mégis mondj igent az életre! című könyv szerzője

való lemondással kezdődik. Jézus is imádkozott a kereszten ellenségeiért: azok gyötrelmében kicsúfolták őt, de Jézus nem „adta vissza” nekik a sértéseket, hanem így fohászkodott: „Atyám, bocsáss meg nekik, hisz nem tudják, mit tesznek” (Lk 23,34).

Az ellenségszeretethez az is hozzátartozik, hogy tudatosan azt kívánjuk ellenségeinknek, hogy üdvözüljön és a mennyországba jusson. El kell tudnunk képzelni, hogy a mennyben találkozunk vele, együtt örülünk, hogy mindketten eljutottunk Istenhez.

Lehetetlennek tűnik? Igenis lehetséges, sőt, már többször meg is történt. Például miközben István diakónust megkövezték, imádkozott gyilkosaiért, és gyilkosai között Saulért is, aki a ruhákat őrizte. Később, miután megtért, Pál iszonyodva gondolt vissza egykori tetteire. Most jó barátok a mennyországban.

Fontos átgondolni:

- Ellenségünket szeretjük, az ő személyét, tehát nem a gonoszságot, amit ellenünk elkövetett.
- Ellenségünket szeretni, és ellene harcolni, ugyanolyan fontos lehet. Így van ez egy jogos védekező háborúban, az igazságosságért vívott harcban, a magánéletben és a politikában egyaránt.

„A bűnöst szeretnünk kell, a bűnt viszont gyűlölnünk.”

(Szent Ágoston nyomán)

Rasszizmus és antiszemitizmus

A rasszizmus azt jelenti: azért gyűlölni valakit, mert másik rasszhoz tartozik, más színű a bőre, vagy mert más nyelven beszél.

Ha a rasszizmus a zsidóság ellen irányul, antiszemitizmusról beszélünk.

A rasszizmus különösen aljas bűn, mivel a származásáról vagy a bőrszínéről senki sem tehet, és senki sem változtathatja meg azt – de miért is tenné?

Az igaz keresztények Istenhez kívánnak hasonlítani, aki minden embert szeret, és mindenkire jóindulatúan közelít.

Természetes, hogy a keresztények is megvédik magukat például a külföldi tolvajoktól, csakúgy mint a hazaiaktól; de védekezésük nem a külföldiek ellen irányul, hanem a tolvajok ellen.

A híres zsidó orvos, Viktor Frankl mondta:

csak két „rassz” van a világon, a tisztességeseké és a tisztességteleneké, és ez a két „rassz” megtalálható mindig, minden népnél. Frankl a kiengesztelődést hirdette, annak ellenére, hogy hozzátartozóit koncentrációs táborban vesztette el, és ő maga is éveket töltött lágerben.

Intolerancia

Intoleranciának azt nevezzük, amikor az egyik ember valamilyen okból nem akarja elviselni a másikat. Ellentéte a tolerancia. A szó jelentése: türelem.

Toleranciára akkor van szükség, ha valami zavar bennünket a másokban. A zavaró tényező sok minden lehet, például valamilyen fogyatékoság, taszító jellegzetesség, a másik világnézete, szokása vagy hibája.

Valakit tolerálni azt jelenti:

- elviselem a másik egyéni jellegzetességét, hogy olyan legyen, amilyen, annak ellenére, hogy néhány dolog zavar vele kapcsolatban;
- odafigyelek a másikra, és tisztylem őt, jóllehet másként gondolkodik, mint én, és világnézetét hamisnak tartom. A tolerancia minden nehézség nélkül összekapcsolódik a fáradozással, hogy a másik embert meggyőzzem a Krisztusba vetett hit helyességéről.

Mindenesetre amennyiben a „zavaró tényező” sérti a jogaimat, tiltakozhatom ellene.

Még ha „csak zavaró” jellegű, akkor is szabad róla beszélni, a tolerancia ugyanis mindkét félre nézve kötelező.

Egy mai példa: a muszlim szomszéd esete. A tolerancia azt jelenti, hogy tekintetbe veszem az ő vallását. Ez nem érinti az én Jézusba vetett hitemet, nem kell Mohamedben hinnem ahhoz, hogy toleráns legyek. Épp ellenkezőleg: keresztényként azt kívánom, hogy a barátságos szomszédom eljusson a jézusi hitre (miközben ő talán azt szeretné, hogy én legyek muszlimmá). De amíg nem lesz keresztény, addig tolerálnom kell mohamedán elkötelezettségét, neki pedig az én katolicizmusomat. Tolerálni valamit nem azt jelenti, hogy egyben igaznak is tartjuk azt.

Más példa: egy fiatal együtt él a barátnőjével, bár még nem házasok. A szülei keresztények, s így helytelenítik, ahogy él, de nem szakítják meg vele a kapcsolatot. „Tolerálják” fiuk viselkedését.

Vannak hibák és bűnök, amelyeket tolerálnunk kell a másik kedvéért, és vannak bűnök, amelyeket nem szabad tolerálnunk.

Ha például valaki hajlamos a pontatlanságra, a hangoskodásra vagy a hanyagságra, azt egy bizonyos fokig tolerálnunk kell (de természetesen az illetőnek is törekednie kell rá, hogy ne idegesítse túlságosan környezetét). Azt viszont nem szabad tolerálni, ha valaki ittas állapotban ül a volán mögé, részegen veri a családját, vagy gyermekeket ront meg.

„Gyűlöld a tévedést, de a tévedő embert szeresd!”
(Szent Ágoston)

Diszkrimináció

A diszkrimináció két dologból tevődik össze: egyrészt egy másik emberrel kapcsolatos előítéletből és a másiknak az előítéletből fakadó megkárosításából. Nők, sérültek, színesbőrűek, külföldiek, más vallások hívei válnak leggyakrabban diszkrimináció áldozatává. Ha egy embernek pusztán ezért kell hátrányt szenvednie, mert az, aki (nő, sérült, színesbőrű stb.), diszkriminációról beszélünk.

Bizonyos (főként mohamedán) országokban a nőket nem tekintik egyenrangúnak a férfiakkal, és így állandó diszkriminációt kell elszenvedniük.

A világ egyes részein a keresztényeket diszkriminálják, sőt, helyenként üldözik őket.

Nem minden egyenlőtlen bánásmód diszkrimináció:

- Ha egy sebhelyes arcú embert nem alkalmaznak tévébemondóként, az nem diszkrimináció.
- Ha valaki már többször ült börtönben lopás miatt, ne hivatkozzon „diszkriminációra”, ha nem kap munkát egy bankban.
- A férfiakat nem éri diszkrimináció azzal, hogy nem az ő csomagjukat segítenek vinni mások, hanem a nőkét. Próbálgatok meg minél több hasonló példát felidézni!

„Legyen távol tőletek minden keserűség, indulat, haragtartás, szóváltás, káromkodás és minden egyéb rossz. Inkább legyetek egymás iránt jóindulatúak, könyörületesek, és bocsássatok meg egymásnak, amint Isten is megbocsátott nektek Krisztusban.” (Ef 4,31–32)

Erkölcsei károkozás

Vannak bűnök, amelyek úgy károsítanak meg másokat, hogy rossz útra vezetik őket: bűnre csábítással és rossz példa felmutatásával.

A bűnre csábítás és a szellemi környezet-szennyezés

A bűnre csábítás azt jelenti, hogy az egyik ember szándékosan viszi bűnbe a másikat, mindenekelőtt oly módon, hogy megpróbálja „bemagyarázni” neki, hogy amit az isteni törvény bűnnek tekint, az valójában kellemes és jó.

- A legismertebb példa Ádám és Éva története: Éva eszik a tiltott gyümölcsből, és rábírja Ádámot, hogy ő is egyen belőle.
- Az ember képes arra, hogy ellenálljon a kísértésnek. Ezt jól példázza József története: Egyiptomban Potifár felesége megpróbálta elcsábítani őt. A nő

olyannyira erőszakos volt, hogy Józsefnek nem maradt más választása, mint hogy egyszerűen elfutott (vö. Ter 39,1–12).

A kísértésnek, a bűnre csábításnak manapság sokszor a média a terepe. A filmek, a reklámok, az internetes tartalmak a rosszat (a gyilkosságot, az erőszakot, a kapzsiságot, a kéjvágyat) sokszor mintegy megdicsőítik, vagy ártatlan színben tüntetik fel.

„Jaj azoknak, akik a rosszat jónak mondják, és a jót rossznak. Akik a sötétséget világosságnak teszik meg, s a világosságot sötétségnek, ami keserű, azt édesnek, az édeset meg keserűnek.” (Iz 5,20)

Manapság a média olyan szexuális magatartásra „beszéli rá” a fiatalokat és a felnőtteket, melynek semmi köze a szeretethez és a házassághoz, és ezért ellentétben áll az isteni törvénnyel, vagyis bűn (pl. pornográfia, homoszexuális kapcsolatok, házasság előtti együttélés, önkielégítés).

De természetesen más jellegű bűnök is lehetnek a kísértés fókuszában.

A legrosszabb következménnyel az ideológiai kísértések járnak: például a nemzetiszocializmus, a kommunizmus, a radikális iszlamizmus eszméinek elfogadására való csábítás.

„Óvakodjatok a hamis prófétáktól! Báránybőrben jönnek hozzátok, de belül ragadozó farkasok.” (Mt 7,15)

Az előbb leírtakkal kapcsolatban is érvényesek Jézus szavai: „aki megbotránkoztat csak egyet is ezek közül a kicsik közül, akik hisznek bennem, jobban járna, ha malomkővet kötnének a nyakába és a tenger fenekére vetnék” (Mt 18,6). Kérlek figyelmesen olvasni! Jézus nem azt mondja, hogy fojtsuk vízbe a bűnre csábítókat, hanem azt, hogy egy ilyen bűn elkövetése az elkövető számára rosszabb, mint ha meggyilkolnák.

*Egy keresztény ember tudja:
inkább kell engedelmeskednünk
Istennek, mint az embereknek.
Hozzátehetjük: inkább kell engedelmeskednünk Istennek, mint az emberek többségének.*

Megbotránkoztatás vagy „rossz példa”

A megbotránkoztatás azt jelenti, hogy valaki valami rosszat tesz, és ez másoknak tetszik, őket utánzásra készíti:

- „Amit ő tud, azt én is meg tudom csinálni!”
- „Ha ő is csinálja, nem lehet az olyan rossz dolog.”
- „Ha ő így cselekszik, az egész katolikus vallás nem ér semmit.”

A botránkoztatás kettős bűn. Ha például valaki közönséges, durva hangnemben szidalmazza a pápát és az Egyházat, az nyilvánvalóan bűnt követ el. De azzal, hogy mást is arra bátorít, hogy így beszéljen, egy másik bűnt is elkövet.

Jézus elsősorban azt hangsúlyozta, hogy óvakodnunk kell a gyermekek megbotránkoztatásától.

Nagyon sokan a megbotránkoztatás miatt, a rossz keresztények példája láttán fordultak el az Egyháztól.

A botránkoztatás természetesen nem menti fel azokat, akik hagyják magukat bűnre vezetni.

Néhányan bebeszélik maguknak, hogy mások bűne fölmenti őket a felelősség alól, és például hivatásukhoz méltatlan pápákra vagy papokra hivatkoznak, olya-

nokra, akik már évszázadok óta halottak. Istent azonban nem lehet megtéveszteni. Tegyük fel, hogy valaki így beszél majd az utolsó ítéletkor: „Nem tudtam jó keresztény lenni, mert a pápák, püspökök és a papok közül oly sokan mutattak rossz példát. Uram, te megértheted, hogy nem tehettem mást, nekem is bűnös életet kellett élnem...” Istent minden bizonnyal így szól majd hozzá: „Igen, de oly sok szent életű keresztény, pápa, püspök és világi hívő is élt a Földön. Róluk talán nem hallottál?” Vagy: „Ha mások vétkeztek is, ki gátolt meg téged abban, hogy hűséges maradj hozzám?”

A bűnbeesés történetében is láthatjuk ezt: Ádám Évára hárítja a felelősséget, Éva pedig a kígyóra. Ez az érvelés azonban Istennél nem sokat nyom a latba.

83. Miért tartozik a lélek védelme az ötödik parancsolathoz?

Azért, mert a lelki bántalmazások súlyosabbak lehetnek, mint a testiek.

84. Mi számít lelki bántalmazásnak?

A cserbenhagyás, a másik elhanyagolása, megvetése, a gyűlölet, a rasszizmus, az intolerancia, a diszkrimináció és sok minden más.

85. Mi a megbotránkoztatás?

A botrány olyan viselkedés vagy magatartás, amely másokat bűn elkövetésére indít.

26. Ne ölj!

A TEREMTETT VILÁG VÉDELME (ÖTÖDIK PARANC SOLAT / 4.)

Teremtésvédelem az emberi életért

Isten jónak teremtette a Földet, és az ember gondjaira bízta. Azt akarja, hogy az egész teremtés az ember javát szolgálja. Az embernek számos oka van rá, hogy megóvja a teremtett világot. Alapvető közös érdekünk, hogy ne tegyük tönkre a bennünket körülvevő világot. Ezt

megértheti minden ember, jó és gonosz egyaránt, ha élni akar.

- Miért ne szennyezzük a levegőt? Mert azt lélegezzük be.
- Miért ne mérgezzük a vizet? Mert azt isszuk meg.
- Miért vagyunk bizalmatlanok a génmódosított élelmiszerekkel szemben? Mert elképzelhető, hogy a génmanipulációk ártanak nekünk.

Egyszerű ez: ne pusztítsd el a környezetet, mert a környezet elpusztításával önmagadat pusztítod el, saját életedet és gyermekeid jövőjét teszed tönkre.

A Föld mindenkié. Azoké is, akik még csak ezután fognak megszületni. Ha ma lakhatatlanná tesszük Földünket, hol fog élni a holnap nemzedéke? Ezért úgy kell bánnunk a Földdel, hogy még ükunokáink is élhessenek rajta.

Manapság „fenntarthatóságról” szokás beszélni. Ez azt jelenti, hogy úgy kell élnünk, hogy semmi se tűnjön el végérvényesen a Földről.

- A fával történő fűtés „fenntartható”, mert a fa újra kinő.
- Az olaj elégetése nem számít fenntarthatónak, mert az olaj nem termelődik újra.

A fenntarthatósághoz az is hozzátartozik, hogy nem pusztítjuk ki a növényeket és az állatokat. Borneó szigetén például hatalmas őserdők találhatók. Ezek az erdők nagy jelentőségűek a klíma szempontjából, s egyben élőhelyet biztosítanak ritka növény- és állatfajok (mint például az orangutánok) számára. Akkor ez azt jelenti, hogy a helyi lakosok nem termelhetik ki a fát? De igen, természetesen vághatnak ki fákat, de ügyelniük kell arra, hogy a kivágott erdők helyére facsemetéket telepítsenek, és hogy elegendő élőhely maradjon az állatoknak.

Az igazságosság megköveteli tőlünk, a jelenkor embereitől, hogy tekintettel legyünk az utánunk következő generációkra és minden élőlényre.

A teremtett világ Isten nyomait őrzi

A teremtett világ védelme az emberi lélek szempontjából is fontos.

A teremtett világ dolgai, különösen az állatok és a növények, Isten „nyomai”, olyan valóságok, amelyek Istenhez vezetnek a gondolkodó embert. Az egy igaz Isten létezése felismerhető a műveiből. A virágos rét a maga módján „prédikál”; még elgondolni is borzasztó, mi lenne, ha minden le volna betonozva.

Az ökoszisztémának nyilvánvalóan nincs okvetlenül szüksége minden egyes állat- és növényfajra. A Föld nem szűnne meg forogni, ha valamelyik pillangófajta nem lenne többé. Mégis: a világ szegényebb lenne bármely virága nélkül, hiszen egy Istenre utaló nyomot veszítene vele.

A Bibliában olvashatjuk, hogy Jób vitába száll Istennel. Az Úr emlékezteti őt az állatvilágra, és kérdőre vonja méltatlankodó hívét: Tudsz-e olyan csodálatosat alkotni, mint a krokodil vagy a víziló? Én alkottam őket. Jóbra nagy hatást gyakorol Isten válasza, és megvallja: „Most már tudom, hogy akármit megtehetsz, nincs gondolat, amely neked lehetetlen. [...] Kérdezni akarlak, világosíts fel!” (Jób 42,1.4). A teremtett világ szemlélése meggyőzte Jóbot Isten nagyságáról.

„A természet ugyanis mulandóságnak van alávetve, nem mert akarja, hanem amiatt, aki abban a reményben vetette alá, hogy a mulandóság szolgai állapotából majd felszabadul az Isten fiainak dicsőséges szabadságára. Tudjuk ugyanis, hogy az egész természet (együtt) sóhajtozik és vajúdik mindmáig.” (Róm 8,20–22)

Az ember uralkodik a teremtett világon – Isten megbízásából

A világ teremtésekor megáldotta Isten az embert: „Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet, és vonjátok uralmatok alá. **Uralkodjatok** a tenger halai, az ég madarai és minden állat fölött, amely a földön mozog” (Ter 1,28).

Az élőlények rendjében az embert illeti meg az első hely, utána következnek az állatok, majd a növények.

A növényekkel és az állatvilág alacsonyabb rendű létformáival ellentétben a magasabb rendű állatoknak nagyobb a fájdalomérzetük, és bizonyos képességeik az emberi képességekre emlékeztetnek. Ezért néhányan tévesen azt gondolják, hogy az ember is csak magasabb rendű állat.

Az állatokban ott rejtőzik **Isten bölcsesége**. Egy méh nem gondolja végig, hogyan és miért építi a lépet, de építi, méghozzá azzal a csodálatos intelligenciával, amelyet Isten helyezett belé. Ez Isten intelligenciája a méhben, és nem a méh intelligenciája (értelmes mivolta).

Az állatok nem emberek, ugyanakkor többet érnek, mint a kövek vagy a gépek. Nem elvárásolt királyfi egyikük sem (mint a béka a mesében), és nem is újjászületett ember (ahogy a hinduk gondolják). Az állatok: állatok, nem emberek. Állatként szeretjük őket, és nem úgy, mint az embereket, és ennek megfelelően bánunk is velük.

Isten az állatokat az emberért teremtette. Ez nem jelenti azt, hogy azt teszünk velük, amit csak akarunk. Nem, úgy kell rajtuk uralkodnunk, ahogy Istentől tanultuk. Hogyan uralkodik Isten a teremtett világon? Szereti teremtményeit, gondoskodik róluk, teremtményei pedig neki szolgálnak.

Bosco Szent János életében nagy szerepet játszott egy kutya:

Életének bizonyos helyzeteiben felbukkant egy nagy, hamuszínű kutya, akit Don Bosco „Szürkének” nevezett el. Az volt a megdöbbenő, hogy senki sem tudta, honnan jött az eb, és azt sem, hogy hová tűnik el újra meg újra.

Egy alkalommal két férfi támadta meg Don Boscót. Azonnal megjelent Szürke, nekiugrott az egyik támadónak, a másikat pedig megharapta, s a rablók elmenekültek.

Máskor a kutya akadályozta meg, hogy Don Bosco elhagyja a házat, s ő csak később tudta meg, hogy odakinn egy ember pisztollyal a kezében várta őt.

Mikor a kutyáról kérdezték, a szent így válaszolt: „Azt feltételezni, hogy Szürke egy angyal, bizony megmosolyogtató volna. De azt mégsem lehet állítani, hogy hétköznapi kutya.”

Ez a történet is azt bizonyítja, hogy az állatok Isten és az emberek szolgálatában állnak, még hozzá időnként csodálatos módon.

Isten szereti az állatokat

Jónás próféta meghirdette a bűnös város, Ninive pusztulását. Aztán egy bokor alá

telepedett, és várt. A bokor kiszáradt, és Jónás újra a tűző napon találta magát. Ráadásul hiába várt, mert Ninive lakói megtértek.

Csalódott volt, azt gondolta, hogy hiába törte magát.

Isten emlékeztette Jónást, hogy milyen fájdalmat okozott neki a bokor kiszáradása, és így intette:

„Bánkódsz e miatt a ricinus miatt, jóllehet nem is gondoztad, és nem is neveltetted.

Az egyik éjjel felnőtt, a másik éjjel elpusztult. Hát akkor én ne irgalmazzak Ninivének, a nagy városnak, amelyben több mint százhuszezer olyan ember van, aki még nem tud különbséget tenni a jobb és a bal keze között, és igen sok állat?” (Jón 4,10–11).

86. Miért mondta Isten az embereknek: „vonjátok uralmatok alá” a földet?

Az embernek úgy kell uralkodni a teremtett világon, ahogyan Istentől tanulta: pásztorként, aki gondoskodik a rá bízott világról, és nem pusztítja el azt.

87. Miért nem szabad tönkretennünk a környezetet?

A környezetszennyezés ártalmára van az embernek, és elpusztítja Isten nyomait a világban.

88. Hogyan ismerhető fel Isten műveiből?

A teremtő Isten létét föl lehet ismerni műveiből az emberi értelem természetes fényénél. A teremtett világ szépsége és a benne feltároló rend vezeti el az emberi értelmet Isten létének felismerésére.

27. Ne törj házasságot!

SZERELEM ÉS SZEXUALITÁS A TEREMTÉS TERVÉBEN
(HATODIK PARANCSOLAT / 1.)

Már a kisgyerekek is tudják, hogy fiúk-e vagy lányok, de még nem ismerik a szexuális vonzerőt, ami a férfiak és a nők kapcsolatát jellemzi.

A kicsik tudják azt is, mi a szeretet, de azt a különleges fajtáját, amely (normális esetben) egy nőt és egy férfit fűz egymáshoz, még nem ismerik.

Aztán a kamaszkorban, a pubertás idején

mindenkiben felébred, majd kifejlődik a szexualitás.

Amióta világ a világ, az emberek mindig szerették volna megérteni testüket és érzéseiket, és újra meg újra fölítették a kérdést: Miért olyan az ember, amilyen? Mi a szexualitás értelme? Miért nem teremtett Isten egyféle embert, miért vannak nők és férfiak? Miért van az, hogy

sok szempontból teljesen egyformák, másfelől pedig különbözőek vagyunk?

A nemiség Isten tervében

A Bibliában azt olvashatjuk, hogy Isten az embert férfinak és nőnek teremtette (vö. Ter 1,27). Szó sincs egységes emberről! Amikor Ádám először látta meg Évát, örömmel kiáltott fel: „Végre egy másik ember, amely hasonló hozzám, csont a csontomból és hús a húsbomból, és mégis más. Asszony.” Az első emberpár megszerette egymást, és „egy test” lettek.

De van itt még valami: szexuális vonzódásuk egymás felé termékeny szeretet, amelyből gyermekek származnak. „Legyetek termékenyek, szaporodjatok” – mondta nekik Isten. A szexualitás és a termékenység (az utódnemzés) összetartozik. A szexuális együttlétben ajándékozzák a szülők a gyermekeknek az életet.

De miként lesz egy hímvarsejtből és egy petesejtből emberi lélek? Az Egyház válasza: titokzatos módon. A lelket Isten teremti. Egy új gyermek létrejötténél Isten „együtműködik” a szülőkkel.

Hogyan bánjon az ember a szeretet és az utódnemzés csodálatos erejével? A Biblia válasza:

„Ezért a férfi elhagyja apját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, s a kettő egy test lesz.” (Ter 2,24)

- „Ezért”: vagyis a másikhoz fűződő **szeretete** miatt
- a lány vagy a fiú **„elhagyja”** szüleit, és egy „idegenhez” megy hozzá.
- A boldogító igent kimondva házastársához **„ragaszkodik”**.
- A férfi és a nő **„egy test lesz”**, vagyis szexuális közösségben élnek, mert szeretik egymást, és gyermekeket kívánnak nemzeni.

Ez tehát a szexualitás értelme: a nemiség a férfi és a nő termékeny szeretetének szolgálatában áll. Ez a szeretet különleges:

- A szerelem a házasságkötéskor kimondott boldogító igenben teljesedik ki.
- A házastársi szeretet teljes mértékben egyesíti a nőt és a férfit, a házastársak testestül-lelkestül egymáséi.
- A házastársi szeretet egy nő és egy férfi között valósul meg, és megköveteli a másikhoz való hűséget.
- A házasság felbonthatatlan – „amíg a halál el nem választ”.
- A házastársi szeretet gyermekekre irányul.
- A férfi és a nő célja a házasságban a boldogság. Ádám ujjongását nem szabad elnémítani.

„...mint a halál, olyan erős a szerelem, olyan a szenvedély, mint az alvilág. Nyíla tüzes nyíl, az Úrnak lángja. Tengernyi víz sem olthatja el a szerelmet, egész folyamatok sem tudnák elsodorni. Ha valaki háza egész vagyonát felkínálná is a szerelemért, azt is kevesellnék!”

(Én 8,6–7)

A bűntől megsebzett szexualitás

Az ember már nem olyan, amilyennek Isten eredetileg megalkotta, hiszen a bűn súlyosan megsebezte. Minden ember felfedezi magában a bűnre való hajlamot, és mindenki vétkezik.

Szexualitásunk is „megsebződött”, a bűn megrontotta, és így megváltásra szorul. A Biblia a következőképpen írja le a nemiség megváltozását:

A bűnbeesés **előtt** Ádám és Éva meztelemek voltak, és ez jó is volt így, mert még nem ismerték az önző vágyakozást.

*Mária eljegyzése,
seitenstetteni apátság, dunai iskola, 1511 után*

A bűnbeesés **után** ellenben szégyenkeztek egymás előtt, és elfedték meztelenségüket: a szeretet és a vágyakozás szép érzésébe valamiféle gyűlöletes sóvárgás vegyült. A lelkiismeretük sürgette őket, hogy felöltözzenek.

Hogy belássuk, mennyire realisztikus a Biblia, elég az újságokat elolvasnunk: a szexualitás igen gyakran nem a szeretet szolgálatában áll, hanem önző érdekek játékszerévé válik, a puszta szexuális kíváncsiságtól kezdve, a szexuális vágyak önző kielésén keresztül, egészen a nemi bűncselekményekig.

Mivel a szexuális aktust erős kéjérzet kíséri, a nemiség sokszor csak a gyönyör megszerzésének és a személyes kielégülésnek az eszközévé válik.

Ezért mindenkinek ügyelnie kell ábrándképeire, szavaira, viselkedésére és szeretetének valódiságára.

Azt a magatartást, amely megfelelően viszonyul a szexuális vágyhoz, tisztaságnak nevezzük.

A HATODIK PARANC SOLAT ELLEN ELKÖVETETT BŰNÖK

„Házasságtörés”: amikor két olyan fél létesít szexuális kapcsolatot egymással, akik közül legalább az egyik házas.

„Önkielégítés”: a nemi szervek szándékos izgatása nemi öröm szerzése céljából. Általában szexuális fantáziálás kíséri.

„Elcsábítás”: egy férfi vagy egy nő házasságon kívüli szexuális kapcsolatra való kísértése.

„Nemi erőszak”: a személy szexuális intimszférájába való erőszakos behatolás, a szexuális együttlét kikényszerítése. Különösen súlyos bűn, olyan bűncselekmény, melyet az állami törvények is büntetnek.

„Homoszexualitás”: olyan férfiak vagy nők közötti viszony, akik kizárólagosan vagy döntően saját nemük iránt éreznek szexuális vonzalmat. Isten tervének ellentmondó eltévelyedés (vö. Róm 1,27).

„Vérfertőzés”: intim kapcsolat vérrokonok között, akik között tilos volna a házasságkötés (apa – lánya, fivér – nővér).

„Szexuális visszaélés” (pedofília): szexuális kapcsolat egy felnőtt és egy gyermek között. Következményei a gyermekekre

nézve rettenetesekek, ezért különösen súlyos bűn, az állami törvények szigorúan büntetik.

„Poligámia”: egy férfinak egyidejűleg több felesége van. Bizonyos – főként muszlim – népeknél a mai napig előfordul.

89. Mit tanít a Biblia a férfi és a nő közötti szeretetről?

A Szentírásban ezt olvashatjuk: „Ezért a férfi elhagyja apját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, s a kettő egy test lesz” (Ter 2,24).

90. Mi a szexualitás értelme?

A szexualitás a férfi és a nő házastársi szeretetét és a gyermeknemzést szolgálja.

91. Melyek a hatodik parancsolat ellen elkövetett bűnök?

A bűn olyasvalaminek az elkövetése, ami nem felel meg Isten tervének: házasságtörés, önkielégítés, elcsábítás, nemi erőszak, a homoszexualitás kiélése, vérfertőzés, pedofília, poligámia.

28. Ne törj házasságot! Felebarátod házastársát ne kívánd!

MIT KEZDJÜNK A SZEXUALITÁSSAL?
(HATODIK PARANC SOLAT / 2.; KILENCEDIK PARANC SOLAT)

Ha olyan szép dolog a házasság, miért végződik oly sok esetben válással? Mit kell tennünk, hogy boldogok legyünk, hogy a szeretet egy életen át tartson, hogy a házasságunk sikeres legyen?

Használati utasítás – Istentől

Képzeld el, hogy egy ausztrál őslakó, aki még sohasem került kapcsolatba a civilizációkkal, talál egy kamerát. Fogalma sincs, hogy mi az, nézegeti, forgatja,

megpróbálja darabokra szedni. Az eszköz valószínűleg hamarosan használhatatlanná válik. A kamera a technika csodája, de tudni kell bánni vele, alaposan el kell olvasni a használati útmutatót.

Hasonlóképp van ez a szexualitással is. A nemiség csak akkor lesz az öröm forrása számunkra, ha betartjuk a „feltaláló” használati utasításait. A szexualitást Isten teremtette, ezért tőle kell megtanulnunk, hogy mit kezdjünk vele (és mit ne), hogy miként készüljünk föl a házasságra. Tekintetbe kell vennünk azt a körülményt, hogy szexualitásunk már nem ugyanaz, ami a bűnbeesés előtt volt.

Olyan, mint egy sérült testrészt: ha meggyógyul is, sérülékeny marad.

Tanuljunk meg szeretni!

Csak a szeretet teheti széppé a szexualitást. Pontosabban: csak a házastársi szeretet teheti olyan tündöklővé a szexualitást, amilyennek Isten elgondolta.

Olyan ez, mint a test: amíg él, csodaszép, a halál után azonban csúffá és visszataszítóvá válik. A szexualitás is csodálatos, ha a szeretet élteti. A szeretettől különválva ízetlen, közönséges, lealacsonyító lesz.

MI A SZERETET?

A szeretet: odaadás és vágyakozás az egységre.

A szeretet ellentéte: a másik kihasználására való törekvés.

A fiatalok gyakran esnek szerelembe. Amikor szerelmesek, szinte maguktól megtanulják a szeretet törvényeit: a másik elfogadását, a szeretett személynek való örömszerzést, a lemondást a saját érdekeikről a másik kedvéért.

Azok a fiatalok, akik a családjukban megtanultak másokkal szeretetteljesen és tapintatosan bánni, azok házastársukhoz is ennek megfelelően fognak viszonyulni, a mindennapokban csakúgy, mint a szerelmi egyesülésben.

AMIT EGY FIATALNAK A SZERELEMRŐL TUDNI ÉRDEMES:

- Különbség van az első szerelem fellángolása és az igazi, nagy szerelem között.
- Nem szabad reményt kelteni másokban, ha azt nem tudjuk, vagy nem akarjuk beteljesíteni.
- Nem szabad túl korán elköteleződni.
- Az élet nem áll meg, még akkor sem, ha egy szerelem elmúlik.
- Nem szabad visszaélni a vonzerővel.
- A másik ember nem a játékszerünk.
- A teljes szexuális közösség csak a házasságban megengedett.
- Fontos tudni, hogy mi az, amit még megtehetünk, és mi az, amit már nem, hogy ne nőjön bennünk elviselhetetlenül nagyra a szexuális vágy.
- Azt is meg kell figyelni, hogy mire hogyan reagál a testünk, és ennek megfelelően bizonyos helyzeteket célszerű elkerülnünk.
- A másikkal úgy kell beszélnünk, és úgy kell kimutatnunk neki a gyengeségünket, hogy az valóban megfeleljen a kettőnk közötti szeretetnek.
- Ne engedj a sürgetésnek!
- Az, hogy nem szabad engednünk szexuális késztetéseinknek, és hogy nem kell elfogadnunk minden ajánlatot, a normális emberi élet velejárója.

Nagyon ritka, hogy az első szerelemből házasság lesz. Ez fájdalmas, de ha nem mentünk „túl messzire” a gyengeség kinyilvánításában, nem fognak bennünk lelki sebek maradni, hanem ez a szerelem egy kedves emlék marad számunkra.

Tisztaság: a szeretet immunrendszere

Sajnos, mintha a „tisztaság” jelentését elfelejtettük volna. Sokak számára pusztán a szexualitás kizorítását, tagadását jelenti.

Pedig a tisztaság „a szeretet immunrendszere”. Ahogy a testi immunrendszer kiszűri és elpusztítja a kórokozókat, úgy hárítja el a tisztaság is mindazt, ami szeretetnek néz ki, ám valójában nem az, nem igazi szeretet.

Szüksége van erre a szeretetnek? Igen, mivel a bűnbeesés óta a rosszra irányuló sóvárgás megkísérli elnyomni az igazi szeretetet. Ezért a szeretetnek (és a szerelemnek) szüksége van a tisztaságra, hogy meg tudja védeni magát, miként annak, aki trópusi mocsaras vidékre utazik, elengedhetetlen felszerelés a szúnyogháló.

A TISZTASÁG KÖVETELMÉNYEI

Összintéség

Nem szabad a testbeszédünkkel olyasmit jeleznünk a másinak, amit nem gondolunk teljes mértékben komolyan. Egy csók is lehet hazugság.

A szerelem nem játék. Nem szabad hitegetni a másikat, nem szabad azzal szórakozni, hogy szerelmet ébresztünk valakiben. Teljesen más az, ha el akarjuk nyerni a másik szívét, mint az, ha elcsábítjuk – önigazolásból, hogy a „gyűjteményünket” gyarapítsuk, vagy hogy valamiféle előnyre tegyünk szert.

Szexuális önmegtartóztatás a házasság előtt és házasságon kívül

Akik nincsenek összeházasodva, nem élhetnek teljes szexuális közösségben, még akkor sem, ha össze akarnak házasodni. A teljes testi önátadásnak összhangban kell lenni a lelki önátadással. A teljes lelki önátadás pedig a boldogító igen kimondásával történik meg. Aki tehát házasság előtt, végérvényes elköteleződés nélkül együtt él és együtt hál valakivel, bűnt követ el. Aki házastársát csalja meg, annak bűne még súlyosabb.

Gondolati tisztaság

Jézus mondja: „aki bűnös vággal asszonyra néz, szívében már házasságtörést követett el vele” (Mt 5,28). „Bűnös vággal”: érzéken, sóvárogva, a nőt mintegy „méregetve”. A tisztaság ellen elkövetett bűn a fejünkben kezdődik. Tévedés, hogy gondolatban azt tehetünk, amit csak akarunk, vagy hogy tetszés szerint nézhetünk bármit az interneten vagy a tévében. A „virtuális” bűnök (mint a tisztátalan gondolatok és ábrándozások) is megmérgezik a lelket, és utat nyitnak a tisztátalan tetteknek.

Az nem baj, hogy bizonyos gondolatok hívatlanul is ránk törnek, és nem tudunk tőlük könnyen megszabadulni. Az a teendők, hogy ne fogadjuk őket tárt kapukkal, ne kezdjük el velük foglalkozni, ne kezdjük ábrándozásba.

A tisztátalanság összeegyeztethetetlen a keresztyén élettel. Igaz, hogy nem könnyű tisztán élni, de emiatt nem kell aggódunk. Isten minden bűnünket

megbocsátja, így természetesen szexuális vétkeinket is. Egy dolgot azonban nem tehet egy keresztény: nem nevezheti a szexuális bűnöket normálisnak vagy jónak pusztán azért, mert manapság ez a közvélekedés.

A szexuális bűnökre ugyanaz vonatkozik, mint a többi bűnre: a súlyos bűnöket meg kell bánni és meg kell gyónni, hogy újra szentáldozáshoz járulhassunk.

Az Isten országáért vállalt önkéntes szüzesség

Az apostolok meglepődtek, amikor Jézus arról beszélt nekik, hogy lehetséges önként lemondani a házasságról Isten országáért úgy, hogy sem betegség, sem impotencia nem áll a háttérben (vö. Mt 19,12). Ez azonban csak akkor jó, ha az Isten és az emberek iránti szeretetből fakad. Nem a besavanyodott aggszüzeket és az önző agglegényeket akarja Jézus példaképül állítani eléink. Ők ugyanis nem az Isten országáért mondtak le a házasságról.

A jézusi tanításnak megfelelően vállalják a házasságról való lemondást a papok és a szerzetesek, sőt olykor világi hívek is (Istennek szentelt szüzek).

A papoktól és a püspököktől az Egyház megköveteli a házasságról való lemondást (a cölibátust), hogy egészen Isten és az Egyház szolgálatára tudják szentelni magukat. A cölibátus erős jel a nem keresztények számára.

Egy kínai dzsúdómester Európába jött.

Rövid idő elteltével összebarátkozott az egyik tanítványával – egy fiatal pappal. Amikor megtudta, hogy barátja katolikus pap, egyből megkérdezte: „Miért csinálod ezt? Hogyan élhet egy egészséges férfi szex nélkül? Biztosan komoly okod van rá...” Hosszú-hosszú beszélgetés kezdődött köztük Jézus Krisztusról...

„Az igazi szerelem vár”

Minden népnél vannak szabályai a férfi-nő viszonyoknak. Emögött az a belátás húzódik meg, hogy a nők és a férfiak közti vonzódás túlságosan erős ahhoz, hogy ne bánjanak vele körültekintéssel, és ne szabályozzák valamilyen módon. Nem szabad félvállról venni a szexuális vonzalom erejét!

Ha egy fiatal pár elhatározza, hogy Isten törvénye szerint akar élni, és ezért a teljes szexuális közösséggel megvárja a házasságot, nem tanácsos közös háztartásban élniük, de nem ajánlatos az sem, hogy kettesben menjenek nyaralni. Ez ugyanis túlságosan próbára tenné önuralmukat. Van, hogy saját magunktól kell megóvni magunkat, és van, hogy a másiktól. A férfiak szexuális vágya általában hevesebb, mint a nőké, ezért a nőknek tartózkodniuk kell a férfiak tudatos provokálásától és a kihívó viselkedéstől. Ebből következik, hogy oda kell figyelniük rá, hogyan öltözködnék. Az érthető, hogy tetszeni akarnak a férfiaknak, de az már nem helyes, ha a megjelenésük felszítja a szexuális vágyat. Öltözködésük idegen bűn okozója lehet.

A ciklus csodája

A lányoknak meg kell ismerniük, és meg kell tanulniuk elfogadni és szeretni havi ciklusukat és nőiségük csodálatos törvényeit. Így válhatnak magabiztos nőkké, és így tudják könnyebben elfogadni magukat.

A házasságban a testi folyamatok ismere- te különösen fontos a nő számára. Lehetővé teszi ugyanis a termékeny és a terméketlen időszakok megállapítását, s így a férj és a feleség együtt tudja

megtervezni, hogy hány gyermekük legyen – tabletta és gumióvszer használata nélkül. Az a férfi, aki nem hajlandó ezzel foglalkozni, jó úton van a „macsóság” felé. Más szavakkal: a fiatal férfiaknak a házasság előtt nemcsak a lányokkal kellene foglalkozniuk, hanem azzal is, ami a lányokkal hónapról hónapra megtörté- nik, hiszen ez egy fantasztikus történet.

„Nem tudjátok, hogy testetek a bennetek lakó Szentlélek temploma, akit Istentől kaptatok?”

(1Kor 6,19)

92. Mit kell tudnia egy fiatalnak a szerelemről?

A szerelem: odaadás és vágyakozás az egységre. A szerelem a házasságkötéskor kimondott „igen”-ben válik teljessé.

93. Szükséges-e a házasság előtti önmegtartóztatás?

Igen, ez felel meg a szexualitással kapcsolatos isteni tervnek.

94. Mi a tisztaság?

A tisztaság megóvjá a szeretetet és a szerelmet a pusztán önző vágyaktól. Megköveteli az őszinteséget, a szexuális önmegtartóztatást a házasság előtt és a házasságon kívül, valamint a gondolatok kordában tartását.

95. Mi az önként vállalt szüzesség?

Az önként vállalt szüzesség a házasságról való lemondás Isten országáért. Ez a papok és szerzetesek életállapota. A papok esetében a házasságról való lemondást cölibátusnak nevezzük.

29. Ne lopj! Mások tulajdonát ne kívánd!

KERESZTÉNY SZEMMEL AZ ANYAGI JAVAKRÓL
(HETEDIK ÉS TIZEDIK PARANC SOLAT / 1.)

Advent és karácsony, Rockefeller Center, New York, 2001

Mivel testben élünk, sok mindenre van szükségünk az anyagi világból. Ezek közül nem minden tartozik személyes tulajdonunk körébe, ennek ellenére rendelkezésünkre állnak, valakinek pedig törődnie kell velük.

A köz- és a magántulajdon

Isten teremtett minket, tudja, mire van szükségünk. Hogy szükségleteinket kielégítse, megalkotta a Föld javait. A bűnbeesés következményeként azonban az emberi akarat rosszra hajlóvá lett, s így gyengült az igazságosság is. A fösvényesség, a torkosság és az irigység az emberiség alapproblémáivá váltak. Ezeket „főbűnöknek” is nevezzük, azért, mert más bűnök forrásoknak belőlük, úgy mint a viszálykodás, az ellenségeskedés, a gyűlölködés és a szándékos emberölés.

Mi a teendő, hogy minden ember részesülhessen a Föld javaiból? A tapasztalat azt mutatja, hogy a legokosabb, amit tehetünk annak érdekében, hogy mindenki részesülhessen az anyagi javakból, az, hogy minden embernek megadjuk a magántulajdon birtoklásának és az arról való gondoskodásnak a lehetőségét.

ERRE ALAPOS OKUNK VAN:

- A saját tulajdonunkért sokkal szorgalmasabban fáradozunk, mint a „közösért”.
- A magántulajdonra sokkal jobban odafigyelünk, mint a közösre.

- Csak az tud a hozzátartozóiról gondoskodni, akinek van pénze.
- Akinek van valamije, az másoknak is tud anyagi segítséget nyújtani.
- Csak az tud új ötleteket megvalósítani, és így munkahelyeket teremteni, akinek van pénze.

A magántulajdon tehát hasznos, de megvannak a határai. A társadalom (az állam) alapos okból korlátozhatja, sőt korlátoznia is kell a magántulajdont. Megadóztatja azt, és akár ki is sajátíthatja.

A magántulajdon határai

Az isteni törvény értelmében **a világ javai mindenkit megilletnek**, ennél alacsonyabb rendű az a szabály, hogy **minden ember rendelkezhet magántulajdonnal**. Ez utóbbi biztosítja ugyanis azt, hogy a világ javai a lehető legjobban legyenek szétosztva és gondozva.

Vész helyzetben azonban a magasabb rendű törvény hatályon kívül helyezi az alacsonyabb rendűt, és akkor csak az a szabály marad érvényben, hogy **a világ javai mindenkit megilletnek**. Lássunk egy példát!

Egy gazdag ember él egy nagy házban, aki sok-sok élelmiszert halmozott fel a kamrájában. Beköszönt a tél. Menekültek érkeznek, akiknek az égardta világon semmijük sincs, és még lehetőségük sincs rá, hogy valahonnan szerezzenek valamit. Ebben a helyzetben a gazdag nem mondhatja azt, hogy a ház és az élelem az övé, az ő tulajdona, azt senki sem veheti el tőle. Ilyen körülmények között ugyanis a birtokolt tárgyak megszűnnek kizárólag

az ő tulajdonát képezni. Ha a gazdag nem ajánlja fel magától bizonyos dolgait, a menekültek végszükség esetén, ha semmilyen más lehetőségük nincs élelemhez jutni, elvehetik azokat. Ezt jogosan tehetik, nem válnak emiatt tolvajokká.

Közvetlenül a második világháború után az emberek Németországban szenvedtek a nagy hidegtől. Egyes pályaudvarokon jelentős szénkészletek voltak felhalmozva, ezeket azonban a győztes hatalmak lefoglalták, és azt tervezték, hogy a sokkal kisebb mértékben szenvedő szomszédos országokba szállítják. Ebben a helyzetben Frings bíboros, kölni érsek kihirdette, hogy aki azért vesz el a szénből, hogy ne fagyjon meg, jogsúlt ezt megtenni, cselekedete nem számít lopásnak. A hálás kölni polgárok aztán a szénhez jutásnak ezt a módját a bölcs főpapról nevezték el.

Az állami adók

Az államnak sok olyan feladata van, ami mindenkit érint: utak és iskolák építése, a közbiztonság fenntartása, a határvédelem, a menekültekről való gondoskodás, a jómódúak és a szegények helyzetének kiegyensúlyozása.

Mindezekhez pénzre van szüksége. Hogy kötelességeit teljesíteni tudja, adókat kell szednie, a polgárok pedig kötelesek befizetni azokat, ha nem túlzottan magasak.

Nagy különbség: megszolgálni vagy szolgálni a pénzt

Jézus mondja: „Senki sem szolgálhat két úrnak: vagy gyűlöli az egyiket, a másikat pedig szereti, vagy ragaszkodik az egyikhez, a másikat pedig megveti. Nem szolgálhattok az Istennek is, a Mammonnak is” (Mt 6,24).

KERESZTÉNY ÉLETSZABÁLY:
a pénzt használjuk, de nem szolgálunk neki.

A pénz helyes felhasználása

Hogyan viszonyul a pénzhez egy kereszteny? Fenntartja belőle a családját, gondoskodik a jövőről, és „kincseket gyűjt a mennyben” – adakozással. Támogatja a kiszolgáltatott helyzetben lévőket, az egyedülálló anyákat, a harmadik világ országait, a hitelesítés szolgálatát (a missziót).

A pénz szolgálata

Szörnyű, hogy sokan nem felhasználják a pénzt, hanem egyenesen a pénz szolgáivá válnak. Olyan ez, mint ha valaki nem indítaná be az autóját, hanem inkább maga tolná, nehogy elhasználódjon. Ha valaki meggazdagodik, és annyi pénzre tesz

szert, amennyit száz év alatt sem tudna elkölteni, joggal gondolkodhatna így: „Jól van, most már nem kell aggódnom, most lehetőségem van átgondolni, mit tegyek a pénzemmel Isten országáért.” Ha őszinték vagyunk, megállapíthatjuk, hogy igen ritka, hogy valaki erre a megfontolásra jusson. A legtöbb gazdag „pénzkórságba” esik. Életük utolsó pillanatáig a pénz felhalmozása foglalkoztatja őket – a pénzé, amire már semmi szükségük sincsen, és amivel kincseket tudtak volna gyűjteni a mennyben...

Jézus eszteleneknek mondja őket, hiszen még aznap éjjel meghalhatnak, s akkor Isten számon kér rajtuk mindent, azt is, ahogyan a pénzhez viszonyultak.

A BIRTOKLÁS ALAPSZABÁLYAI

Az Egyház „szociális tanítása” szerint:

- A Föld javai mindenkit megilletnek.
- Minden embernek joga van a magántulajdonhoz.
- A magántulajdonhoz való jognak korlátai vannak.
- Szükséges vészhelyzetben nincs olyan, hogy „enyém” vagy „tiéd”.
- Az államnak joga és kötelessége, hogy szabályozza a tulajdoni viszonyokat.

A keresztény szegénység és a tulajdonról való önkéntes lemondás

Minden embernek joga van a magántulajdonhoz. De természetesen mindenkinek megvan a joga arra is, hogy önként

lemondjon róla. A kérdés már csak az, miért tenne ilyet bárki is. Tény, hogy Jézus néhány embernek azt tanácsolta, mondanak le a javaikról. A háttérben meghúzódó okok a következők:

- Az emberek hajlamosak „hozzátapadni” a vagyonukhoz, ez pedig hátráltatja őket az Istenhez fűződő szeretetben. Ezért néhányan lemondanak a javaikról, hogy egészen Istennek éljenek.
- Azok, akiknek sikerül kimászniuk a pénzhajhászás mókuskerekéből, rámutatnak, min múlik valójában az élet sikeressége: Istenen, és nem a pénzen.
- Vannak keresztények, akik mindenről lemondanak, hogy nagyobb gazdagságra tegyenek szert, „mennyei kincsekre”, amelyekről Jézus is beszélt.
- Magántulajdonra csak a földi életünkben van szükségünk. A halálba semmit sem vihetünk magunkkal, ott mindannyian egyformán szegények leszünk. Ez a tény a krisztushívőket arra emlékezteti, hogy a vagyon nem túlságosan fontos.
- A keresztények mindent úgy vesznek birtokba, mintha nem is az övék lenne. Vagyis használják a vagyont, élnek vele, de a szívük nem tapad hozzá. Ha Isten úgy rendeli, lemondanak róla.

„Földi javakkal foglalkozni csak annak jóleső érzés, aki még nem ízlelte meg a mennyei örömeket.”

Nagy Szent Gergely

Ne legyetek kapzsiak, elégedjétek meg azzal, amitek van. Hiszen ő maga (Isten) ígérte: „Nem távozom el tőled, s nem hagyok magadra.” (Zsid 13,5)

Szent Ferenc története

Assisi Szent Ferencet szokták „Poverello”-nak, vagyis Isten szegénykéjének is nevezni. Azért kapta ezt a címet, mert egyáltalán semmit nem akart birtokolni. A szegénységet tréfásan a jegyesének nevezte. Miért viszonyult így Ferenc a pénzhez, a vagyonhoz?

Apja gazdag posztókereskedő volt, akinek nagy tervei voltak a fiával.

Aztán Ferenc elmondta neki, hogy nem akar vagyont szerezni, hanem Istennek akar élni. Az apát „sokkolta” a hír, és súlyos összetűzésbe kerül a fiával.

Ám Ferenc tudta, hogy Isten az, aki hívja őt, és hű maradt ehhez a meghíváshoz. Később sok más fiatal is csatlakozott hozzá. Az ő közösségükből nőtt ki a ferences rend. Ma is találkozhatunk ferences szerzetesekkel, akiket barna ruhájukról ismerhetünk fel.

A kommunizmus: kísérlet a magántulajdon felszámolására

Marx Károlynak az volt a meggyőződése, hogy a világon minden rossz a magántulajdonból származik. Azt tűzte ki célul,

A dúsgazdag és a szegény Lázár, ismeretlen mestertől származó kerengő-freskó, Brixen, 1390

hogy minden magántulajdon szűnjön meg, és kerüljön az állam gondozásába (államosítás). Programját Vlagyimir Iljics Lenin valósította meg Oroszországban: a kommunisták mindent elvettek az emberektől. Természetesen arra ebben a rendszerben is megvolt a lehetőség, hogy az embernek saját fogkefeje legyen, arra azonban már nem, hogy saját gép, saját földbirtok legyen a tulajdonában, és így javakat tudjon előállítani, azzal pedig pénzt tudjon keresni.

Marx és követői úgy vélték, hogy ezzel a módszerrel egy teljes egészében igazságos államot tudnak felépíteni. Rendszerüket kommunizmusnak nevezzük. A latin communis szó jelentése: közös. Az első kommunista államalakulat Oroszország területén jött létre Szovjetunió néven, később több más ország is átvette a kommunista berendezkedést.

Az államosítást a kommunisták csak erőszakkal, jelentős véráldozat árán tudták keresztülvinni. Az emberek elvesztették magántulajdonukat, s ezzel együtt szabadságuktól is megfosztották őket. A bérigért „általános jólétet” nem tudták

megvalósítani, sőt, az emberek egyre jobban elszegényedtek. 1989-ben kezdődött meg a kommunista rendszer összeomlása Oroszországban és más országokban is. Hálával tartozunk Istennek, hogy az átmenet nem torkollott világháborúba, amitől mindannyian retgettünk. II. János

Pál pápa különösen fontos szerepet játszott a kommunizmus kelet-európai bukásában.

A magántulajdonhoz való jog Istentől származik. E jog erőszakos megvonására törekedni igazságtalan, a szabadság hiányához és elszegényedéshez vezet.

96. Miért jó és helyénvaló a magántulajdon?

Az emberek szorgalmasabban dolgoznak azért, ami az övék, és jobban oda is figyelnek rá. Csak akkor tudunk szeretteinkről gondoskodni, másokat felkarolni, új elképzeléseket megvalósítani, ha van pénzünk.

97. Hogyan viszonyul a keresztény hívő a pénzhez?

A keresztény hívő használja a pénzt, de nem válik a szolgájává.

98. Mit mond az Egyház szociális tanítása a magántulajdonról?

A Föld javai mindenkit megilletnek. Minden embernek joga van a magántulajdonhoz. A magántulajdonhoz való jognak korlátai vannak. Szélsőséges vészhelyzetben nincs olyan, hogy „enyém” vagy „tiéd”. Az államnak joga és kötelessége, hogy szabályozza a tulajdoni viszonyokat.

99. Miért mondanak le egyes keresztények önként a vagyonról?

Egyes keresztények lemondanak a magántulajdonról, hogy egészen Istennek éljenek. Ezzel tanúskodnak róla, hogy Isten fontosabb, mint a pénz. Arra törekszenek, hogy „kin-cseket szerezzenek a mennyben”.

100. Helyénvaló volna-e, ha minden keresztény szétosztaná a vagyonát?

Nem, ezt csak azok a krisztushívők teszik, akik Istentől különleges meghívást kaptak. A többieknek szükségük van magántulajdonra. Fontos azonban, hogy helyesen bánjanak vagyonukkal.

101. Hogyan viszonyul a kommunizmus a magántulajdonhoz?

Marx Károlynak az volt a meggyőződése, hogy a világon minden rossz a magántulajdonból származik. Azt tűzte ki célul, hogy minden magántulajdon szűnjön meg, és kerüljön az állam gondozásába (államosítás).

30. Ne lopj! Mások tulajdonát ne kívánd!

A MAGÁNTULAJDONNAL KAPCSOLATOS BŰNÖK
(HETEDIK ÉS TIZEDIK PARANC SOLAT / 2.)

Banki szórólapok

Az Isten országáért vállalt szegénység

A magántulajdon ELLEN elkövetett bűnök

A felebarát javaiban való károkozás-nak azt nevezzük, amikor valaki szándékosan úgy bánik más tulajdonával, hogy az megrongálódik.

Tipikusan mai formája ennek a bűnnek, amikor valaki összetöri más kocsiját, majd

elmenekül a helyszínről. De az is idetartozik, ha valaki számítógépes vírusokat vagy spameket küld másoknak.

Ha kárt okozunk, kötelesek vagyunk – a lehetőségekhez mérten – jóvátenni azt.

A csalás azt jelenti, hogy téves tájékoztatást adunk valamely áru értékéről, és így teszünk szert nagyobb bevételre, vagy hogy nem fizetjük ki a vásárolt árut, vagy hogy hamis pénzzel fizetünk.

A lopás más tulajdonának jogellenes és titkos megszerzése. Sürgős szükség esetén, amikor a létfenntartás lényeges szükségleteiről kell gondoskodni, mások tulajdonának elvételét nem nevezzük lopásnak, még ha annak tűnik is. (Idézd fel a Frings bíborosról olvasott történetet!)

Nemcsak anyagi, hanem **szellemi tulajdon** is létezik, és ez utóbbira is irányulhat lopás. Tegyük fel, hogy egy tudós feltalál valami újat. Ha egy másik kutató ellozza és pénzzé teszi ezt a találmányt, azzal szellemi tulajdon elleni bűncselekményt követ el. Ide sorolható az internetes kalóztöltés vagy a lopott szoftverek használata. A szellemi tulajdont az állam a szabadalmi joggal védi.

A szerencsejáték és a pénz alapú kártyázás is lehet vétkes. Kis tétben játszani nem bűn. Ám az már súlyos felelőtlenség, és ezért bűn, ha valakinek szenvedélyévé válik a játék, eljuttatja a keresetét, és ezzel koldusbotra juttatja a családját. Hasonlóképpen bűnös dolog egy játékos beteges vágyakozását kihasználni, és őt egy kártyapartiban teljesen kifosztani. Ha már szerencsejáték, legyen ártalmatlan, és senkit se károsítson meg komolyabban. De mivel ebben a világban a határok átlépése mindennapos, jobb, ha teljesen lemondunk a pénz alapú játékokról.

A kapzsóság a birtoklás féktelen vágya, mely sohasem tud kielégülni.

Az orgazdaság az, amikor valaki nem személyesen követ el lopást, hanem lopott holmit rejteget, azzal kereskedik, ilyesmit elfogad – ismerve a körülményeket.

Korrupcióról akkor beszélünk, ha valaki

jogtalanul kihasználja a helyzetét, rangját, hogy meggazdagodjon vagy más előnyökhöz jusson.

Rablásnak azt nevezzük, ha a másik tulajdonának jogtalan megszerzése erőszakkal jár. Amennyiben az elkövető meg is öli az áldozatot, úgy rablógyilkosságról beszélünk.

Embercsempészeknek azokat nevezzük, akik a harmadik világból visznek jobb életre vágyókat gazdag országokba – jó pénzért, gyakran a szerencsétlenek teljes „vagyonáért”.

Az adócsalás lopás a közösségtől. Aki kevesebb adót fizet be, mint az előírás, vagy egyáltalán nem fizeti be a kiszabott adót, az az adócsalás bűnébe esik, és igazságtalanságot követ el a többi állampolgárral szemben.

A túlzott költekezés azt jelenti, hogy valaki szándékosan, értelmetlenül szórja luxuscikkekre a pénzét, amire másoknak sokkal nagyobb szükségük lenne.

A szerződésszegés ellentétes a szerződési hűséggel. A szerződések szigorúan be kell tartani. A szerződés természetesen érvénytelen, ha a tárgya önmagában erkölcstelen (például ha valaki el akarja adni valamelyik gyermekét).

A hűtlen kezelés azt jelenti, hogy valaki a meghatározott céllal rábízott pénzt sajátjaként kezeli, magánkiadásait fedezi belőle.

Uzsoráról akkor beszélünk, ha valaki a másik ember szorult helyzetét (súlyos betegség, éhezés, nagy veszély) használja

ki úgy, hogy túlságosan magas áron ad el neki létfontosságú dolgokat (kenyeret, fűtőanyagot, orvosságot, vagy túlzottan nagy árat kér egy fontos műtétért), illetve irreálisan magas kamatra ad neki kölcsön pénzt.

A birtoklás ÁLTAL elkövetett bűnök

A FÖSVÉNYSÉG

A fősvény a pénz és a birtoklás rabja. A zsugoriság értelmetlenségére Jézus egyik példabeszédében világít rá:

Egy gazdag embernek bőséges termést hoz a földje, és azt tervezi, hogy hatalmas csűröket fog építeni. „Ám az Isten így szól hozzá: »Esztelen, még az éjjel visszakerik tőled lelkedet. Amit gyűjtöttél, kire marad?« Így jár az, aki vagyont halmoz fel magának, ahelyett, hogy az Istenben gazdagodnék” (Lk 12,20–21). Az ostobaság, amit Jézus szemléltet, nagy népszerűségnek örvend: sokan még akkor is a pénz felhalmozásával vannak elfoglalva, amikor a halál már az ajtajukon zörget. Némelyek annyira fukarok, hogy még magukra sem költenek soha. Nekik talán azt kellene javasolni az evangélium megértetése érdekében, hogy nyissanak már végre Istennél is egy takarékbetét-könyvet...

A fősvénység arra a meggyőződésre vezet, hogy az ember azt tesz a pénzével, amit csak akar. Nem igaz! Isten mindenkitől meg fogja kérdezni, mihez kezdett a gazdagságával. Azt mondja

majd nekik: „Amit nem adtatok oda a szegényeknek, azt nekem nem adtatok oda!”

A kapzsiság veszélyes, súlyos bűn: „Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bejutni az Isten országába” (Mt 19,24). Ezzel nem azt akarja mondani Jézus, hogy a gazdagok egyáltalán nem juthatnak be a mennyországba, hanem csak azt, hogy igen nehéz számukra a bejutás. A „tű foka” egy aprócska kapu volt, amely eredendően csak emberek átjutására szolgált. Lehetséges volt akár egy tevét is valahogy keresztülvinni a „tű fokán”, de csak abban az esetben, ha a teve maga is át akart jutni...

Ámosz próféta így írja le a fősvénységet és a bírvágyat: „Halljátok ezt, ti, akik eltiporjátok a szegényt, és szorongatjátok az országban a szűkölködőket! Azt mondjátok: »Mikor múlik már el az újhold, hogy eladhassuk a búzáinkat? A szombat, hogy árulhassuk gabonánkat? Csökkentjük a mértéket, növeljük a sékelt, meghamisítjuk a mérleget, hogy megvehessük pénzért a szegényt, egy pár saruért a szűkölködőt, és eladhassuk a gabona ocsúját.«

Megesküdött az Úr Jákob dicsőségére: Sose felejem el egyetlen tettüket sem! [...] Gyászra fordítom ünnepeiteket, és siralomra minden dalotokat; mindenki derekára zsákruhát kötök, kopasszá teszek minden főt. Olyanná teszem, mint amikor az elsőszülöttet siratják, olyan lesz mindvégig, mint a keserűség napja” (Ám 8,4–7.10).

Visszaélés a pénzzel

A pénz hatalom – halljuk gyakran. A gazdagok pénzük segítségével sok mindent el tudnak érni, olyasmiket is, amikről mások álmodni sem mernek. Bizonyos helyzetekben ez megengedett, de van, amikor erkölcstelen.

- Erkölcstelen dolog megvesztegetési pénzt fizetni előnyszerzés céljából.
- Az is erkölcstelen, amikor a gazdagok tönkreteszik a kisebb üzletembereket, hogy egyedül ők juthassanak nyereséghez. Ez a jelenség sajnos globálisan is megjelenik a gazdag és a szegény országok vonatkozásában.
- Súlyos erkölcstelenség az erőszakot (a terrorizmust) támogatni.
- Erkölcstelen, ha valaki csak saját luxuscéljaira áldoz, és nem tesz semmit a szegénység leküzdése érdekében.

A megszolgált bér megtagadása

Mindenki, aki dolgozik, joggal tart igényt méltányos munkabérre. Súlyos erkölcstelenség, „égbekiáltó bűn” a megszolgált bér kifizetésének megtagadása.

*„Nos, a bér, amelyet a földeteket
leárató munkásoktól levontatok,
felkiált, és az aratók szava felhatolt a
Seregek Urának fülébe. Bőségben
éltetek a földön és tobzódtatok, hiz-
laltátok szíveteket a leölés napjára.”*

(Jak 5,4–5)

102. Melyek a magántulajdon ellen elkövetett bűnök?

A magántulajdon ellen elkövetett bűnök a következők: a felebarát javaiban való károkozás, a csalás, a lopás, a játékszenvedély, a bírvágy, az orgazdaság, a korrupció, a rablás, az adócsalás, a túlzott költekezés, a szerződésszegés, a hűtlen kezelés (sikkasztás), az uzsora.

103. Hogyan lehet bűnt elkövetni a magántulajdon által?

Lehet vétkezni fősvénységből fakadóan, vagyis úgy, hogy egyre csak gyűjtjük a pénzt, de semmi jót nem teszünk vele. Vissza is lehet élni a vagyonnal úgy, hogy a pénzt megvesztegetésre, bűnös dolgok támogatására vagy kizárólag egyéni luxuscélokra fordítjuk. Különösen súlyos bűn a megszolgált munkabér kifizetésének megtagadása.

31. Ne hazudj, és mások becsületében kárt ne tégy!

AZ IGAZSÁG ELLEN ELKÖVETETT BŰNÖK
(NYOLCADIK PARANC SOLAT / 1.)

Jézus Pilátus előtt, Leonhard von Brixen freskója a strasseni Szt. Jakab-plébániatemplomban, 1460

Az igazság védelme

Az isteni parancs szó szerint:
„Ne tégy hamis tanúságot
embertársad ellen.” (Kiv 20,16)

Az igazság azt jelenti, hogy amit mondok, megfelel annak, ami van. Meg akarjuk ismerni az igazságot. Különösen fontos számunkra az Istennel kapcsolatos igazság, és – ahogy a parancsolat is mondja – az embertárssal kapcsolatos igazság.

Ha hazugságot terjesztünk valakiről, bűnt követünk el.

Őszinteség nélkül nem tudnánk élni. Jézus így tanított: „az igen igen, a nem nem” (Mt 5,37).

A nyolcadik parancsolat megvédi az igazságot a hazugság és a ferdítés minden formájától. A zsidóknak és a keresztényeknek kiemelt kötelessége az igazság védelme: hogyan tanúskodhatnak az igaz Istenről, ha különben hazugok?

A beszéd és a kommunikációs eszközök (telefon, levél, e-mail, televízió, rádió, internet) önmagukban értékesek, ám az embereknek, akik élnek velük, az igazság szolgáltatába kell állítaniuk ezeket. Itt is érvényesek Jézus szavai:

„Mondom nektek: az emberek az ítélet napján minden fölösleges szóról számot adnak, amit kiejtenek a szájukon. Szavaid alapján igazulsz meg, és szavaid alapján vonsz magadra ítéletet.”

Mt 12,36–37

Az igazság ELLEN elkövetett bűnök

A HAZUGSÁG azt jelenti, hogy szándékosan olyat mondunk valakinek, ami nem igaz, hogy a másikat becsapjuk, jöllehet neki joga van tudni az igazságot. Annak megfelelően, hogy mivel kapcsolatos a hazugság, és milyen következményei vannak, kisebb és nagyobb bűn is lehet. Jézus szerint a sátán egyik fő

tulajdonsága, hogy hazudik. Így volt ez már a kezdetekkor is: olyan ügyesen hazudott az első emberpárnak, hogy ezzel vesztüket okozta. Jézus az ördögöt a hazugság atyjának nevezi.

Nem követjük el a hazugság bűnét, ha megtagadjuk az igazság elmondását olyannak, aki gonosz szándékból akarja tudni.

Az 1940-ben Lengyelországban született Abraham Foxman elbeszélte II. János Pál pápának, hogy életét egy katolikus nőnek köszönheti. Megmentője az életét kockáztatta érte. Amikor szüleit koncentrációs táborba hurcolták, azok hátrahagyták őt dajkájánál, Bronislaw Kurpinál. Kurpi asszony megváltoztatta a fiú nevét, iratokat hamisított neki, és egy lengyel pap segítségével még egy hamis keresztlevelet is szerzett a gyermeknek. „A katolikus Egyház mentette meg az életemet ennek a bátor asszonynak és ennek a bátor papnak a közreműködésével” – mondta Foxman.

Nem hazugság, ha viccből nem mondunk igazat (például áprilisi tréfa vagy más játék keretében).

FONTOS IGAZSÁG ELHALLGATÁSA

Az igazság ellen elkövetett bűnnek számít az is, ha elhallgatunk egy, a másik számára jelentős igazságot.

A *harmadik ember* című híres filmben az egyik szereplő olyan orvosságot árul, amely gyermekek halálát okozza. Tudja ugyan, hogy a szer veszélyes, de pénzt akar keresni, és ezért elhallgatja az igazságot az emberek elől. Hasonló

ehhez, amikor gazdag országok betiltanak saját maguknál egy rovarirtó szert, mivel az mérgező, ám ugyanazt a szert eladják szegény országoknak, amelyek nincsenek tisztában a következményekkel, vagy amelyeknek vezető politikusait megvesztegetéssel rábírták a vásárlásra. Más esetekben az elhallgatás helyes és szükséges is lehet. Például ha meglátogatjuk egy igazságtalanul letartóztatott és embertelen körülmények között fogvatartott barátunkat, és a neki vitt cipóba belesütjük a szökéshez szükséges szerszámokat, nyilván nem fogjuk erről a tényről tájékoztatni a börtönőrt. Vagy azt sem fogjuk kihirdetni, ha egy fényképezőgépet csempészünk be neki, hogy annak segítségével meg tudja örökíteni a börtönben zajló kínzásokat, és azokról tájékoztatni tudja a sajtót.

ÁLSZENTSÉG VAGY KÉPMUTATÁS

Álszent az, aki úgy tesz, mintha jó ember volna, ám álarca mögött valójában tudatosan és mindenféle aggály nélkül éppen annak ellenkezőjét teszi, amit mond. Ha valaki meg akarja ugyan tenni, amit hirdet, de nem képes rá (és ezért nem vagy nem teljesen teszi), az nem álszent, hanem gyenge. Ha ez nem így volna, minden papot, püspököt és hittanárt képmutatónak kellene neveznünk, aki nem mindent tud megtartani abból, amit mond vagy tanít.

A HAMIS ESKÜ

Aki esküt tesz, az megígéri, hogy igazat mond, és ehhez Istent hívja tanúnak. Hazudni mindig bűn, ám a hazugságot esküvel megerősíteni különösen súlyos

bűn. A hazugságnak ezt a fajtáját hamis eskünek nevezzük.

Istent csak akkor hívjuk tanúnak, ha állami vagy egyházi törvények erre köteleznek bennünket (például egyházi házasságkötéskor), a magánéletben azonban csak végszükség esetén. Egy hívő keresztény számára egyébként erre nincs szükség, hiszen Jézus így tanított: „Egyáltalán ne esküdjete!” (Mt 5,34).

„Hallottátok ezt a régieknek szóló parancsot is: Ne esküdjél hamisan, hanem tartsd meg az Úrnak tett esküdet.”

(Mt 5,33)

A KÁRT OKOZÓ HAZUGSÁG

Az egyik kolléga megkérdezi a másikat, hogy meddig kell beadni a jelentkezést egy jó állásra. A megkérdezett nem akarja, hogy csökkenjenek az esélyei azáltal, hogy valaki más is megpályázza a helyet, és ezért későbbi dátumot ad meg. Kollégája nem adja be időben az önéletrajzát, s lemarad a lehetőségről. A téves időpontot megadó munkatárs olyan bűnt követett el, ami igen elterjedt napjainkban. Ilyen esetben, ha lehetséges, az okozott kárt jóvá kell tenni.

A RÁGALMAZÁS az, amikor valaki az igazsággal ellenkező állításokkal árt mások becsületének, és alkalmat ad a róluk alkotott téves ítéletekre.

A VAKMERŐ ÍTÉLET

A felebarátunkról alkotott téves erkölcsi ítélet is az igazmondás parancsának

megsértése. A másik embert csak nehezen, sőt szigorúan véve egyáltalán nem tudjuk megítélni: csak azt látjuk, mit tett, azt nem, hogy miért. Az okokat csak Isten ismeri. Még akkor is kötelességünk a lehető legnagyobb elővigyázatossággal eljárni, és nem felülni a látszatnak, amikor embertársunk tettét ítéljük meg. „Ha valamely cselekedetnek száz arca van, te a legszebbet nézd!” – tanácsolja Szalézi Szent Ferenc. Vagyis: amíg meg nem bizonyosodsz az ellenkezőjéről, a legjobbat tételezd fel embertársadról!

Az erkölcsileg indokolt megtévesztés

Bizonyos helyzetekben megengedett valakit téves kijelentésekkel félrevezetni:

1. Ha egy ártatlan embert akarunk megmenteni az üldözéstől, különösen ha a hatóságok előtt nincs esélye igazát bebizonyítani.

A náci időkben sok pap állított ki úgy keresztlevelet zsidóknak, hogy azok valójában nem részesültek a kereszttség szentségében. A cél az volt, hogy a titkos rendőrség (a Gestapo) azt higgye róluk, hogy keresztények. A keresztlevél némi biztonságot adott nekik.

Hasonló a pszichiáter, Viktor Frankl esete, aki hamis diagnózisokat állított fel értelmi fogyatékosokról, hogy megmentse őket a haláltól.

Normális időkben az ilyen tetteket hamisításnak és csalásnak kellene

Jézus Kaifás előtt, freskó Virgenben, 1484

tartanunk, ám abban az őrült korban hadicselnek számítottak, amelyek sok zsidó és sok beteg életét mentették meg.

2. Azért, hogy kivételes helyzetben lévő embereknek ne okozzunk fájdalmat, vagy más alapos okból indokolt lehet az igazság nem teljes körű feltárása:

- Egy balesetet szenvedett nő súlyos sérülésekkel, eszméletlen állapotban kórházba kerül. A férje és a gyermekei nem élték túl a szerencsétlenséget. Amikor magához tér, és a családjáról érdeklődik – felgyógyulása érdekében – nem bűn kérdésére kitérő választ adni.
- Ha gyermekek vagy értelmi sérültek rajzolnak valamit, és elvárják tőlünk,

hogy szépnek tartjuk a művüket, szabad megdicsérnünk azt, még akkor is, ha alkotásuk esztétikai értéke megkérdőjelezhető.

- Nem kell elmondanunk az igazat, ha valaki olyasmit kérdez tőlünk, amit titokként bíztak ránk.
- Mivel mindenkit megillet a magánélethez és az intim szféra tiszteletben tartásához való jog, vannak olyan személyes titkaink, amelyeket nem kell megosztanunk illetéktelenekkel. A gyermekek magánéletével kapcsolatban – normál esetben – a szülők jogosultak kérdezni, a bűnökkel kapcsolatban a gyóntató pap, az egészségügyi problémák vonatkozásában az orvos, az állami törvényeket áthágó bűncselekményekről pedig a rendőrség.
- Ha egy tanulót megkérdez az osztálytársa, hogy szokta-e az apja

verni az anyját, amikor részegen megy haza, a megkérdezettnek szabad nemmel válaszolni még akkor is, ha a kérdésben foglaltak egyébként igazak. De jó, ha hozzáfűzi: „Még ha így volna is, akkor sem kötném az orrodra!” Aki pedig tanúja ennek a párbeszédnek, annak figyelmeztetnie kell a kérdezősködőt, hogy fogja vissza magát.

Mint láthattuk, bizonyos helyzetekben megengedett, sőt szükségeszerű, hogy félrevezessünk másokat.

Még egy példa a végére: a nemzetiszocializmus éveiben a rendőrség egy zsidót keresett, és megkérdezte a háztulajdonostól: „Maguk rejtegetik ezt a bűnözőt?”

A megkérdezett természetesen nemmel válaszolt, és közben arra gondolt, hogy a nála rejtőző zsidó nem bűnöző.

104. Mit védelmez a nyolcadik parancsolat?

A nyolcadik parancsolat az igazságot óvja a hazugság és a ferdítés minden formájától.

105. Melyek az igazmondás ellen elkövetett bűnök?

Az igazmondás ellen elkövetett bűnök: a hazugság, fontos igazság elhallgatása, a képmutatás, a hamis eskü, a kárt okozó hazugság, a vakmerő (elhamarkodott) ítélet.

106. Milyen esetben lehet erkölcsileg indokolt a megtévesztés?

Abban az esetben lehet erkölcsileg indokolt, ha azt a célt szolgálja, hogy ártatlan embereket mentsen meg súlyos ártalmaktól, valamint kivételes helyzetekben.

32. Ne hazudj, és mások becsületében kárt ne tégy!

VISSZAÉLÉS AZ IGAZSÁGGAL (NYOLCADIK PARANC SOLAT / 2.)

József testvérei hazudnak apjuknak, Bartolomeo Altomonte olajképe a seitenstettener apátságban, 1760

Megdöbbentő, de sajnos így van: azzal is tehetünk rosszat, ha igazat mondunk. Rosszat mondani valakiről akkor is lehet bűn, ha igaz, akkor meg különösen, ha nincs rá ok, illetve ha szeretetlenül, vagy egyenesen gyűlölködve tesszük. Az, aki rosszat mond másokról, kényszeresen

eltorzítja az igazságot, hiszen a másiknak csak a rossz oldalát nézi, nem beszél annak jó tulajdonságairól és cselekedeteiről, sem a motivációiról, a félelmeiről, életkörülményeiről, neveltetéséről. Ha ez utóbbiakat is figyelembe venné, olyan nézőpontból tudná szemlélni a másikat,

amely csökkentené, vagy legalábbis más megvilágításba helyezné bűnének súlyosságát.

Annak megfelelően, hogy miként mondunk rosszat a másik emberről, megkülönböztetünk megszólást, becsületsértést, rágalmazást és pletykát.

MEGSZÓLÁS

Az is idetartozik, amikor valaki megfigyeli és híreszteli, hogyan veszekszik egymással a szomszédos házaspár. Az igaz, hogy veszekszenek, de az illetőnek semmi joga sincs ahhoz, hogy erről fűnek-fának beszámoljon.

PLETYKA

Jó mulatság mások hibáiról beszélgetni? Lehet, mégis bűn. Ferenc pápa szerint a pletykának büntény jellege van, mert minden alkalommal, amikor rosszat mondunk testvéreinkről, a testvérgyilkos Káin tettét utánozzuk.

BECSÜLETSÉRTÉS

Bűn kifecsegni azt, ami a másik embert nevetségessé teszi, becsületét sérti és jó hírnevét károsítja.

RÁGALMAZÁS

Sokan előszeretettel mondanak titokban, alattomosan rosszat másokról – ezt nevezzük rágalmazásnak.

Természetesen egészen más az, ha valaki a bíróság előtt elmondja, mit tud egy bűncselekményről, vagy ha a vallomásával segít egy büntett felderítésében. Ilyen esetben beszélnie kell, hogy az igazság

érvényre juthasson. Helyes lehet valaminek a leleplezése is, feltéve hogy jó célt szolgál, és megfelel az igazságnak.

Mások hibáinak, bűneinek kibeszélésével kapcsolatban ügyelnünk kell a következőkre is:

- kérdés, hogy vajon a kibeszélt tettek már ismertek mások előtt, vagy sem;
- és fontos azt is megvizsgálni, hogy a bűnök ismertté válása okoz-e kárt vagy fájdalmat az elkövetőnek.

Különösen súlyos megítélés alá esik a titkolt gyengeségek, betegségek vagy bűnök felesleges kifecsegetése, mert ez ellehetetleníti az illető helyzetét, vagy legalábbis megszegyenülést okoz. Például: az egyik diák kikotyogja, hogy az osztálytársa ágyba vize, vagy hogy az anyja alkoholist; de ide tartozik az is, amikor egy életét becsülettel újakezdeni kívánó emberről „kiderül”, hogy korábban börtönben ült.

Egészen más a helyzet akkor, ha nyomós okunk van beszélni:

- Ha egy diák értesül arról, hogy osztálytársa szexuális zaklatásnak van kitéve, vagy hogy drogozik, vagy hogy rendszeresen iszik, ezt a tényt a kíváncsiskodók és a pletykafészek előtt el kell hallgatnia, jeleznie kell azonban valakinek, akiben megbízik, aki az osztálytársának segíteni tud.

Ismét más az, ha azt látjuk, hogy valaki másokat drogozásra, alkoholfogyasztásra, dohányzásra vagy szexuális bűnökre akar csábítani. Fontos, hogy fellépjünk az ilyen

emberekkel szemben, és megvédjük tőlük a többiekét, még azon az áron is, hogy szólunk a tanároknak.

Természetes, hogy a gyermekek a szüleinek és a különösen bizalmas barátainak mindent elmondanak, ami a környezetükben történik, jót és rosszat egyaránt, hogy tanácsot kérjenek tőlük.

Létezik bűnös hallgatás is, olyan helyzetekben, amikor kötelességünk volna kinyitni a szánkat. Különösen fontos megmondalnunk, ha diákként a többiek zaklatnak, piszkálnak bennünket, vagy ha a tanárok nyilvánvalóan igazságtalanul bántanak velünk, vagy ha bárki részéről bántalmazásnak, esetleg szexuális zaklatásnak vagyunk kitéve. Akkor is kötelességünk beszélni, ha ilyesmi mással történik a környezetünkben, és nem szabad tágitanunk addig, amíg az elkövetők fel nem hagynak az erőszakoskodással, vagy amíg ezt abba nem hagyatják velük.

Mindig az a döntő az ilyen esetekben, hogy milyen módon, hogyan beszélünk azokról, akik a bűnös tettet elkövetik. Sohasem szabad elhamarkodottan vagy gyűlölködve eljárunk, azzal a szándékkal, hogy „megsemmisítsük” a tetteket, vagy titokban örülve annak, hogy „jól megkapták”.

Keresztény hívókként az is kötelességünk, hogy imádkozzunk az ellenünk és a mások ellen vétkezőkért.

Fontos az is, hogy ne folyton csak embertársaink hibáiról beszéljünk. Ha olyasvalakivel találkozunk, aki folyton csak panaszkodik, kérdezzük meg tőle, milyen jó dolgokat tapasztalt az elmúlt

napokban a környezetében, látta-e annak az illetőnek, akinek a viselkedését panaszozza, jó tulajdonságát megnyilvánulni, vagy egyáltalán: kész-e legalább valamilyen enyhítő körülményt figyelembe venni.

A titoksértés

Egy titkot elárulni az érintett személy akarata ellenére: súlyos bűn is lehet. A súlyosság attól függ, mennyire volt az illetőnek fontos a titok, és hogy azt milyen okból nem őrizte meg a titoksértő.

Adatvédelem

Nem szabad olyan adatokat kiszolgáltatni, amelyek ártalmára lehetnek valakinek.

Ennek különleges esete a **gyónási titok**. A gyóntató papnak szigorúan előírt kötelessége, hogy hallgasson mindarról, amit a gyónás során hall. Inkább kell vállalnia a halált, mintsem hogy kiadja a gyónási titkot. Ha megkérdezik tőle, tudja-e, hogy valaki milliókat sikkasztott a bankban, nemmel kell válaszolnia, ha tudni tudja ugyan, de csak a gyónásban értesült róla. Ha azonban az esetet már az újságok is megírták, természetesen mondhatja azt, hogy tud róla, hiszen napvilágra került a sajtóban.

Hasonló a helyzet a **hivatali titokkal** vagy a titoktartás terhe alatt tett bizalmas közlésekkel. Az orvos példának okáért nem beszélhet egy idegennek arról, hogy milyen betegségben szenved a páciense.

Normál esetben kötelesek vagyunk a ránk bízott titkot megőrizni, kivéve, ha alapos okunk van a titok felfedésére.

Mindig mondj igazat, de ne hangoztasd állandóan az igazságot!

Az árulás egy egészen másfajta, rendkívül súlyos esete az igazsággal való visszaélésnek. Amikor Júdás az Olajfák hegyén a főpapokkal előre egyeztetett módon megcsókolta Jézust, elárulta az igazságot: az, akit megcsókolott, Jézus. Amit csókjával jelzett, igaz volt, indítékai és céljai azonban gonoszak.

Az igazság és a média

Azok is kötelesek igazat mondani, akik a média (televízió, rádió, internet) világában dolgoznak. Nagyon nagy baj, ha a televízió vagy az internet hazugságokat terjeszt, vagy valamit elhallgat, amiről a nyilvánosságnak tudnia kellene, vagy ha valakit megrágalmaz.

Az újságíróknak sem szabad nyilvánosságra hozniuk mindent, ami a tudomásukra jut, így például az államtitkokat vagy az egyes emberek személyes adatait sem.

A cenzúra

Az igazságtalanság egy másik formája, amikor egész csoportoktól veszik el a lehetőséget, hogy a rádióban vagy a televízióban megjelenjenek. Vagy amikor

ellenőrzik, hogy mit mondanak. Ez az eljárás mód a diktatúrák sajátja. Az Egyházat is sokszor megkísérlik elnémítani.

Az igazság és a reklámok

Minden üzletembernek joga van a saját termékét reklámozni és dicsérni. De ezen a téren is vannak erkölcsi korlátok: nem szabad olyan reklámokat készíteni, amelyek hazugságot állítanak.

Két ember áll a befagyott tó partján.

Megszólal az egyik:

– A jég erős, elbír minket.

Mire a másik:

– Nem hiszem.

Vitatkozni kezdenek, s a vita közben a második megjegyzi:

– Ha tényleg elhiszed, hogy elbír a jég, menj rá!

Ha tényleg elhiszi, rámegy, különben nem. Azzal, hogy rámegy, „bizonyítja”, amit mond. (Mindenesetre, aki egy ilyen lényegtelen kérdés miatt ily nagy kockázatot vállal, bizony, nagy számár.)

Tanúságot tenni az igazságról

Az igazságról nemcsak beszélni kell, hanem bizonyos helyzetekben tanúságot kell tenni róla. Mit jelent ez? A „tanúságot tenni” kifejezésben ott rejtőzik a „tanú” szó. A tanú az a személy, aki látott

valamit, és ezért tanúskodni tud róla. Például egy balesetnél el tudja mondani, hogy mi történt, mert látta, igazolni tudja állításai igazságát.

Jézus azt mondta Pilátusnak: „Arra születtem, s azért jöttem a világba, hogy tanúságot tegyek az igazságról” (Jn 18,37). Az igazság itt az Istennel és az emberekkel kapcsolatos igazságot jelenti. „Tanúságot tenni” pedig annyit tesz: „Itt állok, és egész személyemmel tanúskodom az igazságról.”

Aki az evangélium szerint él, annak nem feltétlenül kell beszélnie róla. Elég, ha élete példájával tesz tanúságot az evangélium igazságáról, s így válik hitvallóvá.

- Noé a szárazföld kellős közepén épített hajót (a bárkát). Földijei bizonyára azt hitték, megőrült. Noé azonban arról tanúskodott tettével, hogy közeledik az özönvíz.
- Szent István vértanú megkövezése előtt így kiáltott fel: „Látom, hogy nyitva az ég, és az Emberfia ott áll az

Isten jobbán” (ApCsel 7,56). Azzal, hogy kész volt meghalni, tanúsította, hogy van mennyország, és hogy Jézus valóban él.

- Aki tesz valamit a szegényekért, arról tanúskodik, hogy senki sem értéktelen, minden ember Isten gyermeke.
- Aki tisztelete jeleként térdet hajt a templomban a tabernákulum előtt, azt tanúsítja, hogy hisz Jézus eucharisztikus jelenlétében.

A keresztények arra kapnak meghívást, hogy az evangélium igazságát életükkel tanúsítsák, vagyis Isten tanúi legyenek.

*Jézus ezt mondta tanítványainak:
„Meg van írva, hogy a Messiásnak
sz szenvednie kell, és harmadnap fel kell
támadnia a halálból. Nevében meg-
térést és bűnbocsánatot kell hirdetni
minden népnek Jeruzsálemtől kezdve.
Ti tanúi vagytok ezeknek.”*

(Lk 24,46–48)

107. Hogyan lehet az igazság kimondásával vétkezni?

Az igazsággal való visszaélésnek számít a megszólás, a pletyka, a becsületsértés, a rágalmazás, a titoksértés és az árulás.

108. Mit jelent tanúságot tenni az igazságról?

Tanúságot tenni annyit tesz: egész személyünkkel kiállni az igazságért, és tanúságot tenni róla.

Függelék

I. A TÍZPARANC SOLAT SZÖVEGVÁLTOZATAI

Kivonulás könyve 20,2–17

Én vagyok az Úr, a te Istened, én hoztalak ki Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.

Senki mást ne tekints Istennek, csak engem. Ne csinálj magadnak faragott képet vagy hasonmást arról, ami fent van az égben, vagy lent a földön, vagy a vizekben a föld alatt. Ne borulj le ilyen képek előtt, és ne tiszteld őket, mert én, az Úr, a te Istened féltékeny Isten vagyok. Azoknak a vétkét, akik gyűlölnék engem, megtorlom fiaikon, unokáikon és dédunokáikon. De ezredízíg irgalmasságot gyakorlok azokkal, akik szeretnek és megtartják parancsaimat.

Uradnak, Istenednek a nevét ne vedd hiába, mert az Úr nem hagyja büntetlenül azt, aki a nevét hiába veszi.

Gondolj a szombatra, és szenteld meg.

Hat napig dolgozzál, és végezd minden munkádat. A hetedik nap azonban az Úrnak, a te Istenednek a pihenő napja, ezért semmiféle munkát nem szabad végezned, sem neked, sem fiadnak, sem lányodnak, sem szolgádnak, sem szolgálólányodnak, sem állatodnak, sem a kapuidon belül tartózkodó idegennek.

Az Úr ugyanis hat nap alatt teremtette az eget és a földet, a tengert és mindent, ami bennük van; a hetedik napon azonban megpihent. Az Úr a hetedik napot megáldotta és megszentelte.

Tiszteld apádat és anyádat, hogy sokáig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad neked.

Ne ölj. Ne törj házasságot. Ne lopj. Ne tégy hamis tanúságot embertársad ellen. Ne kívánd el embertársad házát, ne kívánd el embertársad

feleségét, sem szolgáját, sem szolgálólányát, sem szarvasmarháját, sem szamarát, sem más egyebet, ami az övé.

Második törvénykönyv 5,6–21

Én vagyok az Úr, a te Istened, aki kivezettek Egyiptomból, a szolgaság házából.

Ne legyenek más isteneid! Ne faragj magadnak képmást semmiről, ami fenn az égben, lenn a földön vagy a föld alatt a vízben van! Ne borulj le ezek előtt a képek előtt, és ne imádd őket; mert én, az Úr, a te Istened féltékeny Isten vagyok. Az atyák vétkét megtorlom gyűlölőim fiain, sőt fiainak fiain és azok fiain is. De aki szeret és megtartja parancsaimat, annak megmutatom jóságomat az ezredik nemzedékig.

Az Úrnak, a te Istenednek hiába ne vedd a nevét! Mert az Úr nem hagyja büntetlenül azt, aki káromolja nevét.

Tartsd meg a szombatot, szenteld meg, ahogy az Úr, a te Istened parancsolta neked! Hat napig dolgozz és végezd a munkád. A hetedik nap azonban a nyugalom napja, az Úré, a te Istenedé. Akkor hát ne dolgozz, se te, se fiad, se lányod, sem szolgád, sem szolgálód, sem ökröd, sem szamarad, sem semmiféle állatod, sem a házában tartózkodó idegen, hogy szolgád és szolgálód is pihenessen, mint te magad. Gondolj arra, hogy Egyiptom földjén magad is rab-szolga voltál, de az Úr, a te Istened erős kézzel és kinyújtott karral kivezetett. Azért parancsolta meg az Úr, a te Istened a szombat megülését.

Tiszteld apádat és anyádat, amint az Úr, a te Istened parancsolta neked, hogy hosszú életű légy, és jól menjen a sorod azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad neked!

Ne ölj! Ne törj házasságot! Ne lopj! Ne tégy hamis tanúságot embertársaid ellen! Ne kívánd embertársad feleségét! Ne kívánd el embertársad házát, földjét, szolgáját, szolgálóját, ökrét, szamarát, egyáltalán (ne kívánj el) semmit sem, ami embertársadé!

Kateketikai formula

Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!
Isten nevét hiába ne vedd!
Az Úr napját szenteld meg!
Atyádat és anyádat tiszteld!
Ne ölj!
Ne paráználkodj!
Ne lopj!
Ne hazudj, és mások becsületében kárt ne tégy!
Felebarátod házastársát ne kívánd!
Mások tulajdonát ne kívánd!

II. LELKI TÜKÖR GYÓNÁSI ELŐKÉSZÜLETHEZ

Fontos, hogy rendszeresen tartsunk lelkiismeret-vizsgálatot, bányuk meg bűneinket, és végezzük el a szentgyónásunkat. Amikor a lelki tükörbe pillantunk, megláthatjuk szívünk „sötét foltjait”. A következő kérdések segíthetik lelkiismeret-vizsgálatunkat, előmozdíthatják a tisztánlátást:

Törődtem-e Istennel, vagy úgy életem, mintha Isten nem létezne?
Imádkoztam-e? Vettem-e a fáradságot, hogy Istent jobban megismerjem? Vagy elhanyagoltam hitemet? Veszélyeztettem-e hitemet hitellenes könyvek olvasásával, a babonás dolgok iránti kíváncsisággal, szektákkal, más vallásokkal való kapcsolattartással?
Rábízom-e az életemet Istenre?
Járultam-e szentségekhez? Ha igen, fölkészülten tettem-e? Vagy szentáldozáshoz járultam annak ellenére, hogy súlyos bűn terhelte a lelkiismeretemet? Rosszul, felkészületlenül végeztem-e szentgyónásomat? Hallgattam-e el súlyos bűnt?

A vásárnap ugyanolyan nap volt számomra, mint a többi? Megemlékeztem-e vásárnap Istentről? Részt vettem-e vásárnap és parancsolt ünnepeken szentmisén? Ha igen, odafigyeltem-e, vagy csak ábrándoztam?
Beszéltem-e meggondolatlanul, gúnyosan vagy lekicsinylően Istentről, az Egyházzal, szent személyekről vagy dolgokról? Viccéltem-e ilyesmivel? Káromkodtam-e? Tettem-e hamis esküt? Megtartottam-e az egyháziilag előírt szigorú

bőjti napokat (hamvazószerda, nagypéntek), tartózkodtam-e a hús fogyasztástól nagybőjti péntekjein, tartottam-e bűnbánatot péntekenként?

Szülőknek:

Gondoskodtam-e gyermekeimről? Igazságos voltam-e velük? Milyen példát adtam nekik?
Gyermekeknek és fiataloknak:
Engedetlen voltam-e szüleimmel vagy más előjárómmal szemben?
M megbocsátottam-e nekik, ha nem voltak igazságosak velem szemben?
Viselkedtem-e velük szemben kevélyen, elutasítóan, hálátlanul?

Bántottam-e meg másokat? Önző voltam-e házastársammal, testvéreimmel, rokonaimmal és barátaimmal szemben?

Nyitott vagyok-e mások anyagi és lelki szükségleteire?

Hiú voltam-e? Nevetségesse tettem-e mást? Aláztam-e meg valakit?

Gyűlölködtem-e, veszekedtem-e mással rosszulatúan vagy bosszúvágyból? Kívántam-e rosszat másnak?

Mondtam-e rasszista vicceket? Gondoltam-e megvetéssel más országbeliekre, beszéltem-e velük ilyen módon?

Megtagadtam-e a kiengesztelődést?

Okoztam-e bűnös módon testi sérülést vagy akár halált?

Erőszakos voltam-e? Megsértettem-e mást lelkiileg vagy fizikailag? Szívesen néztem-e brutális, erőszakos filmeket, képeket?

Voltam-e részeg? Fogasztottam-e kábítószer?

Függő vagyok-e (alkohol, cigaretta, internet, számítógépes játékok, filmek, pornó)?

Veszélyeztettem-e a saját életemet? Ártottam-e az egészségemnek? Vettem-e részt veszélyes bátorságpróbákban?

Kívántam-e a halálomat? Követtem-e el öngyilkossági kísérletet?

Volt-e abortuszom? Tanácsoltam-e másnak abortuszt, kényszerítettem-e rá valakit, hallgattam-e el magzatelhajtást?

Kínoztam-e állatot? Állataimat megfelelő körülmények között tartom-e? Szennyeztem-e szándékosan a környezetet?

Játszottam-e más érzéseivel? Tettettem-e a szerelmet?

Néztem-e pornográf filmeket, képeket?

Mondtam-e obscén vicceket, részt vettem-e ilyen beszélgetésben? Átadtam-e magam szexuális képzelődéseknek? Igénybe vettem-e ehhez az internet vagy a televízió segítségét?

Izgattam-e szexuálisan mást beszédemmel, kihívó öltözékemmel?

Volt-e házasság előtti szexuális kapcsolatom?

Kiéltem-e homoszexuális hajlamomat?

Részt vettem-e házasságtörésben? Viselkedésemmel hozzájárultam-e mások házasságának tönkretételéhez?

Végeztem-e önkielégítést?

Használtam-e óvszert, fogamzásgátlót vagy esemény utáni tablettát?

Loptam-e? Tettem-e kárt más javaiban? Jóvátettem-e az okozott kárt?

Tisztességesen jártam-e el üzleti ügyeimben?

Használtam-e magánhívásokra a munkahelyi telefont? Telefonáltam-e titokban mások lakásából? Fénymásoltam-e a munkahelyemen magáncélra, vittem-e onnan haza bármit is engedély nélkül?

Nyilatkoztam-e hamisan a munkával eltöltött időmről? Jelentettem-e beteget valódi indok nélkül?

Hazudtam-e? Mondtam-e rosszat másokról, szidtam-e, rágalmaztam-e másokat? Ítéltam-e elhamarkodottan másokról? Megpróbáltam-e helyreállítani annak jóhírét, akit megrágalmaztam, megszólaltam? Szégyenítettem-e meg mást? A rám bízott titkot megőriztem-e?

Lehetséges, hogy más kérdések is eszedbe jutnak majd. Ez jó, hiszen a fenti kérdések csak azt a célt szolgálják, hogy lelkiismeret-vizsgálatod a lehető legtöbb területre kiterjedjen. Sokat segít az is, ha a gyónásban megnevezed a motívumot, ami a bűn elkövetésére indított. (Például: „Rosszat mondtam másról, mert féltékeny voltam rá, és ezért gyűlöletet éreztem iránta.”)

Hogyan gyónjunk? Azt mondd, amit mondanod kell, mellébeszélés, kozmetikázás, túlzás nélkül. Hidd el, a pap nem fog meglepődni, és nem fog rosszat gondolni rólad. A bűnök őszinte és egyszerű megvallása becsületére válik a gyónónak.

A bűnök miatt érezhetünk szégyent, a bűnbánat és a megvallás miatt nem.

III. A KÖNYVBEN SZEREPLŐ SZENTEK ÉS MÁS FONTOS SZEMÉLYEK

Szent Ágoston (354–430)

A mai Algéria területén született. Kitűnő nevelésben részesült, és 370-től Karthágóban folytatta tanulmányait. Tizenkilenc éves volt, amikor házasságon kívül született egy fia. Milánóban találkozott Szent Ambrus püspökkel, aki nagy hatást gyakorolt rá, s szerepet játszott abban, hogy végül megkeresztelkedett. 391-ben pappá szentelték, 396-ban pedig Hippo város püspökévé választották. Hatalmas teológiai életművet hagyott az utókorra, nagy befolyást gyakorolt a szellemtörténetre. Leghíresebb műve a *Vallomások* címet viseli. Életének alakulásáról elmélkedik benne. 430. augusztus 28-án halt meg, miközben a vandálok püspöki székhelyét ostromolták.

Alexandriai Szent Atanáz (295–373)

Alexandria szent életű püspöke (akit „nagynak” is neveznek), egész életében az Egyháznak az állami gyámság alóli felszabadításáért és az igaz hit megóvásáért küzdött. 295-ben született az egyiptomi Alexandriában. Fiatal diakónusként elkísérte püspökét, Alexandert a niceai zsinatra. A zsinat határozottan és meggyőzően védte meg a katolikus hitet az ariánusokkal szemben, kimondva, hogy Jézus nem csupán egy különleges ember volt, hanem Isten Fia. Lehetséges, hogy Atanáznak a kulisszák mögött szerepe volt a zsinaton fölmerült kérdések megoldásában. Alexander püspök halála után, 328-ban szülővárosa püspökévé választották. A niceai hit mellett kiállása miatt 335-ben az ariánusok hamisan megvádolták, Konstantin császár pedig a püspökök gyűlésének jóváhagyásával leváltotta, és a Római Birodalom másik végébe, Trierbe száműzte. Csak a császár halála után térhetett vissza Alexandriába, de 340-ben újra elűzték. Constantius császár katonai erő bevetésével ellenpüspököt állított a város élére. Atanáz Rómába ment, és fellebbezést nyújtott be a pápához. A pápa a római szinódussal egyetértésben felmentette Atanázt, és elismerte Alexandria jogszerű

püspökének. A császár kérelhetetlensége miatt azonban száműzetésben kellett maradnia. 346-ban tudott csak városába visszatérni; a nép ünnepelve fogadta. Tíz évvel később, 356-ban újra igazságtalan ítélet áldozata lett. Szentmise alatt katonák rontottak be a templomba, és megpróbálták letartóztatni a püspököt. Atanáz éppen hogy csak el tudta kerülni az elfogatást, s a sivatagi remetékhez menekült. 361-ben, hat év száműzetés után visszatért, de Julianus császár ismét száműzte. Röviddel ezután Jovianus császár visszahívta a városba, és megerősítette hivatalában. 365-ben száműzték utoljára, de ez a megpróbáltatás mindössze egy évig tartott. 373-ban bekövetkezett haláláig háborítatlanul dolgozott az Egyház építésén. Legnagyobb érdeme, hogy megóvta a Jézus istenségéről szóló katolikus tanítást.

Avilai Szent Teréz (1515–1582)

Amikor VI. Pál pápa 1970-ben a női szentek közül elsőként egyháztanítóvá nyilvánította, „nagyszerű, egyedülálló, és mégis oly emberi és vonzó személyiségnek” nevezte Avilai Terézt.

1515. március 28-án született a spanyolországi Avilában, s ifjú éveit tizenegy testvére körében töltötte. Már hatéves korában elbűvölte az „örökkévalóság” fogalma. Rábeszélte egyik szeretett bátyját, hogy menjenek el a mórok közé, ott haljanak vértanúhalált, s így majd örökké Istent szemlélhetik. Az egyik nagybácsinak kellett hazahozni a kis szökevényeket. A vágyakozás azonban megmaradt. Huszonegy éves korában Teréz elhagyta a szülői házat, és belépett szülővárosának karmelita kolostorába. Nagy buzgósággal kezdte meg szerzetesi életét, de hamar súlyos betegségbe esett, s buzgalma alábbhagyott. Amikor azonban meglátott egy képet, amely a sebekkel teljesen elborított Jézust ábrázolta, felfogta: Isten azt akarja, hogy teljesen adja át magát neki. Ettől kezdve nagy elszántsággal egészen a hivatásának élt a szerzetesi közösségben. Új kolostorokat is alapított. Írásai a mai napig nagy hatást gyakorolnak a keresztény hívőkre.

Élete során számos kolostort alapított. 1582-ben halt meg, 1614-ben boldoggá, 1622-ben szentté avatták. 1922-ben a salamancai egyetem tiszteletbeli doktorrá avatta, 1965-ben a spanyol

írók védőszentjévé, 1970-ben egyháztanítóvá nyilvánították.

A kortársak beszámolóiból Terézt kedves, jó humorú, sziporkázóan jókedvű apácának ismerhetjük meg. Az Istennek való odaadottság állt élete középpontjában, ebből forrásozott minden, amit Teréz tett vagy mondott. VI. Pál pápa „lélegzetelállítóan termékeny írónak, a lelki élet tanárának” nevezte. Roger Schütz, a taizéi közösség alapítója szerint „joggal tarthatjuk ezt a nőt a kontemplatív (szemlélődő) ember klasszikus példájának. Ingatlanügyeket intézett, megbeszéléseket folytatott, írt – és mindeközben a legbensőségesebb egységben élt Istennel”.

Amikor a zsidó származású Edith Stein 1921-ben elolvasta Avilai Szent Teréz önéletrajzát, úgy érezte, mintha hálgyog esett volna le a szeméről, és megkeresztelkedett.

Bosco Szent János (1815–1888)

Giovanni Bosco egy szegény földműves fiaként látta meg a napvilágot az itáliai Torinó közelében. Apja korán meghalt, így a család nagy szegénységben volt kénytelen élni.

Már fiatalon megérezte a papi hivatás utáni vágyat, s mindent megtett, hogy tanulhasson. 1835-ben kezdte meg a szemináriumot, s 1841-ben szentelték pappá. Hamar megismerte a munkások és a börtönökben sánylódnó fiatalok bűnözők nyomorát. Fiatalokat gyűjtött maga köré, és mindent elkövetett, hogy segítsen rajtuk. Azzal gyanúsították, hogy megbolondult, és Don Bosco csak csellel tudott megmenekülni attól, hogy elmeegógyintézetbe zárják. Sok-sok fáradozás után végül sikerült egy házat alapítania fiataljai számára. A hatóságok viszont be akarták zárni a helyet, s a piemonti királynak kellett közbelépnie, hogy ez ne történjen meg. 1859-ben alapította meg szerzetesi közösségét, melynek védőszentjéül Szalézi Szent Ferencet választotta. IX. Pius pápa 1874-ben hagyta jóvá a rendet. A szaléziak már Don Bosco életében eljutottak az egész világra. Ma körülbelül száz országban tevékenykednek.

Viktor E. Frankl (1905–1997)

A Bécsben született orvos új irányzatot fejlesztett ki a lélektanban, az úgynevezett logoterápiát. Ennek középpontjában az emberi élet

értelmére irányuló kérdés áll. Frankl az orvosi egyetem pszichiátriai klinikáján kezdett dolgozni. Amikor Hitler uralma Ausztriára is áterjedt, sikerült amerikai vízumot szereznie, de idősebb szülei miatt nem használta ki a lehetőséget, hogy az Egyesült Államokba emigráljon. 1940-ben az egyetlen megmaradt bécsi zsidó kórház neurológiai osztályának vezetője lett, s számos hamis diagnózist állított fel, hogy betegeit megmentse az eutanáziától. 1942-ben megházasodott, de még ugyanebben az évben egész családjával együtt elhurcolták, és különböző koncentrációs táborokba szállították. Csak nővére és ő menekült meg. Amikor 1945-ben felszabadult a láger, visszatért Bécsbe, s ott a neurológiai klinika igazgatója lett.

Élete során számos híres könyvet írt, melyekből haláláig kilenc millió példány fogyott el. 1947-ben újra megnősült, 1950-ben az osztrák pszichoterápia-egyesület elnökévé választották. Számos nemzetközi elismerésben is részesült, és sok egyetemre hívták meg vendégelőadónak.

André Frossard (1915–1995)

Frossard protestáns, baloldali érzelmű családban született, az apja a francia kommunista párt főtitkára volt. Neveltetésében a hit és az Egyház nem kapott szerepet. 1935-ben azonban betért egy templomba, hogy körülnézzen, és ez kegyelmi pillanat volt számára: a templomot hívó emberként hagyta el. Franciaország német megszállása idején részt vett az ellenállási mozgalomban. 1943-ban a Gestapo letartóztatta, és a montluci erődítmény zsidó barakkjába zárták. Ebből a barakkból csak heten menekültek meg. A háború után újságírással foglalkozott, előadásokat tartott Franciaországban és külföldön egyaránt. Könyvei elsősorban a vallás témakörével foglalkoznak. Főként megtéréséről írt műve tette híressé, melynek címe: *Isten létezik, találkoztam Vele*. II. János Pál pápa kitüntette, a Francia Akadémia pedig tagjai közé választotta.

Franz Jägerstätter (1907–1943)

A felső-ausztriai Sankt Radegund templomában keresztelték meg, itt kötött házasságot, és itt részesültek a keresztség szentségében gyermekei is. 1941 és 1943 között a templom sekrestyéje volt.

A fiatal földműves-családapa a keresztény ellenállás kiemelkedő alakjává vált. Nemcsak a náci párt mindenféle támogatását, hanem a Wehrmachtban teljesített katonai szolgálatot is megtagadta. Már a kezdetektől fogva tudta (családjával együtt), hogy milyen következményei lesznek annak, hogy nem hajlandó Hitlerért harcolni a háborúban. 1943-ban letartóztatták a katonai szolgálat megtagadása miatt, s még ugyanezen év augusztusában kivégezték.

Michael Lerpcher (1905–1940)

Németországban született, és ott is nőtt fel hat testvérével együtt. Édesanyját tízéves korában vesztette el. Fiatalon csatlakozott a Kolping-mozgalomhoz, és már ekkor sokat gondolkodott a sorkatonai szolgálat problémájáról. Keresztény meggyőződéséből fakadóan még a „szükséges emberölést” sem tudta elfogadni. Támogatókra talált a Fehér Kereszt Társaságban, be is lépett az egyesület soraiba. Megtagadta a katonai szolgálatot, bár jól tudta, hogy ez halálbüntetéssel jár. 1940. szeptember 2-án végezték ki.

Mahátma Gandhi (1869–1948)

Indiában született hinduként, és vallásához haláláig hű maradt. Londonban tanult jogtudományt, majd Dél-Afrikában dolgozott. Itt a saját bőrén kellett megtapasztalnia, mit jelent az idegengyűlölet. Elhatározta, hogy küzdeni fog ellene. Két szabályt fogalmazott meg önmaga számára. Az első: sohasem fogja eltűnni, hogy mások elnyomják. A második: harca során sohasem fog erőszakot alkalmazni, még védekező céllal sem. Indiában az önrendelkezés megvalósítását és a brit elnyomástól való megszabadulást tartotta a legfontosabb céloknak. Hazája 1947-ben függetlenné vált, de a britek kivonulása után viszálykodás támadt a hinduk és a muszlimok között. A politikai megoldás az volt, hogy az országot felosztották egy hindu (India) és egy muzulmán (Pakisztán) részre. A békétlenség a felosztás után sem szűnt meg. Gandhit 1948-ban egy fanatikus hindu lelőtte.

Lisieux-i Szent Teréz (1873–1897)

Teréz 1873. január 2-án született a Martin család ötödik leányaként, és biztonságos légkörben nevelkedett. Kisgyermek korában tanult meg

imádkozni, és a mindennapi imádság végigkísérte az életét.

Édesanyja 1877-ben meghalt. Az életvidám gyermekből félénk, zárkózott lány lett. Nővére, Pauline anyja helyett anyja volt. A család Lisieux-be költözött. Pauline 1882-ben belépett a lisieux-i Kármelbe. Teréz szeretett nővére elvesztésére állandó fejfájással, hallucinációkkal reagált, melyek nyilvánvalóan a lelki betegség jelei voltak. Amikor a család egy Mária-szobor előtt imádkozott Teréz gyógyulásáért, a kislány mosolyogni látta a Szűzanyát. A Mária arcában felfedezett jóság és gyengédség oly boldoggá tette a tízéves leányt, hogy fokozatosan le tudta győzni a hiányzó anyai kötelék miatti bánatát. Három évvel gyógyulása után, 1886 karácsonyán nyerte el Teréz – ahogy ő mondta – a megterés kegyelmét: lebirta a sírásra való hajlandóságot, és újra felfedezte magában a lelkiert. Életét átadta Jézusnak. Egyetlen életfeladatának azt tekintette, hogy szeresse Jézust, azok helyett is, akik nem tudják, vagy nem akarják szeretni őt. Egyre világosabbá vált számára, hogy Isten azt kívánja tőle, lépjen be a Kármelbe, ahogyan két nővére, Pauline és Marie tette. Teréz tehát a kolostori életre vágyott, bár még csak tizennégy éves volt. Senki sem értette meg, miért akar oly türelmetlenül kolostorba vonulni, hiába bizonygatta, hogy Isten hívja őt. Édesapjával még Rómába is elutazott, hogy a pápától kérjen engedélyt a belépéshez – hasztalanul. Végül 1888. április 9-én léphetett be a lisieux-i Kármelbe, és ott a „Gyermekek Jézusról és a Szent Arcról” nevezték el. Legfontosabbnak a papokért és a misszionáriusokért végzett imádságot, és az értük hozott áldozatokat tartotta. Sokan olvasták *Egy lélek története* című önéletrajzi kötetét. Hosszan tartó szenvedés után, 1897. szeptember 30-án halt meg. 1925-ben avatták szentté. XI. Pius 1927. december 14-én határozott arról, hogy Teréz Xavéri Szent Ferenc mellett a missziók védőszentje legyen. II. János Pál pápa 1997. október 19-én egyháztanítói címmel illette, amit korábban csak két nő kapott meg: Siéni Szent Katalin és Avilai Szent Teréz.

Josef Mayr-Nusser (1910–1945)

A dél-tiroli Bozenben született. 1934-ben a katolikus ifjak egyházmegyei egyesületének

vezetője lett a trienti püspökség német területén. 1939-ben csatlakozott az ellenálláshoz, belépett az Andreas Hofer Szövetségbe. 1944-ben behívót kapott az SS-be, ő azonban vallási okokból megtagadta a szolgálatot. „Bomlasztás” miatt bebörtönözték. A dachau koncentrációs táborba való átszállításakor halt meg a sokféle nélkülözés következtében, 1945. február 24-én.

Szalézi Szent Ferenc (1567–1622)

Ferenc egy savoyai nemesi család gyermekeként született, fényes politikai karrier állt előtte. Ő azonban – apja akarata ellenére – úgy döntött, hogy pap lesz. Első nagy műve a nyugat-svájci Chablais rekatolizálása volt. Hamar – 1602-ben – elnyerte a püspöki méltóságot. Püspöki székhelye Genf volt, de mivel azt a kálvinisták tartották a kezükben, elődeihez hasonlóan kénytelen volt Annecyba költözni. Ferenc nagy tehetséggel megáldott szónok és példamutató lelkipásztor volt. Kedvességével, szavainak és tetteinek összhangjával elnyerte az emberek bizalmát. Chantal Szent Franciskával való barátsága fennmaradt a történelmi emlékezetben. Azokból a levelekből és kisebb értekezésekből, amelyeket unokahúgának, Chamoisy asszonynak írt, állította össze a *Bevezetés a lelkiéletbe* vagy *Filótea* című művét. Munkásságának sikere annak is köszönhető volt, hogy az általa adott tanácsok mindig megfeleltek a lélektan törvényszerűségeinek. „Mindent szeretetből kell tenni, és semmit sem kényszerből” – ez Szent Ferenc szerint a lelkivezetés egyik alapelve. „Fontos napjában egy órát Istenre figyelni, kivéve, ha az embernek sok dolga van, ez esetben két óra szükséges” – mondta az imádságról. 1610-ben megalapította Chantal asszonnyal a vizitációs nővérek rendjét, melynek egyfelől a szemlélődés a feladata, másfelől pedig a felebaráti szeretet szolgálata. Ferenc püspök már életében nagy tiszteletnek örvendett, különösen francia területen. 1622 késő őszén elkísérte Savoya hercegét Avignonba, s a visszaúton halt meg Lyonban. Annecyban temették el.

KÉPJEGYZÉK

1. fejezet
- Júdás csókja, freskó, Leonhard von Brixen, 1460, St. Jakob, Strassen
 - Auschwitz, gyerekek a szögesdrót mögött
 - Auschwitz, a koncentrációs tábor kapuja
2. fejezet
- Péter bűnbánata, a speyeri székesegyház bronzkapuja, Toni Schneider-Manzell, 1967
 - „Akárki” – megszólal a lelkiismeret, a halál közelít
 - „A lelkiismeret a lélek ragyogó szeme” – II. János Pál pápa
 - „megszólt a kakas...”
3. fejezet
- Jézus megkísértése, gótikus böjti kendő, Konrad von Friesach, 1458
 - gurki székesegyház
 - A főbűnöket ábrázoló szószék, Ludwig M. Linzinger, XVIII. század, Reichenthal, Felső-Ausztria
4. fejezet
- J. Korczak a gyerekekkel, Yad Vashem, holokauszt-múzeum Jeruzsálem közelében
 - a Terror Háza – nemzetiszocializmus és kommunizmus, Budapest
 - Morus Tamás – a lelkiismeret vértanúja H. Holbein d. J.
8. fejezet
- Krisztus és a házasságtörő asszony, olajfestmény, vászon, Franz Sigrist d. Ae. 1751, seitenstetteni apátság (43. oldal)
 - parlamenti ülés, XXII. törvényalkotási ciklus, Bécs, parlament, 2004 (45. oldal)
9. fejezet
- Isten a bizonyosság két kőtábláját adja Mózesnek, Admonti Óriásbiblia az Irgalmas Jézusról (48. oldal)
 - Tóra és tóraszekrény a salzburgi zsinagógában (50. oldal)
- Mózes a bizonyosság kőtábláival szószék freskóval (51. oldal)
10. fejezet
- Mózes megkapja a bizonyosság kőtábláit, Marc Chagall, Művészeti és történelmi archívum, Berlin (kép, 53. oldal)
 - Az első három és az utolsó négy pápa arcképe, Falakon kívüli Szent Pál-bazilika, Róma (kép, 59. oldal) 1. Szent Péter 33–67
 - 2. Szent Linus 67–76
 - 3. Szent I. Anaklét 76–88
 - 263. I. János Pál 1978
 - 264. II. János Pál 1978–2005
 - 265. XVI. Benedek 2005–2013
 - 266. Ferenc 2013–
11. fejezet
- Különböző „tekintélyek”, köztük hamisak is: II. János Pál pápa; Habsburg Ottó, Mahátma Gandhi; Barack H. Obama, az Egyesült Államok elnöke; anya gyermekével; Rocco Buttiglione; egy tanár; Josif Stalin; Kofi A. Annan, az ENSZ főtitkára (kép, 61. oldal)
12. fejezet
- Isten kőtáblákra írja a Tízparancsot Admonti Óriásbiblia (Csatári Biblia) (67. oldal)
 - Szent Katalin-kolostor, Sínai-hegy
 - a Sínai-félsziget térképe
13. fejezet
- 1. Istenszeretet; 2. házastársi szeretet; 3. baráti szeretet; 4. ellenségszeretet (II. János Pál pápa az ellene merényletet elkövető Ali Agcával); 5. Krisztus iránti hűség (Szent István vértanú); 6. felebaráti szeretet (73. oldal)
14. fejezet
- Test és lélek imádsága – tánc és imádság Mariazell, bazilika; népek zarándoklata, 2004. (kép, 81. oldal)

- „Mint szomjazó szarvas élő víz után, úgy vágyakozik lelkem feléd, Uram!” (kép, 82. oldal)
- Krisztus és a hívő százados olaj és vászon, Daniel Gran, 1736, seitenstetteni apátság (kép, 85. oldal)
- 15. fejezet
- Krisztus keresztrefeszítése. A katonák kétségbeesése és megtérése, olajfestmény, Lukas Cranach d. Ä., 1472–1553, heiligenkreuzi apátság (kép, 91. oldal)
- 17. fejezet
- Don Bosco álma (99. oldal bal kép)
- Példabeszéd a magvetőről, dombormű a pürggi plébániatemplom szószékén (99. oldal jobb kép)
- 18. fejezet
- A hitetlen Tamás apostol, Santo Domingo de Silos kolostor, Burgos, 1085/1100 körül (105. oldal)
- Oltárasztal, St. John the Apostle Parish, Lincoln, Nebraska (107. oldal)
- Népek zarándoklata, Mariazell, 2004 (109. oldal)
- „Eljöttünk, hogy hódoljunk neki.”, Mariazell, 2004 (110. oldal)
- 19. fejezet
- a heiligenkreuzi apátság kerengője, Ausztria (111. bal kép)
- papszentelés a heiligenkreuzi apátságban, 2005 (111. jobb kép)
- 20. fejezet
- Kothgasser érsek ünnepi szentmisét mutat be a salzburgi székesegyházban, 2004 (117. oldal)
- a Siratófal Jeruzsálemben, a háttérben a Szikla-mecset (118. oldal)
- 21. fejezet
- Gregor Henckel-Donnersmarck apát a húsvéti vigília szertartását ünnepli Heiligenkreuzban 2005 (121. oldal)
- forrás a Sínai-hegyen (124. oldal)
- 23. fejezet
- A betlehemi gyermekgyilkosság, ismeretlen mester olajképe a morzgi plébániatemplomban (132. oldal)
- lincselés a nyílt utcán, 2004 (136. oldal)
- 25. fejezet
- antijudaizmus, antiszemitizmus, zsidóüldözés (143. oldal)
- Viktor E. Frankl koncentrációs táborba zárt pszichológus, a ...*mégis mondj igent az életre!* című könyv szerzője (145. oldal)
- 27. fejezet
- Mária eljegyzése, kép a seitenstetteni apátságban, 1511 után (156. oldal)
- 29. fejezet
- advent és karácsony, Rockefeller Center, New York, 2001 (163. oldal)
- A dúsgazdag és a szegény Lázár, ismeretlen mestertől származó kerengő-freskó, Brixen, 1390 (167. oldal)
- 30. fejezet
- banki szórólapok (169. oldal bal kép)
- az Isten országáért vállalt szegénység (169. oldal jobb kép)
- 31. fejezet
- Jézus Pilátus előtt, Leonhard von Brixen freskója a strasseni Szt. Jakab plébániatemplomban, 1460 (173. oldal)
- Jézus Kaifás előtt, freskó Virgenben, 1484 (176. oldal)
- 32. fejezet
- József testvérei hazudnak apjuknak, Bartolomeo Altomonte olajképe a seitenstetteni apátságban, 1760 (178. oldal)

ISBN 978-963-662-812-3

Nyomta: Bookprint Kft., Győr

